

DET NYE GYMNASIUM

BETÆNKNING

*afgivet af det af undervisningsministeriet
under 27. februar 1959
nedsatte læseplansudvalg for gymnasiet.*

BETÆNKNING NR. 269

1960

BIBLIOTEKET
Danmarks Stats Højskole
Randersgade 10, Kbh. Ø

STATENS TRYKNINGSKONTOR

Fotografisk optryk

Un 00-160 bet.

INDHOLDSFORTEGNELSE

	<i>Side</i>
I. Forord	5-13
1. Udvalgets nedsættelse og kommissorium	5
2. Underudvalg - arbejdsform	6
3. Tilkaldte sagkyndige	11
4. Henvendelser	12
II. Indledning	14-19
1. Historiske forudsætninger	14
2. Perspektiver	16
3. Gymnasieskolen, samfundet og hjemmene	18
III. Almindelig del	20-27
1. Gymnasiets formål	20
2. Gymnasiets grundlag	22
3. Gymnasiets differentiering	23
4. Samarbejde mellem fagene	23
5. Undervisnings- og arbejdsmetoder	25
6. Skolelivet	26
IV. Gymnasiets opbygning	28-33
1. Det ugentlige timetal	28
2. Krav	28
3. Differentieringen	28
4. Forslag til fag- og timeplan for gymnasiet	30
5. Fællesfag	31
6. Særfag	31
7. Rekreative fag	32
V. Læseplaner og eksamenskrav	34-117
1. Bemærkninger vedrørende de enkelte fag	34
2. Forslag til anordning om undervisningen i gymnasiet	50
3. Forslag til bekendtgørelse om undervisningen i gymnasiet	62
4. Forslag til anordning om eksamenskrav ved studentereksamen	108
VI. Eksamensordningen	118-130
1. Bemærkninger	118
2. Forslag til anordning om karaktergivning og censur ved studentereksamen	121
3. Forslag til bekendtgørelse om eksamensordning ved studentereksamen	124
VII. Studentereksamen ved statsanerkendte kursus samt for privatister	131-47
1. Bemærkninger	131
2. Forslag til anordning om studentereksamen ved statsanerkendte kursus samt for privatister	133
3. Forslag til bekendtgørelse om studentereksamen ved statsanerkendte kursus samt for privatister	146

VIII. Forholde): til de højere læreanstalter og studentereksamens anvendelse	148-149
IX. De nye undervisningsplaner og gymnasiernes undervisningsudstyr.	150-153
1. Biblioteker, samlinger m.v.	150
2. Audiovisuelle hjælpemidler	151
X. De nye undervisningsplaner og lærerne	154—157
XI. Gennemførelse af forslagene om ændringer i gymnasieundervisningen	158—161
1. Bemærkninger	158
2. Forslag til bekendtgørelse om gennemførelse af anordning af om undervisningen i gymnasiet	160
XII. Bilag	162-191
1. Supplerende bemærkninger til samfundsfag	162
2. Om fremstilling af idéhistorie til gymnasiebrug	170
3. F. C. Kålund-Jørgensen: Gymnasieordningen i en række europæiske lande	172

Forord

1. Den 27. februar 1959 nedsatte undervisningsministeriet Læseplansudvalget for gymnasiet.

I udvalgets kommissorium hed det, at udvalget har til opgave »på grundlag af skolelovene af 7. juni 1958 at tage gymnasieskolens (herunder studenterkursernes) linie- og fagfordeling, indholdet og omfanget af undervisningen samt eksamensordningen op til kritisk gennemgang for derefter til undervisningsministeren at afgive en betænkning, som indeholder forslag om sådanne ændringer i linedelingen, fagenes fordeling og timetal, undervisningens form og indhold og eksamensordning, som udvalget måtte anse for formålstjenlige for at gøre gymnasieundervisningen og studentereksamen tidssvarende, uden at dens kvalitet som grundlag for videregående studier forringes.

Udvalget er bemyndiget til i det omfang, hvori det er ønskeligt, at indhente udtalelser fra anden sagkundskab, herunder de andre skoleformer, faginspektørerne, universiteterne og øvrige højere læreanstalter«.

Til medlemmer af udvalget beskikkedes følgende:

Formand:

Undervisningsinspektøren for gymnasieskolerne, Sigurd Højby.

Medlemmer:

Rektor Jens Ahm.

Rektor, dr. techn. Frode Andersen (Gymnasieskolernes Lærerforening).

Professor - nu tillige rektor - dr. phil. H. Bach (Århus Universitet).

Viceskoleinspektør Anna Bjerregaard (Danmarks Lærerforening).

Lektor Egon Bork (Gymnasieskolernes Lærerforening).

Professor, dr. phil. H. V. Brøndsted (Københavns Universitet).

Overlærer - nu skoleinspektør - Skotte Bych (Danmarks Lærerforening).

Rektor Thure Hastrup.

Rektor W. F. Hellner.

Lektor Hans Jensen.

Professor Henning Højgaard Jensen (Danmarks tekniske Højskole).

Rektor H. C. Jørgensen (Gymnasieskolernes Lærerforening).

Lektor Sv. Aalbæk Madsen (Gymnasieskolernes Lærerforening).

Skoleinspektør J. A. Mathorne (Danmarks Realskoleforening).

Professor, dr. phil. Mogens Pihl.

Lektor - nu professor - dr. phil. Erik Rasmussen (Gymnasieskolernes Lærerforening).

Rektor Folke Roikjer (Gymnasieskolernes Lærerforening).

Professor, dr. phil. Knud Tøgeby (Københavns Universitet).

Rektor G. Tolderlund-Hansen.

Udvalget tiltrådtes af statskonsulenten for undervisningsministeriet i sager vedrørende folkeskolen og seminarierne, K. Helveg Petersen.

Efter at lektor, dr. phil. Erik Rasmussen pr. 1. maj 1959 var blevet udnævnt til professor ved Århus Universitet, be-

skikkedes adjunkt B. Baunsgaard som medlem af udvalget som repræsentant for Gymnasieskolernes Lærerforening, medens professor Erik Rasmussen fortsatte sit arbejde i udvalget som direkte udpeget af undervisningsministeriet.

Efter at professor Henning Højgaard Jensen pr. 1. februar 1960 var blevet udnævnt til professor ved Københavns Universitet, beskikkedes professor, dr. phil. Fr. Fabricius-Bjerre som medlem af udvalget som repræsentant for Danmarks tekniske Højskole, medens professor Højgaard Jensen fortsatte sit arbejde i udvalget som direkte udpeget af undervisningsministeriet.

Til sekretær for udvalget beskikkedes sekretær Ernst Goldschmidt, undervisningsministeriet.

Han er i arbejdet blevet bistået af sekretær fru Bodil Dybdal, undervisningsministeriet.

Endvidere har sekretærerne Jens Gabe, P. K. Mikkelsen og T. Viskum-Sørensen, alle undervisningsministeriet, bistået ved enkelte møder.

Udvalget påbegyndte sit arbejde den 9. marts 1959 og har afholdt i alt 31 plenarmøder og 262 underudvalgsmøder.

2. Udvalget har nedsat følgende hoved- og underudvalg, der har udarbejdet forslag til bestemmelser for de enkelte fag, eksamensordningen, studentereksamen ved anerkendte kursus og for privatister m.m. :

I. A-gruppens hovedudvalg,

der havde til opgave at koordinere arbejdet med udarbejdelse af bestemmelser for fagene religion, dansk, oldtidskundskab, historie, samfundslære, samfundsfag, erhvervsorientering, musik, formning og kunstforståelse samt idéhistorie.

Udvalget bestod af:
Undervisningsinspektør Sigurd Højby (formand).

Rektor Jens vVhm.
Professor, dr. phil. H. V. Brøndsted.
Rektor Thure Hastrup.
Lektor Hans Jensen.
Professor, dr. phil. Mogens Pihl.
Professor, dr. phil. Erik Rasmussen.
Rektor Folke Roikjer.
Professor, dr. phil. Knud Tøgeby.
Rektor G. Tolderlund-Hansen.
Sekretær: sekretær Ernst Goldschmidt.

II. S-gruppens hovedudvalg,

der havde til opgave at koordinere arbejdet med udarbejdelse af bestemmelser for fagene engelsk, tysk, spansk, fransk, russisk, latin og græsk.

Udvalget bestod af:
Undervisningsinspektør Sigurd Højby (formand).

Rektor Jens Ahm.
Rektor, professor, dr. phil. H. Bach.
Lektor Egon Bork.
Rektor Thure Hastrup.
Professor H. Højgaard Jensen.
Rektor H. C. Jørgensen.
Lektor Sv. Aalbæk Madsen.
Professor, dr. phil. Knud Tøgeby.
Rektor G. Tolderlund-Hansen.
Sekretær: sekretær fru Bodil Dybdal.

III. Al-gruppens hovedudvalg,

der havde til opgave at koordinere arbejdet med udarbejdelse af bestemmelser for fagene geografi, biologi, fysik, kemi, matematik og gymnastik.

Udvalget bestod af:
Undervisningsinspektør Sigurd Højby (formand).

Rektor, dr. techn. Frode Andersen.
Lektor Egon Bork.
Professor, dr. phil. H. V. Brøndsted.

Rektor W. F. Hellner.
 Lektor Hans Jensen.
 Professor H. Højgaard Jensen.
 Lektor Sv. Aalbæk Madsen.
 Professor, dr. phil. Mogens Pihl.
 Sekretær: sekretær Ernst Goldschmidt.

Under de 3 hovedudvalg har nedenstående faglige underudvalg været nedsat. Foruden medlemmer af læseplansudvalgets plenum har både undervisningsinspektøren for gymnasieskolernes faglige medhjælpere og repræsentanter for de faglige foreninger haft sæde i underudvalgene. I hvert underudvalg har der normalt været et medlem, som er blevet kandidat efter 1954.

1. *Religion.*

Rektor G. Tolderlund-Hansen (formand).
 Professor, dr. phil. H. V. Brøndsted.
 Adjunkt Tage Bülow-Hansen (Gymnasieskolernes Religionslærerforening).
 Adjunkt E. Gudmand-Høyer (Gymnasieskolernes Religionslærerforening).

2. *Dansk.*

Rektor Folke Roikjer (formand).
 Rektor Niels Ferlov (Dansklærerforeningen).
 Adjunkt Mogens Baumann Larsen (Dansklærerforeningen).
 Lektor Eigil Lassen (undervisningsinspektionen).
 Rektor G. Tolderlund-Hansen.

3. *Engelsk.*

Lektor Egon Bork (formand).
 Adjunkt Else Jørgensen (Engelsklærerforeningen).
 Lektor F. Mouridsen (Engelsklærerforeningen).
 Lektor Oscar Nielsen (undervisningsinspektionen).
 Professor, dr. phil. Knud Tøgeby.

4. *Tysk.*

Rektor, professor, dr. phil. H. Bach (formand).
 Lektor Egon Bork.
 Adjunkt Poul V. Christiansen (Tysklærerforeningen).
 Lektor Georg Madsen (Tysklærerforeningen).
 Lektor A. Rossen (Undervisningsinspektionen).

5. *Fransk.*

Professor, dr. phil. Knud Tøgeby (formand).
 Lektor Svend Atke (undervisningsinspektionen).
 Lektor Poul Flyllested (Fransklærerforeningen).
 Rektor H. G. Jørgensen.
 Adjunkt Flemming Olesen (Fransklærerforeningen).

6. *Spansk.*

Professor, dr. phil. Knud Tøgeby (formand).
 Universitetslektor Jørgen Schmitt Jensen.
 Mag. art. Kirsten Schottländer.

7. *Russisk.*

Lektor Egon Bork (formand).
 Lektor Georg Sarauw.
 Rektor, dr. phil. Aage Schiøttz-Christensen.
 Professor, dr. phil. Carl Stief.

8. *Latin og græsk.*

Rektor Thure Hastrup (formand).
 Rektor Jens Ahm.
 Lektor J. A. Bundgård (undervisningsinspektionen).
 Adjunkt Finn Hobel (Klassikerforeningen).
 Lektor Tage H. Madsen (Klassikerforeningen).

9. *Oldtidskundskab.*

Lektor Thure Hastrup (formand).
 Adjunkt Ove Rude Andersen (Foreningen af Lærere i Oldtidskundskab).
 Lektor J. A. Bundgård (undervisningsinspektionen).
 Lektor Hans Jensen.
 Lektor Erik Strøby (Foreningen af Lærere i Oldtidskundskab).

10. *Historie, samfundsfag, samfundslære og erhvervsorientering.*

Lektor Hans Jensen (formand).
 Rektor Jens Ahm.
 Adjunkt Jacob Appel (Historielærerforeningen).
 Lektor C. Lindhardt Hansen (Historielærerforeningen).
 Rektor W. F. Hellner.
 Undervisningsinspektør Sigurd Højby.
 Professor, dr. phil. Mogens Pihl.
 Professor, dr. phil. Erik Rasmussen.
 Lektor - nu professor - dr. phil. Kjeld Winding (undervisningsinspektionen).

11. *Geografi og biologi med biokemi.*

Rektor W. F. Hellner (formand).
 Professor, dr. phil. H. V. Brøndsted.
 Adjunkt Poul Holmelund (Foreningen af Gymnasiets og Seminariets Lærere i Geografi og Naturhistorie).
 Lektor Mogens Lange (undervisningsinspektionen).
 Lektor, dr. phil. Dan Laursen (Foreningen af Gymnasiets og Seminariets Lærere i Geografi og Naturhistorie).
 Lektor Sv. Aalbæk Madsen.

Da lektor, dr. phil. Dan Laursen den 1. august 1960 rejste til USA på et års studieophold, indtrådte lektor Knud Ravn i underudvalget.

12. *Fysik og kemi.*

Rektor, dr. techn. Frode Andersen (formand).

Adjunkt Ole Bostrup (Foreningen af Fysik- og Kemilærere ved Gymnasier og Seminarier).

Lektor Frode Hjerting (undervisningsinspektionen).

Professor H. Højgaard Jensen.

Professor, dr. phil. Mogens Pihl.

Lektor E. Nordahl Svendsen (Foreningen af Fysik- og Kemilærere ved Gymnasier og Seminarier).

13. *Matematik.*

Professor, dr. phil. Mogens Pihl (formand)

Adjunkt H. J. Helms (Foreningen af Matematiklærere ved Gymnasieskoler og Seminarier i.

Professor H. Højgaard Jensen.

Lektor Henrik Meyer (Foreningen af Matematiklærere ved Gymnasieskoler og Seminarier).

Lektor Ole Rindung (undervisningsinspektionen).

Endvidere har professor, dr. phil. Fr. Fabricius-Bjerre været medlem af underudvalget siden april 1960.

14. *Legemsøvelser.*

Rektor, dr. techn. Frode Andersen (formand).

Lektor Hermod Andersen (undervisningsinspektionen).

Lektor Sv. Aalbæk Madsen.

Lektor Vibeke Rendsvig (undervisningsinspektionen).

Rektor Folke Roikjer.

Lektor Lilli Viderø (Gymnasieskolernes Gymnastiklærerforening).

Lektor Poul Vind (Gymnasieskolernes Gymnastiklærerforening).

15. *Fællestimer.*

Rektor Jens Ahm (formand).

Rektor, dr. techn. Frode Andersen.

Rektor Thure Hastrup.

Rektor W. F. Hellner.

16. *Musik.*

Rektor C. Willum Hansen (formand).
Lektor Gunnar Heerup (undervisningsinspektionen).
Lektor Torsten Jørgensen (Foreningen af Sanglærere ved Gymnasieskolerne).
Adjunkt Jens Østergaard (Foreningen af Sanglærere ved Gymnasieskolerne).

17. *Formning og kunstforståelse.*

Rektor Thure Hastrup, der først fungerede som formand og derefter afgav hvervet til
Lektor Egon Bork.
Adjunkt Ib Tage Andersen (Gymnasieskolernes Tegnslærerforening).
Rektor C. Willum Hansen.
Adjunkt Helge Høvring (Gymnasieskolernes Tegnslærerforening).

18. *Idéhistorie.*

Rektor G. Tolderlund-Hansen (formand).
Professor, dr. phil. H. V. Brøndsted.
Adjunkt Tage Bülow-Hansen (Gymnasieskolernes Religionslærerforening).
Adjunkt E. Gudmand-Høyer (Gymnasieskolernes Religionslærerforening).

Disse 18 underudvalg har, efter at de principielle retningslinier for deres arbejde var blevet lagt - dels i plenum, dels i hovedudvalgene - udarbejdet forslag til anordning og bekendtgørelse om undervisning i de enkelte fag og tillige - i det omfang, der skal afholdes eksamen i faget - forslag til anordning om eksamenskrav og opgivelser.

Forslagene har været genstand for tre - i enkelte tilfælde flere - behandlinger i læseplansudvalgets plenum, inden man vedtog dem i den nu foreliggende skikkelse.

Den normale fremgangsmåde har været den, at plenum ved 1. behandling gav udtryk for sin principielle stilling til det af underudvalget udarbejdede forslag, som derpå gik tilbage til underudvalget. Ved 2. behandling foretog man en tilbunds gående gennemgang af det ændrede forslag, som atter tilbagesendtes til underudvalget. Ved 3. behandling indskrænkede man sig til at konstatere, at forslaget nu fremtrådte i en skikkelse, som såvel plenum som underudvalg kunne tiltræde.

IV. *Timeplansudvalget.*

Undervisningsinspektør Sigurd Højby (formand).
Rektor, dr. techn. Frode Andersen.
Adjunkt B. Baunsgaard.
Lektor Egon Bork.
Skoleinspektør Skotte Bych.
Rektor Thure Hastrup.
Rektor W. F. Hellner.
Professor, dr. phil. Knud Tøgeby.
Rektor G. Tolderlund-Hansen.
Sekretær: sekretær fru Bodil Dybdal.

Udvalget har på grundlag af den generelle debat i plenum om indførelse af nye fag i gymnasiet og dets opdeling i linier og grene udarbejdet det forslag til normaltimeplan, som plenum har tiltrådt, og som har ligget til grund for de faglige underudvalgs arbejde.

V. *Udvalget vedrørende karaktergivning og eksamensformer.*

Undervisningsinspektør Sigurd Højby (formand).
Lektor Egon Bork.
Professor, dr. phil. H. V. Brøndsted.
Rektor Thure Hastrup.
Professor H. Højgaard Jensen.

Rektor H. C. Jørgensen.
 Rektor G. Tolderlund-Hansen.
 Sekretær: sekretær Ernst Goldschmidt.

Udvalget har udarbejdet grundlaget for den nye karakterskala, som i en senere fællesbetænkning fra Læseplansudvalget for folkeskolen og Læseplansudvalget for gymnasiet vil blive foreslået indført for 8.-9. klasserne, realafdelingen og gymnasiet. Udvalget har endvidere angivet de af plenum senere godkendte retningslinier for forslaget til anordning og bekendtgørelse om eksamensordningen ved studentereksamen.

VI. *Udvalget vedrørende forholdet til folkeskolen.*

Undervisningsinspektør Sigurd Højby (formand).

Rektor Jens Ahm.
 Rektor, dr. techn. Frode Andersen.
 Adjunkt B. Baunsgaard.
 Viceskoleinspektør Anna Bjerregaard.
 Skoleinspektør Skotte Bych.
 Rektor W. F. Hellner.
 Rektor H. C. Jørgensen.
 Skoleinspektør J. A. Mathorne.
 Statskonsulent K. Helveg Petersen.
 Sekretær: sekretær Ernst Goldschmidt.

Udvalget har drøftet de retningslinier, hvorefter optagelse i gymnasieskolernes realafdelinger og I gymnasieklasse bør ske, og der vil senere fremkomme en fællesbetænkning fra Læseplansudvalget for folkeskolen og Læseplansudvalget for gymnasiet om disse forhold.

VII. *Udvalget vedrørende forholdet til den videregående undervisning.*

Undervisningsinspektør Sigurd Højby (formand).
 Rektor, professor, dr. phil. H. Bach.

Professor, dr. phil. H. V. Brøndsted.
 Professor H. Højgaard Jensen.
 Statskonsulent K. Helveg Petersen.
 Professor, dr. phil. Mogens Pihl.
 Professor, dr. phil. Erik Rasmussen.
 Professor, dr. phil. Knud Togeby.
 Sekretær: sekretær Ernst Goldschmidt.

VIII. *Udvalget vedrørende studenterkursus' og privatisters forhold.*

Rektor H. C. Jørgensen (formand).
 Skoleinspektør Skotte Bych.
 Undervisningsinspektør Sigurd Højby.
 Lektor Sv. Aalbæk Madsen.
 Forstander J. H. Monrad (Kursuslederforeningen).
 Adjunkt Erling Nyberg (Studenterkursernes Lærerforening).
 Rektor Folke Roikjer.
 Sekretær: sekretær Ernst Goldschmidt.

Udvalget: har opstillet de senere af plenum godkendte retningslinier, hvorefter forslaget til anordning og bekendtgørelse om studentereksamen ved anerkendte kursus og for privatister er udarbejdet.

IX. *Udvalget vedrørende biblioteker, samlinger og audiovisuelle hjælpemidler.*

Lektor Egon Bork (formand).
 Rektor, dr. techn. Frode Andersen.
 Skoleinspektør Skotte Bych.
 Lektor Hans Jensen.
 Lektor Oscar Nielsen.
 Sekretær: sekretær Ernst Goldschmidt.

Udvalget har gennemgået de problemer, der er forbundet med fremskaffelsen af det rigtige audiovisuelle apparatur og materiale og den rette pædagogiske benyttelse af det og udarbejdet den i betænkningen optagne redegørelse om spørgsmålet.

X. *Udvalget vedrørende lærernes
arbejdsforhold.*

Rektor Folke Roikjer (formand).
Adjunkt B. Baunsgaard.
Lektor Egon Bork.
Skoleinspektør Skotte Bych.
Rektor W. F. Hellner.
Lektor Hans Jensen.

Udvalget har efter en gennemgang af forslagene til anordning og bekendtgørelse om undervisningen i gymnasiet udarbejdet den af plenum godkendte og i betænkningen optagne redegørelse for, hvilke ændringer i lærernes arbejdsforhold en gennemførelse af forslagene vil medføre.

3. Læseplansudvalget og dets underudvalg har i vid udstrækning gjort brug af den adgang til at rådføre sig med sagskundskab ude fra, som kommissoriet åbner adgang til. Man har ført forhandlinger med følgende:

Professor, dr. phil. A. F. Andersen, Danmarks tekniske Højskole.
Stud. mag. Niels Andersen, Studenterrådet ved Københavns Universitet.
Arbejdsministeriets udvalg for erhvervsorientering, arbejdsudvalget.
Lektor Svend Aage Bay, Horsens.
Adjunkt Ove Bendtsen, Dansk audiovisuelt Selskab.
Adjunkt Paul Biener, Modersmåsselskabet.
Adjunkt Jørgen Prip Bjernum, Lyngby.
Adjunkt Vibeke Bjernum, Studiekredsen vedrørende forsøgsundervisning i erhvervsorientering i gymnasieskolen.
Lektor, dr. phil. S. Bøcher, Holte.
Professor, dr. phil. C. O. Bøggild-Andersen, Århus Universitet.
Professor, dr. phil. Aksel E. Christensen, Københavns Universitet.

Professor, dr. theol. Torben Christensen, Københavns Universitet.
Professor Jørgen Dich, Århus Universitet.
Lektor K. Elmgaard, København.
Adjunkt H. Ermmertsen, Rungsted.
Professor, dr. phil. C. G. Feilberg, Københavns Universitet.
Professor, dr. phil. W. Fenchel, Københavns Universitet.
Museumsinspektør, mag. art. Erik Fischer, København.
Universitetslektor Viggo Forchhammer, Modersmåsselskabet.
Lektor Rikard Frederiksen, undervisningsinspektionen.
Direktør Henning Friis, Socialforskningsinstituttet.
Adjunkt Lissen Garvig, København.
Ordbogsredaktør Jørgen Glahder, Modersmåsselskabet.
Professor, dr. phil. Kristof Glamann, Københavns Universitet.
Adjunkt Grethe Halkjær, København.
Lektor, dr. phil. K. G. Hansen, København.
Adjunkt Ib Hemmingsen, Holte.
Professor, dr. phil. Sven Henningsen, Københavns Universitet.
Professor Bjørn Hjelmberg, Det kgl. danske Musikkonservatorium.
Seminarielktor A. Holkenov, Dansk Seminarieforening.
Seminarielktor Paul Holt, Dansk Seminarieforening.
Professor, dr. phil. J. Humlum, Århus Universitet.
Lektor Harald Jacobsen, Tysklærerforeningens læseplansudvalg.
Lektor, dr. phil. H. Jonassen, Virum.
Seminarielktor Tage Kampmann, Dansk Seminarieforening.
Adjunkt Niels Knudsen, Virum.
Lektor K. Kobberø, København.
Kursuslederforeningen.
Adjunkt Margrete Lomholt-Thomsen, Tysklærerforeningens læseplansudvalg.

Professor, dr. phil. Hakon Lund, Århus Universitet.

Mag. art. Ide Løppenthin, København. Professor, dr. phil. E. Rancke Madsen, Danmarks Lærerhøjskole.

Professor, dr. jur. Poul Meyer, Århus Universitet.

Adjunkt, dr. phil. Anders Munk, København.

Professor, dr. phil. Ditlev Müller, Københavns Universitet.

Professor, dr. phil. Arne Noe-Nygaard, Københavns Universitet.

Rektor W. Norbøll, Helsingør.

Stud. mag. Helge Paludan, Studenterrådet ved Århus Universitet.

Professor, dr. polit. H. Winding Pedersen, Københavns Universitet.

Universitetslektor Erik Reske-Nielsen, Århus Universitet.

Adjunkt G. Saxild, Tysklærerforeningens læseplansudvalg.

Adjunkt P. Schiøler, København.

Professor, Søren Sikjær, Danmarks Lærerhøjskole.

Professor, dr. theol. J. Sløk, Århus Universitet.

Kst. tegneinspektør R. Sneum, København.

Professor, dr. phil. R. Spärck, Københavns Universitet.

Universitetsadjunkt, dr. phil. Svend Erik Stybe, Københavns Universitet.

Professor, dr. phil. Hans Chr. Sørensen, Århus Universitet.

Professor, dr. phil. Th. Sørensen, Københavns Universitet.

Direktør Erik Thomsen, Danmarks pædagogiske Institut.

Professor, dr. phil. H. Ussing, Københavns Universitet.

Professor, dr. phil. J. Witt-Hansen, Københavns Universitet.

Lektor H.-E. Work, Tysklærerforeningens læseplansudvalg.

Statskonsulenten for undervisningsministeriet fortrinsvis vedrørende skoleordninger i fremmede lande, F. C. Kålund-Jørgensen har til brug for udvalget udarbejdet en serie redegørelser for de gældende gymnasieordninger i andre europæiske lande.

Lektor I. Kortegaard Pedersen, Haderslev, har med assistance af cand. mag. Jens Faaborg foretaget prøveskemalægninger efter den af udvalget foreslåede normaltimeplan.

Udvalgets betænkning er i typografisk korrektur gennemset af sekretæren for Dansk Sprognævn, cand. mag. Allan Karker.

4. Læseplansudvalget har under arbejdet modtaget henvendelser, der er indgået i udvalgets overvejelser, fra følgende:

Arbejdsmarkedsrådet.

Danmarks Højskole for Legemsøvelser.

Dansk audiovisuelt Selskab.

Dansk Brandværnskomite.

Dansk Samrad for Forenede Nationer.

Danske Museers Fællesråd.

Dekanen ved det lægevidenskabelige fakultet, Københavns Universitet.

Foreningen af Fysik- og Kemilærere ved Gymnasierne og Seminarierne.

Grønlands ministeriet.

Gymnasieskolernes Gymnastiklærerforening.

Gymnasieskolernes Tegnelærerforening.

Klassikerforeningen.

Lærerkollegierne ved en lang række af landets gymnasieskoler.

Modersmålsselskabet.

Undervisningsministeriets musikkommision.

Lektor A. Rossen.

Professorerne, dr. phil. Svend Bundgaard og dr. phil. Børge Jessen.

Tegneinspektør Edvin Hansen.

En kreds af gymnasielærere i historie bestående af lektor, dr. phil. Poul Col-ding, rektor Peter Ilsøe, lektor Oluf Jon-sen, lektor Knud Kretzschmer, lektor Johs. Lomholt-Thomsen og lektor Jørgen Stei-ning.

Udvalget har i sit arbejde taget gym-nasiets stilling op til fordomsfri og kritisk behandling og har ved udarbejdelsen af forslaget til den nye gymnasieordning søgt

at tilgodese de krav, som samfundet i dag må stille til gymnasiet, og at indpasse det i billedet af den danske skole, som det teg-ner sig efter 1958. Samtidig har man be-stræbt sig på at bevare linien i det danske gymnasiums traditionsrige udvikling.

Det er udvalgets håb, at disse bestræ-belser har fundet udtryk i denne betænk-ning, og at den må danne grundlag for en ny og rig udvikling inden for gymnasie-skolen.

København i november 1960.

Jens Ahm.	Frode Andersen.	H. Bach.
Anna Bjerregaard.		B. Baunsgaard.
Egon Bork.	H. V. Brøndsted.	Skotte Bych.
Fr. Fabricius-Bjerre.	Thure Hastrup.	W. F. Hellner.
Sigurd Højby	Hans Jensen.	Henning Højgaard Jensen.
(formand).		
H. C. Jørgensen.	Sv. Aalbæk Madsen.	J. A. Mathorne.
K. Helveg Petersen.	Mogens Pihl.	Erik Rasmussen.
Folke Roikjer.	Knud Togeby.	G. Tolderlund-Hansen.

Bodil Dybdal.

Ernst Goldschmidt.

Indledning.

1. Historiske forudsætninger.

Den danske gymnasieskole har en lang og rig tradition bag sig. Den har som enhver anden skoleform gennemløbet en udvikling, der i det store og hele har fulgt samfundets udvikling, dog i ret lange perioder præget af en vis stagnation.

Den har sin oprindelse i middelalderens undervisningscentre: domskolerne og klostreskolerne, der stort set kun havde ét formål: at uddanne tjenere til kirken.

Ved reformationen overtog kongemagten de fleste af skolerne, men deres opgave var stadig at uddanne gejstlige, og undervisningens hovedformål var som før at lære eleverne at læse, skrive og tale latin; kun i de større skoler læstes også græsk.

Denne skoleform blev opretholdt uden afgørende ændringer lige til 1809. Samfundsudviklingen og naturvidenskabernes voksende betydning gjorde da en reform uomgængelig nødvendig.

Den gamle »præsteskole« omdannedes i overensstemmelse med tidens ånd til en humanistisk embedsmandsskole, der skulle »fremelske sand humanitet« gennem fordybelse i den antikke kultur (græsk og latin) og samtidig give nogen undervisning i naturvidenskab og moderne sprog.

I løbet af det 19. århundrede tilkæmpede naturvidenskaberne og teknikken sig en stærkere stilling, og denne udvikling på det tekniske område førte 1871 til en deling af undervisningen i to linier: den

sproglig-historiske og den matematisk-naturvidenskabelige.

Samtidig havde århundredets romantiske bevarelse og den ledsagende vækst i nationalfølelsen ført til en styrkelse af det nationale og nordiske element i undervisningen. Også den grundtvigske bevægelse øvede i denne sammenhæng en vis indflydelse på udviklingen. Det betød en stor og værdifuld udvidelse af undervisningen, men samtidig i nogen grad en indsnævring af den kulturelle horisont.

Det nye industrielle samfund og det folkelige demokrati, som udvikledes i slutningen af århundredet, så imidlertid med kritik på den lærde skole, og efter systemskiftet i 1901 gennemførtes ved loven af 24. april 1903 om højere almenskoler en fuldstændig nyordning.

Gennem oprettelse af en særlig skoleform for bogligt begavede børn mellem 11 og 15 år (eksamensmellemskolen) blev gymnasieskolen, som den lærde skole nu kaldtes, sat i organisk forbindelse med folkeskolen, og samtidig fik piger adgang til gymnasiet.

Der var nu skabt mulighed for en direkte opstigning fra skolens første klasse over mellem-skole og gymnasium til en afsluttende universitetseksamen; princippet om lige adgang for alle var dermed knæsat på skolens og uddannelsens område, og selv om der i 1935 skete en betydningsfuld ajourføring af læseplanerne, hvorved der bl. a. blev givet plads for selvstændigheds-

fremmende metoder i undervisningen, har gymnasieskolen i hovedsagen været uændret til i dag.

På ét punkt betød almenskoleloven af 1903 også en åndelig revolution. Ved indførelse af den nysproglige linie blev det erkendt, at der fra de moderne sprogs kulturområde kunne hentes lige så værdifulde undervisnings- og dannelseselementer som fra matematikkens og den klassiske kulturs område, der hidtil havde været dominerende som dannelsesgrundlag.

Den industrielle revolution havde bidraget til denne omvæltning, idet den moderne teknik havde flyttet tyngdepunktet i menneskers åndelige interesser fra oldtidens og middelalderens religiøse og litterære verden til nutidens humane og tekniske kultur, hvilket medførte et behov for større kendskab til de moderne sprog.

Almenskoleloven var en reform af den højere undervisning, men den fik tillige overordentlig stor betydning for folkeskolen. Dennes elever fik nu bedre muligheder for at nå frem til studentereksamen, men endnu mere betød det, at folkeskolen ved oprettelsen af mellemskole med overbygget realklasse fik mulighed for inden for sine egne rammer at give eleverne en fortsat uddannelse, der gav dem adgang til stillinger, som tidligere havde været forbeholdt dem, der selv kunne betale for deres skolegang.

Efterhånden som levestandarden — takket være den tekniske udvikling og de sociale forbedringer — steg, fik stadig større kredse af befolkningen interesse for og råd til at give deres børn en længere skoleuddannelse. Eksamensmellemskolens succes gav folkeskolen en central plads i befolkningens bevidsthed, men den stillede den også over for nye problemer. Antallet af elever, der søgte optagelse i eksamensmellemskolen, viste en stadig stigning med det

resultat, at skolens eksamensfri afdelinger kom til at stå helt i skygge af eksamensafdelingen. De skolepolitiske bestræbelser i de sidste årtier har derfor været rettet mod at afhjælpe folkeskolens mangler på dette punkt.

I 1937 indførte man den eksamensfri mellemskole i et forsøg på at rette skævheden i skolebilledet, men reformen viste sig at være utilstrækkelig. Presset på eksamensafdelingen fortsatte, og skellet mellem eksamensmellemskole og eksamensfri mellemskole, mellem købstadskole og landsbyskole uddybedes.

Dette er baggrunden for skolelovene af juni 1958, hvor man for første gang i dansk skolehistorie koordinerede lovgivningen for de to store områder i dansk skolevæsen: folkeskolen og gymnasiet.

Landsbyskolen har efter loven fået ligestilling med købstadskolen, og mellemskolen er afskaffet. Folkeskolen består nu af en 7-årig hovedskole, hvortil kan knyttes dels 8. og 9. klasse, dels en 3-årig realafdeling. Efter 2. realklasse kan eleverne vælge imellem at fortsætte i 3. realklasse eller at søge over i gymnasiet.

Gymnasiet er fortsat 3-årigt, og selve gymnasieloven indeholder ikke afgørende ændringer. Formålet er som før at give en almindelig undervisning, der tillige kan give det nødvendige grundlag for videregående studier. Ikke desto mindre er en gennemgribende revision af læseplanerne nødvendig, fordi hele samfundsstrukturen og vort syn på hjemlige og udenlandske problemer på mange måder er stærkt ændret - to verdenskrige og den enorme tekniske udvikling har afgørende forandret vore livsvilkår og gjort op med enhver form for national selvtilstrækkelighed.

Gymnasiets fagkreds og de enkelte fags indhold har gennemgået en ejendommelig udvikling. Fra middelalderens og renæs-

sancens undervisning på et klassisk, fælles-europæisk religiøst grundlag er vejen gået over det 19. århundredes fordybelse i hjemlige folkelige og nationale forhold til en undervisning med et perspektiv, der skal give eleverne indtryk af, at vi i dag er led i et verdensomspændende fællesskab og står i et gensidigt afhængighedsforhold skabt af kommunikationsmidlerne, erhvervslivets afhængighed af im- og eksport, den fælles tekniske udvikling og masseødelæggelsesvåbnene.

2. Perspektiver.

De bestræbelser, som i øjeblikket udfoldes her i landet for at give den videregående undervisning et indhold, der svarer **til** nutidens behov, er ikke noget isoleret dansk fænomen. Alle lande står over for de samme problemer som vi: at skulle tilpasse al højere uddannelse til tidens krav.

Det betyder ikke, at man tilstræber de samme reformer alle steder, da forudsætningerne er forskellige. Skolepena og opdragelsessystemer er nøje forbundet med de enkelte samfunds traditioner, deres tekniske og sociale udvikling og deres politiske og kulturelle stadi. De enkelte samfunds veje til målet må derfor være forskellige, men det udelukker ikke, at der er væsentlige hovedtræk, som er fælles.

Overalt er den højere undervisning oprindelig skabt og organiseret som en forberedelse til universitetsstudier og blev kun søgt af en stærkt begrænset del af ungdommen. I et teknisk højtstående land, der tillige bygger på en demokratisk samfundsopfattelse, er en sådan tilstand imidlertid ikke acceptabel. Dels må alle unge, der er i besiddelse af de fornødne evner, uanset deres sociale herkomst have den samme mulighed for at gennemføre en højere uddannelse, dels er det en betingelse for erhvervslivets, teknikkens og viden-

skabens fortsatte udvikling, at alle får den uddannelse, deres evner berettiger dem til; eksempelvis **vil** automatiseringen jo kræve en helt ny type medarbejdere med en ny og højere, teknisk, uddannelse.

For at de unge kan få en oplæring, der kan opfylde erhvervslivets, teknikkens og videnskabens stedse mere differentierede behov, må der etableres flere og flere former for uddannelse med forskel i indhold, varighed og krav til forudgående undervisning. Fælles for alle disse mange uddannelsesformer må det imidlertid være, at den højest mulige faglige uddannelse forenes med almen dannelse af en tilsvarende kvalitet. En befolkning sammensat af specialister, der betragter omverdenen ud fra snævert faglige synspunkter uden kendskab til og forståelse af den øvrige befolknings kår og anskuelser, har dårlige forudsætninger for at føre samfundet viden; i samarbejde efter demokratiske principper.

Inden for et sådant kompleks af uddannelsesformer stilles gymnasieskolen over for betydningsfulde og vanskelige opgaver. Den skal på samme tid tage vare på sin egen kulturarv og opfylde de moderne fagkrav; den skal leve op til sin forpligtelse som den højere skole i et demokratisk samfund og optage et stærkt voksende antal unge fra et stadigt bredere udsnit af befolkningen og trods deres uensartede sociale baggrund give dem følelse af et fællesskab. Endelig skal den uden at svigte sin forpligtelse over for traditionen åbne de unges øjne for samtidens problemer og give dem forudsætninger for at forstå dem og bidrage til deres løsning.

Der kan derfor være al mulig grund til - som det er gjort i denne betænkning - at tage målsætningen og de faglige krav op til fordomsfri behandling og bringe dem i overensstemmelse med de krav, som den kommende tid vil stille.

I betragtning af den betydning, de matematisk-naturvidenskabelige fag har i vore dage, er det naturligt, at de har været genstand for særlige overvejelser i udvalget.

Den moderne naturvidenskabelige erkendelse er forudsætningen for den heftige tekniske udvikling i vor tid og har samtidig grebet dybt ind i vor tænkning. I vor tid kan humanisme ikke nøjes med at bygge på vidnesbyrden fra tidligere tiders kultur og de egentlige humanistiske fag, men må tillige tage hensyn til naturvidenskabens betydning for forståelsen af menneskets situation.

Der bør fra gymnasieskolens side gøres en bevidst indsats for at fjerne det urimelige skel, der ofte opstilles mellem de humanistiske fag på den ene side og de matematisk-naturvidenskabelige og tekniske på den anden side. Hertil kommer, at langt flere mennesker end tidligere i dag får deres virke inden for naturvidenskaberne og teknikken eller på områder, der berøres af disse fag.

Det vil derfor i den kommende tid blive nødvendigt, at så mange unge som muligt får en grundig og omfattende uddannelse, som foruden den traditionelle skoleundervisning også rummer naturvidenskabelig, teknisk og økonomisk oplæring. Man må fra gymnasieskolens side være agtpågivende over for den fare for isolation, der på visse af gymnasiets grene ville kunne udspringe af en vidtgående forsømmelse af det naturvidenskabelig-tekniske område.

Forholdet mellem individ og samfund og forholdet mellem de enkelte individer i et demokratisk samfund rejser også problemer, der har tilknytning til skolen. De enkelte skal have så meget kendskab til biologi, geografi, historie, økonomi, sociale forhold og samfundets funktioner, at de har forudsætninger for at tage kritisk stilling til offentlige anliggender og modstå propaganda ved at klargøre sig dens egentlige hen-

sigter og sammenholde den med de faktiske forhold. Da alle ifølge de demokratiske principper skal have de samme rettigheder og forpligtelser i samfundet, er det skolens opgave at forberede eleverne på både at bære og forstå forpligtelserne og at værdsætte og forsvare rettighederne.

Hvis de unge skal have mulighed for at forstå vor tids dynamiske og komplicerede samfund, må gymnasieskolen samtidig med at bevare arven fra fortiden give samfundsvidenskaberne og naturvidenskaberne større plads i undervisningen.

En af sine største forpligtelser har den højere undervisning på *det mellemfolkelige område*. Gennem film, radio, fjernsyn og rejselivets enorme opblomstring har det danske folk fået sit kendskab til verdens lande stærkt udvidet, men skal dette kendskab udvikles til mere end en rent overfladisk viden, må skolen i sin undervisning lære eleverne, at kendskabet må uddybes til forståelse af de fremmede folks geografiske, historiske, tekniske og sociale forudsætninger.

Danmark må yde sit bidrag til, at den udvikling, der tog fart efter 1945, og som har betydet en stadig reduktion af Europas stilling som verdens økonomiske og magtpolitiske centrum, samtidig med at flere og flere kolonier har vundet selvstændighed, kan foregå under fredelige former og sådan, at der skabes et tillidsforhold mellem de gamle og de nye stater. De unge må derfor forstå, at de demokratiske frihedsideal er længere er forbeholdt den hvide race, og at de nye staters vej til selvstændighed og stabile samfundsforhold kan gå gennem en periode af selvhævdende nationalisme.

Gymnasiets kulturelle orientering, som hidtil i det væsentlige har været begrænset til den vesteuropæiske kulturkreds, må nu også åbne sig mod verdens øvrige kulturer. Vore unge skal ikke blot opfatte sig som

danske, nordboer eller europæere, men de skal tillige føle, at de er med i et alle Jordens folk omfattende fællesskab, som giver dem, der hører til den materielt begunstigede del af disse folk, et særligt ansvar og særlige forpligtelser.

3. *Gymnasieskolen, samfundet og hjemmene.*

De stadige forandringer i økonomisk og social henseende øver deres indflydelse på den menneskelige tilværelse og også på skolen. Især i perioder med stærke omvæltninger i samfundet melder kravene om skolereformer sig med stor styrke, og skolen må i sådanne perioder være meget levende for ikke at stivne i forældede former.

I særlig grad er det betydningsfuldt, at skolen lærer de unge at forstå værdien af, at de lever i et land, der sikrer den enkelte borgers personlige frihed, og at de vil komme til at arbejde i et retssamfund. Skal disse goder bevares, må skolen søge at udvikle deres interesse for samfundsproblemer og deres evne til kritisk og selvstændigt at bedømme problemerne. Det er vigtigt, at de unge vænnes til at se igennem propagandaens og reklamens postuler og erkende de spinkle og ofte urigtige præmisser, som disse postuler bygger på. At rette deres opmærksomhed mod dette problem er medvirkende til i almindelighed at udvikle deres evne til kritisk at bedømme subjektivt farvede fremstillinger.

De mere modne elever bør øves i på egen hånd at skaffe sig viden, som kan give dem forudsætninger for at danne sig en selvstændig opfattelse af problemer, som angår dem selv eller det samfund, de tilhører, og de bør lære også at behandle denne viden kritisk.

I denne sammenhæng er det nødvendigt, at skolen beskæftiger sig med mellemfolkelige spørgsmål. Eleverne må væn-

nes til at betragte det danske samfund som en del af verdenssamfundet og derudfra at forstå betydningen af de mellemfolkelige bestræbelser.

Endelig må eleverne lære at indse, at den intellektuelle begavelse, de har fået i arv, og som har givet dem adgang til en videregående uddannelse, ikke giver dem nogen grund til at føle sig mere værdige over for andre medlemmer af samfundet, men tværtimod betyder en forpligtelse til at anvende denne begavelse til gavn også for intellektuelt mindre veludrustede medmennesker, og at intellektuel begavelse er uafhængig af de rent medmenneskelige egenskaber, karaktertræk og følelser, som er nødvendige for, at et menneske i et samfund — det være sig stort eller lille — kan skabe et godt forhold til sine omgivelser.

Skolen er i sig selv et samfund en miniature, og derfor er det af afgørende betydning, at de unge også i dette lille-samfund møder den demokratiske tradition og lærer, at deres opfattelse af, hvad der er sandhed, ikke skal bygge på lærerens autoritet, men hvile på deres egne undersøgelser og slutninger, og at regler og påbud ikke skal hæmme, men tværtimod sikre en fri debat og følelse af medansvar.

Det er endvidere af stor værdi, hvis eleverne på demokratisk vis kan inddrages i reguleringen af skolens liv og tilrettelæggelsen af dens virksomhed og derved i praksis lære at respektere andres meninger og bære et ansvar og forstå, at man må tage de konsekvenser, som følger af at træffe beslutninger.

Helt afgørende er det, at skolen gennem sin virksomhed skaber en øget *kontakt mellem skole og hjem*. Det vil gøre det lettere for de unge at vokse naturligt ind i det samfundsliv, hvori de senere skal gøre deres indsats, hvis de i deres skoletid kan opleve, hvordan to sådanne parter ud fra hver sine forudsætninger mødes i en fælles

bestræbelse på at sikre dem den rigest mulige udvikling og de bedste muligheder for at frugtbar gøre deres evner.

Dette samarbejde mellem skole og hjem kan passende indledes ved de møder, som forud for elevernes optagelse i gymnasiet afholdes med elevernes forældre, og det bør fortsættes med jævnlige møder gennem hele gymnasietiden. På sådanne møder, der kan være klassemøder eller samlede møder, kan skolens hele virksomhedsområde belyses for forældrene, og det giver

disse lejlighed til over for skolen at fremsætte deres synspunkter og ønsker.

Disse møder kan eventuelt resultere i dannelse af forældreforeninger, som på utallige måder kan være til støtte både for samarbejdet og for skolen.

Denne aktivitet kan selvfølgelig ikke erstatte og må ikke ske på bekostning af den værdifulde personlige kontakt vedrørende de enkelte elever, som allerede findes mellem rektor eller lærer på den ene side og forældre på den anden.

III.

Almindelig del.

1. *Gymnasiets formål.*

I lov om gymnasieskoler af 7. juni 1958 siges det i § 2, stk. 2: »Gymnasieafdelingen giver i tilslutning til 2. realklasse gennem 3 et-årige klasser en fortsat almindelig undervisning, som tillige giver det nødvendige grundlag for videregående studier og slutter med en prøve (studentereksamen)«.

Denne formålsparagraf er omtrent ordret overtaget fra lov om højere almen-skoler af 1903. Kun udtrykket »højere almenundervisning« er erstattet af udtrykket »almendannende undervisning«; men det er ikke udvalget bekendt, at folketinget hermed har tilsigtet andet end en rent sproglig ændring.

Gymnasiets dobbelte målsætning har givet anledning til adskillige diskussioner, og nogle har betragtet de to formål som uafhængige af hinanden. Udvalget deler ikke denne opfattelse. Såvel den almene som den specielle dannelse skal tjene samme hensigt: at give eleverne det nødvendige overblik og de nødvendige kundskabsmæssige og intellektuelle forudsætninger for at påbegynde deres egentlige faguddannelse.

Ligesom den bredere almindelig dannelse kan give vigtige forudsætninger for fagstudiet, kan det mere specielle fagområde på gymnasiets linier give værdifulde bidrag til almindelsen gennem den måde, hvorpå man uddyber faglige problemer, og gennem en sikrere vurdering af kundskabskilderne.

Det har derfor været udvalgets opfattelse, at man måtte stræbe efter en vis balance, så gymnasieundervisningen på én gang kan give en god almen uddannelse og et bærekraftigt grundlag for den videregående faglige uddannelse.

Den almindelig dannende undervisning bygger videre på folkeskolens undervisning og hviler fremfor alt på 4 store fagområder.

Det første er *sprogene*. Eleverne må lære at beherske deres modersmål i tale og skrift, og de må lære så meget af de store kultursprog, at de uden besvær kan læse litteratur på disse sprog og nogenlunde frit beherske mindst ét af dem såvel mundtligt som skriftligt.

Det andet er det egentlige *humanistiske fagområde*. Arbejdet med disse fag, som er særlig egnede til at vise den kulturelle udvikling og sammenhængen mellem kulturlivets forskellige sider og til at skærpe dømmekraften, samler sig om fag som historie, litteratur og religion.

Det tredje er de *matematiske og naturvidenskabelige fag*. Kundskaber på disse områder er i vore dage af afgørende betydning for forståelsen af den verden, hvori vi lever.

Det fjerde er *samfundsvidenskaberne*, som i forbindelse med historie og geografi giver os mulighed for at forstå vor egen tids politiske, økonomiske og sociale forhold.

Det er imidlertid klart, at ordet almindelig dannelse ikke dækker over et én gang for alle fastlagt indhold. Måske var det i denne sammenhæng rimeligere at tale om en al-

men humanisme, bestemt ved en vis helhedsopfattelse af menneskets forhold overfor kulturlivet og naturen og ved, at der i bestræbelserne på at fremføre træk af dette helhedsbillede bliver lagt vægt på at udvikle de unges modenhed, således at de forberedes til selvstændig handling og vurdering og indstilles på at leve i en verden med åbne udviklingsmuligheder.

Et sådant helhedsbillede af menneskets plads i tilværelsen kan ikke på forsvarlig måde gives den enkelte elev, uden at den intellektuelle lødighed lider derved. Af hensyn hertil og til den efterfølgende faguddannelses krav og elevernes forskellige interesser og anlæg må gymnasieundervisningen til en vis grad specialiseres og differentieres. Men det er afgørende, at denne specialisering og differentiering sker på en sådan måde, at der herved ikke i elevernes bevidsthed fæstner sig indtryk af, at afgrænsede områder skulle kunne opfattes som fyldestgørende eller tilstrækkelige til forståelse af den menneskelige tilværelse.

Gymnasiets anden hovedopgave : *at give det fornødne grundlag for videregående studier*, rummer også adskillige perspektiver.

Selv om den del af studenterne, der fortsætter uddannelsen ved højere læreanstalter, i den sidste menneskealder er blevet mindre, er det dog stadig sådan, at hovedparten søger videreuddannelse ved universiteter, læreanstalter og andre tilsvarende uddannelsesinstitutioner, og - hvad der er meget væsentligt — mange af de andre ønsker længst muligt at holde disse uddannelsesveje åbne.

Der er derfor indlysende, at hensynet til de efterfølgende uddannelsesformer må spille en betydelig rolle ved planlægningen af gymnasiets undervisning. En gymnasieuddannelse med én linie, som sigtede udelukkende mod almendannelse, ville set fra et alment akademisk synspunkt

være idealet. I den offentlige debat om uddannelsesproblemerne er det ofte blevet hævdet, at universiteter og læreanstalter først og fremmest var interesseret i, at studenterne fik en udvidet almen undervisning og en god arbejdsmetode, hvad de udmærket kunne få på én fælleslinie; men man skal ikke heraf udlede, at det er muligt at nøjes med én linie. Det har vist sig lettere rent abstrakt at hævde sådanne synspunkter, end det er at respektere dem konkret, når fagkravene skal formuleres, og overgangen til kun én gymnasielinie ville forlænge de forskellige studieveje og ikke give eleverne lejlighed til at prøve deres kræfter og specielle anlæg.

Selv om ulemperne ved et for tidligt erhvervsvalg maner til forsigtighed, taler andre omstændigheder for, at differentiering og specialisering ikke bør indtræffe for sent.

Der kan således være grund til at påpege, at eleverne i gymnasiealderen i videst muligt omfang bør have lejlighed til at følge deres hovedinteresser. Den åndelige og intellektuelle udvikling hos de unge sker utvivlsomt stærkest, når de beskæftiger sig med arbejds- og studieopgaver, som appellerer til deres lyst og særlige anlæg. Det bidrager vel også til at styrke deres fornemmelse af egen arbejdsindsats og ansvar.

Naturligvis kan elevernes interesse under uddannelsen udvides og tage en ny retning, men det er på dette alderstrin næppe synderligt udviklende at beskæftige sig med for mange ting, som ingen interesse aftvinger.

Det må derfor anses for både formålstjenligt og værdifuldt, at de unge lidt efter lidt føres ind i de mere specielle studieområder, som de agter at bygge deres fremtid på.

Der skal ikke drives universitetsstudier i gymnasieskolen; men den betydning, en

begyndende specialisering kan have for de unge både i personlighedsdannende og kundskabsmæssig henseende, er så stor, at man må tage hensyn dertil.

Ved gymnasiets deling i linier og grene må der derfor drages omsorg for, at disse får et sådant undervisningsindhold, at såvel det almene som det specielt faglige får en rimelig placering.

2. Gymnasiets grundlag.

Selv om man fortsat må regne med, at der i I gymnasieklasse vil blive optaget en del elever med realeksamen, må det normale ifølge den nye skolestruktur blive, at elever optages i I g efter udgangen af 2. realklasse.

I lov om gymnasieskoler § 14 hedder det: »Optagelse i I gymnasieklasse er betinget af, at vedkommende elev med tilfredsstillende resultat har bestået oprykningsprøven fra 2. realklasse og er i besiddelse af en sådan modenhed og kundskabsfylde, at det kan forventes, at han kan følge undervisningen på normal tid. Elever, der søger optagelse i en gymnasieafdeling på en anden skole end deres hidtidige, må fremlægge det afgangsbrev og den særlige udtalelse, som de kan begære af deres hidtidige skole.«

Af denne særlige udtalelse skal det ifølge folkeskolelovens § 13, stk. 2, fremgå, »hvorvidt vedkommende elev efter skolens skøn er i besiddelse af en sådan modenhed og kundskabsfylde, at det kan forventes, at eleven kan følge undervisningen ... i gymnasiet på tilfredsstillende måde og fuldføre undervisningen på normal tid.«

Elever, som søger optagelse i det sproglige gymnasium, skal desuden underkaste sig en prøve i latin.

Det fremgår heraf, at optagelse i I gymnasieklasse for fremtiden skal ske på grundlag af afgangsbrevet og den særlige ud-

talelse, og der kan kun i særlige tilfælde afholdes specielle optagelsesprøver på den modtagende skole. Optagelsen vil altså i fremtiden i alt væsentligt komme til at bero på den afleverende skoles skøn.

Heri ligger endvidere, at gymnasiets undervisning nødvendigvis må bygge videre på det, der er læst til og med 2. realklasse.

Dette forhold er der taget hensyn til ved udarbejdelsen af de foreliggende læseplaner for gymnasiet, idet de faglige underudvalg har været i kontakt med de tilsvarende underudvalg vedrørende folkeskolens læseplan, og det er udvalgets opfattelse, at fagkravene i I gymnasieklasse er udformet sådan, at de - rigtigt anvendt - vil give egnede elever en lempelig overgang fra realskole til gymnasium.

Da det efter udvalgets opfattelse er meget væsentligt, at eleverne i I gymnasieklasse så hurtigt som muligt får den rette pædagogiske tilvænning til gymnasiearbejdet, må det anses for vigtigt, at eleverne fra realklasserne møder med gode og præcise arbejdsvaner.

Man er ved tilrettelæggelsen af undervisningen for I gymnasieklasse gået ud fra, at elever fra 2. realklasse møder med et tilstrækkeligt kundskabsgrundlag, idet folkeskolens læseplansudvalg har udarbejdet realafdelingens læseplaner under hensyn til lovgivernes krav om, at real- og studentereksamen ikke må devaluere.

Der vil dog utvivlsomt i overgangsperioden til den ny skoleordning vise sig visse vanskeligheder for de afleverende skoler med hensyn til bedømmelsen af elevernes muligheder i gymnasiet; men udvalget er overbevist om, at disse vanskeligheder vil kunne overvindes gennem et nært samarbejde mellem de afleverende og modtagende skoler. Man mener således, at det vil være af stor betydning for den afleverende skoles bedømmelse, hvis den af den

modtagende skole holdes underrettet om allerede modtagne elevers egnethed. Dette samarbejde vil blive endnu vigtigere i fremtiden end hidtil, fordi en stadig større procentdel af gymnasiets elever kommer fra andre skoler.

3. *Gymnasiets differentiering.*

Ifølge lov om gymnasieskoler § 2. stk. 2—3, skal undervisningen i gymnasiet »kunne gives på delvis forskellige linier, som benævnes efter de undervisningsfag, der giver hver enkelt linie dens særpræg.«

Da det især er disse særlige fag, som peger mod bestemte videregående studier, er det formålstjenligt, at delingen ikke sker for tidligt, idet mange unge ved begyndelsen af gymnasietiden ikke er parate til at afgøre erhvervsvalget, og kun de færreste af dem kan i realskolen få en sådan føling med de linedelende fag, at de ved, om deres evner og anlæg slår til over for gymnasiets krav. Det er derfor meget nyttigt, at eleverne i begyndelsen af gymnasietiden får mulighed for at forsøge sig med så alsidig en fagkombination som muligt, før de skal træffe det endelige valg af specialfag.

Også for de lærere, der skal råde børnene med hensyn til optagelse i gymnasiet, er det en afgjort fordel, at det mere specielle valg er udskudt til overgangen mellem I og II gymnasieklasse.

For mange studieveje er det heldigvis ikke afgørende, hvilken specialretning eleverne har fulgt i gymnasiet, idet man først og fremmest lægger vægt på, at studenterne har fået den almene orientering, den skoling af intellektet og dømmekraften og de eksakte arbejdsvaner, som gymnasiet giver sine elever. For de mange, som efter studentereksamen går direkte ud i erhvervslivet, vil lignende betragtninger kunne gøres gældende.

Enkelte studier stiller imidlertid så store krav om en særlig faglig uddannelse, at de kun er tilgængelige for studenter fra bestemte fagligt specialiserede grene.

Paradoksalt nok er dette vel et tegn på, at pensakravene i særfagene på netop disse grene har bevæget sig ind på områder, der rettelig burde være forbeholdt den videregående undervisning, men af hensyn til den værdifulde undervisningstradition, som i mange år har eksisteret i disse fag, har udvalget ikke fundet det rimeligt at ændre dette forhold.

Udvalget er derfor blevet overbevist om, at de videregående uddannelsesformers fagkrav nødvendiggør en vis differentiering af gymnasieundervisningen, men det har samtidig set det som sin opgave at opbygge gymnasiet sådan, at de specielle grene, som eleverne kan vælge af hensyn til de videregående studier, bevarer hovedparten af den fælles undervisning, af gymnasiets enhed.

4. *Samarbejde mellemfagene.*

Da gymnasiets lærere har universitetsuddannelse, er det ikke mærkeligt, at universitetsundervisningen i nogen grad påvirker undervisningen i gymnasiet. I særlig grad gør det sig gældende i to henseender: i den stærke fagdeling og i kravene i de enkelte fag.

Universitetsuddannelsen er og må være stærkt fagdelt, og en cand.mag., cand.scient, eller mag.scient, behersker normalt: højst to fag. Til gengæld er han i disse fag virkelig kyndig og har — i hvert fald i hovedfaget — også fået en indføring i fagets videnskabelige metode.

I gymnasieskolen vil han i almindelighed kun komme til at undervise i sine universitetsfag, og den fagspecialisering, som han har mødt i sin studietid, vil han uvilkårlig være med til at overføre til

gymnasiet. Han vil måske tilmed forstærke tendensen til specialisering i sin iver for at præstere noget virkelig godt rent fagligt.

Denne iver er i og for sig prisværdig, men den kan også have uheldige konsekvenser. Først og fremmest kan den i de enkelte fag let føre til en stadig udvidelse af pensakravene med en deraf følgende ekstra betoning af netop dette fags betydning og føre til en skadelig konkurrence med andre fag om elevernes interesse og energi. Kravene i de enkelte fag kan blive så store, at de kun kan opfyldes, når læreren tilrettelægger og leder hele undervisningen. Den indlevelse i stoffet i et rimeligt tempo, som er en forudsætning for, at det kan tilegnes på en selvstændig og personlig måde af eleverne, bliver der ikke tid nok til.

Endvidere kan den faglige opdeling af undervisningen medføre, at eleverne kommer til at savne forståelsen af, at der er en vis sammenhæng mellem fagene – en vis enhed i gymnasiets undervisning.

Udvalget har været opmærksom på den fare, som i denne henseende truer gymnasieundervisningens helhed, og har for at modvirke faren opbygget læseplanerne i de enkelte fag sådan, at fagene mest muligt støtter hinanden og indbyder til samarbejde. Hvor der er anledning dertil, har udvalget i pensaforslagene for de enkelte fag direkte peget på den tilknytning, der er til andre fag, og de samarbejdsmuligheder, som foreligger.

Dette er i virkeligheden ikke noget nyt. Det har også været fremført i tidligere læseplaner; men det trænger til at blive fulgt yderligere op i praksis.

Udvalget er som tidligere nævnt overbevist om, at en betydelig fagspecialisering er nødvendig i gymnasiet; det er imidlertid også klar over, at dette let medfører, at eleverne ikke alene overser det samspil,

der er mellem fænomenerne på vidt forskellige fagområder, f.eks. mellem humaniora og naturvidenskab, men at de også mister det historiske perspektiv bag fortidige og nutidige problemstillinger, som er så værdifuldt for deres forståelse af tingene.

Ud over den sammenhæng og helhed, som kan skabes ved samvirken mellem de enkelte fag og faglærere, har udvalget yderligere fundet det formålstjenligt, at alle gymnasieelever får en særlig lejlighed til at se den vesterlandske kulturkreds, som behandles i gymnasiet, under en samlende synsvinkel.

Udvalget foreslår derfor, at der til alle elever udleveres en bog, »der giver en ikke for omfatteride, men dog solid oversigt over hovedpunkter af *ideernes historie* fra oldtiden til vore dage«. Man havde - i overensstemmelse med bestræbelserne på at give gymnasiet en videre horisont — gerne set, at en sådan fremstilling også kom til at omfatte verdens andre kulturer og deres bærende idéer, men måtte opgave tanken på grund af stoffets mængde.

Indførelse af en idéhistorie vil på flere måder betyde et nyt indslag i gymnasieundervisningen. Der afsættes ikke timer til faget på timeplanen, ingen enkelt lærer får ansvaret for faget, og der afholdes ikke særskilt eksamen i idéhistorie. Hver enkelt faglærer kan benytte bogen eller henvise til den, hvor den faglige undervisning gør det naturligt, og han kan selv afgøre, om han vil medtage visse afsnit i eksamensopgivelserne.

Det eneste krav, som er knyttet til idéhistorie, er, at alle elever skal have læst bogen, før de går op til studentereksamen, og det er indlysende, at eleverne også til eksamen kan have en god støtte i bogens tværfaglige behandling af problemerne, ikke alene ved prøven i dansk stil, men

også ved mange af de mundtlige prøver.¹⁾

Udvalget finder, at der her er tale om en værdifuld nydannelse - også derved, at tilegnelsen af en del af gymnasiets lærestof her for første gang helt er overladt til elevernes eget initiativ. Det er udvalgets håb, at det også vil øge elevernes initiativ og ansvarsfølelse i andre dele af skolearbejdet.

5. Undervisnings- og arbejdsmetoder.

I overensstemmelse med dansk skoletradition har udvalget ønsket at fastholde den enkelte lærers metodefrihed. Der er derfor ikke i almindelighed givet anvisning på bestemte undervisningsmetoder i de enkelte fag. Den enkelte lærer kan vælge den metode, som forekommer ham bedst til den pågældende klasse.

Kun hvor der er tale om nye fag eller fagområder eller betydelige omlægninger af fag, har udvalget ment at måtte give visse metodiske anvisninger, men blot som vejledning. Disse anvisninger vil være at finde i bemærkningerne til de enkelte fag under V eller som bilag. Derimod ønsker udvalget at fremsætte enkelte almindelige synspunkter.

Udvalget finder det vigtigt, at læreren ved skoleårets begyndelse gør sig klart, hvilken plan han vil følge i sit arbejde med faget og klassen, og at han samtidig vogter på, at elevernes hjemmearbejde ikke kommer til at overstige det rimelige. Da det skriftlige arbejde er udvidet, bør det tilstræbes, at der ved fastsættelsen af afleve-

ringsdagen tages hensyn til elevernes samlede arbejdsbyrde. Aflevering dagen efter søndage og fridage bør normalt undgås.

I sine bestræbelser for at opfylde de under ovenstående punkt 4 nævnte krav om samarbejde mellem fagene må læreren også være opmærksom på, at der ikke sker for megen ufrugtbar og tidsspildende overlappning mellem fagene.

Almindeligvis er en modereret klasseundervisning - samtaleformen - den gængse undervisningsmetode i gymnasiet, men udvalget har den opfattelse, at denne metode især i de ældre klasser med fordel kan kombineres med andre, hvor der i højere grad lægges vægt på elevens sammenhængende fremstilling.

I visse fag vil man nu og da med udmærket udbytte kunne anvende foredrag i undervisningen - både lærerens og elevernes. I andre tilfælde vil gruppearbejde kunne anvendes. Det gælder særlig, hvor der er tale om de forskellige arter af laboratoriearbejde, kildestudier og ekskursioner, hvor eleverne lærer sig selv at skaffe sig viden, som er nødvendig for opgavens løsning, og at anvende denne viden rigtigt.

Der er - og ikke med urette - blevet peget på de vanskeligheder, der møder studenter, når de fra gymnasiets nøje tilrettelagte og inddelte undervisning går over til studier, hvor de i højere grad er overladt til sig selv ved arbejdets tilrettelæggelse og derfor ofte spilder kostbar tid, inden de kan drive deres studier med udbytte. Fra universiteternes og de højere læreanstalters side er man opmærksom på dette problem og forsøger, navnlig i de første studieår, at få indført en mere kursuspregnet undervisning, der kan mildne overgangen for de studerende.

Også gymnasiet bør bidrage sit til, at denne overgang kan blive lettere. Dette vil kunne ske gennem de ovennævnte la-

¹⁾ Baunsgaard og Roikjer er enige med det øvrige udvalg i betragtningerne vedrørende værdien af at indføre idéhistorie, men kan ikke tilslutte sig kravet i anordning og bekendtgørelse om, at eleverne skal have læst bogen. De anser ikke et sådant krav for gennemførligt, fordi faget hverken får timetal eller fast lærer, og havde ønsket, at man havde nøjedes med at påpege værdien af, at eleverne satte sig ind i faget.

boratoriearbejder og kildestudier, hvor elevernes selvstændige arbejdsindsats bør fremelskes mest muligt. Det vil ligeledes være nyttigt, om læreren til tider anvender individuelle metoder, ligesom han i sin undervisning bør søge at vække elevernes kritiske sans og give eleverne lejlighed til at diskutere, således at de vænnes af med kun passivt at tilegne sig, hvad der doceres fra katederet.

I det hele taget må udvalget anse det for formålstjenligt, at de anvendte undervisnings- og arbejdsformer i gymnasiet bliver så afvekslende og selvstændighedsfremmende som muligt, og at arbejdet lægges sådan til rette, at eleverne får den frihed og selvstændighed i arbejdet, som svarer til deres modenhed.

Endelig ønsker udvalget at pege på det vigtige i, at eleverne i alle fag opøves i mundtligt og - hvor fagene gør det muligt - skriftligt at fremsætte deres tanker og viden klart og logisk sammenhængende. Alle studenter får brug for denne færdighed, og udvalget anser det derfor for meget betydningsfuldt, at alle lærere - ikke blot sproglærerne - deltager aktivt i denne side af de unges oplæring.

6. Skolelivet.

Den danske gymnasieskole er ikke en blot og bar undervisningsanstalt. Den optager en så stor del af elevernes betydningsfuldeste udviklingsår, at selve det samliv, der leves på skolen, på mange måder kommer til at sætte sit præg på dem. Det er da også en kendsgerning, at det, som gamle studenter taler om, når de mindes deres gymnasietid, langt tiere er samlivet med kammerater og lærere end den faglige undervisning.

Det er derfor udvalgets opfattelse, at skolen og især rektor har en stor opgave i at få dette skoleliv til at udfolde sig så rigt og frit som muligt. Det drejer sig dog

ikke blot om at udfolde et initiativ fra oven, men i meget høj grad også om at fremkalde elevernes eget.

Selve skoledagens indledning, den fælles *morgensang*, har betydning derved, at eleverne her møder skolen som en helhed og ikke som en klasse. Morgensangen kan forme sig på mange måder, og hver skole har sin tradition.

Alt, hvad der samler eleverne på tværs af klassedelingen, har sin betydning for samlivet på skolen, også det, som foregår delvis uden for skoletiden.

Ud fra denne opfattelse har udvalget foreslået, at den på timeplanen for II og III gymnasieklasse afsatte *ugentlige fallestime* undertiden anvendes til arrangementer, som kan samle skolens ældste elever til fælles kunstneriske oplevelser, til indføring i aktuelle problemer eller orientering om nye perspektiver inden for kunst, videnskab og politik.

En anden del af disse timer kan bruges til frivillige gruppearrangemeter på tværs af klasseinddelingen, f.eks. kan man tænke sig, at den stærke interesse, som mange unge nærer for kunst og den helt moderne litteratur, kan plejes på denne måde.

Det er udvalgets opfattelse, at eleverne i begge tilfælde aktivt bør inddrages i både planlægningen og tilrettelæggelsen.

Skolefester, skoleballer og især skolekomedier og -koncerter er en vigtig side af skolens fællesliv. Ofte skabes derved et festligt fællesskab mellem lærere og elever, som kan virke fremmende på det daglige skolearbejde. Ved mange skoler er der samtidig her en fortrinlig lejlighed til at drage også forældrene ind i skolens liv, hvilket selvsagt kan have stor værdi for kontakten mellem hjem og skole.

Lignende synspunkter kan anlægges over for *den frivillige idræt* og de forskellige *sportsstævner*, som afholdes ved gymnasieskolerne. På grund af den begrænsning i

timetallet for legemsøvelser, som sker med den nye normaltimeplan, må udvalget anse det for vigtigt, at skolerne i fremtiden ofrer denne side af skolelivet ekstra opmærksomhed.

En særlig plads indtager *skolekor og -orkester*. De giver ikke alene udbytte og glæde for deltagerne, men de skaber den festlige ramme om skolens fester og højtideligheder, og de viser ofte skolens ansigt udadtil mod forældre og opland og kan derigennem være med til at placere skolen i stedets kulturliv.

En afgørende interesse knytter sig efter udvalgets mening til den demokratiske aktivitet, som eleverne ved adskillige skoler udfolder gennem *elevråd*. Elevrådernes status og virksomhed har hidtil været meget forskellig fra skole til skole., og nogen egentlig ensartethed bør næppe tilstræbes; men det er udvalgets opfattelse, at det - i hvert fald på langt sigt - vil vise sig frugtbart at give eleverne mulighed for at gøre deres synspunkter gældende og tage et ansvar. Det vil lære de unge på demokratisk vis at træffe en afgørelse, og at dette også medfører forpligtelser.

Det samme gælder elevernes selvstændige aktivitet i *skoleforeninger og skoleblade*. Det er derfor ønskeligt, at denne og andre

nævnte aktiviteter ved skolens velvilje med hensyn til lokaler og lignende knyttes nær til skolens almindelige liv.

På den anden side må udvalget advare mod, at der lægges for meget beslag på elevernes fritid. Fritiden skal afgjort være elevernes egen, og de skal også have mulighed for at knytte kontakter til andre sider, f. eks. til ungdomsbevægelser uden for skolen. Ikke mindst for gymnasieungdommen er dette af stor værdi, fordi en af gymnasieungdommens største farer er, at den på grund af skolens stærke krav løber en risiko for at isoleres fra det øvrige samfunds unge. En risiko for isolation, som for øvrigt også er til stede for gymnasielærernes vedkommende.

I vor tids samfund er lærerens gerning af ganske særlig betydning, og efterhånden som tilgangen til gymnasieskolen sker fra alle samfundslag, er det uundgåeligt, at gymnasielærerne møder en voksende forpligtelse til deltagelse i det folkelige liv. Det er vigtigt, at gymnasielærerne ikke unddrager sig denne forpligtelse, fordi det er af så afgørende betydning, at gymnasieskolen udvikles til en virkelig folkelig skole, samtidig med at de faglige krav, den må stille, ikke svækkes.

IV.

Gymnasiets opbygning.

1. *Det ugentlige timetal.*

Blandt de opgaver, som udvalget har skullet løse, har udformningen af en ny liniedeling og normaltimeplan været en af de vanskeligste, fordi så mange specielle interesser af pædagogisk, faglig eller anden art her gjorde sig gældende.

Det grundlag, gymnasieundervisningen i fremtiden skal bygge på, vil næppe blive væsentlig anderledes end det hidtidige, og da gymnasieundervisningens værdi som grundlag for videregående studier ikke må forringes, har udvalget haft meget ringe bevægelsesfrihed med hensyn til en evt. begrænsning af arbejdsbyrden i gymnasiet. Man har derfor ikke kunnet imødekomme et i mange henseender berettiget ønske om en nedsættelse af den ugentlige undervisningstid, men har måtte fastholde det hidtidige ugentlige timetal på 36.

2. *Krav.*

Under udformningen af normaltimeplanen har udvalget hele tiden haft for øje, at fag- og timefordelingen skulle opfylde følgende hovedkrav:

1) timefordelingen skulle være sådan, at timetallet i hovedfagene blev tilstrækkelig stort til, at eleverne i løbet af gymnasietiden fik tid til at tilegne sig gode og solide arbejdsvaner; 2) de almene fag skulle have et så stort timetal, at eleverne kunne få et rimeligt kundskabsgrundlag på dette om-

råde; 3) på den matematiske linie skulle der gives så megen tid til sprogundervisning, at eleverne fik gode færdigheder i ét moderne hovedsprog (normalt engelsk) og fik forudsætninger for at bruge de to andre i den videre uddannelse; 4) på den sproglige linie skulle der være timer til et elementært kursus i matematik.

Det er udvalgets opfattelse, at disse krav er imødekommet i den nye normaltimeplan, og at den balance mellem det almene og det mere specielle, som udvalget har tilstræbt på de forskellige linier, er opnået.

Udvalget har endvidere søgt at nærme de forskellige linier så meget som muligt til hinanden, samtidig med at det gennem valgmulighederne ved overgangen til II gymnasieklasse har opnået at gøre hele ordningen mere smidig.

3. *Differentieringen.*

Ved optagelsen i gymnasiet skal der kun vælges mellem to linier: den sproglige og den matematiske. Først når eleverne har gennemgået I gymnasieklasse og derved prøvet deres evner for gymnasieundervisningen, skal de tage stilling til, hvilken speciel gren de vil følge. Ved denne udsættelse af det endelige valg opnår man endvidere, at gymnasieskolens lærere har mulighed for at vejlede eleven og gøre det på et sikrere grundlag end det, lærerne i realafdelingen kunne have.

Den nye opbygning af gymnasiet har også gjort det muligt uden at forringe det fælles grundlag at indføre nye retninger og fag. Som indførelsen af mere omfattende undervisning i de moderne sprog i 1903 var en naturlig følge af udviklingen i sidste halvdel af det 19. århundrede, er indførelsen af samfundsfaglig undervisning i 1960 efter udvalgets opfattelse en naturlig følge af den udvikling i samfundsvidenskabernes og deres betydning i samfundslivet, som har fandet sted i dette århundrede. Det må således anses for påkrævet, at en større kreds af akademikerne, uanset hvilket fagstudium de vælger, har en bred orientering i samfundets forhold og dets stadig mere komplicerede funktioner.¹⁾

Lignende betragtninger ligger bag den udvidelse af horisonten, som er sket gennem historiens og geografiens stærkere betoning af det nutidige og ikke-europæiske stofområde.

På tilsvarende måde har udvalget betragtet indførelsen af den nye naturfaglige retning som en konsekvens af den vældige betydning, som den moderne biologi og biokemi i vore dage har fået for menneskeheden.

Det forsøg, som i en række år er gjort ved enkelte gymnasieskoler med en egentlig musiklinie, er i modereret form videreført i den aye ordning som et særligt speciale i sproglige klasser.

Under hensyn til russisk videnskabs og tekniks stærkt voksende betydning og Sovjetunionens øgede indflydelse i verden af i dag har udvalget fundet det velbe-

grundet, at en del af de danske akademikere får mulighed for at tilegne sig elementære kundskaber i russisk. Det foreslås derfor at indføre russisk som valgfrit fag som alternativ til fransk på begge gymnasielinier.

Udvalget har endvidere indgående overvejet muligheden af at indføre undervisning i spansk, og i det tidligere offentliggjorte forslag til normaltimeplan var spansk da også opført som valgfrit fag som alternativ til tysk på den sproglige linie.

I et sagkyndigt underudvalg har man udarbejdet læseplaner i spansk, som har været drøftet i læseplansudvalget. Resultatet af disse drøftelser blev, at man fandt, at der nok kunne indrettes en undervisning af en passende lødighed og tilstrækkelig sværhedsgrad for elever, som i II g valgte den nysproglige gren, men at der for elever, som valgte den klassisksproglige gren eller den samfundssproglige gren, ikke med det lave timetal (3 + 2 timer) kunne skabes en undervisning af værdi.

Man overvejede dernæst at forbeholde valgmuligheden for elever af den nysproglige gren, således at undervisningen først begyndte i lig. Der var imidlertid enighed om, at man i løbet af II og III g ikke kunne nå at arbejde skriftligt og litterært med sproget, hvorfor spansk ville blive alt for let sammenlignet med tysk.

Tanken om indførelse af spansk blev derfor opgivet, idet man henviser skoler, som måtte ønske at optage undervisning i spansk, til at gøre det som forsøgsundervisning i henhold til § 21 i gymnasieloven.

Det står udvalget klart, at ikke alle skoler vil kunne tilbyde undervisning på alle de her nævnte områder, og ingen skole bør have tilladelse til at oprette nye grene eller indføre undervisning i nye fag, før de råder over tilstrækkeligt kvalificerede lærerkræfter, hvilket bl.a. vil medføre, at

¹⁾ Under fuld anerkendelse af værdien af samfundsfaglig undervisning, især hvis den kunne gives alle gymnasiaster, har Knud Togeby ikke kunnet anbefale indførelsen af særlige samfundsgrene i gymnasiet, idet efter hans mening den almindennende undervisning derved på uheldig måde udvides på bekostning af undervisningen i sprog og matematikfysik, der er de fundamentale redskabsfag ved forberedelsen til videregående studier.

4. Forslag til fag- og timeplan for gymnasiet.

Fag	Sproglig linie				Matematisk linie			
	Fælles	ns	ss	ks	Fælles	mf	sm	nf
	I-II-III	II-III	II-III	II-III	I-II-III	II-III	II-III	II-III
Religion.....	1- 1- 1				1- 1- 1			
Dansk.....	4- 4- 4				4- 4- 4			
Engelsk.....	4-	- 6- 5	- 4- 3		} 4- 3- 0			
Tysk.....	3-	- 5- 4	- 2- 0					
Fransk (Russisk).....	5- 3- 4				5- 3- 4			
Latin.....	4-	- 3- 3	- 3- 3	- 7- 5				
Græsk m. oldtidsk.....				- 8- 8				
Oldtidsk.....	1-	- 1- 1	- 1- 1		1- 1- 1			
Historie.....	4- 3- 3				4- 3- 3			
Samfundsfag og samfundslære.....	0-	- 0- 1	- 5- 5	- 0- 1	0-	- 0- 1	- 5- 5	- 0- 1
Geografi.....	2- 1		- 2		2- 2		- 2	- 2
Biologi.....	0- 0- 4				0-	- 0- 4	- 0- 4	} - 4- 7
Biokemi.....								
Kemi.....					2-	- 2- 2	- 1- 1	- 2- 2
Fysik.....					3-	- 5- 4	- 3- 2	- 3- 2
Matematik.....	3- 3- 0				5-	- 6- 6	- 4- 3	- 4- 3
	31-15-16	-15-14	-15-14	-15-14	31-17-13	-13-17	-13-17	-13-17
Legemsøvelser.....	3- 3- 3				3- 3- 3			
Fællestimer.....	0- 1- 1				0- 1- 1			
Musik maks.....	2- 2- 2				2- 2- 2			
- min.....	(2)-(0)-(0)				(2)-(0)-(0)			
Formn. og kunstforståelse.	(0)-(2)-(2)				(0)-(2)-(2)			
	36-21-22	-15-14	-15-14	-15-14	36-23-19	-13-17	-13-17	-13-17

I alt 36 ugentlige timer.

oprettelse af de nye samfundsfaglige grene **kun** undtagelsesvis vil kunne godkendes, før lærere med den nødvendige universitetsuddannelse er til rådighed.

Endvidere finder udvalget det rimeligt, at der stilles krav om, at et minimumstal på 5 deltagere melder sig, før hold i valgfri fag eller de enkelte grene kan oprettes.

Valgmuligheder :

Den sproglige linie.

Ved optagelsen i I gymnasieklasse:
russisk i stedet for fransk.

Ved oprykning i II gymnasieklasse:

nysproglig gren (ns).

samfundssproglig gren (ss)

klassisksproglig gren (ks)

Den matematiske linie.

Ved optagelsen i I gymnasieklasse:

engelsk eller tysk,

russisk i stedet for fransk.

Ved oprykning i II gymnasieklasse :

matematisk-fysisk gren (mf).

samfundsmatematisk gren (sm).

naturfaglig gren (nf).

Fællesfagenes timetal.

Fag	Sproglige linie			Matematiske linie		
	I	II	III	I	II	III
Religion.....	1	1	1	1	1	1
Dansk.....	4	4	4	4	4	4
Engelsk.....	4			4	3	
Tysk.....	3			(4)	(3)	
Fransk (Russisk).....	5	3	4	5	3	4
Latin.....	4					
Oldtidskundskab.....	1			1	1	1
Historie.....	4	3	3	4	3	3
Geografi.....	2	1		2	2	
Biologi.....			4			
Kemi.....				2		
Fysik.....				3		
Matematik.....	3	3		5		
Legemsøvelser.....	3	3	3	3	3	3
Fællestimer.....		1	1		1	1
Kunstbetonede fag....	2	2	2	2	2	2
Ugentlige timer.....	36	21	22	36	22	19

I II og II gymnasieklasse kan formning og kunstforståelse få timetallet (2-2), når musik får minimumstallet (2—0-0).

På nysproglig gren kan *musikspeciale* (0-5-6) indrettes, når engelsk får timetallet 4-4-3 og tysk 3-2-0.

5. *Fællesfag.*

Som det fremgår af ovenstående skema over fællesfagenes timetal, vil de ved begyndelsen af I gymnasieklasse oprettede klasser forblive en enhed i langt de fleste undervisningsfag hele gymnasietiden igennem. For den sproglige linies vedkommende gælder det i fagene religion, dansk, fransk (russisk), historie, geografi, biologi, matematik, legemsøvelser, fællestimerne og kunstbetonede fag og for den matematiske linies vedkommende gælder det i fagene religion, dansk, engelsk, fransk (russisk), oldtidskundskab, historie, geografi, legemsøvelser, fællestimerne og kunstbetonede fag.

For disse fags vedkommende vil der norraalt ikke blive tale om lærerskifte, da den deling af eleverne, som finder sted ved overgangen til II gymnasieklasse, kun berører særfagene.

6. *Særfagene.*

Af nedenstående skema over særfagenes antal og timetal ved en skole med maksimal deling i II og III gymnasieklasse vil det fremgå, hvilke fag der på de forskellige grene er særfag. Det må dog bemærkes, at fagene latin, oldtidskundskab og samfundsfag på den sproglige linie kun skal regnes til særfagene, når der ved skolen findes henholdsvis klassisk-sproglig og samfundssproglig gren, og at fagene samfundsfag og biologi kun er særfag på den matematiske linje, når der ved skolen findes henholdsvis samfundsmatematisk og naturfaglig gren. I modsat fald vil de være fællesfag.

Når en klasse i II gymnasieklasse deles til særundervisning i et fag, vil det ofte

Særfagenes timetal.

(Ved maksimal deling af gymnasiet)

Fag	Nysproglig gren		Samfundsspr. gren		Klassiskspr. gren		Musik-speciale	
	II	III	II	III	II	III	II	III
Engelsk.....	6	5	4	3			4	3
Tysk.....	5	4	2				2	
Latin.....	3	3	3	3	7	5	3	3
Græsk med oldtidskundskab.....					8	8		
Oldtidskundskab.....	1	1	1	1			1	1
Samfundsfag og samfundslære.....		1	5	5		1		1
Geografi.....				2				
Musik.....							5	6
Ugentlige timer.....	15	14	15	14	15	14	15	14

Fag	Matematisk-fysisk gren		Samfundsmatematisk gren		Naturfaglig gren	
	II	III	II	III	II	III
Samfundsfag og samfundslære		1	5	5		1
Geografi.....				2		2
Biologi (Biokemi).....		4		4	4	7
Kemi.....	2	2	1	1	2	2
Fysik.....	5	4	3	2	3	2
Matematik.....	6	6	4	3	4	3
Ugentlige timer.....	13	17	13	17	i\$	17

medføre, at et af holdene må skifte lærer, og det vil da være naturligt, at det hold, som fortsætter med det største timetal i faget, beholder læreren fra I gymnasieklasse. F.eks. bør den lærer, som har undervist en sproglig I gymnasieklasse i engelsk, fortsætte i II og III gymnasieklasse, nysproglig gren, medens II og III gymnasieklasse, samfundssproglig gren får en anden lærer i engelsk.

Det er udvalget bevidst, at denne ordning også giver skemamæssige bindinger. F. eks. vil det være nødvendigt, at de timer, som en samfundsmatematisk gren har i

samfundsfag eller det særlige geografipensum, lægges samtidig med de timer, som andre elever fra den oprindelige I gymnasieklasse har i matematik, fysik eller kemi på den matematisk-fysiske gren.

Forsøg med timeplanlægning efter den nye ordning har imidlertid vist, at de hermed forbundne vanskeligheder lader sig overvinde.

7. Rekreative fag.

Til disse henregnes legemsøvelser, fællestimerne, musik samt formning og kunstforståelse. Udvalget lægger megen vægt på,

at de rekreative timer på timeplanen virkelig udnyttes som sådanne. Arbejdsbyrden på alle grene i gymnasiet er så stor, at de rekreative timer hverken direkte eller indirekte må anvendes til supplerings af timetallet i de egentlige lærefag.

Alle de rekreative fag rummer efter udvalgets opfattelse udover fagenes værdi i sig selv gode muligheder for at give eleverne oplevelsens glæde i kammeraters kreds og styrke den fællesskabsfølelse, som er så værdifuld for skolelivet.

V.

Læseplaner og eksamenskrav.

1. Bemærkninger vedrørende de enkelte fag.

I dette afsnit findes i kort form en række bemærkninger, som udvalget har ønsket at gøre om de enkelte fags stilling og indhold ud over, hvad der fremgår af forslagene til anordning og bekendtgørelse om undervisningen i gymnasiet og til anordningen om eksamenskravene ved studentereksamen. Bemærkningerne omhandler hovedsagelig fagenes placering i undervisningen, deres formål og de nye træk, der måtte være at pege på i indhold, metode og eventuelt eksamensform.

Religion.

Siden 1906 er der ikke sket ændringer i kgl. anordning angående undervisning i religion i gymnasiet, mens der 22. juli 1955 blev udstedt en ny bekendtgørelse om undervisningen i faget. Ved den af udvalget foretagne revision er såvel den kgl. anordning som den ministerielle bekendtgørelse foreslået omformet.

I almenkolelovens § 8 var det fastsat, at der ikke skulle eksamineres i religion ved studentereksamen. En tilsvarende bestemmelse findes ikke i Lov om gymnasieskoler af 7. juni 1958, men i bemærkningerne til lovforslaget siges det udtrykkeligt, at dette ikke betyder, at der i fremtiden skal kunne eksamineres i dette fag, lige så lidt som i sang; men da de nærmere regler om studentereksamens omfang foreslås fastsat af undervisningsmini-

steren, har man anset det for rigtigst at henvise også dette spørgsmål til disse bestemmelser, idet man ellers kunne fristes til at drage den modslutning, at der ved studentereksamen skal prøves i alle de øvrige fag, hvilket ikke er tanken. På denne baggrund har udvalget ikke fundet anledning til at stille forslag om ændring i faget religions eksamensmæssige stilling.

Den kgl. anordning af 1. december 1906 indeholdt ingen bestemmelse om religionsundervisningens formål, medens det i bekendtgørelse af 4. december 1906 hed, at formålet skulle være at oplyse og belære eleverne, med tilføjelsen: »direkte opbyggelse skal ikke tilsigtes.« I den nu foreslåede anordning er formålet kort angivet som det »at give eleverne kundskab om og forståelse af kristendommen og nogle ikke-kristne religioner.« Den gamle anordnings passus om, at direkte opbyggelse ikke skal tilsigtes, har man fundet overflødig, da det skulle fremgå klart af det positivt udtrykte. I øvrigt er det kundskabsmeddelende sigte også understreget i forslaget til bekendtgørelse.

Fagets indhold var i 1906 samlet om tre discipliner: bibelkundskab, kirkehistorie og kristelig etik. I forslaget til ny anordning og bekendtgørelse er medtaget troslære og religionshistorie, hvilket i bekendtgørelsen af 1955 er anbefalet medtaget, for så vidt tiden tillader det.

Medens man i 1906 anbefalede gennemgang af et evangelium og i forbindelse hermed en fremstilling af Israels religion i dens forhold til kristendommen samt læsning af stykker af Apostlenes Gerninger og brevene, er der i den nye bekendtgørelse opstillet minimumskrav med hensyn til læsning af stof fra Det gamle og Det nye Testamente ved angivelse af et antal vers. Dette giver læreren mulighed for friere valg, og der peges på, at ud fra læsning af gammeltestamentligt stof bør også de særlig israelitiske forestillinger belyses. Under hensyn til det beskedne timetal er minimumskravene sat så lavt, at mange formentlig vil kunne overskride dem væsentligt, men man har anset det for nyttigt at understrege, at der på dette fundamentale område bør læses dokumentarisk stof i gymnasiet.

I anordningen af 1906 anbefales det, at der lægges vægt på fremstillingen af den danske kirkes historie og dens forhold i nutiden, og bekendtgørelsen anbefaler gennemgang af afsnit og personligheder, som kan vise, hvordan kristendommen har været en livsmagt for mennesker. Forslaget til bekendtgørelse lægger vægten på en påvisning af, hvordan kristendommen er forstået gennem tiden, og hvilken betydning dette har haft i kirke og samfundsliv. En sådan behandling af kirkehistorisk stof vil kunne give værdifulde bidrag til elevernes idéhistoriske orientering.

Med hensyn til behandlingen af etisk og dogmatisk stof gives der ingen direktiver, idet man har ment, at både omfang og behandlingsmåde må bestemmes helt af læreren.

At religionshistorie er fremdraget som en selvstændig disciplin, svarer til en mangeårig praksis i gymnasieskolen og er en naturlig følge af, at dette stof er et fag ved skoleembedseksamen i kristendomskundskab. For eleverne kan dette blive et værdi-

fuldt element i en verdensomspændende orientering.

Med hensyn til undervisningsformer er tekstlæsningens betydning understreget stærkt; i øvrigt følger bekendtgørelsesforslaget på dette punkt ret nøje bekendtgørelsen fra 1955. Ny er dog understregningen af samarbejdet med andre fag.

Dansk.

Undervisningen i dansk er fælles for begge gymnasiets linier. Litteraturlæsning er fortsat fagets centrale disciplin. I forhold til tidligere er antallet af kortere tekster indskrænket noget, medens der er lagt mere vægt på læsningen af hele værker, og muligheden for at læse udenlandsk litteratur i oversættelse er udvidet meget, idet indtil 4 større værker og 100 sider kortere tekster kan vælges uden for den skandinaviske litteratur. Man tilsigter hermed at give eleverne en videre litterær orientering; således vil f. eks. matematiske elever kunne læse oversatte værker, som sproglige elever læser på originalsprogene i engelsk og tysk, ligesom elever fra alle grene vil kunne stifte bekendtskab med de store russiske, spanske og italienske litteraturværker. Det er desuden betonet, at vor egen tids danske litteratur skal gennemgås.

Medens »alle centrale perioder og hovedforfattere« hidtil har skullet være repræsenteret i såvel læse- som eksamenspensum, fastholdes dette krav kun for den samlede læsning og ikke for eksamenspensum, om hvilket det hedder, at »opgivelserne skal gøre det muligt alsidigt og indgående at prøve elevernes viden om dansk litteraturens centrale perioder og forfattere«.

Undervisningen i dansk sprog tilsigter ikke at give eleverne en samlet oversigt over dansk grammatik. Den skal kun omfatte det, der har betydning for elevernes litteraturforståelse og for deres skriftlige og mundtlige sprogbrug.

Også ved undervisningen i svensk og norsk skal den litterære forståelse være hovedformålet. Grammatikken skal begrænses til det, der er nødvendigt for tekstforståelsen, og ved det ekstensivt læste pensum kan oversættelse af alle tekster ikke anses for påkrævet.

At hovedvægten lægges på litteraturforståelsen, fremgår endvidere af den nye eksamensordning. Medens der tidligere blev givet et litterært spørgsmål og et sprogligt (i svensk eller norsk og i dansk grammatik), skal der fremtidigt gives et spørgsmål i dansk litteratur og et i svensk, norsk eller anden udenlandsk litteratur. Der gives således ikke noget selvstændigt spørgsmål i dansk grammatik, men eksaminandernes sproglige viden prøves i forbindelse med den litterære fortolkning af den danske tekst, der også skal karakteriseres ved sproglige og stilistiske iagttagelser. Ved begge spørgsmål skal hovedvægten ligge på tekstforståelsen.

Der kan ved studentereksamen fremtidigt vælges mellem mindst 5 stilemner. Man har overvejet, hvorvidt det skulle være obligatorisk, at et af emnerne skulle angå idéhistoriske forhold, men man fandt et sådant påbud overflødigt, da det må anses for sandsynligt, at der blandt 5 emner altid vil være et eller flere, der vil give eleverne anledning til at anstille idéhistoriske betragtninger.

Engelsk.

Gymnasieundervisningen i engelsk skal fortsætte opøvelsen af en god sprogfærdighed, og den skal gennem læsning af gode forfattere og et varieret arbejde med tilægnelsen af teksternes indhold give eleverne et indblik i karakteristiske sider af engelsk (amerikansk) kultur. Med denne målsætning, der lægger ligelig vægt på udbyttet af tekstlæsningen og opøvelsen af sprogfærdigheden, kan undervisningen

give sit bidrag til den almindelige kulturorientering og samtidigt give eleverne værdifulde praktiske færdigheder.

Dette generelle syn på fagets stilling og indhold har man ønsket at fastholde. Den væsentligste nyhed i udvalgets forslag er fagets stærkere placering på den matematiske linie, men herudover kan nævnes visse punkter, på hvilke de nye læseplaner medfører ændringer.

I anordningen skelnes på alle grene mellem intensiv og ekstensiv læsning ud fra det synspunkt, at undervisningen ikke udelukkende bør lægges an på den grundige beskæftigelse med en tekst, men at det også kan have værdi at læse større afsnit i sammenhæng uden at dvæle for meget ved tekstens enkeltheder.

Med USAs stadigt voksende kulturelle betydning har man anset det for naturligt at gøre læsningen af amerikanske tekster obligatorisk. Omfanget af det amerikanske stof bestemmes af den enkelte lærer.

Fælles for alle grene er endvidere bestemmelserne om, at eleverne ved mundtlig eksamen skal have lejlighed til at orientere sig i ekstemporalteksten før eksaminationen.

Også den skriftlige del af studentereksamen indeholder nyheder. På den nysproglige gren er oversættelsen fra dansk bevaret, men til den friere opgave kan læreren vælge mellem 4 typer. I stedet for den såkaldte referatstil (700-800 ord), som har været obligatorisk siden 1956, kan der vælges en type, der kræver besvarelse på engelsk af spørgsmål af indholdsmaessig og eventuelt sproglig art i tilknytning til en udleveret tekst (»kommenteringsopgave«), og desuden er der mulighed for at skrive en resumeringsopgave med enten dansk eller engelsk forlæg. Ved resumeringsopgaverne udleveres en længere tekst på 2.000-3.000 ord til eksaminanden, som på engelsk

giver et resumé, der fylder ca. $\frac{1}{4}$ af den udleverede tekst. Ved besvarelsen af den friere opgave vil brug af ordbøger være tilladt.

Når man har ladet så mange muligheder stå åbne, skyldes det, at der ikke har været udelt tilfredshed med referatstilen, medens de tre andre endnu ikke er tilstrækkeligt gennemprøvede til, at man har villet beslutte sig for én af dem.

På den samfundssproglige gren er der kun én skriftlig opgave, som til gengæld består af to dele. Første del kan være enten en kortere referatstil (450-550 ord) eller en kommenteringsopgave, medens anden del er en kort oversættelse fra dansk med tilknytning til sprogstoffet i prøvens første del. Ved besvarelsen af første del er brug af ordbøger tilladt.

Da differentieringen i de forskellige særfag først foregår efter Ig, er der for den sproglige linie udarbejdet en selvstændig læseplan for denne klasse. De elever, der vælger den klassisksproglige gren, afslutter deres engelskundervisning med udgangen af I g.

Den samfundssproglige gren har fået samme formålsparagraf som den nysproglige, men kravene er naturligvis afpasset efter det lavere timetal. Et vist samarbejde med samfundsfag vil kunne etableres ved valget af ikke-skønlitterære tekster, men for at bevare undervisningens sproglig-litterære karakter sætter anordningen ret snævre grænser for omfanget af læsning med samfundsfagligt indhold.

For den matematiske linies vedkommende er der tale om en forøgelse af timetallet, hvilket har skabt mulighed for en bedre og mere alsidig undervisning. Medens man hidtil har måttet begrænse formålet til »at vedligeholde en god udtale og at befæste og udvikle læsefærdigheden«, vil der efter de nye bestemmelser også blive stillet krav om talefærdighed og en

vis kulturorientering. Der bliver ingen skriftlig prøve, men i det daglige arbejde skal der gives eleverne en vis øvelse i at udtrykke sig skriftligt.

Tysk.

Formålet for gymnasiets tyskundervisning er som hidtil at videreudvikle elevernes sprogfærdighed og give dem indblik i karakteristiske sider af tysk kultur. Fagets sproglige vanskeligheder er ikke større, end at eleverne på den nysproglige gren kan nå frem til en god forståelse af den største periode i Tysklands kulturhistorie, der er nøje forbundet med vor egen klassiske litteratur. Den litterære side af faget kan i det hele taget spille en betydningsfuld rolle for elevernes indførelse i europæisk åndsliv.

I betragtning af den udvikling, som i de senere årtier har fundet sted i tysk litteratur, er der i de nye undervisningsplaner også givet den nye tyske litteratur en større plads.

Tekstlæsningen er som hidtil det centrale, men det betones, at sprogfærdigheden i højere grad skal opøves i umiddelbar tilknytning til de behandlede tekster. Ved opøvelsen af den mundtlige sprogfærdighed lægges der således større vægt på sammenhængende fremstilling, væsentligst i forbindelse med tekstlæsningen, medens hjælpedisciplinerne grammatik og stiløvelse trænges i baggrunden.

Ved arbejdet med den skriftlige sprogfærdighed lægges mere vægt på opgaver i tilknytning til tekstlæsningen end på de gængse opgaveformer (oversættelse og genfortælling). I konsekvens heraf indføres en ny skriftlig eksamensform til studentereksamen: en friere kombineret opgave. Eleverne får udleveret en kort dansk tekst, som skal oversættes til tysk, og som udgør første del af en sammenhængende fortælling, hvis fortsættelse læ-

ses op for dem til friere referat. Under prøvens anden del beholder eleverne deres oversættelse og har derved mulighed for at samarbejde opgavens to dele. Der skabes altså en sammenhæng mellem oversættelses- og referatopgaven, og hukommelsesmomentet ved den sidste reduceres betydeligt. Under hele prøven har eleverne adgang til at benytte ordbøger.

En anden nyhed er, at der på alle gymnasiets grene indføres ekstensiv læsning, idet det også kan have værdi at læse større afsnit i sammenhæng uden at dvæle for meget ved tekstens enkeltheder.

På den samfundssproglige gren og den matematiske linie lægges hovedvægten på læse- og udtryksfærdigheden. For den matematiske linies vedkommende muliggør forøgelsen af timetallet, at der herudover kan finde nogen intensiv læsning sted, også af enkelte sprogligt lettere klassiske tekster.

Fælles for alle linier er bestemmelserne om, at eleverne ved mundtlig eksamen skal have lejlighed til at orientere sig i ekstemporalteksten før eksaminationen.

Fransk.

Franskundervisningen er almindeligvis det eneste vindue ud til den rige romanske litteratur og kultur, der er et uundværligt led i det europæiske kulturfællesskab. Mange vil senere i livet få brug for at kunne både læse og tale fransk.

Hidtil har franskundervisningen kun haft læsefærdighed til formål. Efter den nye ordning stilles også en aktiv sprogudøvelse som mål i form af en vis talefærdighed.

Opøvelse i at tale fransk har for det første sin indlysende værdi i sig selv. I fremtiden må danske studenter formodes at være bedre stillet, hvis de under deres senere virksomhed kommer i kontakt med fransktalende.

For det andet vil opøvelsen af talefærdigheden på afgørende måde virke ind på franskundervisningen gennem alle tre gymnasieklasser, idet den vil fremtvinge valget af tekster, der er tilstrækkeligt lette og handlingsfyldte til at danne grundlag for referat og samtale. Fransk har ligesom de andre sprog gennem mange år lidt under for svære tekster.

Der er ingen grund til at tro, at beskæftigelsen med talt fransk skal give ringere læsefærdighed. Tværtimod vil opøvelsen i talefærdighed slå det »lille sprog« fast, som træffes i enhver tekst, man kommer ud for.

Selv om der skal tales om teksterne, og disse derfor må være relativt lette, behøver de derfor ikke at være mindre lødige end hidtil. Der findes en så righoldig fransk litteratur, at der, også inden for den lettere sprogform, er nok at vælge imellem. Også eksamensformen foreslås ændret, først og fremmest ved at de hidtidige to ekstemporaltekster erstattes af én noget længere tekst.

Da der i fransk udelukkende eksamineres i en ulæst tekst, og da der tilstræbes en ensartet sværhedsgrad ved eksaminationerne over hele landet, foreslås ekstemporalteksterne godkendt af undervisningsinspektionen, hvorved man også kan sikre, at matematikerne får forelagt mindre vanskelige tekster end de sproglige. Som i andre fag, hvor der prøves i en ulæst tekst ved mundtlig eksamen, gives der også ved eksamen i fransk eleven lejlighed til at forberede sig på den udleverede tekst umiddelbart før eksaminationen.

Latin.

Faget latin indtager en særlig stilling inden for gymnasiets samlede fagkreds. Det markerer på en måde forskellen mellem de sproglige grene og de matematiske. På gymnasietrinnene har undervis-

ningen i latin den dobbelte målsætning, som gælder for al gymnasieundervisning, på én gang at skulle give et bidrag til elevernes dannelse, forstået som en indføring i europæisk kulturtradition, og at forberede til videregående studier.

Faget kan i løbet af de tre år i gymnasiet (også i ns og ss) føres igennem til en rimelig afrunding, således at det tilegnede pensum udgør et væsentligt træk i den foreløbige orientering, gymnasiet overhovedet kan give; men sin egentlige mening må latinundervisningen i gymnasiet dog søge i, at den danner grundlaget for eller indgår som element i en videregående beskæftigelse med sprog eller kulturhistorie under en eller anden form efter studentereksamen.

Der er enighed om, at det hører med til gymnasiets opgave at holde forbindelsen bagud til vor nuværende kulturs forudsætninger og første oprindelse åben i elevernes bevidsthed. Både her og i udlandet er det spørgsmål imidlertid stillet, om en indføring i den europæiske kulturtradition ikke kunne gives ved, at eleverne læste de antikke værker i oversættelse og således slap for det store arbejde med at indøve sproget. Svaret afhænger af, hvilke krav man vil stille. Udvalget mener, at man ikke kan nøjes med en orientering på anden hånd, men må regne det for væsentligt for kvaliteten af den akademiske grunduddannelse, at eleverne fra første færd modtager »et for dem selv kontrollabelt indblik« i det materiale, de skal arbejde med i gymnasiet og siden hen.

Eleverne i det sproglige gymnasium må derfor kunne læse de romerske tekster, og denne læsefærdighed er det nærmeste mål for arbejdet, tekstforståelsen det endelige.

Latinundervisningen bygger på traditionen fra en tid, hvor faget havde en dominerende stilling. Med det begramsede

timetal, faget nu har, må alle latinlærere føle sig tilskyndet til at tage såvel metoder som tekstvalg op til en grundig revision. Elevernes interesse for faget og dermed latinens stilling i det hele taget vil sikkert kunne styrkes væsentligt derved, at læren overalt, hvor det falder naturligt, både sprogligt og indholdsmæssigt bestræber sig for at knytte forbindelser til de andre fag.

Græsk.

Gennem faget græsk bringes eleverne i direkte forbindelse med den første og på mange måder afgørende fase af vor kulturs udvikling. Dets opgave er at holde forbindelsen åben fra vor kultur tilbage til dens kilder. Den græske litteratur fra Homer til Arkimedes er et stadig levende indslag i tidens tænkning og digtning. Det gadder også konkrete fag som matematik, fysik og logik. Netop derfor er det ikke nok at stifte bekendtskab med disse værker gennem oversættelse, for såvel tænkningens som digtningens egentlige indhold er bundet til den sproglige form. Det ses deraf, at hver generation i de sidste 200 år i de europæiske kulturlande har måttet skabe sig sin oversættelse af den vigtigste græske litteratur.

Almenskoleloven af 1903 gav faget ganske gode kår. Da eleverne læste græsk hver dag gennem gymnasiets tre år, kunne de tilegne sig en ret solid læsefærdighed og allerede i skolen stifte indgående bekendtskab med et repræsentativt udvalg af den græske litteratur. Med dygtigere klasser var der samtidig god tid og rigelig lejlighed til at diskutere græsk kunst, videnskab og samfundsliv.

Når den klassiske retning alligevel ikke fik større tilslutning, skyldes det vel dels, at den i den almindelige bevidsthed stod som et levn fra den såkaldte »sorte skole« dels at eleverne, når de skulle vælge gym-

nasielinie, kun havde et meget begrænset eller slet intet forhåndskendskab til den klassisk-sproglige linies hovedfag. Dette resulterede i, at linien kun fandtes ved få skoler, hvilket igen skabte en begrænsning af interessen for linien.

I den nye ordning er retningen indbygget i gymnasiets normale struktur, således at der er mulighed for at indføre græsk i forbindelse med en udvidet undervisning i latin overalt, hvor der er tilstrækkelig interesse for det. Det har den for græsk beklagelige følge, at der kun kan undervises i det i to år. Til gengæld er der tillagt det et forholdsvis stort timetal: 8 + 8. Disse forhold medfører, at kravene til omfanget af læsningen på originalsproget må begrænses. For at bevare så meget som muligt af læsefærdigheden har udvalget foreslået at lade den væsentligste del af begrænsningen falde på poesien, så at læsningen i højere grad end nu koncentrerer om én sprogform, den attiske prosa. Det er udvalgets opfattelse, at der også efter dette vil være gode muligheder for at bevare fagets almindennende side i dens fulde omfang, og at det også vil være muligt at supplere læsningen på originalsproget med en ret udstrakt læsning og indgående diskussion af vigtige værker i oversættelse.

Russisk.

Det danske samfund har allerede haft og vil i de kommende år sikkert få endnu mere brug for mennesker, der kan russisk, herunder også akademikere og ikke mindst akademikere med en matematisk-naturvidenskabelig uddannelse. Ved at gøre faget valgfrit med fransk opnås, at undervisning i russisk kan indrettes på alle grene.

Arbejdet med russisk stiller gymnasieeleverne over for et arbejdsområde, der forbinder nyhedens interesse med krav om et omhyggeligt arbejde og fornuftigt

ræsonnement. Det resultat, der kan nås, kan, da sproget ligger os fjernere end f.eks. fransk, ikke forventes at blive helt på højde med dette fags, men der kan gives et grundigt fundament for videre arbejde med sproget; således kan en matematisk student efter at have tilegnet sig et mindre, specielt ordforråd på egen hånd klare en faglig tekst.

I den første tid vil fagets største problem utvivlsomt blive fremskaffelsen af lærerkræfter. Det er dog sandsynligt, at behovet straks kan imødekommes ved enkelte skoler, og da russisk nu også vil blive hovedfag til skoleembedseksamen, vil efterspørgslen efter lærere i faget have mulighed for at kunne dækkes inden for et kortere åremål.

Da undervisningen i russisk endnu ikke har fået nogen tradition herhjemme, er der ikke i bekendtgørelsen udtrykt metodiske ønsker.

I lighed med, hvad tilfældet er i andre fag, hvor der ved mundtlig eksamen prøves i en ulæst tekst, foreslås det, at eleven får adgang til at forberede sig på den ulæste tekst umiddelbart før eksaminationen. For at sikre, at eksaminationerne i dette nye fag skal blive nogenlunde af samme sværhedsgrad, foreslås det, at eksperimentalteksterne skal være godkendt af undervisningsinspektionen.

Oldtidskundskab.

Siden faget oldtidskundskab ved almen-skoleloven af 1903 blev indført i gymnasiet som en slags erstatning for, at den direkte beskæftigelse med de klassiske sprog, latin og græsk, blev stærkt beskåret, har det skabt sig en position, der anerkendes fra alle sider.

Det er fagets opgave at give eleverne lejlighed til at stifte bekendtskab med væsentlige hovedværker af antikkens kultur, uden at der lægges synderlig vægt på

nogen systematik i denne forbindelse. Det frie i fagets anlæg er netop dets styrke.

Praksis har ført til, at man næsten overalt læser inden for de samme rammer: 1) litterært stof i form af et udvalg af Homer, stykker af græske historikere, et par dramaer og et udvalg af Platon, og 2) kunsthistorisk stof, der omfatter en række arbejder fra arkitekturen, skulpturen og vasemaleriet; i tilknytning til dette gennemgås i forskelligt omfang mytologisk og religionshistorisk stof.

Arbejdsvilkårene har stort set været gode; det rimelige forhold mellem pensum og timetal, den gennemførte frihed for læreren til selv at vælge sine synspunkter for arbejdet, elevernes direkte medvirken under drøftelse af foreliggende tekster eller billeder har altsammen bevirket, at faget opfattes som inciterende og interessebetonet.

I virkeligheden rummer faget, som det har udviklet sig, elementerne til flere af de ideer, man i denne betænkning foreslår realiseret inden for gymnasiets rammer. Læsningen af Homer og de græske tragedier danner den første indføring i verdenslitteraturen, som i fremtiden også skal videreføres i danskundervisningen. Arbejdet med græsk kunsthistorie kan levere et nyttigt erfaringsmateriale til den undervisning i formning og kunstforståelse, som man vil tilbyde eleverne i **II** og **III** gymnasieklasse at vælge i stedet for musik, og endelig giver studiet af Platon, der for mange står som det allerværdifuldeste afsnit af de tre års arbejde, de mere voksne elever i **III** gymnasieklasse den første indvielse i filosofiske grundproblemer. Den sokratiske problemstilling kan give metodiske fingerpeg for en fremtidig beskæftigelse med idéhistoriens ikke-antikke afsnit.

Med den betydning, den klassiske oldtid har haft og stadig har for vor kultur,

har oldtidskundskab i nært samarbejde med undervisningen i dansk og historie og for de sproglige liniers vedkommende også med undervisningen i latin gode muligheder for at varetage en vigtig side af gymnasiets opgave.

Historie.

Selv om fagets målsætning stort set er uændret, hører historie alligevel til de fag, hvori der er sket store ændringer med hensyn til stofindhold, arbejdsformer og lærebøger.

Ændringerne ligger dog som helhed i forlængelse af de reformer, som faget i øvrigt har gennemgået ved nyordningerne i 1935 og 1953.

Med skyldig hensyntagen til den ældre historie har udvalget ved udarbejdelsen af planerne for faget søgt at afsætte mere tid **til** arbejdet med den nyeste tids historie (tiden efter 1900) og søgt at gøre denne del af historieundervisningen til en virkelig verdensomspændende orientering.

For at dette ikke skal medføre en for stærk begrænsning af den ældre historie, har faget fået tildelt en time mere i I gymnasieklasse. Alligevel må der gennem en klarere skelnen mellem ekstensiv og intensiv læsning ske en vis udvælgelse af stoffet. Herved sikres der tid til en større fordybelse i og derigennem større forståelse af faget.

Der er efter udvalgets opfattelse skabt mulighed for, at den kulturhistoriske side af faget kan få en noget bedre stilling end hidtil i forhold til den økonomiske og politiske.

Endvidere har man lagt stor vægt på at åbne muligheder for nye og friere arbejdsformer, hvor lærebogen har sin nødvendige, men mere begrænsede plads end hidtil

Endelig har samfundslære, der under-

tiden har haft en for dårlig placering i arbejdet, fået en særlig time på skemaet og en selvstændig læseplan, men normalt bør faget fortsat varetages af historielæreren, så de rige samarbejdsmuligheder kan udnyttes fuldtud., også ved orientering i samfundsproblemer, når den aktuelle situation indbyder til det.

Det fastholdes fortsat, at man i undervisningen bør inddrage de geografiske forudsætninger og klargøre sammenhængen mellem den politiske og økonomiske struktur i et samfund; men det fremhæves yderligere noget stærkere end før, at man tillige bør give eleverne forståelse af, at også andre faktorer end de geografiske, økonomiske og sociale forhold kan være bestemmende for begivenhedernes forløb.

Der vil fortsat være adgang til specialelæsning. Et speciale kan strække sig over 35 timer (tidligere 25).

Som et fast led i undervisningen skal der indgå museumsbesøg, institutionsbesøg og ekskursioner (evt. lejrskole).

Læreren må i sin undervisning tilstræbe en så fordomsfri og alsidig behandling af problemerne som gørligt, og selv om udvalget har peget på nye arbejdsformer, står det læreren frit for at vælge den eller de arbejdsformer, han finder bedst.

Men uanset hvilken undervisningsmetode der anvendes, bør de rige muligheder, som netop historie rummer med hensyn til samarbejde med andre fag, udnyttes i rimeligt omfang.

Den nye ordning vil kræve en ændring af lærebøgerne i historie. Man finder det dog ønskeligt, at lærebøgerne fortsat giver en sammenhængende fremstilling med rimelig vægt på alle dele af historiens forløb, men det må stå den enkelte lærer frit, hvor han ønsker at udvide stoffet.

Ved nyordningen har man opgivet den tidligere begrænsning af lærebøgernes størrelse. Det er sket ud fra den opfattelse, at

en sådan begrænsning meget let medfører, at bøgerne bliver for koncentrerede.

Det er altså herefter muligt at anvende lærebøger i faget, som er væsentlig bredere i deres fremstilling end de nu anvendte, hvilket efter udvalgets mening kan blive af stor betydning for elevernes holdning til laget.

Det er også ønskeligt, at eleverne lærer at stå friere i forholdet til lærebogen. Den er et nødvendigt hjælpemiddel, men den må ikke binde undervisningen.

Ved at opgive »loftet« over lærebøgerne, må man — som en naturlig konsekvens heraf — også forlade den nuværende form for opgivelser til eksamen, der er baseret på en beregning af sidetal. En sådan ny form for eksamensopgivelser vil stille lærerne mere frit i arbejdet med faget og dog give sikkerhed for, at der stilles tilsvarende krav ved eksamen som hidtil.

Det fastslås, at det er lærernes opgave og ret at stille krav til eksaminanderne i overensstemmelse med den undervisning, der er givet. Dette har særlig betydning ved eksamination i speciale, periodelæsning og stof gennemgået ved »dokumenterende« undervisning.

Det forudsættes, at der ved alle gymnasieskoler er indrettet særlige faglokaler til historieundervisningen, og at disse lokaler indeholder det nødvendige undervisningsmateriel: lysbilledapparat, kort, håndbøger etc.

Samfundsfag.

Faget er i sin tilrettelægning og som hovedfag nyt i gymnasiet. Undervisningen vil ske på særlige grene af såvel den sproglige som den matematiske linie, omfattende II og III gymnasieklasse. Den vil omfatte 5 timer i hver af klasserne. Tallet vil altså være af en sådan størrelsesorden, at det muliggør en indgående beskæftigelse med stoffet. Undervisningen er

således tilrettelagt, at den kan være fælles for elever af den sproglige og den matematiske linie. Ved eksamen afholdes der to skriftlige og en mundtlig prøve.

Under hensyn til, at kun få inden for gymnasieskolens nuværende lærerstab vil have forudsætninger for at påtage sig en undervisning i samfundsfag, har udvalget fundet det rigtigst, at betænkningens læseplaner vedrørende samfundsfag først træder i kraft fra 1. august 1967, således at undervisning efter de angivne retningslinier indtil da kun vil kunne finde sted efter særlig tilladelse fra undervisningsinspektionen.

Geografi.

Værdien af geografiske kundskaber har i de senere år været stærkt voksende både hvad angår vort eget land og Jorden som helhed. Den verdenspolitiske udvikling, især efter 2. verdenskrig, og det internationale samkvem har skabt et udvidet behov for geografisk viden.

På grundlag af de regionalgeografiske kundskaber, som eleverne har fået i hovedskolen og realafdelingen, bør gymnasiets geografiundervisning give dem en videregående indsigt i den fysiske geografi og dermed i sammenhængen og vekselvirkningen mellem de naturgivne geografiske faktorer og menneskelivet. Overalt hvor det er muligt, bør disse forhold illustreres ved metodiske iagttagelser af naturen og af indsamlet materiale, ved brug af kort af forskellige typer samt ved indførelse i benyttelse af kildemateriale, ligesom eleverne bør opøves i at vurdere geografiske korrelationer kritisk.

Til den her nævnte vurdering af geografis betydning er der da også taget hensyn i de nye læseplaner. Det viser sig bl. a. deri, at geografiundervisningen på den sproglige linie er gjort mere homogent geografisk, bl.a. ved, at den nu er frigjort for

den tidligere anordningsmæssige forpligtelse til også at bibringe eleverne kemisk-fysiske kundskaber, at oceanografien er optaget som obligatorisk stof på alle linier og grene, at der på den matematiske linie er indført udvidet læsning, og at der i III gymnasieklasse på samfundsgrenene og den naturfaglige gren er optaget undervisning i geografi af en art, der er i overensstemmelse med disse grenes særpræg (specialgeografi).

Ved udarbejdelsen af de nye læseplaner har udvalget haft for øje, at de traditionelle krav til nøjagtig iagttagelse og til evnen til at drage slutninger på grundlag af forelagt materiale og studier i naturen skal fastholdes, at gennemgangen af de fysiske-geografiske faktorer skal vise disses betydning for kulturgeografien, og at undervisningen i sin helhed skal præcisere den stigende indbyrdes afhængighed mellem alle Jordens folk.

Biologi.

Undervisningen i biologi har altid sigtet mod at give eleverne viden om og forståelse af de levende væseners bygning og livsyttringer. Undervisningen i menneskets biologi har ligeledes altid været noget centralt i faget. Dette vil faget bibeholde under den nye gymnasieordning i de sproglige grene og i den matematisk-fysiske og den samfundsmatematiske gren.

Undervisningen skal ud over at give eleverne viden også fremhæve mennesket som led i den biologiske verden; og den skal trække linier ud til biologiens betydning for samfundet og fremdrage værdien af den betydning, de biologiske videnskaber har haft ved udformningen af forestillinger, som har haft indflydelse på vor åndskultur.

Da undervisningen, hvor det lader sig gøre, skal baseres på elevernes egne iagttagelser ved øvelser, demonstrationsfor-

søg, institutionsbesøg og ekskursioner, bliver faget også et eksperimentelt fag, som samtidig vækker elevernes kritiske sans; dette opnås også ved i undervisningen at diskutere biologiens teorier og problemstilling med eleverne.

På den naturfaglige gren er biologi et hovedfag, som støttes af andre fag, især fysik og kemi. Faget får nu på grund af det større timetal tid til at uddybe forståelsen af de levende væseners funktioner. Dette sidste beror bl. a. på, at biokemi indføres som nyt fag i nært samarbejde med biologien. På denne linie betyder eksperimentet og litteraturbehandling endnu mere end på de andre grene. Desuden vil det blive obligatorisk at læse et speciale, som skal lære eleverne at arbejde i dybden og at kombinere de forskellige sider af stoffet.

På grund af fagets eksperimentelle karakter er det nødvendigt, at der i faglokalerne er rigelig plads til elevernes øvelser, ligesom det nødvendige udstyr må være til stede.

Kemi.

Gennem kemiundervisningen lærer eleverne om en del af naturvidenskaberne, der har betydning såvel for vor derigennemvundne erkendelse af naturen som for den tekniske udnyttelse af denne.

Kemien og kemiundervisningen er ændret meget, siden faget blev indført ved almenskoleloven af 1903, og det foreliggende forslag til kemilæseplaner for gymnasiet er en naturlig fortsættelse af denne udvikling. Ved beskrivelsen af stofferne og deres egenskaber kan man i høj grad gøre brug af forestillinger om stoffets opbygning af atomer, ioner og molekyler, og dette må influere på kemiundervisningens emnevalg og metode. I det hele taget anser udvalget det for væsentligt stedse at påpege fagets indre sammenhæng og at understrege almene love og principper. I over-

ensstemmelse med disse synspunkter udviser det foreliggende læseplansforslag en kraftigere accentuering af den almene kemi sammenlignet med tidligere anordninger.

Et solidt kendskab til stofferne og deres reaktioner er og må dog være det grundlag, hvorpå der skal arbejdes ved undervisningen, og man har derfor bibeholdt kravet om læsning af såvel uorganisk som organisk kemi. Som en følge af den organiske kemis voksende betydning er omfanget af denne disciplin øget på bekostning af den uorganiske kemi.

For at fremme muligheden for en dybere forståelse af visse særlig betydningsfulde emner er der åbnet mulighed for, at den under fysik omtalte specialelæsning kan omfatte et kemisk emne.

Samarbejdet med de nært beslægtede fag fysik, geologi og biologi har ligget udvalget på sinde, såvel ved udarbejdelsen af emnerne i pensum som ved anvisningen til den enkelte lærer om at tage hensyn til disse fag ved udarbejdelsen af læseplanen for den enkelte klasse.

Det er vigtigt, at kemiens betydning for teknikken påpeges, og det er ydermere foreslået, at der, når der er mulighed herfor, foretages enkelte ekskursioner til kemiske laboratorier el. lign.

Fysik.

Ledetråden ved ændringerne aflæseplanerne har været at modernisere stoffet ved at inddrage træk af den nyere fysik samt at give mulighed for en fordybelse i enkelte områder.

På den matematisk-fysiske gren er timetallet uændret 12 timer fordelt med 3-5-4, således at der - i forhold til tidligere - er flyttet en time fra I til II gymnasieklasse. Det anførte synspunkt har kun kunnet lade sig gennemføre ved at udelukke enkelte emner, ved at forsøge at spare tid ved en

mere rationel tilrettelæggelse af stoffet, f. eks. ved 1-times øvelser og gennem sammenfattende synspunkter eksempelvis på de enkelte stofområder, samt ved at indføre kursuslæsning i dertil egnede emner. Fordybelsen skulle fremkomme gennem opgaveregning, hvori der indføres eksamen, samt gennem et obligatorisk speciale. Udvalget har fundet det nødvendigt og forsvarligt at indskrænke tiden til elevøvelser til 50-60 timer, uden at det skulle betyde en svækkelse af den afgørende betydning, der fortsat må tillægges det eksperimentelle arbejde (elevøvelser og lærerdemonstrationer).

Blandt de nye emner kan nævnes samtidighedens relativitet, determinismen i den klassiske fysik, indeterminismen i atomfysikken, varmeteorien første hovedsætning, eksempler på irreversibilitet, atomenergi, eksempler på elektronik. Kvantemekanik er derimod ikke medtaget, da det måtte kræve en meget omfattende behandling for at give et rimeligt udbytte. Gennem samarbejde med matematikudvalget er der søgt en koordinering mellem de to fag, der bl.a. skulle give sig udtryk deri, at det matematiske apparat (specielt inden for infinitesimalregningen) er til stede, når der er brug for det i fysikken.

For den samfundsmatematiske og naturfaglige gren har udvalget været bundet af det fælles timetal 3-3-2, og det fælles pensum i det hele taget. Her vil specialelæsning ikke komme på tale, ligesom opgaveregning ikke skal gennemføres som skriftligt eksamensfag. Men det påregnes, at man på eksperimentel basis kan arbejde med de samme emner som i den matematisk-fysiske gren undtagen enkelte af de nye. Derudover er astronomi ikke medtaget. Tiden for elevøvelser er sat lavere end i den matematisk-fysiske gren; for naturfaggrenens vedkommende vil arbejdet

med elevøvelser i biologi og biokemi supplere elevernes praktiske færdighed.

Det har været udvalgets opfattelse, at eleverne på begge grene først og fremmest skal beskæftige sig med grundlæggende fysiske emner, og at de tekniske anvendelser må træde i baggrunden. Disse må eksemplificeres bl. a. gennem ekskursioner til passende industrier og andre virksomheder med gennemgang af disse.

Matematik.

Som det allerede fremgår af den matematiske linies betegnelse, indtager faget matematik på denne linie en central stilling. I kraft af det betydelige timetal, der er tildelt faget, kan det som hidtil tilføre det matematiske gymnasium de værdier, der ligger i et omfattende og intensivt arbejde med et klart afgrænset fagområde.

Det er undervisningens formål på alle grene af denne linie både at give eleverne et fond af konkrete matematiske kundskaber, som kan være dem til nytte, og hvis anvendelse i og uden for matematikken de skal opøves i, og at lade dem indleve sig i nogle karakteristiske sider af matematisk metode.

Udvalget har ved udvælgelsen af det stof, der skal være genstand for gymnasiet's undervisning, haft dette dobbelte formål for øje.

De praktiske områder, hvor matematik finder anvendelse, er talrige og forskelligartede, og nye områder dukker stadig op. Der foreligger derfor mange forskellige muligheder for et praktisk anvendeligt udvalg af emner for gymnasiet's matematikundervisning. Udvalget har udarbejdet sit forslag ud fra et ønske om at begrænse sig til nogle få centrale emner. Herved mener man at lette mulighederne for lærernes tilrettelæggelse af undervisningen som en sammenhængende helhed.

Den anden side af undervisningens for-

mål - at være udtryk for matematisk metode — er i første række et spørgsmål om udformningen af undervisningens enkeltheder. Løsningen af denne opgave må derfor i hovedsagen være lærerens og lærebogsforfatternes indsats. Udvalget har på dette område alene kunnet sigte på at foretage et emnevalg, der opfylder de nødvendige betingelser for denne opgaves løsning. Man har herved taget hensyn til, at den nyere udvikling af matematikken har medført, at den måde, hvorpå matematiske emner i vore dage behandles og beskrives, i flere henseender adskiller sig fra de klassiske former, præget som den er af en række nye generelle begrebsdannelser. Med optagelsen på emnelisten af en række almene hjælpebegreber fra mængdelære og algebra har udvalget ønsket at skabe en egnet ramme for en udvikling hen imod en nærmere kontakt imellem den undervisning, der gives i skolen, og den form, hvori nutidens matematik fremtræder. En sådan udvikling ønsker udvalget stimuleret.

For i hovedtræk at karakterisere den ændring i forhold til den nugældende ordning, som det foreliggende forslag for den matematisk-fysiske gren vil medføre, kan det nævnes, at følgende områder er reduceret eller helt bortfaldet: konstruktionslæren, logaritmiske trekantberegninger, keglesnitslæren, stereometriens indledende sætninger, den sfæriske geometri. I stedet er bl.a. følgende nye områder medtaget: en række almene begreber fra mængdelære og algebra, vektorer som hjælpemiddel i den analytiske geometri, analytisk rumgeometri, og der er desuden indført et valgfrit emne. Det skal endvidere nævnes, at nærværende forslag stærkere, end det tidligere er sket, betoner nødvendigheden af et samarbejde mellem matematikundervisningen og undervisningen i andre fag, især fysik og kemi.

Udvalget mener, at indførelsen af et

valgfrit emne vil kunne tilføre matematikundervisningen friske impulser. For eleverne, til hvis særlige interesser læreren vil kunne tage hensyn ved sit emnevalg, må det være et incitament, at der kan dyrkes et emne, om hvilket de får en særlig viden, og at dette kan ske under former, der er ubesværede af hensynet til den skriftlige eksamen. Desuden vil lærerens forpligtelse til at træffe et selvstændigt emnevalg - helst med nogen variation fra år til år - kunne bidrage til en øget faglig aktivitet blandt lærerne. Endelig kan der gennem arbejdet med forskellige emner uden for det obligatoriske pensum høstes erfaringer, der kan komme til nytte ved fremtidige revisioner af læseplanen.

På den matematiske linies samfunds- og naturfagsgrene er undervisningen koncentreret om funktionslæren og læren om tallene, mens de geometriske emner, der tages op på den matematisk-fysiske gren, ikke er medtaget her, hvor fagets timetal er mindre. Dette emnevalg er begrundet med et ønske om, at matematikundervisningen på disse grene skal omfatte et afsnit af matematikken, der fører frem til videregående resultater, og som samtidig spiller en fremtrædende rolle for anvendelserne.

På gymnasiets sproglige linie, hvor matematikundervisning foreslås genindført, må faget i væsentlig grad indrettes som et hjælpefag. På den anden side mener udvalget det berettiget at fremhæve, at det også på den sproglige linie er vigtigt, at eleverne får et indtryk af matematisk metode, og undervisningen må derfor også her bygge på logisk holdbart ræsonnement. Dette udelukker imidlertid ikke, at man - for at lette forståelsen - lader en del ræsonnementer tage deres udgangspunkt i ret vidtgående ubeviste, men præciserede, forudsætninger, som kan formuleres og forstås på anskueligt grundlag.

Den af udvalget foreslåede eksamensordning adskiller sig fra gældende praksis deri, at der ved hver af de skriftlige prøver på matematisk linie gives eksaminanderne to obligatoriske opgaver samt valg imellem to andre, medens der efter gældende ordning gives tre obligatoriske opgaver. Desuden foreslås det at tillade eleverne at medbringe en særlig formelsamling ved den skriftlige prøve. Endelig foreslås det udtrykkelig udtalt, at der ved eksamen kan stilles opgaver, der vedrører matematikkens anvendelse på andre fagområder. Med en sådan bestemmelse mener man at fremme interessen for det islæt i undervisningen, der peger ud mod fagets anvendelser.

Udvalget skal sluttelig fremhæve, at der, på grund af den matematiske videnskabs hurtige udvikling og den stadige udvidelse af dens anvendelsesområder, er et behov for, at indholdet af skolens matematikundervisning til stadighed er under overvejelse med henblik på mulige ajourføringer.

Legemsøvelser.

Faget er tildelt 3 ugentlige timer både for piger og drenge. Dette er for en stor del af skolernes vedkommende en nedsættelse i forhold til tidligere, der dog er afbødet ved, at der kan arrangeres frivillig træning i en ugentlig time for alle, der ønsker det ; her kan særlig lystbetonede discipliner dyrkes.

Legemsøvelser indtager den særstilling inden for gymnasiets fagkreds, at faget er det eneste, der giver mulighed for legemlig aktivitet og træning. Betydningen heraf synes åbenbar i en tid med stigende mekanisering, også i det enkelte menneskes tilværelse. Formålet er som tidligere at opnå både en harmonisk legemsudvikling og den særlige karakteropdragelse, der er knyttet til gymnastik og idræt. Men der-

udover har udvalget peget på vigtigheden af, at eleverne føler glæden ved og forstår betydningen af at være legemligt aktive.

Bekendtgørelsen er udformet således, at udviklingen inden for de enkelte discipliner kan følges op i undervisningen. Der er bl.a. peget på moderne bevægelsesprincippers anvendelse i dagliglivet ved arbejdsbevægelser og -stillinger. For piger er grundlæggende atletikøvelser anvist som en værdifuld disciplin. Hensynet til risikomomentet er draget stærkt frem. Endelig er en så vidtgående individualisering som muligt understreget ikke alene under hensyn til de højst forskellige forudsætninger, eleverne har i almindelighed, men også for at kunne inddrage elever med helt specielle vanskeligheder som legemlige skavanker eller psykiske ejendommeligheder i et udbytterigt arbejde.

Musik (herunder musikspeciale).

Forslagene repræsenterer for dette fags vedkommende en udbygning af formuleringer og tendenser i den anordning og bekendtgørelse, de skal afløse. Udbygningen muliggøres dels af den vækst og konsolidering, der har præget skoleembedseksamensstudiet i musik ved vore universiteter, dels af vor tids almindelige musikpædagogiske udvikling. Ledende synspunkter har i øvrigt været de eksisterende samarbejdsmuligheder i forholdet til gymnasiets andre fagområder samt en betoning af de forbindelseslinier, der udgår fra faget til skolens almene liv.

Desuden skal der peges på de muligheder, faget rummer, for at give eleverne en kulturelt værdifuld fritidsinteresse såvel i skoletiden som senere i livet. Ikke mindst det frivillige arbejde har her vist sig at være af største betydning. Hermed er der givet faget et socialt perspektiv, der kan have en vis vægt i en tid, hvor ungdommens fritidsproblemer er sat under debat.

Musik som speciale henvender sig til de elever, der har særlig interesse for musik, og som er musikalsk normalt begavede. Undervisningen tilstræber — på grundlag af og med udgangspunkt i musikken - at give eleverne den samme arbejdsmæssige, kulturelle og menneskelige udvikling, som opnås ved arbejdet med andre hovedfag i gymnasiet. Der lægges derfor vægt på, at faget behandles som et alment fag, hvilende på det solide arbejde med en række indbyrdes nært forbundne enkeltdiscipliner.

Formning og kunstforståelse.

Faget er nyt i gymnasiet, men der har dog allerede i en lang årrække under forskellige former været gjort et arbejde for at vække og udvikle elevernes sans for og kærlighed til billedkunst; det er sket dels ved, at den enkelte interesserede og kyndige lærer på eget initiativ har ydet vejledning, dels derved, at en af undervisningsministeriet og Ny Carlsbergfondet i fællesskab opretholdt vandreudstilling af kunst har besøgt gymnasieskolerne, og endelig i de senere år ved, at institutionen »Kunst i Skolen« har foranlediget en produktion af litografiske originalarbejder, som skolerne har kunnet erhverve til op-hængning.

Der er ingen tvivl om, at meget store kredse af gymnasiets elever møder disse bestræbelser med stor interesse, og der har også fra tid til anden været rejst krav om, at alle gymnasiets elever skulle have en direkte undervisning i kunsthistorie eller kunstforståelse ud over, hvad der i øjeblikket ydes dem i fag som historie og oldtidskundskab.

Faget formning og kunstforståelse, der er placeret på skemaet som et valgfrit alternativ til sang/musik i II og III gymnasieklasse med 2 ugentlige timer, kan ifølge sagens natur ikke påtage sig at svare til det

behov for kunstorientering, som således er til stede i blandt gymnasiasterne. Alene ved, at det er et fag, der skal vælges i stedet for et andet, er dets virksomhed på forhånd begrænset til at gælde et relativt fåtal af elever med særlige interesser og anlæg for billedkunsten. Det er derfor naturligt, at faget normalt er lagt således til rette, at det direkte bygger på disse forudsætninger af særlig art, idet vejen til den kunstforståelse, som er fagets formål, er lagt gennem elevernes egen aktive beskæftigelse med det billedkunstneriske udtryk - selvsagt på et meget elementært niveau. Det er denne side af faget, der betegnes som »formning«

Gennem den aktive beskæftigelse med elementær formning skal disse elever samle en række erfaringer om teknik og materialer og om de dermed nært sammenhængende formproblemer, som indgår i al billedkunst, således at de får deres opfattelse og evne til at se på kunst skærpet og trænet (ved iagttagelse og sammenligning), samtidig med at indfølingen, der jo i sidste instans må få udtalt personlig karakter, får et korrektiv og et grundlag at gå ud fra. Hvor særlige anlæg er til stede hos eleven, vil det være rimeligt og naturligt at åbne mulighed for en friere udfoldelse af kunstnerisk karakter.

Medens faget formning og kunstforståelse således kun henvender sig til et relativt begrænset udsnit af gymnasiets elever, må behovet for mere omfattende kunstorientering tilgodeses under andre former. Inden for rammen af de fælles timer er der skabt mulighed for, at den lærer, der ønsker det, kan samle en gruppe interesserede elever om et frivilligt orienteringskursus af kortere eller længere varighed.

Ad begge veje vil der kunne samles erfaringer om, hvorledes disse bestræbelser med snævrere eller videre sigte i fremtiden bedst kan udformes, og hele spørgsmålet

om kunstpædagogisk virksomhed på gymnasietrinner kan til sin tid tages op til revision på det grundlag, man således vil få. Det er således udvalgets opfattelse, at formning og kunstforståelse i første omgang kun vil kunne indføres ved forholdsvis få gymnasier, da der indtil videre næppe er et tilstrækkeligt antal kvalificerede lærere.

Erhvervsorientering.

Da det drejer sig om et helt nyt emne for gymnasieundervisningen, har udvalget i sit forslag til anordning og bekendtgørelse søgt at give undervisningen heri så vide rammer som muligt. Af samme grund har man ikke anset det for hensigtsmæssigt på nuværende tidspunkt at anbefale anvendelsen af en egentlig lærebog, der i større eller mindre grad ville binde undervisningen. Man foreslår i stedet, at

der fremskaffes forskelligt oplysningsmateriale til supplerende af erhvervskartoteket, der ikke i sig selv afgiver tilstrækkeligt grundlag for en systematisk undervisning.

Udvalget har ikke anset det for ønskeligt at knytte erhvervsorienteringen til et bestemt fag, bl.a. fordi man mener, at interesserede lærere, der gennem deltagelse i kursus eller på anden måde har skaffet sig de nødvendige forudsætninger, skal have adgang til at give erhvervsorienteringen, uanset hvilke fag de i øvrigt underviser i.

Det forudsættes, at der etableres et samarbejde med den offentlige erhvervsvejledning med henblik på fremskaffelse af oplysningsmateriale, uddannelse af lærere, arrangement af erhvervsoplysende møder m. m.

2. Forslag til anordning om undervisningen i gymnasiet.

I. Bestemmelser angående de enkelte fag.

§ 1.

Religion.

Formålet med undervisningen er at give eleverne kundskab om og forståelse af kristendommen og nogle ikke-kristne religioner.

Undervisningen omfatter bibelkundskab, kirkehistorie, troselære, etik og religionshistorie.

Der afholdes ikke eksamen i faget.

§ 2.

Dansk.

Undervisningen i dansk skal meddele eleverne viden om den danske litteratur og betydningsfulde sider af det åndsliv, der har givet sig udtryk i den. I forbindelse dermed skal den give eleverne indblik i de øvrige skandinaviske landes litteratur; den kan herudover gøre dem bekendt med litteratur fra andre lande, navnlig således at denne betragtes i forhold til den danske. Undervisningen i dansk sprog skal give eleverne forudsætninger for litteraturfortolkningen og for at bruge sproget mundtligt og skriftligt.

I overensstemmelse hermed skal undervisningen omfatte:

I. *Dansk litteratur med litteraturhistorie.*

Eleverne skal læse mindst 11 større værker og 350 sider kortere tekster af forskelligartet indhold, stil og genre og fra forskellige perioder. Heraf skal mindst 3 større værker og 150 sider kortere tekster (eller mindst 4 større værker og 125 sider kortere tekster)

være læst intensivt. Et særlig grundigt læst område kan være fyldigt repræsenteret. På grundlag af den intensive læsning skal der bibringes eleverne sikker viden om den danske litteraturs centrale perioder og forfattere. Den ekstensive læsning skal bidrage til at give dem litterær orientering, også om den nyeste litteratur. De skal endvidere læse middelalderlig islandsk litteratur i oversættelse. Et passende udvalg af kortere tekster (f.eks. folkeviser, salmer, eventyr, noveller, litterær kritik, essays) kan erstatte et af de større værker.

II. *Svensk, norsk og anden udenlandsk litteratur.*

A. Der læses mindst 100 sider svensk og 40 sider norsk eller

B. mindst 60 sider svensk, 20 sider norsk og 100 sider kortere oversatte tekster fra andre landes litteratur.

Halvdelen af stoffet i hver af de nævnte grupper skal være læst intensivt.

Eleverne skal have tilegnet sig teksternes indhold. Der tilstræbes ingen sammenhængende litteraturhistorisk forståelse af de pågældende landes litteratur, men eleverne skal ud fra deres kendskab til dansk litteratur kunne sætte teksterne ind i en historisk sammenhæng.

Det svenske pensum skal omfatte såvel poesi som prosa, og teksterne skal være valgt fra forskellige perioder.

I det norske pensum skal nynorsk være reopræsenteret.

Svensk og norsk grammatik skal kun tilegnes i det omfang, der er nødvendigt for forståelsen af teksterne. Indtil 4 af de under I nævnte værker kan være fra ikke-dansk litteratur.

III. *Sproglære.*

Undervisningen i dansk sprog skal ikke tilstræbe at give en sammenhængende fremstilling af dansk grammatik; men på grundlag af den elementære viden fra hovedskolen og realafdelingen skal der gives en videregående undervisning i de områder af grammatik og stilistik, som støtter litteraturlæsningen og elevernes skriftlige og mundtlige fremstilling. Herudover kan man orientere eleverne om et eller flere af sprogvidenskabens områder.

IV. *Mundtlig og skriftlig fremstilling.*

Eleverne skal både i forbindelse med den almindelige undervisning og ved særlige øvelser vænnes til tydelig og klar mundtlig fremstilling.

Deres evne til at udtrykke sig skriftligt skal opøves ved stilskrivning; emnerne skal dels være faglige, dels almene. Eleverne bør i de 3 gymnasieår skrive 30-35 stile. Et foredrag eller en skriftlig opgave fra et studiekredsarbejde kan træde i stedet for en stil.

§3.

Engelsk.

A. *Den sproglige linies I gymnasieklasse.*

Undervisningen har til formål at befæste og udvikle en god udtale, læsefærdighed, mundtlig og skriftlig sprogfærdighed samt under behandlingen af læsestoffet at give eleverne en vis introduktion til gymnasieundervisningens arbejde med en teksts indhold og form.

Der læses ca. 175 sider moderne, væsentlig skønlitterær prosa, egnet til at give eleverne kendskab til det levende nutidsprog.

Teksterne bør vælges således, at de sprogligt ikke er for svære og dog indholdsmæssigt værdifulde.

Læsningen er intensiv - med krav om fuld sproglig forståelse. Indtil 50 sider vil dog kunne erstattes med ekstensiv læsning i forhold hertil¹⁾.

B. *Den nysproglige gren.*

Undervisningen har til formål gennem dertil egnet læsning at give eleverne et indblik i karakteristiske sider af den kultur, der benytter det engelske sprog som udtryksmiddel, samt at videreudvikle sprogfærdigheden.

Der læses

I. *intensivt* – med sproglig, real og litterær forståelse - i alt ca. 400 sider omfattende

1. et skuespil af Shakespeare, hvoraf visse mindre betydelige scener kan udelades eller læses ekstensivt. Det intensivt læste skal udgøre mindst 50 sider;
2. et udvalg af poesi, mindst 60 sider, taget fra betydelige digtere;
3. lødig prosa, hovedsagelig af sprogligt sværere art:
 - a. et rimeligt varieret udvalg af skønlitteratur,
 - b. ikke-skønlitterære tekster egnede til at supplere de øvrige teksters billede af det fremmede lands liv og kultur (50-100 sider).

¹⁾ Ved *ekstensiv læsning* skal eleverne have tilegnet sig det væsentlige i den forberedte teksts indhold og tankegang, så de kan deltage i en samtale på engelsk om det læste; men de skal ikke være forpligtede til at have sikret sig forståelse af alle sproglige og indholdsmæssige enkeltheder.

Ved opgivelse af læsepenum regnes 2 sider læst intensivt at svare til ca. 5 sider læst ekstensivt.

II. *ekstensivt* (se fodnote side 51) ca. 600 sider repræsenterende forskellige genrer. Stoffet vælges, i hvert fald for langt den største dels vedkommende, inden for de sidste 100 års litteratur. Faglig læsning kan indgå i et mindre omfang, f. eks. stof fra aviser eller tidsskrifter.

Den intensive læsning kan begrænses eller udvides under forudsætning af, at den ekstensive udvides eller begrænses i forhold hertil. Ydergrænserne for kravene under I sættes til 350 og 450 sider.

Amerikansk litteratur skal være repræsenteret under såvel den intensive som den ekstensive læsning.

En del af stoffet kan gennemgås laboratoriemæssigt, og det fastsatte læseprogram kan i så fald nedsættes efter undervisningsinspektionens skøn, hvis skolen fremsætter anmodning herom.

Litteraturhistorie og realia behandles i det omfang, som skønnes nødvendigt for forståelsen af de læste tekster.

C. Den samfundssproghe gre.

Undervisningen har til formål gennem dertil egnet ladning at give eleverne et indblik i karakteristiske sider af den kultur, der benytter det engelske sprog som udtryksmiddel, samt at videreudvikle sprogfærdigheden.

Der læses

- I. *intensivt* – med sproglig, real og litterær forståelse - ca. 250 sider lødig prosa af forskellig sværhedsgrad, omfattende
 1. et rimeligt varieret udvalg af skønlitteratur,
 2. ikke-skønlitterære tekster egnede til at supplere de øvrige teksters billede af det fremmede lands liv og kultur (50–75 sider). Heri kan indgå læsestof af specielt faglig art, behand-

lende politiske, økonomiske eller sociale emner.

Enkelte digte kan indgå i læsningen.

II. *ekstensivt* (se fodnoten side 51) ca. 400 sider repræsenterende forskellige litterære genrer. Stoffet vælges, i hvert fald for langt den største dels vedkommende inden for de sidste 100 års litteratur. Faglig læsning kan indgå i et mindre omfang, f.eks. stof fra aviser eller tidsskrifter.

Den intensive læsning kan begrænses eller udvides under forudsætning af, at den ekstensive udvides eller begrænses i forhold hertil. Ydergrænserne for kravene under I sættes til 225 og 275 sider.

Amerikansk litteratur skal være repræsenteret.

Litteraturhistorie og realia behandles i det omfang, som skønnes nødvendigt for forståelsen af de læste tekster.

D. Den matematiske linie.

Undervisningen har i første række et rent sprogligt mål: opøvelse af udtale og læsefærdighed samt evnen til at forstå og anvende det talte sprog.

Samtidig hermed sigtes der gennem arbejdet med teksterne mod at give eleverne et indtryk af karakteristiske sider af den kultur, der benytter det engelske sprog som udtryksmiddel.

I tilknytning til den mundtlige undervisning skal der gives eleverne en vis øvelse i at udtrykke sig skriftligt.

Der læses *intensivt* - med sproglig og indholdsmæssig forståelse - ca. 250 sider, og *ekstensivt* (se fodnote side 51) ca. 400 sider.

Teksterne vælges med hensyntagen til deres sproglige og indholdsmæssige værdi samt deres egnethed for de forskellige klassetrin. De tages - i hvert fald for langt den største dels vedkommende - fra de sidste

100 års litteratur og må repræsentere et rimeligt antal forfattere og forskellige litteraturformer. Hovedvægten bør ligge på skønlitteraturen, men ikke-skønlitterære tekster, f. eks. af essayistisk art, bør heller ikke savnes. Stof fra aviser eller tidsskrifter kan indgå i et vist omfang.

Amerikansk litteratur skal være repræsenteret.

Den intensive læsning kan begrænses eller udvides under forudsætning af, at den ekstensive udvides eller begrænses i forhold hertil. Ydergrænserne for kravet under den intensive læsning sættes til 200 og 300 sider.

§4.

Tysk.

A. Den sproglige linies I gymnasieklasse.

Formålet med undervisningen er dels gennem læsning af gode forfattere at give eleverne forudsætninger for fortsat læsning af lødig tysk litteratur, dels at videreudvikle deres sprogfærdighed.

Der læses herefter mindst 200 sider fortrinsvis nyere skønlitterære tekster repræsenterende både prosa, poesi og drama.

Heraflæses mindst 75 sider intensivt, resten ekstensiv¹⁾.

Gennem samtale, genfortællings- og referatøvelser samt friere fremstillinger, fortrinsvis på grundlag af læsestoffet, i nogen udstrækning også gennem elementære oversættelsesøvelser fra dansk, skal eleverne øves i mundtlig og (i mindre omfang) skriftlig brug af sproget.

¹⁾ Ved *ekstensiv læsning* skal eleverne have tilegnet sig det væsentlige i den forberedte teksts indhold og tankegang, så de kan deltage i en samtale på tysk om det læste, men de skal ikke være forpligtede til at have sikret sig forståelsen af alle sproglige og indholdsmæssige enkeltheder.

Omfanget af det grammatiske stof, som eleverne skal beherske aktivt, skal begrænses til de områder, som målsætningen for mundtlig og skriftlig sprogfærdighed nødvendiggør.

B. Den nysproglige gren.

Formålet med undervisningen er gennem læsning af egnede tekster at give eleverne et indblik i karakteristiske sider af tysk kultur og videreudvikle deres sprogfærdighed.

Der læses

I. *intensivt* 350 sider skønlitterære tekster, herunder

1. et værk af Goethe og et af Schiller eller Lessing (subsidiært karakteristiske udvalg);
2. 100 sider nyere litteratur;
3. et udvalg af ældre og nyere poesi; 50 sider prosa, som er egnet til at give indblik i det tyske kulturområdes geografi og historie, eller som belyser aktuelle samfundsforhold eller kulturstrømninger inden for dette område;

II. *ekstensivt* 150 sider nyere litterære tekster.

Den tyske litteraturs historie behandles i forbindelse med de læste forfattere.

Eleverne skal øves i mundtlig brug af sproget gennem samtale, genfortællings- og referatøvelser i tilknytning til læsestoffet, friere fremstillinger o. lign., i mindre omfang også gennem oversættelse fra dansk.

De skal endvidere øves i skriftlig brug af sproget, især gennem stile af friere art. Formålet er at sikre eleverne en begrænset skriftlig udtryksfærdighed, der skal søges opnået ved metoder i lighed med dem, der anvendes ved opøvelsen af mundtlig udtryksfærdighed.

Med undervisningsinspektionens tilladelse kan et afsnit af stoffet gennemgås laboratoriemæssigt, og det fastsatte læsepensum reduceres i forhold dertil.

C. Den samfundssproglige gren.

Formålet med undervisningen er at befæste og videreudvikle elevernes læse- og talefærdighed.

Der læses fortrinsvis nyere skønlitteratur. Den mundtlige sprogfærdighed søges udviklet gennem samtale- og referatøvelser på grundlag af de læste tekster.

D. Den matematiske linie.

Formålet er først og fremmest gennem læsning af lettere skønlitterære tekster at udbygge elevernes evne til at opfatte og bruge fremmedsproget i tale og skrift.

Der læses ekstensivt mindst 400, intensivt mindst 75 sider.

§ 5.

Fransk.

Formålet med undervisningen er at lære eleverne at forstå og med god udtale at oplæse en moderne fransk tekst, som ikke frembyder særlige vanskeligheder, samt at give dem nogen øvelse i at udtrykke sig mundtligt på sproget. Grammatiske kundskaber skal meddeles i det omfang, der er nødvendigt for det angivne øjemed.

Der læses mindst 400 normalsider.

§ 6.

Russisk.

Formålet med undervisningen er at lære eleverne at forstå og med god udtale og tilfredsstillende accentuering at oplæse en russisk tekst, som ikke rummer særlige vanskeligheder, at forstå talt russisk samt at bibringe dem nogen færdighed i at udtrykke sig mundtligt på sproget.

Grammatiske kundskaber skal meddeles

i det omfang, der er nødvendigt for det angivne øjemed.

Ud over begynderstoffet læses *intensivt* mindst 125 sider russisk skønlitteratur fra det 19. og 20. århundrede. Indtil 50 sider intensivt læst stof kan erstattes med det dobbelte kvantum *ekstensiv* læsning. Indtil ca. $\frac{1}{5}$ af læsestoffet kan erstattes med tekster af ikke-skønlitterær art.

§ 7.

Latin.

A. Den sproglige linies I gymnasieklasse samt den nysproglige og den samfundssproglige gren.

Undervisningen i latin i gymnasiet bygger på et forud gennemført begynderkursus i faget, hvorved eleverne har erhvervet et pålideligt kendskab til den elementære formlære og de vigtigste regler af syntaksen samt til et begrænset centralt ordforråd (ca. 1200 ord; pensum: 20 ns.).

Formålet med den fortsatte undervisning i latin i gymnasiet er dobbelt: 1) dels yderligere at underbygge og opøve en sådan læsefærdighed hos eleverne, at de sættes i stand til med benyttelse af sædvanlige hjælpemidler (ordbog, grammatik m.v.) på egen hånd at forstå og oversætte lettere latinske tekster (tilstrækkeligt som udgangspunkt for senere sproglige og historiske studier), 2) dels derigennem at gøre dem bekendt med nogle hovedværker af den romerske litteratur og således give dem et for dem selv kontrollabelt indblik i væsentlige sider af den romerske kultur.

Der skal i de tre gymnasieklasser tilsammen læses mindst 135 ns. prosatekster (eller tekststykker af passende omfang) af betydelige romerske forfattere fra tiden mellem ca. 200 f.Kr. og ca. 400 e.Kr., af Caesar og Cicero ikke under 50 ns. tilsammen. Det overlades i øvrigt til lærerens afgørelse, hvilke tekster han vil lægge til grund for sin undervisning. I pensum kan

lettere poetiske stykker indgå, ligesom der ved begyndelsen af gymnasiet kan benyttes et udvalg af lette tekster (eller tekststykker) i et omfang af indtil 30 ns., som er tilrettelagt med hensyntagen til elevernes forudsætninger og muligheder på dette trin. I løbet af I gymnasieklasse skal mindst 50 ns. af det samlede pensum være læst.

Formlære og syntaks skal tilegnes i det omfang, der er nødvendigt for fuld forståelse af det læste.

B. *Den klassisk-sproglige gren.*

Undervisningen i II og III gymnasieklasse bygger på det arbejde, som er gjort i I gymnasieklasse, og som i anordningen er fastsat til et omfang af mindst 50 ns. prosatekst. Formålet for undervisningen i II og III gymnasieklasse kan i det hele betegnes som ovenfor angivet for ns- og ss-grenene, dog således at man på den klassisk-sproglige gren skal nå væsentlig videre både med hensyn til sproglig beherskelse og indsigt i den romerske kultur.

Der skal i løbet af II og III gymnasieklasse læses et pensum, der omfatter 1) mindst 140 ns. prosa af betydelige romerske forfattere fra tiden mellem ca. 200 f. EL og ca. 400 e. K.; heraf forfattere fra den klassiske periode (f.eks. Caesar, Cicero, Livius) med tilsammen mindst halvdelen (= 70 ns); 2) mindst 1500 vers af poetiske tekster fra samme tidsrum; heraf digtere fra den klassiske periode (f.eks. Ovid, Horats, Vergil) med tilsammen mindst 1000 vers.

Eleverne skal øves i at skrive lettere versioner.

§ 8.

Græsk.

Den sproglige linies klassisk-sproglige gren.

Formålet med undervisningen i græsk, er, dels at sætte eleverne i stand til med be-

nyttelse af sædvanlige hjælpemidler (ordbog, grammatik m.v.) på egen hånd at læse let græsk poesi (som Homer) og nogenlunde let græsk prosa, dels at give dem et for dem selv kontrollabelt indblik i væsentlige sider af den klassiske græske kultur. Dette sker foruden gennem læsningen af græske tekster på originalsproget tillige ved læsning i oversættelse af værker eller dele af værker af græske forfattere samt ved gennemgang af arbejder inden for græsk bygnings- og billedkunst.

På græsk skal der af poesi læses 1800 vers, hvoraf mindst 1200 vers af Homer, og af prosa 100 sider, hvoraf mindst halvdelen af Platon. I oversættelse skal der læses så meget, som er tilstrækkeligt til i forbindelse med det græske pensum at give eleverne et alsidigt og fyldigt indtryk af Homer og den homeriske verden og af den græske (særlig attiske) kultur i tiden fra Perserkrigene til Platons død. Af kunstværker skal der gennemgås et udvalg, der er tilstrækkeligt til at belyse hovedperioderne i den græske kunsts udvikling og give et begreb om dens karakter som helhed.

§ 9.

Oldtidskundskab.

Den sproglige linies I gymnasieklasse, nysproglige og sarnfundssproglige grene samt den matematiske linie.

Formålet med undervisningen er at gøre eleverne bekendt med betydningsfulde sider af antikkens kultur. Dette sker væsentlig ved læsning i oversættelse af nogle hovedværker (eller dele af hovedværker) af græske (romerske) forfattere og tillige ved gennemgang af værker inden for græsk (romersk) billed- og bygningskunst.

Af antikke forfattere i oversættelse skal der læses mindst 2000 vers poesi, 2 dramer og 125 sider prosa. Mindst 1000

vers af poesien skal være af Homer, det ene drama en attisk tragedie og mindst 50 sider af prosapensum af Platon.

Af kunstværker skal der gennemgås et udvalg, der er tilstrækkeligt til at belyse hovedperioderne i den græske kunsts udvikling og give et begreb om dens karakter som helhed.

§ 10.

Historie.

Formålet med undervisningen er at give eleverne kendskab til hovedtræk af menneskeheden politiske, økonomiske, sociale og øvrige kulturelle udvikling fra de ældste tider til vore dage, samt forståelse af, hvad vi bygger vor viden om fortiden på, og hvorledes man drager slutninger ud fra kildematerialet. De historiske problemer bør belyses så alsidigt som muligt ved fremdragelse af forskellige synsmåders betydning for vurderingen.

Undervisningen foregår dels ved benyttelse af lærebøger, dels ved arbejde med tekster, billedstof, monumenter og statistisk materiale. Tiden efter ca. 1900 skal behandles udførligst både i verdenshistorien og i Nordens historie.

En del af undervisningen kan forme sig som specialelæsning over et naturligt afgrænset emne. Arbejdet med et speciale bør normalt ikke strække sig over mere end 35 timer. Der kan højst læses to specialer, hvoraf kun det ene må falde i tiden efter 1900. Læses to specialer, bør emnerne være af forskellig art.

Der henvises i øvrigt til nedenstående bestemmelser angående undervisning i samfundslære.

§ 11.

Samfundslære.

Formålet med undervisningen er at give eleverne kendskab til væsentlige træk af

samfundets struktur og funktioner i nutidens Danmark samt at give en orientering i de internationale organers opbygning og virksomhed og Danmarks stilling til disse.

Undervisningen er knyttet sammen med undervisningen i historie, dog således, at den ikke omfatter de elever, der følger samfundsgrene.

Et passende område inden for samfundslæren kan --for elever, der ikke følger samfundsgrene - anvendes som specialelæsning efter de under faget historie nævnte regler.

Der henvises i øvrigt til ovenstående bestemmelser angående undervisning i historie.

§ 12.

Samfundsfag.

Den sproglige og den matematiske linies samfundsfaglige grene.

Formålet med undervisningen er at give eleverne kendskab til væsentlige træk i samfundsstruktur og -funktioner og at opøve dem i kritisk og systematisk tænkning og selvstændigt arbejde på disse områder.

Undervisningen skal have en sådan form, at dens enkelte led i den udstrækning, det er fagligt forsvarligt og pædagogisk hensigtsmæssigt, fremtræder som integrerende dele af en helhed. Den meddeles med støtte i et lærebogssystem eller på andet egnet grundlag. I tilknytning hertil opøves eleverne gennem øvelser til selvstændig behandling af et materiale. Der læses et speciale, som skal godkendes af undervisningsinspektionen.

§ 13.

Geografi.

A. Den sproglige linies I og II gymnasieklasse.

Formålet med undervisningen er at give eleverne viden om væsentlige træk af den

fysiske geografi og kulturgeografien, således at der opnås en forståelse af samspillet mellem menneskene og de naturgivne betingelser for udnyttelsen af Jorden.

Undervisningen skal omfatte geomorfologi, oceanografi, klimatologi, plantebælter og kulturgeografi.

B. *Den matematiske linies I og II gymnasieklasse.*

Formålet med undervisningen er at give eleverne indblik i den fysiske geografis og kulturgeografis arbejdsmetoder og resultater, samt en indførelse i kulturgeografien.

Eleverne skal opnå viden om Jordens vekslende naturforhold og forståelse af, hvordan disse er med til at bestemme erhvervskulturens udvikling.

Undervisningen skal omfatte geologi med geomorfologi, oceanografi, klimatologi, plantebælter og kulturgeografi.

C. */// gymnasieklasse på den sproglige og den matematiske linies samfundsfaglige grene samt den matematiske linies naturfaglige gren.*

Formålet med undervisningen er at give eleverne en geografisk forståelse af emner eller emnegrupper, der behandles i samfundslag eller i biologi på den naturfaglige gren.

Efter skolens valg skal undervisningen omfatte 3 af følgende 6 emner:

1. Kartografi.
2. Geografi og samfund.
3. Danmarks kulturgeografi.
4. Internationale befolkningsproblemer.
5. Handelsgeografi.
6. Biogeografi.

§14.

Biologi.

A. *Den sproglig linie og den matematiske linies matematisk-fysiske og samfundsmatematiske grene.*

Formålet med undervisningen er at give eleverne viden om og forståelse af organismernes bygning og livsytringer. Der lægges særlig vægt på menneskets biologi.

Undervisningen skal omfatte: almindelig celledære og encellede organismer, de højere planters anatomi og fysiologi, menneskets anatomi, histologi og fysiologi, hygiejne, formering og fosterudvikling, økologi, arvelighedslære og evolutionslære.

B. *Den matematiske linies naturfaglige gren. (Biologi med biokemi.)*

Formålet med undervisningen er at give eleverne viden om og forståelse af organismernes bygning og livsytringer. Undervisningen skal i væsentlig grad bygge på eksperimenter og studier af faglitteratur. Herved skal eleverne indøves i biologiens arbejdsmetoder og kritisk vurdering af resultaterne.

Undervisningen skal omfatte: biokemi, plante- og dyresystematik, almindelig celledære, strålingsbiologi, bakteriologi og virologi, planteanatomi og -fysiologi, dyrehistologi, -anatomi og -fysiologi, formering og fosterudvikling, økologi, etologi, arvelighedslære, evolutionslære og menneskets hygiejne. Desuden læses et speciale.

§15.

Kemi.

Den matematiske linie.

Formålet med kemiundervisningen er at give eleverne kendskab til kemiske arbejdsmetoder, fænomener og love, og at meddele et indtryk af kemiens anvendelse og betydning i teknikken.

Undervisningen omfatter:

1. Almen kemi.
2. Uorganisk kemi.
3. Organisk kemi.

Da I gymnasieklasse er grundlaget for alle matematiske grene, må emnevalget for denne klasse foretages inden for den fælles del af de samlede pensa.

§ 16.

Fysik.

Den matematiske linie.

Det er formålet med undervisningen:

1. at bibringe eleverne en sikker forståelse af den klassiske fysiks grundlag og af visse betydningsfulde afsnit af den moderne fysik samt at give eleverne en orientering i fysikkens øvrige vigtige områder.
2. at opøve i udførelsen og vurderingen af simple fysiske iagttagelser og målinger.
3. at opøve i opstilling, løsning og numerisk behandling af simple fysiske problemer.
4. gennem enkelte eksempler at vække interessen for fysikkens tekniske anvendelse.

Undervisningen skal i I gymnasieklasse og på den matematisk-fysiske gren omfatte følgende emneområder:

1. Mekanik.
2. Varmelære.
3. Bølgelære og optik.
4. Elektricitetslære.
5. Atomfysik.
6. Astronomi.
7. Valgfrit emne.

Undervisningen skal i I gymnasieklasse og på den samfundsmatematiske og naturfaglige gren omfatte følgende emneområder:

1. Mekanik.
2. Varmelære.
3. Bølgelære og optik.
4. Elektricitetslære.
5. Atomfysik.

Da I gymnasieklasse er grundlaget for alle matematiske grene, må emnevalget for denne klasse foretages indenfor den fælles del af de samlede pensa.

§17.

Matematik.

A. Den matematiske linie.

Formålet med undervisningen er

at give eleverne kendskab til en række fundamentale matematiske begreber og tankegange,
 at vække deres sans for klarhed og logisk sammenhæng i bevisførelse og udtryksform,
 at søge deres fantasi og opfindsomhed udviklet,
 at øve dem i behandlingen af konkrete problemer, herunder udførelse af numeriske regninger, samt
 at gøre dem fortrolige med anvendelser af matematikken inden for andre fagområder.

Undervisningen skal i I gymnasieklasse og på den matematisk-fysiske gren omfatte følgende emneområder:

1. Almene hjælpebegreber fra mængdelære og algebra.
2. Hele, rationale, reelle og komplekse tal.
3. Kombinatorik.
4. Ligninger og uligheder.

5. Plarigeometri.
6. Rumgeometri.
7. Elementære funktioner.
8. Infinitesimalregning.
9. Anvendelser af infinitesimalregningen.
10. Valgfrit emne.

Undervisningen skal i I gymnasieklasse og på den samfundsmatematiske samt den naturfaglige gren omfatte følgende emneområder:

1. Almene hjælpebegreber fra mængdelære og algebra.
2. Hele, rationale og reelle tal.
3. Ligninger og uligheder.
4. Elementære funktioner.
5. Infinitesimalregning.
6. Anvendelser af infinitesimalregningen.
7. Rentesregning.
8. Kombinatorik, sandsynlighedsregning og statistik.

Da I gymnasieklasse er grundlaget for den senere deling i grene, må emnevalget i denne klasse foretages indenfor den fælles del af de samlede pensum.

B. Den sproglige linie.

Formålet med undervisningen er dels at give eleverne et indtryk af matematisk tankegang og metode, dels at give dem nogle matematiske hjælpemidler i hænde, som kan være dem til nytte inden for andre fag i skolen og under deres senere virke.

Undervisningen skal omfatte følgende emneområder:

1. Funktionsbegrebet.
2. Elementære funktioner.
3. Infinitesimalregning.

4. Rentesregning.
5. Kombinatorik og sandsynlighedsregning.

§18.

Legemsøvelser.

Formålet med undervisningen er ved hjælp af alsidige legemsøvelser

1. at opøve elevernes bevægelsesfunktioner, at styrke deres muskler, at bringe dem i god kondition og i det hele at fremme en harmonisk legemsudvikling;
2. at medvirke til elevernes karakteropdragelse ved bl.a. at udvikle beslutsomhed, selvdisciplin, samarbejdsevne og forståelse affair play;
3. at lære eleverne glæden ved og betydningen af at være fysisk aktiv og i god form og derved stimulere dem til at fortsætte med legemsøvelser efter endt skolegang.

Undervisningen omfatter gymnastik, boldspil, atletik og - hvor der er mulighed derfor - svømning og vinteridræt.

§19.

Fællestimer.

Formålet med den ugentlige fællestime, der på normaltimesteplanen er afsat til II og III gymnasieklasse, er - under friere former, end det er muligt inden for den pensumabundne undervisning - at give skolens ældste elever adgang til kunstneriske oplevelser (oplæsning, koncerter o.L), indføring i særlige emnekredse og i aktuelle problemer samt orientering om nye perspektiver inden for kunst, videnskab og politik. Fællestimerne skal samtidig styrke elevernes fornemmelse af, at gymnasiet er en helhed på tværs af delingen i linier, grene og klasser.

Fællestimerne anvendes dels til fællesarrangementer for alle eleverne i II og

III gymnasieklasse, dels til gruppearrangementer. Elevernes deltagelse i fællesarrangementerne er obligatorisk, mens deltagelsen i en gruppe er frivillig. Når en elev har meldt sig til en gruppe, er han dog forpligtet til at følge dens arbejde.

Fællestimerne må ikke anvendes til undervisning i klassernes almindelige pensum eller til skriftlige prøver. I eventuelt ledige timer får eleverne fri.

§ 20.

Kunstbetonede fag.

På timeplanen er afsat 2 ugentlige timer i hver gymnasieklasse til dette fagområde. Normalt vil disse være at anvende til musik; men hvor skolen råder over kvalificerede lærerkræfter dertil, vil der i II og III gymnasieklasse sideløbende med musiktimerne kunne indrettes undervisning i formning og kunstforståelse for de elever, som har særlig interesse for en sådan undervisning.

A. Musik.

Formålet med undervisningen er at delagtiggøre eleverne i de musikalske værdier på en sådan måde, at de får mulighed for at opleve forskellige tiders musik som udtryk for noget fællesmenneskeligt.

Musikkens samhörighed med de øvrige fag bør betones og forbindelserne fagene imellem udbygges i undervisningen, således at eleverne fornemmer musikken som led i et kulturhele.

De naturlige stof- og undervisningsområder, der må ses som dele af en helhed, bliver enstemmig sang, korsang, stemmepleje, musiklære, indføring i musikværker samt sammenspil.

B. Formning og kunstforståelse.

Formålet med undervisningen er at vække og udvikle elevernes sans for arki-

tektur, skulptur, maleri og andre former for billedkunst.

Grundlaget for indføringen i billedkunsten er normalt elevernes aktive beskæftigelse med formning; derigennem lærer de de vigtigste materialer og teknikker at kende og får lejlighed til at arbejde med simple og almindeligt forekommende formproblemer.

§ 21.

Musik som speciale på den nysproglige gren.

Undervisningen tilsigter at uddybe den i § 20 A beskrevne undervisning på en sådan måde, at eleverne bevidst kan opleve og med støtte i nodebilledet gøre rede for et musikværks ydre og indre forløb.

For at give eleverne de nødvendige midler i hænde til en sådan fortolkning af værkerne meddeles der dem en videregående undervisning i sang, hørelære og musikteori.

§ 22.

Erhvervsorientering.

Erhvervsorienteringen har til formål at hjælpe eleverne med at forberede deres valg af erhverv eller fortsat uddannelse ved at give dem kendskab til valgmulighederne og bistå dem med at skaffe sig klarhed over egne forudsætninger og de praktiske problemer, der knytter sig til at træffe et erhvervsvalg og føre det ud i livet. Det indgår tillige i dens formål at give eleverne et orienterende kendskab til erhvervslivet og at modvirke fordomme og vaneforestillinger om erhvervsforhold. Erhvervsorienteringen i gymnasiet må tilrettelægges således, at den bygger videre på den erhvervsorientering, som eleverne har modtaget i 7. skoleår og i 2. realklasse. Man må gå ud fra, at eleverne dels gennem denne undervisning dels gennem

til

undervisningen i samfundslære i gymnasiet modtager en almindelig samfundsorientering, således at erhvervsorienteringen i gymnasiet kan samle sig om de problemer, der har direkte interesse for elevernes erhvervsvalg.

For at muliggøre tilrettelæggelsen af en systematisk undervisning er det nødvendigt, at der afsættes et bestemt timetal dertil, og at det allerede ved skoleårets begyndelse er fastsat, hvilke timer der skal anvendes. Der afsættes i I gymnasieklasse mindst 2 timer, i II gymnasieklasse mindst 10 timer (fordelt over mindst 4 uger) og i III gymnasieklasse mindst 2 timer. Det overlades til den enkelte skole at bestemme, hvilke timer der skal anvendes til undervisningen, idet der dog må tilstræbes en nogenlunde jævn fordeling over fagene.

§23.

Idéhistorie.

Både af hensyn til gymnasiets almen-dannende foimål og af hensyn til, at dets undervisning skal forberede til videregående studier, er det af betydning, at eleverne får mulighed for at se samspillet mellem fagene og det historiske perspektiv bag såvel fortidige som aktuelle problemstillinger. Til støtte herfor skal eleverne have en bog, som gør rede for de ideer, der har spillet en væsentlig rolle i vor kultur. Denne bog forudsættes læst af eleverne i løbet af gymnasietiden, og det anbefales, at faglærerne i så vid ud-

strækning som muligt belyser de sider af fremstillingen, som har berøring med deres fag.

Der skal ikke eksamineres specielt i dette stof til eksamen.

II. Almindelige bestemmelser.

§ 24.

Ved sider forstås overalt i sprogene i nærværende anordning normalsider. En normalside prosa omfatter 1 300 bogstaver, en normalside poesi 30 fire- eller femfodede verslinier eller et dertil svarende antal verslinier med færre eller flere fødder.

§25.

Undervisningsministeren bemyndiges til at træffe de fornødne bestemmelser til gennemførelse af denne anordning og til i særlige tilfælde, efter forhandling med undervisningsinspektøren for gymnasieskolerne, at tillade afvigelser fra de givne regler.

§26.

Foranstående bestemmelser træder i kraft fra begyndelsen af skoleåret 1963-64, således at der dimitteres første gang efter nærværende anordning i sommeren 1966.

Bestemmelsen i § 12 om samfundsfag træder dog først i kraft fra begyndelsen af skoleåret 1967-68, således at dimission på de samfundsfaglige grene tidligst sker i sommeren 1969.

3. Forslag til bekendtgørelse om undervisningen i gymnasiet.

§ 1.

Religion.

Fagets formål er kundskabsmeddelelse og orientering. Undervisningen skal sigte imod at få eleverne til at se de religiøse forestillinger og udtryksformer i deres historiske sammenhæng og forstå deres betydning.

Som grundlag for kendskabet til kristendommen gennemgås et udvalg af bibelske tekster.

Af Det gamle Testamente læses mindst 400 vers, der bør vælges således, at de belyser centrale israelitiske forestillinger og tanker, som har særlig betydning for kristendommen.

Af Det nye Testamente læses mindst 600 vers, omfattende væsentlige udtog af evangelierne og kortere uddrag af de øvrige skrifter. Også det videnskabelige arbejde med udforskningen af Det nye Testaments tilblivelse bør belyses i hovedtræk.

I fortsættelse af arbejdet med de bibelske tekster gennemgås vigtige opfattelser af kristendommen i fortid og nutid. Der skal ikke tilstræbes nogen kronologisk oversigt, men man bør søge at vise, hvordan kristendommen er forstået gennem skiftende tider, og hvilken betydning dette har haft i kirke og samfundsliv.

Dogmatiske og etiske emner kan behandles i tilknytning til det læste stof eller selvstændigt.

Den almindelige religionshistorie belyses ved gennemgang af nogle ikke-kristne religioner efter lærerens valg, f. eks. pri-

mitiv religion, indiske religionsformer, parsismen og muhamedanismen.

Generelt anbefales det, at undervisningen, ikke alene i bibelkundskab, men også i de andre discipliner, i så vid udstrækning som muligt støtter sig til tekster; således bør de ikke-kristne religioner fortrinsvis gennemgås på grundlag af deres egne hellige skrifter.

Med hensyn til undervisningsmetode har læreren fuld frihed. Som muligheder der kan komme i betragtning, skal særlig nævnes: lærerens eller en elevs foredrag, suppleret med tekstlæsning i klassen og fælles drøftelse; gennemgang af en tekst, som eleverne har læst hjemme; benyttelse af en kortfattet grundbog, hvori alle har læst et afsnit, som drøftes i timen, efter at det er udbygget med en kommentar ved læreren eller en elev; forberedelse af et emne ved en gruppe elever, som derpå i timen fører en samtale, der efterfølges af en fælles drøftelse. Lejlighedsvis kan en film eller en radioudsendelse danne udgangspunkt for en samtale, og hvor det kan støtte undervisningen, bør billeder og andet dokumentarisk materiale anvendes. Det kan anbefales, at man skifter mellem disse og andre metoder, også for på den måde at finde frem til den for pågældende klasse eller vedkommende stof bedst egnede fremgangsmåde.

Religionsundervisningen vil ikke sjældent føre ind på emner, som også behandles i andre fag. Hvor det er tilfældet, vil det være naturligt at gøre eleverne opmærksomme på det, så faget bringes i re-

lation til gymnasiets øvrige fagområder. Ofte kan det være frugtbart, at der etableres et direkte samarbejde med andre faglærere.

Det er vigtigt, at læreren ved årets begyndelse har lagt sin undervisning til rette efter en plan, der sikrer, at de forskellige sider af faget får en rimelig behandling.

§2.

Dansk.

Faget dansk skal give eleverne viden om dansk og med dansk beslægtet litteratur fra fortid og nutid, og det skal i forbindelse dermed give dem indsigt i det danske sprogs funktion og øve dem i dets brug. Herigennem skal faget bidrage til at udvikle elevernes sans for kunstnerisk form og deres evne til fordomsfri erkendelse af forskelligartet menneskeliv.

Den læste litteratur kan betragtes ud fra forskellige synspunkter.

Ud fra ét synspunkt kan digtningens fiktive verden opfattes som virkelig. Eleverne forholder sig medievende til handlingen, de kan vurdere personerne, som om de var virkelige, og diskutere de problemer, der behandles i teksten.

Ud fra et andet synspunkt er det tekstens form, der skal iagttages. Eleverne må lære, at til fuld forståelse af et fiktivt indhold hører også vurdering af den form, det har fået. De skal vænne sig til at være opmærksomme over for ordene og deres brug, således at de forstår, at forfatterpersonligheden også udtrykker sig i stilen. Forudsætninger herfor skal eleverne få gennem undervisningen i dansk sprog; de skal have den relevante viden om ordenes bøjning og betydning, ordforråd, orddannelse og syntaks, stilistiske figurer, verslære, komposition og genrer.

Eleverne må lære at se den enkelte tekst i sammenhæng med andre af samme dig-

ter, med samtiden, fortiden og eftertiden. Viden om litteraturhistoriske forhold kan være nødvendig for forståelsen af en tekst. Eleverne skal vænnes til en positiv kritisk holdning: de skal lære, at en mening kan ytres i litteraturen på overbevisende måde, selv om den kun har en relativ sandhedsværdi; de må også kunne se, at der bag det tidsprægede kan være noget alment. De skal have viden om det historiske forløb, fordi traditionen er kulturbevarende og fører dem ind i en debat om problemer, som er eller kan blive deres egne.

En tekst kan behandles enten intensivt eller ekstensivt. Er den læst intensivt, må eleverne have en klar forståelse af dens stil, komposition, genre, skildring af mennesker, milieu, natur, dens idé, dens forudsætninger og virkninger. Og de må have en forståelse af, at forskellige betragtningsmåder kompletterer hinanden.

Under den ekstensive læsning kan det være tilstrækkeligt, at man behandler teksten ud fra ét centralt synspunkt. Den ekstensive læsning frembyder mange muligheder for variation i arbejdsformerne: oplæsning, genfortælling og karakteristik ved lærer eller elev, mundtlig eller skriftlig besvarelse fra en eller flere elever, opslag i håndbøger m. v. Det er ønskeligt, at eleverne ud over det egentlige pensum læser værker på egen hånd. Denne læsning bør stimuleres ved lærerens vejledning og kan eventuelt være fælles for alle elever (månedslæsning).

Eleverne bør overalt i litteraturlæsningen lære at anlægge et helhedssynspunkt, at begrunde en mening og at dokumentere.

Dette er også et af de væsentligste formål for undervisningen i skriftlig fremstilling. Den bør forene sproglig iagttagelse og egen virksom sprogbrug, således at eleverne drager nytte af det, de under litteraturlæsningen lærer om sproget, og

vælger gode mønstre efter eget behov; afgørende er det, at de undgår det blot poserende. På et tidligt stadium bør de elementære færdigheder videreudvikles, og man kan lade enkelte af stilene være mindre opgaver, der øver eleverne i at arbejde med bestemte sproglige fænomener.

Eleverne må gradvis føres fremad og må have forklaret, hvad den opgave, de har få stillet, drejer sig om. De bør lære at skelne mellem beskrivelse, beretning og referat for senere at øves i ræsonnerende opgaver, hvor det ikke er beskrivelse, opremsning, genfortælling, det drejer sig om, men hvor sansen for perspektiv og evnen til abstraktion er hovedsagen. De bør vænnes til bevidst og med vægten på det væsentlige at påvise årsagssammenhænge, at sammenligne fænomener og at vurdere forhold ud fra forskellige synspunkter. Normalt bør der gives eleverne flere opgaver at vælge imellem, og lejlighedsvis kan de skrive om selvvalgte emner.

Overalt, hvor undervisningen giver anledning dertil, må eleverne øves i tydelig tale og klar fremstilling. Sådanne øvelser må ledsages af præcise, positive anvisninger og udføres på en sådan måde, at de sproglige problemer får tilknytning til dem, der berøres i forbindelse med tekstlæsning og stilskrivning. Gennem elementær orientering om fonetik og dialekter bør eleverne gøres lydhøre over for egen sprogbrug.

Når der gives klare direktiver, kan eleverne have udbytte af lejlighedsvis at arbejde i studiekredsform; de kan derved udfolde initiativ, de kan få fremkaldt eller styrket en interesse og komme til at arbejde sammenhængende med den.

Med hensyn til arbejdsformer gælder det i øvrigt, at enhver lærer må finde den for ham bedst egnede.

På grundlag af den intensive og ekstensive læsning skal der gives eleverne en

grundig og omfattende viden om den danske litteratur, således at ingen central periode og forfatter er dem fremmed; også moderne litteratur skal gennemgås. En enkelt periode eller forfatter, en genre eller nogle værker med motivfællesskab kan behandles med særlig grundighed. Læsningen behøver ikke altid at følge kronologien; dog må der bibringes eleverne en klar opfattelse af sammenhængen i det litteraturhistoriske forløb og af de karakteristiske træk ved de enkelte perioder. Som hjælp hertil bør anvendes en fremstilling af litteraturhistorien.

Den danske litteratur er det centrale. Med den som baggrund skal eleverne lære anden nordisk litteratur at kende. Teksterne skal behandles ud fra et litterært synspunkt, og sproglige fænomener kommer kun i betragtning, når kendskab til dem er nødvendigt for forståelsen. Ved den intensive læsning bør eleverne også øves i nøjagtig oversættelse. De skal ikke til eksamen prøves i svensk og norsk oplæsning; men nogen øvelse er dog nødvendig af hensyn til de vigtigste forskelle mellem danske, svenske og norske sprogtyd. Som forudsætning for læsning af norsk bør eleverne orienteres om sprogforholdene i Norge.

Ikke-nordisk litteratur skal læses med henblik på tekstens litterære værdi og således, at eleverne orienteres om dens historiske placering. Såvel ved ekstensiv som ved intensiv læsning skal eleverne se det fremmede ud fra deres viden om det danske og få en fornemmelse af, at det danske har sin plads i et større kulturområde.

Også herunder bør eleverne gøres opmærksomme på, at der er en forbindelse imellem, hvad de lærer i dansk og i andre fag; undervisningen må give dem lejlighed til at sammenholde den viden, de har fra andre fagområder, med den, de får i dansk.

§3.

Engelsk.

A. *Den sproglige linies I gymnasieklasse.*

Det vil i hvert fald i de første måneder sikkert være formålstjenligt at holde sig udelukkende til den intensive læsemåde, dels fordi ekstensiv læsning af de tekster, der egner sig for gymnasiet, næppe kan foretages med udbytte på så tidligt et tidspunkt, og dels for fra første færd at lære eleverne betydningen af det grundige arbejde med en tekst.

For at lette overgangen til gymnasiets arbejdsform er det nødvendigt at begynde med lette tekster og små lektier, ligesom der må gives eleverne en vis hjælp til hjemmeforbereðelsen. Under udmålingen af lektiernes størrelse bør der til stadighed ikke alene tages hensyn til teksternes sværhedsgrad, men også til den naturlige opdeling af indholdet. Selv i begyndelsen af gymnasiet, hvor arbejdet især har et sprogligt sigte, bør en tekst aldrig opfattes som blot et underlag for sproglige øvelser. Men da arbejdet med forståelsen og tilrettelsen af tekstens indhold i alt væsentligt kan og bør foregå på engelsk, vil tekstlæsningen og opøvelsen af sprogfærdighed på naturlig måde støtte hinanden.

Behandlingen aflæsestoffet sker gennem samtale, genfortælling, referat o.s.v. Der kan gøres sproglige og indholdsmæssige iagttagelser i teksten, og vanskelige piassus kan forklares eller omskrives. Oversættelse til dansk kan anvendes i form af kontrollerende stikprøver eller til at præcisere valøren af et bestemt ord eller udtryk, men bør ikke brede sig herudover på bekostning af øvelserne på engelsk, som må indtage den centrale plads i undervisningen. Oplæsning bør indgå som et fast led i den enkelte time, dels for at opøve og vedligeholde en god udtale, dels for at lade teksten øve sin umiddelbare virkning på eleverne.

Hjælpe midler, der tilstræber en systematisk fæstnelse af de væsentligste punkter inden for grammatik og fraseologi, vil - anvendt i begrænset omfang - være et nyttigt supplement til øvelserne i forbindelse med tekstlæsningen. Der kan bruges en ikke for stor, men klar og letanvendelig lærebog i grammatik, og øvelserne kan omfatte såvel oversættelse fra dansk af egnede eksempelstof som øvelser, der ikke benytter modersmålet som mellemed.

Der bør være en stadig vekselvirkning mellem fagets mundtlige og skriftlige side, så de gensidigt støtter og supplerer hinanden. Oversættelsesopgaver vil ligge i forlængelse af de ovenfor omtalte systematiske øvelser, der stiller ganske bestemte sproglige krav. På samme måde må de friere skriftlige opgaver forfølge det samme mål som de mundtlige øvelsers bearbejdning af tekstmaterialet: opøvelsen af udtryksevnen og sansen for at skelne mellem væsentligt og mindre væsentligt. Øvelser i forbindelse med læsningen, såsom referater, resuméer, besvarelse af spørgsmål eller små foredrag med emner i tilknytning til teksten egner sig lige så godt til skriftligt arbejde, og herfra kan gradvis skabes en overgang til opgaver, der kræver en lignende, friere behandling af en forelæst eller udleveret tekst, som eleverne ikke kender i forvejen. De friere skriftlige opgaver er ligesom de mundtlige særdeles velegnede til at styrke elevernes følelse af, at sproget er et middel, ikke et mål i sig selv, og til at øve dem i brugen af dette middel.

Eleverne skal have vejledning i brug af ordbøger, især hvis der bruges andre end de sædvanligvis anvendte mindre ordbøger fra engelsk til dansk og fra dansk til engelsk. En god ensproget ordbog af den type, der specielt er beregnet på udlændinge, der lærer engelsk, vil være et udmærket hjælpemiddel, hvis eleverne er tilstrækkeligt opøvede i brugen af den.

Audiovisuelle hjælpemidler kan, når de indgår som en integrerende del af arbejdet, yde værdifulde bidrag til forskellige sider af undervisningen.

B. Den nysproglige gren.

Den intensive læsning er samlet i én hovedgruppe med en ret bred margen for dens sidetal, hvilket giver en vis bevægelighed i rammerne for læsepensummet. Vedrørende § 3 B I 3 a i anordning af... om undervisningen i gymnasiet henledes opmærksomheden på, at man for at opnå variation uden at læse for små uddrag kan læse en del af et ellers ekstensivt læst værk intensivt. Teksterne under pkt. 13 b, der kan repræsentere det litterære essay, biografisk eller historisk stof, politiske taler, ræsonnerende artikler o.s.v., bør ikke blot læses som en slags kulturhistorie, men bør give eleverne gode eksempler på den angelsaksiske »non-fiction prose«, en karakteristisk litteraturform, der fortjener fuldt så megen opmærksomhed som de øvrige litterære genrer. Kravet om amerikansk er formet så rummeligt, at man f.eks. kan nøjes med at læse et enkelt digt under I og en novelle under II, mens der omvendt gives den lærer, der ønsker det, mulighed for virkelig at gøre noget ud af U.S.A., ikke alene litterært, men tillige med hensyn til en almen kulturorientering.

Også den ekstensive læsning må vælges med hensyntagen til sproglig og indholdsmæssig kvalitet. For at skabe en gradvis indførelse i denne læsemåde kunne man for de første stadier heraf anvende læsehæfter indeholdende originale tekster med danske glosser anført på den side, hvor de hører til. Men tanken med den ekstensive læsning er, at eleverne, så snart det kan lade sig gøre, skal foretage denne læsning efter almindelige ukommenterede udgaver.

En vis indførelse i engelsk (amerikansk) presse hører naturligt med til den kulturelle orientering, eleverne skal have; det kan tilrådes at anvende enkelte timer på læsningen af avis- eller tidsskriftstof.

Ved den egentlige forfatterlæsning skal teksterne gennemgås efter indholdsmæssige og litterære synspunkter, således at fortolkningen fremdrager stoffets almenmenneskelige og litterære værdier. De til teksten knyttede kommentarer bør ikke gå ud over, hvad forståelsen af teksten nødvendiggør.

Tekstgennemgangen bør ligesom den øvrige del af undervisningen i videst mulig udstrækning foregå på engelsk. Undtagelsesvis kan det dog ved fortolkningen af svære teister være nødvendigt at slække på kravet til eleverne om udelukkende benyttelse af det fremmede sprog. Ved siden af den fortolkende tekstgennemgang må læreren ikke forsømme ved egen oplæsning eller ved brug af radio, film, lyd-bånd o.s.v. at lade digtningen øve sin umiddelbare virkning.

Vedrørende den sproglige side af undervisningen henvises til, hvad der er sagt under A. Hvad specielt det skriftlige arbejde angår, er det af vigtighed, at eleverne prøver forskellige typer af friere opgaver, så de ikke blot øves i den, der vælges til eksamen.

C. Den samfunds sproglige gren.

Den samfundssproglige gren har samme formålsparagraf som den nysproglige, men kravene er afpasset efter det mindre timestal, så pensum samler sig om læsningen af gode prosatekster. Der er regnet med muligheden for et vist samarbejde med grenens særfag, men der er samtidig sat ret snævre grænser for den faglige læsning for at bevare præg af en sproglig-litterær gren.

Hvad der er sagt under A og B, vil i alt væsentligt også have gyldighed her.

D. *Den matematiske linie.*

Anordningen lægger hovedvægten på det rent sproglige formål: at give eleverne en sådan opøvelse i anvendelsen af det engelske sprog, at det falder den matematiske student naturligt at gå i gang med en engelsk bog eller tidsskriftartikel, at høre et engelsk foredrag og indlade sig i samtale med udlændinge, ligesom han heller ikke skulle vige tilbage for, med brug af passende hjælpemidler, at udtrykke sig skriftligt.

Læsestoffet må sproglig set ikke være for svært, især ikke i begyndelsen, men det er af største betydning, at det har en sådan kvalitet, at eleverne har glæde og udbytte af at beskæftige sig med det.

Ved udmålingen af den daglige lektie bør der tages hensyn både til sproglig sværhedsgrad og indholdsmæssige synspunkter, så samtalen om timens læsestof får et helhedspræg. Det kan anbefales at bruge det første par måneder udelukkende til intensiv læsning. Den ekstensive læsning efter gloserede læsehæfter må imidlertid påbegyndes tidligere end på den sproglige linie, og ved stadig at sørge for en passende vekslen mellem den intensive og ekstensive læsemåde vil man bibeholde de værdier, der knytter sig til den grundige arbejdsform, og samtidig muliggøre, at eleverne får tilstrækkelig læsefærdighed og øvelse i at bruge sproget. En del af den ekstensive læsning må foretages efter almindelige ukommenterede udgaver.

Med den vægt, anordningens § 3 lægger på at give matematikerne et sprog, de kan anvende, er det nødvendigt, at undervisningen i videst mulig udstrækning gennemføres på engelsk. Båndoptager og andre auditive hjælpemidler vil være særdeles nyttige til at opøve eleverne i at forstå det

talte sprog. Efter aflytningen kan referat og samtale vise forståelsen af det hørte.

Eleverne skal opøves i brugen af sproglige hjælpemidler, især ordbøger.

De skriftlige øvelser bør hovedsagelig være af friere art og foregå i tilknytning til tekstlæsningen. De kan, især i begyndelsen, tage form af skriftlige referater på tavlen af små afsnit af teksten, der først er behandlet mundtligt. Efterhånden kan man gå over til et kortere referat af et længere afsnit, f. eks. et stykke af den ekstensive læsning, eller andre friere opgaver, såsom brevskrivning. Disse øvelser behøver ikke at være fælles for hele klassen. Det vil anses for passende, om hver elev gennemsnitlig afleverer en skriftlig opgave hver 6. uge.

§4.

Tysk.

A. *Den sproglige linies I gymnasieklasse.*

Det er af stor betydning, at eleverne så tidligt som muligt lærer at arbejde med en tekst også ud fra indholdsmæssige synspunkter, således at arbejdet med det sproglige kombineres med arbejdet med teksternes indhold. Det må derfor anses for vigtigt, at den enkelte lektie fra første færd kommer til at udgøre en naturlig indholdsmæssig helhed. Herved vil arbejdet med det sproglige få et videre perspektiv for eleverne.

For at sikre en passende progression i undervisningen vil det i almindelighed være hensigtsmæssigt at begynde med ekstensiv læsning af en sprogligt og indholdsmæssigt let tilgængelig tekst. Så tidligt som læreren under hensyntagen til klassens niveau finder det forsvarligt, bør derefter den intensive læsning påbegyndes, idet eleverne først i forbindelse hermed indføres i metoden til grundig tekstbehandling med præcis iagttagelse og forståelse af een-

traie sproglige og indholdsmæssige fænomener.

En vis hjælp til elevernes hjemmeforberedelse af lektien vil være nødvendig, f. eks. også i form af enkelte præcise spørgsmål, som ønskes besvaret i den følgende time, og som tilsigter at rette elevernes opmærksomhed mod det væsentlige i teksten.

Eleverne skal på enhver måde opmuntres til at bruge sproget. Det er derfor vigtigt, at læreren ikke ved sine rettelser berøver eleverne modet dertil. Først når der er opnået en vis fri udtryksfærdighed, vil det være hensigtsmæssigt at tilstræbe en større sproglig korrekthed.

Tekstlæsningen og sprogudøvelsen bør gensidigt støtte hinanden, således at den enkelte time får helhedspræg.

Et frugtbart middel til udbygning af sprogfærdigheden er en gengivelse af dagens lektie i form af genfortælling og (for længere afsnits vedkommende) referat, hvorved eleven efterhånden får et friere forhold til tekstens sprogform. Sådanne opgaver kan tildeles enkelte elever eller stilles som klasseopgaver, undertiden skriftligt - også som hjemmestile. Opgaver af denne art kan danne et naturligt overgangsled til øvelser i friere fremstilling af en oplæst let tysk tekst. - Elementære oversættelsesøvelser fra dansk, med støtte i tekstens ordforråd, vil også være formålstjenlige; hvis man til sådanne øvelser ønsker at bruge trykte opgavesamlinger, bør man sætte disses ordforråd og grammatiske problemer i frugtbar relation til den tyske tekst. - I forbindelse med gennemgangen af de skriftlige opgaver gennemgås den fornødne grammatik. Det må anses for nødvendigt, at eleverne benytter en lærebog hertil. Det grammatiske stof, som eleverne skal beherske aktivt, skal angå de mest centrale områder (sætningernes hovedled, kongruens, præpositionsforbindelser, ordstilling o. lign.) og

skal hvile på elevernes egne sproglige erfaringer.

Da også, opøvelsen af den skriftlige sprogfærdighed først og fremmest sigter mod fremstillingsevnen, skal der ved bedømmelsen af de skriftlige opgaver lægges afgørende vægt på evnen til naturlig syntaktisk formulering og mindre på morfologisk korrekthed.

Oplæsning bør indgå som et fast led i undervisningen, for at teksten kan øve sin umiddelbare virkning, og undervisningen bør i videst muligt omfang foregå på tysk.

B. Den nysproglige gren.

Om opøvelsen i sammenhængende mundtlig og skriftlig fremstilling gælder principielt det under A nævnte. Skriftlige opgaver i forbindelse med tekstlæsningen bør dyrkes jævnsides med de gængse genfortællings- og referatstile. Ved gennemgangen af elevernes besvarelser bør hovedvægten lægges på den indholdsmæssige og syntaktiske sammenhæng. Kravet om morfologisk korrekthed, der gradvis må strammes på alle væsentlige områder inden for sproget, må ikke stille sig hindrende i vejen for slutmålet: elevens evne til at udtrykke sig frit og utvungent i sammenhængende form. - For at forebygge, at fremstilling søvelserne bliver stereotype, må det imidlertid tilstræbes, at eleverne efterhånden erhverver sig fyldig og sikker viden inden for de centrale områder af grammatikken. Denne bør kun være hjælpedisciplin til fremstillingsøvelserne: en indlasning af væsentlige grammatiske forhold i tilknytning til elevernes besvarelser og med støtte i en trykt grammatik. Her kan øvelser i oversættelse fra dansk være en god hjælp. - Et sådant arbejde med sprogtilignelsen fører naturligt frem til den kombinerede referatstil, hvis to afsnit sprogligt supplerer og støtter hinan-

den. Eleverne bør opøves i brug af ord-bøger.

Undervisningssproget bør i videst muligt omfang være tysk. Da det moderne læsestof frembyder de bedste betingelser for elevernes sprogudøvelse, anbefales det at fordele arbejdet med disse tekster over begge klasser. Ved fortolkningen af de vanskeligere tekster, hvor man først og fremmest må sikre sig, at eleverne har tilegnet sig indholdet fuldt ud, kan anvendelse af dansk være nødvendig.

Ved forfatterlæsningen tilstræbes det at udvikle elevernes interesse for selvstændig læsning. Teksterne skal gennemgås efter indholdsmæssige og litterære synspunkter. Den sproglige kommentering har kun til formål at hjælpe eleverne til at erkende betydningsindholdet af de glosser og udtryk, forfatteren har valgt, mens den reale kommentering ikke bør gå ud over, hvad forståelsen af teksten nødvendiggør. Trykte skolebogscommentarer bør kun anvendes og følges i undervisningen, for så vidt som de begrænser sig til disse opgaver.

Fortolkningen af digterværker skal fremdrage teksternes menneskelige og litterære værdier. Under fortolkningen, som bør belyse den nære sammenhæng mellem indholdet og formen, er det vigtigt, at man lader eleverne selv søge at finde frem til de karakteristiske enkeltheder i teksten. Da det ofte drejer sig om værker, hvis psykologiske og tankemæssige forudsætninger ligger uden for elevernes erfaringsområde, er det nødvendigt, at fortolkningen foretages på en så præcis og livsnær måde som muligt. På grundlag af en alsidig fortolkning kan værket sættes i litteraturhistorisk perspektiv.

Man bør ikke forsømme ved oplæsning eller lignende at lade digtningen øve sin umiddelbare virkning på eleverne.

Også det ekstensivt læste stof må være litterært værdifuldt.

Gennemgang af litteraturhistorien bør ske i tilknytning til de læste tekster.

C. *Den samfundssproglige gren.*

Det anbefales at koncentrere arbejdet om ekstensiv læsning af sprogligt lettilgængelige moderne skønlitterære værker eller dele deraf. - Hovedsagen må være at værne eleverne til at læse efter indholdsmæssige synspunkter og således udvikle deres fornemmelse for det væsentlige i en tekst. Om talefærdighed, se nedenfor under D.

D. *Den matematiske linie.*

Til den ekstensive læsning vil prosatekster formentlig være bedst egnede, men også dramatisk digtning (f.eks. hørespil) og lette digte vil kunne indgå i læsepen-sum. Hvad sværhedsgraden angår, må der lægges vægt på at skabe en så naturlig overgang fra realklasserne som muligt, idet der dog fra første færd tillige bør tages hensyn til teksternes lødighed.

Den enkelte lektie bør fastsættes især ud fra indholdsmæssige hensyn og ikke mekanisk efter omfang.

Under behandlingen af læsestoffet er det vigtigt, at undervisningen i videst muligt omfang foregår på tysk. Gennem samtale, indholdsreferater og andre fremstillingsøvelser skal elevernes sprogfærdighed opøves således, at de bliver i stand til at udtrykke sig i sammenhæng på det mest uundværlige sprogstofs område, dog således at korrekthedskravet ikke stiller sig hindrende i vejen for brugen af sproget.

Formålet med den intensive læsning af indholdsmæssigt vægtigere tekster er at give eleverne et vist indtryk af den bedste tyske litteratur. Denne intensive læsning bør, overvejende med dansk som undervisningssprog, omfatte kortere tekster (digte, scener af dramatiske hovedværker o. lign.) og koncentrere sig om det indholdsmæssige.

I nær tilknytning til de mundtlige øvelser skal eleverne trænes i skriftlig brug af sproget ved genfortællings- og referatøvelser; hver 6. uge afleveres en skriftlig opgave.

§5.

Fransk.

Den enkelte lærer har frihed til at vælge den undervisningsform, der passer ham bedst, forudsat den sigter mod det i anordningen fastsatte mål. Dette gælder i særdeleshed ved valget mellem den direkte og de mere traditionelle metoder; dog må man ikke glemme, at fransk er et levende sprog og et meddelelsesmiddel og skal opleves som sådant af eleverne. Deraf følger, at de må vænnes til at opfatte talt fransk, og at sprogtilægnelsen i vid udstrækning bør ske ved imitation, ikke mindst på begynderstadiet.

Det er af afgørende betydning, at teksterne på alle stadier af undervisningen vælges således, at de ikke frembyder urimelige vanskeligheder med hensyn til ordvalg og sætningskonstruktioner. Allerede ved valg af begynderkursus må man være opmærksom på, at dette ikke er for vanskeligt. I I og II gymnasieklasse tilrådes det at læse tekster, der er så lette, som det er foreneligt med et rimeligt krav om litterær kvalitet.

Det anbefales i passende omfang at anvende ekstensiv læsning, således at eleverne får lejlighed til at læse større afsnit i sammenhæng, uden at der stilles krav om præcis forståelse af alle enkeltheder. Forberedelse af ny lektie bør for de vanskeligere teksters vedkommende være så grundig, at den betyder en virkelig letelse i elevens hjemmearbejde.

Eleven må fra første færd øves i at anvende tekstens glosor og vendinger gennem samtale, genfortælling, referat og oversættelse til fransk af danske sætninger.

Det tilrådes regelmæssigt at lade eleverne skrive fransk. I særdeleshed er diktatøvelser nyttige, da de vænner eleverne til at opfatte fransk gennem øret og bidrager til indøvelse af den elementære formlære.

Den elementære grammatik tilegnes systematisk ved læsningen af en begynderbog. Lærebogen i grammatik anvendes fortrinsvis som opslagsbog. De grammatiske kundskaber erhverves naturligst ved tekstiagttagelser og i forbindelse med de mundtlige og skriftlige øvelser.

Det er en selvfølge, at der gives eleverne de til forståelse af teksten nødvendige reale og litterære oplysninger, og at man i det hele taget ikke forsømmer at behandle tekstens kulturelle og menneskelige sider.

Fagets kulturelle og sproglige side kan samarbejde på frugtbar måde ved en gennemgang af den franske litteraturs historie, referater af hovedværker og læsning af litteratur prøver, idet dette danner et velegnet stof for både mundtlige og skriftlige øvelser.

Undervisningens fornemste mål må være at give eleverne lyst til selv at læse fransk.

6.

Russisk.

Ved undervisningen bør det tilstræbes, at eleverne oplever russisk som et levende sprog. Hertil kan også supplerende stof ud over lærebøgerne bidrage, f.eks. formidlet ad teknisk vej.

Ved valget af teksterne må man (bortset fra det elementære stof) stille krav til disses rimelige litterære kvalitet. Så snart det er muligt, bør man gå over til også at anvende ekstensiv læsning ved hjælp af dertil egnede tekster.

Det tilrådes stærkt at anvende skriftlige øvelser på alle trin, ikke mindst de elementære.

De elementære grammatiske kundska-

ber tilegnes gennem læsningen af en begynderbog; senere hen kan en lærebog i grammatik med fordel anvendes i organisk forbindelse med de læste tekster.

Det er lærerens opgave at meddele de til forståelse af teksten nødvendige reale og litterære oplysninger samt, hvor det er naturligt, uddybe teksternes menneskelige indhold og belyse deres historiske baggrund på objektiv måde.

Undervisningen må desuden stræbe efter at gøre eleverne interesserede i selv at beskæftige sig med russisk og yderligere at udvikle de erhvervede kundskaber.

§ 7.

Latin.

A. *Den sproglige linies I gymnasieklasse og den nysproglige og den samfundssproglige gren.*

I løbet af det første gymnasieår må de arbejdsvaner indøves, som skal danne grundlaget for den videre læsning. Det er af afgørende betydning, at eleverne fra første færd deltager selvstændigt i arbejdet. Ved anordningens bestemmelse om »tilrettelagte tekster« er der åbnet mulighed for, at der skabes en gradvis overgang fra de rene øvelsesstykker til læsningen af originale tekster, således at man fra begyndelsen kan udvikle en vis læsefærdighed hos eleverne uden samtidig straks at måtte stille dem over for sproglige eller indholdsmæssige vanskeligheder, som det på dette tidlige trin ligger uden for deres muligheder at overvinde med indsigt. Arbejdet med den sproglige opfattelse og gengivelse af teksten bør gå hånd i hånd med forståelsen og tilegnelsen af tekstens indhold; det er to sider af samme sag. Den præcise grammatiske opfattelse er forudsætningen for, at indholdet kan forstås, ligesom ønsket om at lære indholdet af et givet tekststykke at kende er det normale

motiv for at gøre arbejdet med at overvinde de sproglige vanskeligheder.

Inden for de i anordningen fastlagte rammer er det overladt til den enkelte lærer at bestemme, hvilke tekster han vil lægge til grund for sin undervisning. Tekster eller tekststykker bør vælges centralt, således at de belyser væsentlige sider af romersk tankegang og forestillingsverden og derigennem underbygger forståelsen af den romerske kulturs betydning for den senere europæiske udvikling. I denne forbindelse kan også poetiske tekster vise sig velegnede. Hvor mulighed tilbyder sig, må sammenhængen i græsk-romersk kultur påvises med støtte i, hvad eleverne har lært i faget oldtidskundskab. Orientering i særlig romersk kulturhistorie (administration, retspleje, bygningshistorie m.v.) bør med støtte i lærebogen i historie gives i det omfang, tekstlæsningen giver anledning dertil.

Det latinske ordforråd er dels gennem sprogdudviklingen, dels som fremmedord i betydelig udstrækning indgået i de moderne sprog og har dermed præget tankens udtryksformer (f.eks. den normale videnskabelige terminologi). Gymnasiets undervisning i fremmedsprogene og ikke mindst i dansk byder på rige muligheder for at påvise dette forhold. Der kan ikke gives regler for, i hvilket omfang dette stof bør medtages i latinundervisningen; det er imidlertid af åbenbar betydning for elevernes levende opfattelse af latinens andel i den sproglige og tankemæssige udvikling efter antikken, at læreren udnytter det efter bedste skøn og i samarbejde med de andre fag.

B. *Den klassisk-sproglige gren.*

Undervisningen på den klassisk-sproglige gren kan i det væsentlige foregå efter de samme retningslinier som anført for

den nysproglige og samfundssproglige gren, dog med følgende tilføjelser: Eleverne skal opnå sikrere læsefærdighed og en dybere indsigt i sprogets opbygning.

Dette sker bl.a. ved opøvelse i versionsskrivning, som bør påbegyndes straks ved II gymnasieklasses begyndelse.

På det kulturelle område vil det være rimeligt gennem prosaiske og poetiske tekster af forskellige genrer at give eleverne et afrundet billede af romersk kultur i den senrepublikanske og den augusteiske periode. Inden for de i anordningen fastsatte rammer overlades det til den enkelte lærer at bestemme, i hvilket omfang han ønsker at inddrage andre forfattere og perioder i sin undervisning.

Betydningen af et intimt samarbejde med græsk og oldtidskundskab påpeges.

§8.

Græsk.

Den sproglige linies klassisk-sproglige gren.

Det er hovedformålet med undervisningen i græsk at give eleverne en sådan læsefærdighed i sproget, at de får et førstehånds kendskab til nogle væsentlige værker af den græske litteratur. Også for den mere indgående forståelse af de værker, der læses i oversættelse, er kendskabet til det græske sprog af afgørende betydning. Det er på dette grundlag, den forståelse af græsk væsen og tankegang må opbygges, som ifølge anordningen er undervisningens endelige mål.

Arbejdet med oversatte værker såvel som med kunstværkerne har det samme sigte og må tilrettelægges herefter, men der kan ifølge sagens natur ikke gives bindende anvisninger på, hvorledes dette i det enkelte tilfælde bør ske. Det må stå læreren frit at forme sin undervisning således, som han finder det rigtigst til opfyldelse af anordningens krav.

De i anordning af... 196. § 8 anførte pensakrav i græsk bygger på den forudsætning, at det sproglige elementarkursus er afsluttet inden for første halvår af II gymnasieklasse.

§9.

Oldtidskundskab.

Den sproglige linies I gymnasieklasse, nysproglige og samfundssproglige grene samt den matematiske linie.

Undervisningen i oldtidskundskab bør foregå på dokumentarisk grundlag, d.v.s. således at eleverne altid arbejder med teksten eller gengivelsen af kunstværket foran sig. Systematisk fremstilling af kulturhistoriske, f.eks. mytologiske, litterære, kunsthistoriske sammenhænge bør kun gives i en sådan form, at den tjener og støtter den direkte iagttagelse i det givne tilfælde; den bør ikke have karakter af lærebogsstof.

Ved læsningen af litteraturværkerne drejer det sig først og fremmest om, at eleverne får et indtryk af værkernes almenmenneskelige værdi og deres stilling i den historiske udvikling. Arkæologiske, historiske o.a. detaljer bør kun medtages, for så vidt de tjener dette hovedformål. Hvad gennemgangen af kunstværkerne (arkitektur, skulptur, vasemaleri) angår, overlades det til læreren at bestemme undervisningens indhold og metode, når blot de i anordningen stillede krav opfyldes. Dog må der også på dette punkt i almindelighed advares mod fordybelse i detaljer, der kun har betydning for specialisten.

Tallene i anordning af... 196. § 9 er minimumskrav. Med en nogenlunde dygtig klasse bør man nå betydelig mere. Homer, den attiske tragedie og Platon er hovedsider af den antikke litteratur; der er derfor anført minimumskrav på disse tre punkter. Derimod overlades det til læreren at bestem-

me, om han vil vælge resten af pensum inden for eller uden for denne kreds. Endelig skal det ikke være udelukket at udvide den kunsthistoriske undervisning mod en reduktion i læsestoffet. Dog må man i så tilfælde forhandle med undervisningsinspektionen herom.

§ 10.

Historie.

Det er et af hovedformålene med historieundervisningen i gymnasiet at give eleverne viden om og forståelse af deres egen tid; det er tillige væsentligt, at de sætter sig ind i andre tiders samfundsforhold og kulturliv og søger at forstå menneskers handlinger og tankesæt i fortiden ud fra de pågældende tiders egne forudsætninger. Undervisningen bør klarlægge værdien af den frie tanke, tolerancen og den mellemfølelige forståelse og fremholde de problemer, der knytter sig til spørgsmålet om forholdet mellem individ og samfund.

Medens undervisningen på tidligere skoletrin må give episodiske indtryk af begivenhederne og billeder af de forskellige tiders liv og kultur, bør man i gymnasiet fremhæve årsagsforbindelse og sammenhæng. Arbejdet må tilrettelægges således, at eleverne i størst mulig udstrækning lærer selv at drage slutninger og udlede sammenhænge og får mulighed for og øvelse i at diskutere et problem. Man må tilstræbe, at eleverne vænnes til selv at sætte sig ind i et spørgsmål og fæstne sig ved det i en given sammenhæng væsentlige, vurdere med kritik og begrunde en opfattelse med rationelle argumenter. I mange tilfælde vil det være værdifuldt at påvise, hvor forskelligt historiske personer og forhold er blevet bedømt. Eleverne bør komme til forståelse af, at et historisk problem ikke kan vurderes fyldestgørende ud fra snævre eller ensidige forudsætninger, og at vor viden både om fortiden og om vor

egen tid i mange tilfælde bygger på et tendentiøst og mangelfuldt kildegrundlag.

Hvor et samfunds forhold drøftes, er det naturligt at inddrage de geografiske forudsætninger og diskutere sammenhæng mellem økonomisk og politisk struktur. Man bør også give eleverne forståelse af, at andre faktorer end de geografiske og økonomisk-sociale forhold kan være bestemmende for begivenhedsforløbet.

Undervisningen må bygge på lærebøger med sammenhængende fremstilling, hovedsagelig ordnet efter tidsfølgen; men kildetekster, billeder og statistisk materiale må i vid udstrækning inddrages i arbejdet. Sammenhængen mellem verdenshistorien og Nordens historie bør fremdrages overalt, hvor det falder naturligt.

I I og II gymnasieklasse arbejdes der med tiden indtil ca. 1900 (se nedenfor) såvel i verdenshistorien som i Nordens historie. Det er næppe muligt at behandle alle væsentlige sider af historiens forløb. Medens det forlanges, at eleverne har lærebøger, der giver en for gymnasieskolen fyldestgørende og sammenhængende fremstilling, er læreren frit stillet med hensyn til, hvilke dele af stoffet før 1900 han vil behandle indgående. Ved valget af disse emner må der foretages en vis spredning; f.eks. må ikke hele oldtidens historie eller hele middelalderens historie gennemgås rent oversigtsmæssigt.

Man kan inden for et større afsnit af historien udtage en begrænset periode eller en enkelt side af udviklingen og behandle dette emne indgående. Som eksempler kan nævnes, at man for oldtidens vedkommende kan bruge et antal timer til Ægypten alene eller til Roms historie fra Sulla til Augustus og for middelalderens vedkommende et antal timer til den katolske kirke. Hertil benyttes dels bille-

der, monumenter og/eller tekster, dels lærebøger eller eventuelt en bredere fremstilling (trykt eller duplikeret). Ved en sådan »periode«-læsning bør eleverne have tid til at fordybe sig i stoffet og mulighed for at arbejde på egen hånd, så de får en bedre forståelse af de historiske problemer og grundlaget for vor viden, selv om det ikke er gymnasiets opgave at give en indføring i videnskabelig forskning. Det skulle være muligt at gå så vidt i enkeltheder og give en så alsidig belysning af samfundets politiske og økonomisk-sociale struktur, at eleverne inden for et begrænset område får forståelse af sammenhængen og mulighed for at diskutere og vurdere problemerne.

Som andre eksempler på »perioder« kan anføres Danmark i oldtiden, Danmark i Valdemarstiden, renaissanceen i Italien, kolonipolitik ca. 1500-1800 eller kolonipolitik ca. 1800-1900, Norden ca. 1550-1660, England ca. 1750-1850, USA ca. 1850-1900, Tyskland ca. 1848-1890; eventuelt kan Nordens historie og verdenshistorien sammenknyttes, f. eks. reformationstiden ca. 1500-1550 eller enevælden ca. 1660-1700. Det vil også være muligt at begrænse omfanget af de her nævnte eller andre emner, hvis emnet gør det naturligt. Hvis man vælger at gennemgå hele stoffet indtil ca. 1900 ved periodelæsning, vil man formentlig på to år kunne nå 6 à 8 perioder, alt efter omfang og sværhedsgrad; normalt skulle arbejdet med en periode strække sig over 15-25 timer. Ved valget af perioder må der, som anført, være en vis spredning, og mindst to af de i I og II gymnasieklasse gennemgåede perioder må lægges i Nordens historie; i hvert fald i én af perioderne må alle de nordiske lande være indbefattet.

Ud over den tid, der anvendes til arbejdet med perioder, må nogle timer anvendes til at indarbejde de elementære

forudsætninger, der er nødvendige for at kunne arbejde med perioden.

Med hensyn til det stof, der ikke dækkes af periodelæsningen, må det være opgaven i hvert fald at gøre eleverne fortrolige med de grundlæggende historiske begreber, således at de, uanset hvorledes perioderne er lagt, ved, hvad man forstår ved f.eks. folkeforsamling, bystat, centraliseret styre, lensvæsen, gotik, renaissance, reformation, enevælde, merkantilisme, liberalisme. Det må være naturligt, at man ved behandlingen af det stof, der gennemgås rent oversigtsmæssigt, søger at give eleverne et vist overblik. Man bør ikke tilstræbe eller kræve sammenhængende eller detaljeret viden om de enkelte landes historie. Lageren er frit stillet med hensyn til, hvorledes han vil tilrettelægge denne del af arbejdet (en del emner vil formentlig med fordel kunne behandles i foredrags- eller forelæsningsform); men det er ikke ønskeligt, al: eleverne får en rent passiv holdning over for alt stof, der gennemgås oversigtsmæssigt. De bør lære på egen hånd at tilegne sig større afsnit af lærebogen på en sådan måde, at de fastholder hovedtræk deraf.

En anden mulighed er en »dokumenterende« gennemgang af stoffet, således at afsnit af historien belyses gennem behandling af kildestof (tekster og/eller billeder samt eventuelt monumenter og statistisk materiale). Eleverne bruger da lærebogens fremstilling på en sådan måde, at de får den fornødne baggrund for at forstå og drøfte kilderne samt for at skabe sig sammenhæng mellem disse. Under arbejdet skal man ikke i første række tilstræbe en kildekritisk vurdering af hvert enkelt punkt, men bibringe eleverne større forståelse og bedre mulighed for selvstændig standpunkttagen, end de kunne opnå ved at støtte sig til lærebogens fremstilling alene. — Man må ved udvælgelsen af tekster,

billeder og statistisk materiale tilstræbe en sådan fordeling, at væsentlige problemer i tidsafsnittet bliver belyst. Således kan man f.eks. til gennemgang af Danmarks historie ca. 1660—1814 anvende materiale, der belyser Kongeloven, Danske Lov, enevældens administration, merkantilismen, bondens stilling og landsbyfællesskabet, neutralitetspolitikken og dens følger, samt materiale til belysning af enkelte fremtrædende personligheder og tidens kunst. Lige så lidt som ved periodelæsningen kan det her være målet, at eleverne skal tilegne sig og fastholde lærebøgernes fremstilling i fuldt omfang; men man vil dog kunne opnå en noget mere sammenhængende behandling end ved periodelæsning.

Endelig kan man arbejde således med stoffet før 1900, at det i det væsentlige gennemgås ud fra lærebøgernes fremstilling. Man bør også her regelmæssigt anvende billedmateriale, tekster og eventuelt monumenter og statistisk materiale i undervisningen; hertil bør anvendes i det mindste $\frac{1}{6}$ af undervisningstiden. Af tidsmæssige grunde vil det være naturligt, at dele af lærebøgernes fremstilling behandles oversigtsmæssigt.

De forskellige afsnit af historien kan behandles på forskellig måde under hensyntagen både til elevernes modenhed og stoffets karakter. Der er intet **til** hinder for, at dele af stoffet behandles ved periodelæsning eller ved »dokumenterende« undervisning, og at andre afsnit gennemgås mere sammenhængende ud fra lærebøgernes fremstilling. Især i begyndelsen af I gymnasieklasse kan det være hensigtsmæssigt at gå gradvis frem med indøvning af arbejdsmetoder, som eleverne ikke har prøvet før. I almindelighed vil man vel i I gymnasieklasse kunne nå frem til 1600-1650 både i verdenshistorien og Nordens historie.

Tiden efter ca. 1900, såvel verdenshistorien som Nordens historie, behandles indgående og i sammenhæng med en fyldig behandling også af de oversøiske landes historie og de internationale organisationer, og undervisningen føres op til de seneste års begivenheder. Samtidig med, at der i dette stof stilles krav om forholdsvis omfattende viden og forståelse af sammenhængen, bør man stræbe efter, at eleverne lærer at indse, hvor vanskeligt det er at vurdere på et område, hvor begivenhederne ligger så nær, hvor stoffet er uoverskueligt stort, og hvor der tillige kan savnes tilgængeligt og fyldestgørende kilde-materiale og videnskabelig behandling. I **III** gymnasieklasse arbejdes alene med tiden efter ca. 1900 (bortset fra eventuel eksamensrepetition). Under arbejdet i **III** gymnasieklasse vil det dog være nødvendigt, at eleverne gøres fortrolige med begreber, der er centrale for forståelsen af 1900-tallets historie, selv om de i tid hører hjemme før 1900.

Det billedmateriale (tekstillustrationer, billedhæfter, eventuelt film) og de tekster (eventuelt båndoptagelser), der indgår i gymnasiets historieundervisning, kan benyttes rent illustrerende eller til at underbygge enkelte iagttagelser; men eleverne bør tillige øves i at foretage indgående analyse af tekster og billeder, ledsaget af en vurdering af den kildemæssige værdi. Også statistisk materiale bør indgå i undervisningen. Udvalget af billedstoffet bør foretages således, at eleverne også får nogen viden om kunsthistorie.

Til arbejde med et speciale kan anvendes ca. 25-35 timer. Specialet bør i det væsentlige bygge på kildemateriale som tekster, tal, billeder og monumenter. Der bør dog altid tilvejebringes et trykt eller skrevet (duplikeret) grundlag til støtte for

eleverne. Et passende område inden for samfundslæren kan anvendes som speciale ; i så fald anvendes også historietimer hertil. Dette vil dog ikke være muligt i klasser, der rummer elever fra samfundsgrene. Ved specialelæsning, der omhandler tiden efter ca. 1900, skal de nødvendige timer tages fra den tid, der er afsat til behandling af tiden efter 1900. Læreren skal i hvert enkelt tilfælde indhente undervisningsinspektionens godkendelse af speciale.

I alle tre gymnasieklasser bør der gives eleverne en orientering i og mulighed for drøftelse af aktuelle samfundsproblemer, herunder også udenrigspolitiske spørgsmål.

Under arbejdet med faget bør der i alle de tilfælde, hvor der er naturlig mulighed for det, skabes forbindelse med og eventuelt etableres et egentligt samarbejde med andre fag.

Som et fast led i historieundervisningen skal der foretages museumsbesøg, institutionsbesøg og ekskursioner (evt. lejrskolearbejde).

Ved undervisningen skal der til stadighed benyttes kort, både fysiske og politiske, og billeder (billedhæfter, lysbilleder, tekstillustrationer, eventuelt film).

Der skal findes faglokaler for historieundervisningen med lysbilledapparat m.v. og en fyldestgørende samling af håndbøger til brug for eleverne. Skolerne skal have en alsidig samling af historiske vægkort foruden fysiske kort.

Der henvises i øvrigt til nedenstående bestemmelser angående undervisning i samfundslære.

§ 11.

Samfundslære.

Undervisningen tilsigter at give eleverne viden om og forståelse af det danske samfunds og den danske stats opbygning

og virke i dag samt af samfundets og statens internationale relationer. .

I de ca. 35 timer, der er til rådighed for faget, bør der bl. a. indgå en behandling af: Familien som social gruppe og som retligt og økonomisk fænomen, samfundets økonomiske og sociale struktur, individets og grupperes politiske holdning, de vigtigste politiske idésystemer, den politiske struktur og proces (derunder visse træk fra andre lande), det danske samfund og den danske stat i internationale relationer. Stoffet skal til stadighed føres a jour.

Gennem undervisningen bør det påvises, hvordan det enkelte individ tilhører en række fællesskaber af forskellig betydning, spændende fra familien over det nationale samfund til det internationale.

Det er opgaven på én gang at bibringe eleverne de nødvendige kundskaber og vække og stimulere deres interesse for samfundsspørgsmål, ligesom man bør fremholde de problemer, der knytter sig til spørgsmålet om forholdet mellem individ og samfund.

Undervisningen skal - i det omfang det naturligt kan ske - knyttes til det aktuelle og lokale, bl. a. ved, at eleverne vænner sig til brug af statistiske værker, politiske og økonomiske håndbøger og tidsskrifter og evt. lokale publikationer.

Avislæsningen bør i rimeligt omfang inddrages i arbejdet gennem behandling af politiske ledere, økonomiske oversigter, m.v., således at eleverne også derigennem opnår fortrolighed med den almindelig anvendte terminologi.

Man bør - så vidt det lader sig gøre - skelne mellem den anvendelse af statistisk materiale, tekster o.a., der blot tjener til at illustrere en fremstilling, og den indgående gennemgang, der forudsætter et virkeligt arbejdsstof og kræver forberedelse, evt. i form af mindre opgaver af mundtlig eller skriftlig art.

Ved arbejdet med det statistiske stof vil det ofte være nødvendigt ikke blot at vise, hvortil det med sikkerhed kan bruges, men også at gøre opmærksom på dets begrænsede værdi.

Der skal foretages ekskursioner og institutionsbesøg i et sådant omfang og under en sådan form, at den derpå anvendte tid står i et rimeligt forhold til det undervisningsmæssige udbytte.

Undervisningen skal knyttes til elevernes orientering i den nyeste tids historie. Elementer af faget kan på en naturlig måde behandles i forbindelse med den orientering i aktuelle samfundsproblemer, der gives i historieundervisningen på alle tre gymn. trin. I klasser, hvor nogle elever følger samfundsgrene, må undervisningen i samfundslære foregå i én ugentlig time i III gymnasieklasse.

Den bør i øvrigt gennemføres i samarbejde med andre beslægtede fag som f. eks. geografi og dansk.

Undervisningen i samfundslære bør koordineres med erhvervsorienteringen.

Der henvises i øvrigt til ovenstående bestemmelser angående undervisning i historie.

§12.

Samfundsfag.

Den sproglige og den matematiske linies samfundsfaglige grene.

Det kendskab til samfundsstruktur og -funktioner, som er formål for undervisningen, må fortrinsvis erhverves gennem beskæftigelse med danske forhold, men elevernes forståelse skal underbygges gennem kendskab til særlig karakteristiske træk af andre samfunds forhold; desuden undervises i international politik.

Et centralt led i undervisningen er arbejdet med tekst- og talmateriale; hertil anvendes mindst 70 undervisningstimer. Igennem dette arbejde vænnes eleverne

til præcis iagttagelse, sammenligning af iagttagelser og kritisk vurdering af materiale. Det er vigtigt, at det altid gøres eleverne klart, i hvilke tilfælde begrænsningen af det materiale, som står til deres rådighed, kan øve indflydelse på deres konklusioners holdbarhed over for et mere omfattende materiale. Gennem arbejdet med opgaver gøres eleverne fortrolige med benyttelsen af almindelige opslagsværker og kildepublikationer. Opgaverne kan lejlighedsvis have karakter af gennemgang af korte afhandlinger eller afgrænsede afsnit af værker af højere sværhedsgrad end det benyttede undervisningsgrundlags, således at eleverne får lejlighed til umiddelbar iagttagelse af videnskabelig sprogbrug og argumentation, hvis særpræg og formål klarlægges dem. Det kan være af værdi under nogle øvelser at give eleverne lejlighed til direkte iagttagelser i samfundet; den derpå anvendte tid må stå i et rimeligt forhold til det undervisningsmæssige udbytte.

Undervisningen i faget spænder over så store områder, at det er af væsentlig betydning, at den påviser de sammenhænge, der findes mellem områderne, og derved bl.a. påpeger, at individet tilhører en række fællesskaber af forskellig betydning, spændende fra familien over det nationale samfund til det internationale.

Herudfra bør undervisningen i rækkefølge behandle:

1. Familien som social gruppe og som retligt og økonomisk fænomen.
2. Samfundets økonomiske og sociale struktur.
3. Kulturbestemte mmende faktorer i samfundet og kulturelle grupper.
4. Individets og gruppens politiske holdning; de vigtigste politiske idésystemer.
5. Den politiske struktur og proces, der under væsentlige træk fra andre lande.

6. Det danske samfund og den danske stat i internationale relationer.
7. International politik.

Der inddrages jævnlig stof fra andre samfund af forskellig type til belysning af de behandlede spørgsmål, og det tilstræbes, at eleverne får mulighed for at se de sider af de andre samfund, som behandles i undervisningen, i deres indbyrdes sammenhæng. Nogle af punkterne kan efter lærerens valg behandles mere indgående end andre. Punkterne 5-7 bør dog altid være genstand for en udførlig gennemgang.

Specialet, der kan vælges i tilknytning til alle dele af stofområdet, bør normalt læses i sidste klasse. Der anvendes hertil ca. 40 undervisningstimer. Som eksempler på speciale kan nævnes: De politiske partier i Danmark. Den økonomiske udvikling i Danmark i de senere år. En stormagts udenrigspolitik. FN's opbygning og virke. Folkeafstemning i forskellige lande. Det tyske mindretal i Danmark og det danske mindretal i Tyskland. Befolkningsproblemer i udviklingslandene. Der skal tilvejebringes et trykt eller duplikeret grundlag for specialelæsningen.

Undervisningen skal gennemføres i samarbejde med faglærerne i historie, geografi og andre beslægtede fag, således at der bygges på de forudsætninger, eleverne gennem sådanne fag har fået.

Der henvises i øvrigt til nærmere vejledning i bilag 1.

§ 13.

Geografi.

A. Den sproglige linies I og II gymnasieklasse.

Undervisningen tilsigter at give eleverne viden om og forståelse af de fysisk-geografiske faktorer, der spiller en rolle

for menneskelivet. Den skal tillige vise mennesket; afhængighed af disse faktorer og, hvor det er muligt, belyse menneskets indflydelse på dem.

Undervisningen skal i videst mulig udstrækning baseres på elevernes egne iagttagelser af naturen og af forelagt materiale. Eleverne skal opøves i at anvende kort af forskellige typer, bl. a. målebordsblade.

Undervisningen skal omfatte :

Geomorfologi. Der skal gives en redegørelse for landskabets udformning baseret på en gennemgang af de opbyggende og nedbrydende kræfters virksomhed samt af de materialer, der indgår i disse processer. Der kræves kendskab til den geologiske tidsinddeling. Fremstillingen skal tage særligt hensyn til Det danske Rige.

Oceanografi skal omfatte en gennemgang af havets indflydelse på landjordens klima, af havets om biologisk miljø og som kulturgeografisk faktor; denne gennemgang skal bygge på en behandling af de vigtigste fysiske forhold, der har betydning i denne sammenhæng.

Klimatologi og plantebælter. De meteorologiske elementer og klimatologien gennemgås som grundlag for forståelsen af Jordens naturlige plantebælter og de kulturbetingelser, disse byder menneskene. Danmarks og det nordatlantiske områdes klima behandles mere indgående.

Kulturgeografi. Der gives en fremstilling af erhvervskulturens hovedformer, en orientering i befolkningsfordeling og befolkningsforskydninger i nutidige samfund. Ud fra geografiske synspunkter behandles Det danske Riges erhverv mere udførligt. De geografiske faktoreres samspil anskueliggøres yderligere ved gennemgang af en enkelt verdenshan-

delsvare, dens produktion og dens vigtigste transportveje.

B. Den matematiske linies I og II gymnasieklasse.

Undervisningen tilsigter at give eleverne viden om og forståelse af de fysisk-geografiske faktorer, der spiller en rolle for menneskelivet. Den skal tillige vise menneskets afhængighed af visse faktorer og, hvor det er muligt, belyse menneskets indflydelse på dem.

På grund af det større timetal, der står til rådighed for undervisningen i geografi på den matematiske linie i I og II gymnasieklasse, end i de tilsvarende klasser på den sproglige linie kan undervisningen på den matematiske linie blive mere indgående, ligesom der på denne linie i højere grad kan bygges på elevernes kemiske og fysiske kundskaber.

Undervisningen skal i videst mulig udstrækning baseres på elevernes egne iagttagelser af naturen og af forelagt materiale. Eleverne skal opøves i at anvende kort af forskellige typer, bl. a. målebordsblade, indføres i benyttelse af kildemateriale og i at vurdere geografiske korrelationer kritisk.

Undervisningen skal omfatte :

Geologi. Til forståelse af Jordens opbygning og jordskorpens udformning gennemgås de dynamiske processer samt nogle af de mineraler og bjergarter, som indgår deri. Gennemgangen af de dynamiske processer skal føre frem til en forståelse af hovedlinierne i geomorfologien under særlig hensyntagen til landskabsudviklingen i Det danske Rige. Der gives en oversigt over Jordens geologiske historie; for Danmarks vedkommende behandles kvartærtiden mere udførligt.

Oceanografi. Havenes fysiske forhold og

vigtigste strømsystemer samt biologiske produktionsforhold gennemgås i et omfang, der er tilstrækkeligt for forståelsen af havet som kulturgeografisk faktor.

Klimatologi og plantebælter. Atmosfæren og de meteorologiske elementer gennemgås som indledning til klimatologien. På grundlag heraf behandles Jordens naturlige plantebælter og jordbundstyper samt de kulturbetinger, disse byder menneskene, herunder eksempler på organisk produktion. Danmarks og det nordatlantiske områdes klima behandles mere indgående.

Kulturgeografi. Erhvervskulturens hovedformer gennemgås med vægten lagt på industrikulturen. I relation hertil behandles befolkningens fordeling og erhvervsmæssige sammensætning såvel på Jorden i dens helhed som i nogle geografiske regioner og mindre områder; befolkningsforskydninger behandles ligeledes ud fra deres sammenhæng med de geografiske faktorer. De kulturgeografiske forhold inden for Det danske Rige behandles mere udførligt.

Produktions-, trafik- og handelsgeografi belyses ved gennemgang af en enkelt verdenshandelsvare.

Overalt i kulturgeografien understreges vekselvirkningen mellem mennesket og naturen.

Derudover skal der (i mindst 15 undervisningstimer) behandles en region, et råstof eller et andet emne, der uddyber de under de enkelte discipliner tilegnede kundskaber, eventuelt i samarbejde med specialelassningen i historie og samfundsfag.

C. Fællesbestemmelser.

Undervisningen skal både på den sproglige og på den matematiske linie i videst muligt omfang baseres på elevernes egne iagttagelser og ved øvelser appellere til

deres selvvirksomhed. Skolen skal være i besiddelse af de fornødne samlinger og andre hjælpemidler.

Som et fast led i undervisningen skal der foretages institutionsbesøg og ekskursioner (evt. lejrskole). Referater af øvelser og ekskursioner skal samles i et arbejdshæfte, som fremlægges ved eksamen.

Både på den sproglige linie og den matematiske linie skal gennemgangen af befolkningsforskydninger samt Danmarks erhvervsliv og dets geografiske forudsætninger koordineres med undervisningen i samfundslære, samfundsfag og historie.

D. III gymnasieklasse på den sproglige og matematiske linies samfundsfaglige grene samt den matematiske linies naturfaglige gren.

På grundlag af de kundskaber, som eleverne har erhvervet i I og II gymnasieklasse, skal undervisningen i III gymnasieklasse gennem behandlingen af de valgte emner give eleverne større indsigt i geografis arbejdsmetoder. I større udstrækning end i I og II gymnasieklasse skal eleverne føres frem til selvstændige studier i geografisk kildemateriale og til at kunne drage slutninger fra ét kundskabsområde til et andet. Undervisningen bør overalt, hvor det er muligt, koordineres med undervisningen i samfundsfag og biologi.

Undervisningens emner er:

1. *Kartografi*. Landkortet gennem tiderne belyst ved træk af opdagelseshistorien og deraf følgende krav til kortet. Der gives eksempler på kortprojektioner, kartografiske fremstillinger og deres anvendelse. Kartografiske øvelser.
2. *Geografi og samfund*. Menneskets indflydelse på det geografiske miljø. Det moderne samfunds udnyttelse af sin geografiske viden.
3. *Danmarks kulturgeografi*. Kulturlandskabet gennem tiderne med gennemgang

af landsbybebyggelsen i relation til de fysiske-geografiske forudsætninger, købstadsgrundlæggelse, udskiftningens kartografiske og erhvervsgeografiske følger, stationsbyerne og det nutidige kulturlandskab. Storbyens geografi.

4. *Internationale befolkningsproblemer*. Over- og underbefolkning. Geografiske og biologiske faktorer, der har indflydelse på den menneskelige arbejdsintensitet og menneskets udnyttelse af Jorden. Industrikturens vekselvirkning med andre kulturkredse.
5. *Handelsgeografi*. Verdenshandel og handelsveje til belysning af verdensøkonomien.
6. *Biogeografi*. Den danske flora og faunas indvandring. En eller flere biotopers plante- og dyreverden. Pattedyrenes udbredelseshistorie. Endemi, relikter, spredning, dyrevandringer. -- Mikroklimatologi.

Med undervisningsinspektionens godkendelse kan andre emner vælges.

Som et fast led i undervisningen skal der foretages institutionsbesøg og ekskursioner (evt. lejrskole). Referater af øvelser og ekskursioner skal samles i et arbejdshæfte, som fremlægges ved eksamen.

§14.

Biologi.

- A. *Den sproglige linie og den matematiske linies matematisk-fysiske og samfundsmatematiske grene.*

Undervisningen skal give eleverne viden om og forståelse af de levende organismers bygning og funktion, idet menneskets biologi skal indtage en central stilling.

Undervisningen skal delvis lægges eksperimentelt til rette, så eleverne også ad

denne vej lærer biologiens arbejdsmetoder at kende.

Da man ved undervisningen på den matematiske linie kan udnytte elevernes kundskaber og deres eksperimentelle erfaring fra fagene fysik og kemi, kan man på denne linie trænge noget dybere ind i stoffet end på den sproglige linie.

Undervisningen skal omfatte:

Almindelig celledære og encellede organismer.

Som grundlag for forståelsen af de højere organismers bygning, stof- og energiomsætning gennemgås celleris bygning og funktion. Til yderligere belysning heraf gennemgås eksempler på encellede organismer. Desuden omtales virus.

De højere planters anatomi og fysiologi.

Grundtrækkene af de højere planters anatomi og fysiologi behandles med særlig hensynstagen til den organiske stofproduktion.

Menneskets anatomi, histologi og fysiologi; hygiejne. Menneskets anatomi og histologi gennemgås som baggrund for forståelsen af de normale funktioner i celler, væv og organer.

Under personlig og social hygiejne gennemgås alkoholens og andre giftstoffers virkninger samt de sygdomsfremkaldende mikroorganismers betydning og bekæmpelse, de ioniserende strålers biologiske virkninger samt seksualhygiejne med seksualoplysning (herunder prævention), der kan danne den biologiske baggrund for forståelse af familieplanlægning og befolkningsproblemer.

Formering og fosterudvikling. Indledningsvis omtales det levende stofs vækst samt ukønnet formering, hvorefter den kønnede forplantning og fosterudviklingens principper gøres til genstand for mere indgående behandling. Menneskets fosterudvikling gennemgås; til belys-

ning heraf behandles andre chordaters fosterudvikling.

Økologi. Eksempler på økologiske forhold fremdrages overalt i stoffet, hvor det er naturligt, og økologiens betydning for forståelse af evolutionen fremhæves.

Arvelighedslære. I arvelighedslæren medtages Mendels love, anlægs- og fremtoningspræg, modifikation og mutation, den genetiske kønsbestemmelse og genernes omplacering. På baggrund heraf gennemgås eksempler på menneskets arvelighedsforhold samt genetiske træk af de menneskelige populationer.

Evolutionslære. Nedstammingslæren begrundes ved en gennemgang af det biologiske systems hovedtræk og ved eksempler fra den sammenlignende anatomi, fosterlæren og palæontologien. Teorier om artsdannelse omtales, og evolutionsmekanikken gennemgås. Der gives en mere udførlig fremstilling af menneskets nedstamning.

Biologiens bidrag til udformningen af forestillinger, som har betydning for vor åndskultur, kan fremdrages.

Undervisningen skal appellere til elevernes selvvirksomhed ved øvelser, iagttagelser af levende organismer og præparater. Demonstrationsforsøg bør indgå i undervisningen. Skolen skal være i besiddelse af det nødvendige apparatur, herunder kemikalier til disse øvelser og forsøg.

Som fast led i biologiundervisningen skal der foretages institutionsbesøg og ekskursioner (evt. lejrskole). Referater af øvelser og ekskursioner skal samles i et arbejdshæfte, som fremlægges ved eksamen.

B. *Biologi med biokemi på den matematiske linies naturfaglige gren.*

Undervisningen skal give eleverne viden

om og forståelse af de levende organismers bygning og funktion, idet mennesket på en naturlig måde placeres i den biologiske verden.

Biokemien skal samarbejdes med biologien, således at de to discipliner danner et hele. Biokemien bør derfor behandles under de forskellige biologiske emner for derved at skabe grundlag for en dybere forståelse af disse.

Undervisningen skal lægges eksperimentelt til rette. Den skal, så vidt det lader sig gøre, baseres på elevernes egne iagttagelser ved øvelser, demonstrationsforsøg, egne indsamlinger, ekskursioner (evt. lejrskole) og institutionsbesøg. Referater af øvelser og ekskursioner skal samles i et arbejdshæfte, som fremlægges til eksamen. I øvrigt skal undervisningen bygge på elevernes kundskaber og eksperimentelle erfaringer fra fagene fysik og kemi. Eleverne skal herigennem opnå forståelse af samspillet mellem de forskellige naturvidenskaber.

Undervisningens emner er:

1. *Biokemi*. Ud over det i faget kemi gennemgæede behandles organisk kemi i et omfang, der kan danne grundlag for biokemien. Biokemien skal behandle fysiske og kemiske processer samt give kendskab til stofgrupper, der er nødvendige for forståelsen af den almindelige fysiologi (herunder cellens kemiske bygning, enzymer, vitaminer, hormoner, antigener, antistoffer, osmose, brintionkoncentration, overfladekræfter, permeabilitet, kolloider, elektroforese, stof- og energiomsætning, fotosyntese, ioniserende stråling, gæringer).
2. *Plante- og dyresystematik*, herunder også uddøde organismer, gennemgås i hovedtræk.
3. *Almindelig cellelære* skal omfatte en grundig gennemgang af cellens bygning og funktion.
4. *Bakteriologi og virologi*.
5. *Planteanatomi og -fysiologi* skal omfatte hovedtræk af de højere planters anatomi og eksempler på lavere planters anatomi, med vægt lagt på bygnings-træk, som er af betydning for fysiologi og økologi. I fysiologi behandles planternes livskrav, stofoptagelse og -transport, stof- og energiomsætning, vækst, irriterabilitet og bevægelse.
6. *Dyrehistologi, -anatomi og -fysiologi*. De dyriske vævs bygning og funktion, særlig hos chordaterne, gennemgås som baggrund for behandlingen af udvalgte organers anatomi og fysiologi, idet eksemplerne skal illustrere organismernes tilpasning til forskellige livsvilkår.
7. *Formering og fosterudvikling*. De forskellige formerforformer, herunder fase-skifte, samt individudvikling gennemgås. Hertil kan knyttes en behandling af ynglepleje og spredningsbiologi.
8. *Økologi*. Samspillet mellem organismerne og den livløse natur og mellem organismene indbyrdes fremdrages overalt i stoffet. Desuden kan eksempler på danske dyre- og plantesamfund gennemgås.
9. *Etologi*. Eksempler på adfærdsformer hos dyr behandles.
10. *Arvelighedslære* skal omfatte geno- og fænotype, gener, mutationer, modifikation, spaltning, kobling, overkrydsning, genetisk kønsbestemmelse, x- og y-bunden arv, genetisk forædling, Hardy-Weinberg-loven, populationsgenetik, træk af menneskets arvelighedsforhold samt menneskets populationsgenetik med særligt hensyn til raceproblemer.
11. *Evolutionslære*. Der gennemgås beviser for nedstamning hentet fra systematik,

embryologi, sammenlignende anatomi og palæontologi. Ældre teorier om arters opståen samt den genetiske evolutionsteori behandles.

12. *Menneskets hygiejne*. Under personlig og social hygiejne skal der undervises i alkoholens og andre giftstoffers virkninger i de sygdomsfremkaldende mikroorganismers betydning og bekæmpelse samt i strålingsbiologi. Der gennemgås seksualhygiejne med seksualoplysning (herunder prævention), der kan danne baggrund for forståelse af familieplanlægning og befolkningsproblemer. Desuden omtales eugenik.
13. *Speciale*. Som speciale kan vælges enten et emne, der berører flere af biologiens discipliner, eller et emne, som uddyber et enkelt område inden for én disciplin. Varigheden af specialelæsning skal være mindst 20 timer.

Undervisningens disposition er ikke givet ved bekendtgørelsens skematiske opstilling.

§15.

Kemi.

Den matematiske linie.

A. I gymnasieklasse og den matematisk-fysiske og den naturfaglige gren.

I. Emneliste :

1. *Almen kemi* : Atomer, molekyler og ioner. Det periodiske system. Kemisk binding. Isomeri. Fortyndede opløsningers egenskaber. Reaktionskinetik og ligevægtslære. Syre-base-processer. Redoxprocesser.

2. *Uorganisk kemi* : De vigtigste grundstoffer og nogle af deres forbindelser. Der tages især hensyn til sådanne stoffer, som har betydning i teknikken eller det daglige liv, samt til sådanne, der kan tjene til belysning af almene love og teorier.

3. *Organisk kemi* : Alifatiske forbindelser. Herunder : kulbrinter, halogenderivater, alkoholer, aldehyder, ketoner, carboxylsyrer, estere, aminer, aminosyrer.

Cykliske forbindelser. Herunder: kulbrinter, hydroxylforbindelser, carboxylsyrer, aminer.

Naturstoffer (kulhydrater, fedtstoffer, proteinstoffer) og høj molekylære kunststoffer.

II. Bemærkninger :

Undervisningen i kemi skal lægges eksperimentelt til rette, og eleverne bør i så høj grad, som det er muligt, gennem egne erfaringer opnå et solidt kendskab til stofferne og deres reaktioner. Både demonstrationsforsøg og elevøvelser skal indgå i undervisningen.

Grundstoffernes egenskaber bør sammenholdes med deres placering i det periodiske system, og i det hele taget bør almene love og teorier belyses og anvendes ved undervisningen.

Faget bør som helhed dyrkes kvalitativt. Som eksempler på emner, hvor en kvantitativ behandling af stoffet dog bør anvendes, kan nævnes : Støkiometri og beregning af pH i opløsninger (inkl. pufferligevægte).

Den under fysik i den matematisk-fysiske gren omtalte specialelæsning (ca. 20 timer) kan omfatte et kemisk emne.

Man bør udnytte forhåndenværende muligheder for ved enkelte besøg på industrivirksomheder eller lignende at stimulere elevernes interesse for kemiens praktiske anvendelse.

Den under I opstillede emneliste angiver ikke den tidsmæssige rækkefølge, i hvilken emnerne skal tages op i undervisningen. Læreren må selv tage stilling til, hvilken rækkefølge han anser for mest formålstjenlig ud fra pædagogiske og systematiske hensyn, herunder hensyn til samar-

bejdet med fysik- og biologiundervisningen.

Som eksempel på et emnevalg for I gymnasieklasse kan nævnes: Atomer, molekyler og ioner. Det periodiske system. Syre-base-begrebet. Redoxprocesser. Indledende ligevægtslære. Inaktive luftarter. Halogener. Ilt-svovl-gruppen. Brint.

Af hensyn til, at fordelingen af eleverne på de forskellige grene ved udgangen af I gymnasieklasse kan medføre, at nogle elever vil få lærerskifte i faget, må lærerne ved den enkelte skole tilrettelægge deres undervisningsplaner for I gymnasieklasse under behørig hensyntagen hertil, bl.a. ved valg af lærebøger.

B. I gymnasieklasse og den samfundsmatematiske gren.

I. Emneliste:

1. *Almen kemi*: Atomer, molekyler og ioner. Det periodiske system. Enkel reaktionskinetik og ligevægtslære. Syre-base-processer. Redoxprocesser.

2. *Uorganisk kemi* : Et repræsentativt udvalg af grundstoffer og nogle af deres forbindelser.

3. *Organisk kemi* : Alifatiske forbindelser: kulbrinter, alkoholer, aldehyder, ketoner, carboxylsyrer, estere, aminer og aminosyrer. Cykliske forbindelser omtales og belyses ved enkelte eksempler. Naturstoffer (kulhydrater, fedtstoffer og proteinstoffer).

II. Bemærkninger :

Undervisningen i kemi skal lægges eksperimentelt til rette, således at eleverne gennem egne iagttagelser opnår kendskab til stofferne og deres reaktioner. I II og III gymnasieklasse kan elevøvelserne reduceres, således at demonstrationsforsøg bliver den mest anvendte form for eksperimenter.

Man bør udnytte forhåndenværende muligheder for ved enkelte besøg på industrivirksomheder eller lignende at stimulere elevernes interesse for kemiens praktiske anvendelse.

Den under I opstillede emneliste angiver ikke den tidsmæssige rækkefølge, i hvilken emnerne skal tages op i undervisningen. Læreren må selv tage stilling til, hvilken rækkefølge han anser for mest formålstjenlig ud fra pædagogiske og systematiske hensyn, herunder hensyn til samarbejde: med fysik- og biologiundervisningen.

Som eksempel på et emnevalg for I gymnasieklasse kan nævnes : Atomer, molekyler og ioner. Det periodiske system. Syre-base-begrebet. Redoxprocesser. Indledende ligevægtslære. Inaktive luftarter. Halogener. Ilt-svovl-gruppen. Brint.

Af hensyn til, at fordelingen af eleverne på de forskellige grene ved udgangen af I gymnasieklasse kan medføre, at nogle elever vil få lærerskifte i faget, må lærerne ved den enkelte skole tilrettelægge deres undervisningsplaner for I gymnasieklasse under behørig hensyntagen hertil, bl.a. ved valg af lærebøger.

§16.

Fysik.

A. I gymnasieklasse og den matematisk-fysiske gren.

I. Emneliste :

1. *Mekanik* : Hastighed og acceleration for plan bevægelse af en partikel. Inertialsystemer. Newtons love. En partikels bevægelse i homogene kraftfelter. Cirkelbevægelse med konstant fart. Keplers love. Harmoniske svingninger. Impulssætningen. Arbejde og energi. Det fysiske pendul. Samtidighedens relativitet. Determinismen i den klassiske fysik.

2. *Varmelære*: Temperatur, varmetilførsel og varmfylde. Temperaturkoeficienter. Tilstandsformer og tilstandsændringer. Ideale luftarters tilstandsligning. Kinetisk molekylteori. Varmeteorien 1. hovedsætning. Eksempler på irreversibilitet.

3. *Bølgelære og optik*: Bølgers udbredelse. Lydens og lysets hastighed. Bølgers -- særlig lysbølgers - tilbagekastning, brydning, interferens og bøjning. Geometrisk optik (afbildning i tynde linser, mikroskopet). Spektre.

4. *Elektricitetslære*: Elektrostatiske og magnetostatiske felter i vakuum. Stationære elektriske strømme. Elektromagnetisme. Elektromagnetisk induktion og forskydningsstrøm. Vekselstrøm og elektriske svingninger. Elektromagnetisk feltenergi. Energiomsætninger. Elektromagnetiske bølger. Eksempler på elektroteknik og teleteknik.

5. *Atomfysik*: Atomfysikkens konstanter. Fotoelektrisk effekt. Atomers emission og absorption af elektromagnetisk stråling. Atomkerner og atomkerneprocesser. Atomkerneenergi og dens anvendelse. Atomare partiklers bevægelser med eksempler. Ioniserende stråling. Indeterminismen i atomfysikken.

6. *Astronomi*: Beskrivelse af himmellegemernes position i den sfæriske astronomis koordinatsystemer. Tidsbestemmelse. Astrofysik.

7. *Valgfrit emne*.

II. Bemærkninger:

Undervisningen bør være lagt eksperimentelt til rette, således at eleverne både gennem demonstrationsforsøg og egne øvelser vænnes til en omhyggelig kritisk vurdering af de slutninger, der kan drages af de anstillede forsøg.

Ved stoffets behandling bør de indførte

begreber præciseres med omhu og klarhed, og det er af afgørende betydning, at sammenhængen i fremstillingen understreges gennem anvendelsen af ledende principper molekylteori samt gennem sammenfattende synspunkter, f.eks. inden for feltteorien og svingnings- og bølge-teorien.

Det vil være til gavn for såvel fysik- som matematikundervisningen, at der i gymnasiet fra begyndelsen etableres den bedst mulige koordination af de to fags læseplaner. Det matematiske apparat, som eleverne bliver fortrolige med i gymnasiet, bør i så høj grad som muligt udnyttes i fysikundervisningen (funktionsbegrebet, vektorer, svingningsfunktioner, infinitesimalregning o.a.). Anskuelighed og forståelse af de kvalitative forhold gennem fysiske ræsonnementer bør dog være det vigtigste element ikke mindst i den indledende undervisning.

Eleverne bør gennem regning af simple opgaver i snæver tilknytning til det læste stof vænnes til rationel vurdering af størrelsesforhold og dimensioner af fysiske størrelser. Det anbefales, at der i almindelighed regnes med størrelsesligninger. Eleverne bør lære at benytte MKSA-enhedsystemet og herfra kunne foretage omregninger til andre vigtige enheder. Ved de numeriske regninger benyttes regnestok.

Det under I anførte pensum omfatter kun det minimum, der må forlanges lært af alle gymnasieelever ved afslutningen af gymnasiet. Hertil kommer obligatoriske elevøvelser i et omfang svarende til 50-60 timer. Der udarbejdes rapporter over øvelserne.

Hvis såvel matematiklæreren som fysiklæreren anser det for at være værdifuldt, kan man give enkelte øvelser et overvejende matematisk præg. Som eksempler på sådanne kan nævnes: forsøg med harmoniske svingningers sammensætning, er-

hvervelse og vurdering af statistisk materiale.

Ud over det anførte pensum og de obligatoriske elevøvelser skal visse af læreren valgte emner gøres til genstand for en videregående behandling. Undervisningen i disse emner skal meddeles i et omfang svarende til mindst 20 timer.

Som tilfældigt valgte emner for denne videregående behandling (speciale) kan nævnes: relativitetsteori, videregående kernefysik, eksperimentel elektronik, videregående astrofysik, termodynamik, energisætningen i historisk belysning, hydrostatik og hydrodynamik. Specialet kan også omfatte et emne fra kemien. Der kan endvidere tænkes et samarbejde med andre fag om specialelæsning.

Det må fremhæves, at enkelte konkrete punkter kan behandles hovedsagelig ved øvelser og opgaveregning (f.eks. geometrisk optik) eller i form af en orienterende gennemgang, f.eks. ved kursorisk læsning (astrofysik, ioniserende stråling o.a.).

Det anbefales af fysikkens historie at medtage enkelte træk, der har almenmenneskelig interesse, eller som har haft banebrydende betydning i fysikkens udvikling.

Man bør udnytte forhåndenværende muligheder for ved enkelte besøg på industrivirksomheder eller lignende at stimulere elevernes interesse for fysikkens praktiske anvendelse.

Rækkefølgen af de under I opskrevne emner er uden betydning for ordningen af stoffet i undervisningen. Læreren må selv tage stilling til, hvilken rækkefølge han anser for mest formålstjenlig ud fra pædagogiske og systematiske hensyn, herunder hensyn til samarbejdet med matematik- og kemiundervisningen.

Som eksempel på et emnevalg for 1 gymnasieklasse kan nævnes:

Varmelære: Temperatur. Varmefylde.

Temperaturoefficienter. Tilstandsformer og tilstandsændringer. Ideale luftarters tilstandsligning. Kinetisk molekylteori (1. orientering).

Elektricitetslære: Stationære elektriske strømme (måleinstrumenter, strøm, modstand, spænding, E.M.K., Ohms love).

Lyslære: Geometrisk optik (lysets tilbagekastning og brydning, afbildning i tynde linser, eksempler på linsefejl). Spektre il. orientering).

Øvelser i dette stof i et omfang svarende til ca. 25 timer, der benyttes til 1-timers øvelser eller en blanding af 1- og 2-timers øvelser, i så vid udstrækning som muligt organiseret som ligefrontsøvelser.

Af hensyn til, at fordelingen af eleverne på de forskellige grene ved udgangen af I gymnasieklasse kan medføre, at nogle elever vil få lærerskifte i faget, må lærerne ved den enkelte skole tilrettelægge deres undervisningsplaner for I gymnasieklasse under behørig hensyntagen hertil, bl.a. ved valg af lærebøger.

B. / gymnasieklasse samt den samfundsmatematiske og den naturfaglige gren.

I. *Emneliste* :

1. *Mekanik* : Hastighed og acceleration for plan bevægelse af en partikel. Inertialsystemer. Newtons love. En partikels bevægelse i homogene kraftfelter. Cirkelbevægelse med konstant fart. Harmoniske svingninger. Impulssætningen. Arbejde og energi. Samtidighedens relativitet. Determinismen i klassisk fysik.

2. *Varmelære*: Temperatur, varmetilførsel og varmfylde. Temperaturkoefficienter. Tilstandsformer og tilstandsændringer. Ideale luftarters tilstandsligning. Kinetisk molekylteori. Varmeteorien 1. hovedsætning.

3. *Bølgelære og optik* : Bølgers udbredelse. Lydens og lysets hastighed. Bølgers - særlig

lysbølggers - tilbagekastning, brydning, interferens og bøjning. Geometrisk optik (afbildning i tynde linser). Spektre.

4. *Elektricitetslære*: Elektrostatiske og magnetostatiske felter i vakuum. Stationære elektriske strømme. Elektromagnetisme. Elektromagnetisk induktion. Elektromagnetisk feltenergi. Energiomscetninger.

5. *Atomfysik*: Atomfysikkens konstanter. Atomers emission og absorption af elektromagnetisk stråling. Atomkerner og atomkerneprocesser. Atomkerneenergi og dens anvendelse. Indeterminismen i atomfysikken.

II. Bemærkninger.

Undervisningen bør være lagt eksperimentelt til rette, således at eleverne både gennem demonstrationsforsøg og egne øvelser vænnes til iagttagelse af fænomenerne og en kritisk vurdering af de slutninger, der kan drages af forsøgene.

Anskuelighed og forståelse af de kvalitative forhold såvel ud fra forsøgene som gennem fysiske ræsonnementer bør være grundlæggende i hele undervisningen. Det matematiske apparat, eleverne får kendskab til i gymnasiet, bør anvendes i den udstrækning, det letter tilegnelsen af stoffet.

Det er af afgørende betydning, at sammenhængen i fremstillingen understreges af ledende principper som energisætningen og den kinetiske molekylteori samt gennem sammenfattende synspunkter f.eks. inden for feltteorien og bølge- og svingningsteorien.

Eleverne bør gennem numerisk behandling af ganske enkle problemer have muligheder for at få forståelsen uddybet. Eleverne bør lære at benytte MKSA-enhedsystemet og herfra kunne foretage omregninger til andre vigtige enheder. Ved de

numeriske regninger benyttes regnestok.

Ud over det under I anførte pensum kommer obligatoriske elevøvelser i et omfang svarende til ca. 35 timer. Der udarbejdes rapporter over øvelserne.

Det må fremhæves, at enkelte konkrete punkter kan behandles hovedsagelig ved øvelser og opgaveregning (f.eks. geometrisk optik) eller i form af en orienterende gennemgang, f.eks. ved kursorisk læsning (dele af atomfysikken o.a.).

Det anbefales af fysikkens historie at medtage enkelte træk, der har almenmenneskelig interesse, eller som har haft banebrydende betydning i fysikkens udvikling.

Man bør udnytte forhåndenværende muligheder for ved enkelte besøg på industrivirksomheder eller lignende at stimulere elevernes interesse for fysikkens praktiske anvendelse.

Rækkefølgen af de under I opskrevne emner er uden betydning for ordningen af stoffet i undervisningen. Læreren må selv tage stilling til, hvilken rækkefølge han anser for mest formålstjenlig ud fra pædagogiske og systematiske hensyn, herunder hensyn til samarbejdet med matematik- og kemiundervisningen.

Som eksempel på et emnevalg for I gymnasieklasse kan nævnes:

Varmelagre: Temperatur. Varmefylde. Temperaturkoefficienter Tilstandsformer og tilstandsændringer. Ideale luftarters tilstandsligning. Kinetisk molekylteori (1. orientering).

Elektricitetslære: Stationære elektriske strømme (måleinstrumenter, strøm, modstand, spænding, E.M.K., Ohms love).

Lyslære: Geometrisk optik (lysets tilbagekastning og brydning, afbildning i tynde linser, eksempler på linsefejl). Spektre (1. orientering).

Øvelser i dette stof i et omfang svarende til ca. 25 timer, der benyttes til 1-timers øvelser eller en blanding af 1- og 2-timers

øvelser, i så vid udstrækning som muligt organiseret som ligefrontsøvelser.

Af hensyn **til**, at fordelingen af eleverne på de forskellige grene ved udgangen af I gymnasieklasse kan medføre, at nogle elever vil få lærerskifte i faget, må lærerne ved den enkelte skole tilrettelægge deres undervisningsplaner for I gymnasieklasse under behørig hensyntagen hertil, bl.a. ved valg af lærebøger.

§ 17.

Matematik.

A. Den matematiske linie.

I. / gymnasieklasse og den matematisk-fysiske gren.

a. Emneliste.

1. *Almene hjælpebegreber fra mængde lare og algebra.* Mængde, delmængde, komplementmængde, foreningsmængde, fællesmængde. Ækvivalensrelation, ordensrelation. Afbildning af en mængde ind i og på en mængde (funktionsbegrebet), éntydig afbildning, invers afbildning (omvendt funktion). Numerable (tællelige) mængder. Kompositionsregel; begreberne gruppe, ring, legeme.

2. *Hele, rationale, reelle og komplekse tal.* De naturlige tal. Induktionsaksiomet. Primtal. Største fælles divisor, Euklids algoritme. Ringen af hele tal; restklasser. De rationale tals legeme. Sætningen om, at de rationale tal udgør en numerabel mængde. De reelle tals legeme, dets kontinuitetsegenskaber, sætningen om, at de reelle tal udgør en ikke-numerabel mængde. Øvre og nedre grænse. Uendelige decimalbrøker. De komplekse tals legeme. Absolut (numerisk) værdi.

3. *Kombinatorik.* Kombinationer og permutationer, binomialformlen. Begrebet endeligt sandsynlighedsfelt. Eksempler

på sandsynlighedens beregning på kombinatorisk grundlag.

4. *Ligninger og uligheder.* Ligninger og uligheder af første og anden grad med én ubekendt. Ligninger og uligheder af første grad med to ubekendte. Simple eksempler på andre ligninger. Andegradsligningen og den binome ligning inden for det komplekse talområde.

5. *Plangeometri.* Det retvinklede koordinatsystem. Koordinatskifte. Vektorer og deres koordinater. Regning med vektorer, herunder to vektorers skalære produkt. Den rette linies analytiske fremstillinger. Afstande og vinkler. Cirkelns analytiske fremstillinger. Areal af trekant; og parallelogram. Definition og analytisk fremstilling af parabel, ellipse og hyperbel. Afbildninger af planen på sig selv: Parallelforskydning, drejning, spejling, multiplikation og sammensætning af disse afbildninger. Ret affinitet.

6. *Rumgeometri.* Det retvinklede koordinatsystem. Vektorer og deres koordinater. Regning ved vektorer, herunder to vektorers skalære produkt. Den rette linies parameterfremstilling. Planens analytiske fremstillinger. Afstande og vinkler. Kuglens ligning. Sfæriske koordinater. Sfærisk afstand mellem to punkter (cosinusrelationen). Polyedre, Eulers polyedersætning, de regulære polyedre. Rumfang af prisme, pyramide, omdrejningscylinder, omdrejningskegle og kugle. Overflade af omdrejningscylinder, omdrejningskegle og kugle; areal af sfærisk trekant. Kongruens og symmetri.

7. *Elementære funktioner.* Den lineære funktion af én variabel. Den lineære funktion af to variable. Niveaulinier. Polynomier i én variabel, herunder deres faktoropløsning, højeste antal rød-

der, bestemmelse af rationale rødder i polynomier med hele koefficienter. Brudne rationale funktioner af én variabel. Logaritmefunktionerne, den logaritmiske skala, regnestokkens og logarimetabellens brug. Eksponentialfunktionerne, potensfunktionerne. De trigonometriske funktioner, additionsformlerne, de logaritmiske formler. De trigonometriske funktioners anvendelse ved behandling af svingninger og ved trekantsberegning. Den lineære funktion af én kompleks variabel og dens geometriske fortolkning.

8. *Infinite'simalregning*. Grænseværdi begrebet. Kontinuitet og differentiability af en reel funktion af én reel variabel. Kontinuitet og differentiability af en vektorfunktion af én reel variabel (tangentevektor). Regneregler for differentiation. Taylors formel (approximerende polynomier), differentialer. Det bestemte integral som grænseværdi for summer. Det ubestemte integral. Regneregler for bestemte og ubestemte integraler, herunder partiel integration og integration ved substitution.

9. *Anvendelser af infinitesimalregningen*. Bestemmelse af funktioners værdimængde og monotoniforhold. Simple eksempler på bestemmelse af funktioners asymptotiske egenskaber. Tegning af plane kurver bestemt ved eksplicit givne funktioner eller ved simple parameterfremstillinger. Hastighedsvektor, fart, accelerationsvektor. Bestemmelse af arealer og rumfang ved integration. Eksempler på bestemmelse af endelige sandsynlighedsfelter på grundlag af frekvensfunktioner. Eksempler på simple differentialligninger. Eksempler på infinitesimalregningens anvendelse på numeriske opgaver samt opgaver hentet fra andre fagområder.

10. Valgfrit emne.

b. Almindelige bemærkninger.

Den linder a. opstillede emneliste angiver ikke den tidsmæssige rækkefølge, i hvilken emnerne skal tages op i undervisningen. Læreren må selv tage stilling til, hvilken rækkefølge han anser for mest formålstjenlig ud fra pædagogiske og systematiske hensyn herunder hensynet til samarbejdet med fysik-, kemi- og biologiundervisningen.

Som eksempel på et emnevalg i I gymnasieklasse kan nævnes: hele, rationale og reelle tal, ligninger og uligheder, lineære funktioner, indledende behandling af logaritmefunktionen og dens anvendelser, indledende behandling af de trigonometriske funktioner og deres anvendelser samt sådant stof fra de øvrige fælles områder, som på naturlig måde kan bidrage til, at læseplanen for hver af de tre grene kommer til at udgøre en sammenhængende helhed. Af hensyn til, at fordelingen af eleverne på de forskellige grene ved udgangen af I gymnasieklasse kan medføre, at nogle elever vil få lærerskifte i faget, må lærerne ved den enkelte skole tilrettelægge deres undervisningsplaner for I gymnasieklasse under behørig hensyntagen hertil, bl.a. ved eventuelt valg af lærebøger.

Det må tillægges væsentlig betydning og være til gavn for såvel matematik- som fysikundervisningen, at der etableres en koordination mellem de to fags læseplaner. Som et led i en sådan koordination bør infinitesimalregningen tages op senest ved begyndelsen af II gymnasieklasse.

Eleverne bør i forbindelse med dertil egnede emner jævnlige stilles over for opgaver, der kræver numeriske regninger. Som emner af denne art kan f. eks. nævnes: løsning af ligninger af første og anden grad med decimaltal som koefficienter, tre-

kantsberegninger, beregning af sandsynligheder på kombinatorisk grundlag eller på grundlag af frekvensfunktioner, tilnærmet løsning af algebraiske og simple transcendent ligninger, tilnærmet beregning af funktioners værdier ved hjælp af approksimerende polynomier og tilnærmet beregning af integraler ved hjælp af summer. Som hjælpemidler ved beregningernes udførelse benyttes regnestok (25 cm), som foruden de sædvanlige grundskalaer skal omfatte skalaer for x^{-1} , x^2 , x^3 , $\log x$, $\sin x$, $\tan x$, desuden 4-cifret logaritmetabel, 4-cifrede trigonometriske tabeller og kvadrattabel. Lejlighedsvis bør også andre hjælpemidler til numerisk regning omtales, f.eks. nomogrammer, funktionspapir eller tabeller over andre funktioner end de nævnte.

Det vil, af både faglige og mere alment kulturelle grunde, være af betydning, at man lejlighedsvis i tilknytning til indførelse af fundamentale begreber medtager træk af disse begrebers opståen og af den historiske udvikling, de har givet anledning til, samt meddelede nogle korte biografiske oplysninger om de matematikere, hvis indsats har tilknytning til de gennemgåede emner.

Det er en forudsætning, at de simple formler for algebraiske omskrivninger, som eleverne har kendskab til fra realskolen, i passende omfang suppleres i gymnasiet. Eleverne bør således f.eks. have kendskab til og kunne anvende formlerne for summen af en differensrække og summen af en kvotientrække.

Behandlingen af teorien for længdetal for liniestykker og buer, arealtal for plane områder og overflader og rumfangstal for legemer kan baseres på aksiomsystemer således udformede, at eksistensen af sådanne additive måltal forudsættes.

Der bør lejlighedsvis finde en behandling sted af opgaver og eksempler hentet

fra andre fagområder (fysik, kemi, samfundsfag, biologi m.v.). Dette eksempelmateriale bør være varieret og illustrere anvendelser af de gennemgåede afsnit af matematikken i den udstrækning, det er muligt.

Under behandlingen af fysiske eksempler må læreren bestræbe sig på at vise eleverne, at fysikkens brug af matematiske begreber er i overensstemmelse med disse begrebers definition, selv om det sprog, hvori man i fysikken af praktiske grunde formulerer sit ræsonnement, ofte er mere kortfattet, end det er almindeligt i matematikken.

c. Bemærkninger til emnelistens enkelte afsnit.

Til pkt. 1.

De almindelige mængdeteoretiske synspunkter tænkes først og fremmest benyttet som et middel til klargørelse af grundlæggende begreber og ræsonnementer og som grundlag for en præcis og tidssvarende matematisk udtryksmåde. De mængdeteoretiske begreber forudsættes defineret på tidspunkter, hvor behandlingen af andre emner gør dette naturligt, og hvor man har muligheder for at illustrere de almene begreber med en række varierede eksempler. Det kan endvidere være af betydning at vise eleverne, hvorledes nogle af de simple mængdeteoretiske begreber kan anvendes inden for logikken.

Funktionsbegrebet bør optræde i den generelle form: som afbildning af en mængde ind i en mængde. Herved opnår man mulighed for at vise eleverne, hvorledes funktionsbegrebet er et i matematikken stadig tilbagevendende træk, og at demonstrere for dem, hvorledes de midler, hvorved en funktion kan beskrives og anskueliggøres, må variere efter arten af de to mængder.

For de algebraiske begrebers vedkom-

mende er det ikke tanken, at der skal opbygges en systematisk teori. Grundbegreberne kompositionsregel, gruppe, ring og legeme skal afgive grundlag for en beskrivelse af talområdernes algebraiske egenskaber. Gennem en varieret eksemplificering af disse grundbegreber kan der tillige tilvejebringes en sammenhæng mellem dele af stoffet, der ellers kunne synes ubeslægtede.

Til pkt. 2.

Under omtalen af naturlige tal bør induktionsaksiomet's fundamentale rolle og dets hyppige anvendelse som bevismiddel påpeges.

Behandlingen af primtal kan indskrænkes til at omfatte sætningen om, at rækken af primtal er uendelig, og sætningen om den entydige primfaktoropløsning.

Eleverne bør opnå sikkerhed i arbejde med absolut (numerisk) værdi, som i opgavematerialet bør optræde både i ligninger, uligheder og funktionsundersøgelser.

Vedrørende de reelle tal bemærkes, at der ikke kræves en konstruktiv irrationalitetsteori.

Til pkt. 3.

Eleverne skal stifte bekendtskab med det almindelige begreb: et endeligt sandsynlighedsfelt, og man bør ikke herved indskrænke sig til behandling af felter, hvor alle udfald har samme sandsynlighed. Der er således tale om præsentation af en simpel matematisk model og anvendelse af den udtryksmåde, der knytter sig hertil.

Til pkt. 4.

Afligningstyper, på hvilke der bør gives eksempler, kan nævnes et system af tre lineære ligninger med tre ubekendte, et system af to ligninger med to ubekendte,

den ene ligning af første, den anden af anden grad, ligninger, hvori den ubekendte forekommer under rodtegn, eksponentielle ligninger og trigonometriske ligninger med én ubekendt. For alle de nævnte typer af ligninger (ligningssystemer) gælder det, at eksemplerne bør være simple, og at emnet ikke bør tages op til systematisk behandling.

Til pkt. 5.

Koordinatskifte skal omfatte parallelforskydning og drejning af koordinatsystemet.

I den analytiske geometri bør vektorarbejdet spille en central rolle, og eleverne bør vænnes til at regne med vektorerne, således at overgang til koordinater ikke nødvendigvis finder sted.

Med udtrykket »den rette linies analytiske fremstillinger« er der tænkt på såvel koordinatligning som på vektorligning, parameterfremstilling og ligning på normalform.

Behandlingen af keglesnitlæren kan indskrænkes til en udledning af parablens, ellipsens og hyperblens ligninger på grundlag af geometriske definitioner af disse kurver. Hyperblens asymptoter bør bestemmes. Specielle egenskaber ved keglesnittene kan påvises som led i opgaveregningen. Dette kan f.eks. gælde sætninger om tangenter, diametre og ledelinier. Ligeledes kan man gennem opgaver vise, at ligninger af anden grad med to ubekendte (med eller uden produktled) fremstiller (eventuelt udartede) keglesnit.

Som allerede antydnet i emnelisten er det tanken, at de nævnte afbildninger opfattes som afbildninger af hele planen på sig selv og ikke blot som afbildninger af enkelte figurer. Men der bør gøres rede for, hvorledes egenskaber ved figurer, f. eks. størrelser af afstande, vinkler og arealer, forholder sig ved afbildningen (inva-

riante og ikke invariante egenskaber). Det bør specielt påvises, at ellipsen er billedet af en cirkel ved en ret affinitet; herunder omtales ellipsens parameterfremstilling.

Til pkt. 6.

Hovedsætningerne vedrørende liniers og planers parallelisme og ortogonalitet præciseres uden beviser i et omfang, som er nødvendigt for indførelse af retvinklede koordinater og for behandling af polyedre.

Planens analytiske fremstilling må omfatte såvel koordinatligning som vektorligning samt ligning på normalform.

Øvelserne i brugen af sfæriske koordinater bør bl.a. omfatte opgaver med geografisk eller astronomisk emne.

For de regulære polyedres vedkommende forudsættes kun udførlig behandling af tetraeder, heksaeder og oktaeder.

Til pkt. 7.

Under omtalen af den lineære funktion af to variable og dens niveaulinier kan man behandle opgaver gående ud på bestemmelse af en sådan lineær funktions største- og mindsteværdi inden for et område bestemt ved et system af lineære uligheder (lineær programmering).

Omtalen af polynomier bør, ud over det rent funktionsteoretiske, omfatte en påvisning af, at mængden af polynomier i algebraisk henseende udgør en ring, og en understregning af analogien mellem mængden af hele tal og mængden af polynomier.

Arbejdet med regnestokken bør koncentrerer om dens princip og om indøvelsen af de grundlæggende operationer med den. Der bør således ikke ofres megen tid på tekniske finesser i regnestokkens brug.

Med en svindende praktisk betydning af logaritmiske regninger må sådanne regninger som led i gymnasiets undervisning træde noget i baggrunden. Inden for tre-

kantsberegningen vil det være rimeligt at vise eleverne, at de trigonometriske funktioner er tilstrækkeligt grundlag for den almindelige bestemmelse af trekantens stykker ud fra tre givne, men påvisningen heraf kan indskrænkes til at ske på basis af sinus- og cosinusrelationerne, således at opstilling af et logaritmisk formelapparat ikke finder sted.

Under de trigonometriske funktioners anvendelse ved behandling af svingninger tænkes der bl. a. på beviset for sætningen om, at en linearkombination af rene (harmoniske) ensfrekvente svingninger er en ren svingning, samt på eksempler på trigonometriske funktioners opløsning i rene svingninger.

Til pkt. 8.

I forbindelse med grænseværdibegrebet bør regnereglerne for grænseværdier af talfølger og funktioner omtales. Man kan nøjes med at føre bevis for en enkelt af disse regler.

Det må bero på lærerens skøn, hvor mange og hvilke af beviserne for hovedsætningerne om kontinuerte funktioner der medtages.

I forbindelse med behandlingen af Taylors formel bør eleverne have lejlighed til selv at foretage tilnærmede beregninger af visse funktioners værdier.

Til pkt. 9.

Rumfangsberegning ved integration skal omfatte bestemmelse af omdrejningslegemers og pyramiders rumfang.

Beskæftigelsen med frekvensfunktioner som grundlag for bestemmelse af endelige sandsynlighedsfelter tænkes i det enkelte tilfælde baseret på et postulat vedrørende eksistensen af en funktion, der er således beskaffen, at sandsynlighedsfordelingen svarende til en hvilken som helst endelig

intervalinddeling kan bestemmes ved integration af den pågældende funktion, over de enkelte intervaller. På denne måde kan fremstillingen helt holdes inden for rammen af endelige sandsynlighedsfelter, og der vil således i det væsentlige blot være tale om integrationsopgaver, der er formuleret i sandsynlighedsregningens sprog.

Behandlingen af simple differentiaalligninger kan indskrænkes til omtale af ligningerne $dy/dx = f(x)$ og $dy/dx = (g(y), (g(y) \neq 0)$.

Som eksempler på fysiske anvendelser af infinitesimalregningen kan bl.a. medtages simple beregninger af inertimomenter og simple tyngdepunktsbestemmelser.

Til pkt. 10.

Det valgfri emne forudsættes at have et omfang svarende til to måneders arbejde. Gennemgangen heraf kan lægges på det tidspunkt af undervisningen, hvor den efter emnets art kommer i den naturligste sammenhæng. Læsningen af det valgfri emne skal altså ikke nødvendigvis finde sted i slutningen af III gymnasieklasse. Den kan i øvrigt eventuelt tilrettelægges sideløbende med læsningen af dele af det obligatoriske pensum.

Indhold, omfang og behandlingsmåde af det valgfri emne må tilpasses således, at eleverne ikke i denne forbindelse stilles over for vanskeligheder, der er større end dem, de i øvrigt stilles over for i gymnasiets matematikundervisning.

Som eksempler på områder, hvorfra det valgfri emne kan hentes, nævnes: Matematikkens historie, talteori, matricer og determinanter, gruppeteori, mængdelære, logisk algebra, differentiaalligninger, rækker og rækkeudviklinger, sandsynlighedsregning, statistisk teori, spilteori, topologi, projektivgeometri, keglesnitlære, ikke-euklidisk geometri, flerdimensional geo-

metri, geometriske konstruktioner, enkelt og dobbelt retvinklet afbildning.

Det valgfri emne kan endvidere vælges således, at det gennemarbejdes i tilknytning til fysikundervisningens specialelæsning. Som eksempler på dertil egnede emner kan nævnes: sandsynlighedsregning og kinetisk molekylteori, differentiaalligninger og svingningskredse. Endelig kan det valgfri emne tilrettelægges i samarbejde også med andre fag end fysik. Som et eksempel herpå kan nævnes sandsynlighedsregning og arvelighedslære.

Det valgfri emne skal forelægges undervisningsinspektøren til godkendelse.

II. / gymnasieklasse samt den samfundsmatematiske og den naturfaglige gren.

a. *Emneliste:*

1. *Almene hjælpebegreber fra mængdelære og algebra.* Mængde, delmængde, komplementærmængde, foreningsmængde, fællesmængde. Ækvivalensrelation, ordensrelation. Afbildning af en mængde ind i og på en mængde (funktionsbegrebet), éentydig afbildning, invers afbildning (omvendt funktion). Numerable (tællelige) mængder. Kompositionsregel; begreberne gruppe, ring og legeme.

2. *Hele, rationale og reelle tal.* De naturlige tal. Induktionsaksiomet. Primtal. Største fælles divisor, Euklids algoritme. Ringen af hele tal; restklasser. De rationale tals legeme. Sætningen om, at de rationale tal udgør en numerabel mængde. De reelle tals legeme, dets kontinuitetsegenskaber, sætningen om, at de reelle tal udgør en ikke-numerabel mængde. Øvre og nedre grænse. Uendelige decimalbrøker. Absolut (numerisk) værdi.

3. *Ligninger og uligheder.* Ligninger og uligheder af første og anden grad med

én ubekendt. Ligninger og uligheder af første grad med to ubekendte. Simple eksempler på andre ligninger.

4. *Elementære funktioner.* Den lineære funktion af én variabel. Den lineære funktion af to variable. Niveaulinier. Polynomier i én variabel, herunder deres faktoropløsning, højeste antal rødder, bestemmelse af rationale rødder i polynomier med hele koefficienter. Brudne rationale funktioner af én variabel. Logaritmefunktionerne, den logaritmiske skala, regnestokkens og logaritmetabellens brug.

EkspONENTI alfunktionerne, potensfunktionerne. De trigonometriske funktioner, additionsformlerne, de logaritmiske formler. De trigonometriske funktioners anvendelse ved behandling af svingninger og ved trekantsberegning.

5. *Infinitesimalregning.* Grænseværdibegrebet. Kontinuitet og differentiabilitet af en funktion af én variabel. Regneregler for differentiation. Det approksimerende førstegradspolynomium, differentialer. Det bestemte integral som grænseværdi for summer. Det ubestemte integral. Regneregler for bestemte og integraler, herunder partiel integration og integration ved substitution.

6. *Anvendelser af infinitesimalregningen.* Bestemmelse af funktioners værdimængde og monotoniforhold. Simple eksempler på bestemmelse af funktioners asymptotiske egenskaber. Tegning af plane kurver bestemt ved eksplicit givne funktioner. Bestemmelse af arealer og rumfang ved integration. Eksempler af arealer og rumfang ved integration. Eksempler på infinitesimalregningens anvendelse på numeriske opgaver samt opgaver hentet fra andre fagområder.

7. *Rentesregning.* Sammensat rente, annuiteter.

8. *Kombinatorik, sandsynlighedsregning og*

statistik. Kombinationer og permutationer. Binomialformlen. Endelige, sandsynlighedsfelter. Additions- og multiplikationssætningerne. Binomialfordelingen. Eksempler på bestemmelse af endelige sandsynlighedsfelter på grundlag af en frekvensfunktion. Eksempler på klassificering af statistisk materiale. Tegning af frekvenspolygoner. Beregning af middelværdi og spredning. Eksempler hentet fra andre fagområder.

b. *Almindelige bemærkninger.*

Den under a. opstillede emneliste angiver ikke den tidsmæssige rækkefølge, i hvilken emnerne skal tages op i undervisningen. Læreren må selv tage stilling **til**, hvilken rækkefølge han anser for mest formålstjenlig ud fra pædagogiske og systematiske hensyn, herunder hensynet til samarbejdet med fysik-, kemi- og biologiundervisningen.

Som eksempel på et emnevalg i I gymnasieklasse kan nævnes: hele, rationale og reelle tal, ligninger og uligheder, lineære funktioner, indledende behandling af de trigonometriske funktioner og deres anvendelser samt sådant stof fra de øvrige fælles områder, som på naturlig måde kan bidrage til, at læseplanen for hver af de tre grene kommer til at udgøre en sammenhængende helhed. Af hensyn til, at fordelingen af eleverne på de forskellige grene ved udgangen af I gymnasieklasse kan medføre, at nogle elever vil få lærerskifte i faget, må lærerne ved den enkelte skole tilrettelægge deres undervisningsplaner for I gymnasieklasse under behørig hensyntagen hertil, bl.a. ved eventuelt valg af lærebøger.

Det må tillægges væsentlig betydning og være til gavn for såvel matematik- som fysikundervisningen, at der etableres en koordination mellem de to fags læseplaner. Som et led i en sådan koordination bør

infinitesimalregningen tages op senest ved begyndelsen af II gymnasieklasse.

Eleverne bør i forbindelse med dertil egnede emner jævnlige stilles over for opgaver, der kræver numeriske regninger. Som emner af denne art kan f.eks. nævnes: løsning af ligninger af første og anden grad med decimaltal som koefficienter, trekantsberegninger, beregning af sandsynligheder på kombinatorisk grundlag eller på grundlag af frekvensfunktioner, tilnærmet løsning af algebraiske og simple transcendent ligninger, tilnærmet beregning af integraler ved hjælp af summer. Som hjælpemiddel ved beregningernes udførelse benyttes regnestok (25 cm), som foruden de sædvanlige grundskalaer skal omfatte skalaer for, x^{-1} , x^2 , x^3 , $\log x$, $\sin x$, $\tan x$, desuden 4-cifret logaritmetabel, 4-cifrede trigonometriske tabeller og kvadrattabel. Lejlighedsvis bør også andre hjælpemidler til numerisk regning omtales, f.eks. nomogrammer, funktionspapir eller tabeller over andre funktioner end de nævnte.

Det vil, af både faglige og mere alment kulturelle grunde, være af betydning, at man lejlighedsvis i tilknytning til indførelse af fundamentale begreber medtager træk af disse begrebers opståen og af den historiske udvikling, de har givet anledning til, samt meddeler nogle korte biografiske oplysninger om de matematikere, hvis indsats har tilknytning til de gennemgåede emner.

Det er en forudsætning, at de simple formler for algebraiske omskrivninger, som eleverne har kendskab til fra realskolen, i passende omfang suppleres i gymnasiet. Eleverne bør således f.eks. have kendskab til og kunne anvende formlerne for summen af en differensrække og summen af en kvotientrække.

Behandlingen af teorien for længdetal for liniestykker og buer, arealtal for plane

områder og overflader og rumfangstal for legemer kan baseres på aksiomsystemer således udformede, at eksistensen af sådanne additive måltal forudsættes.

Der bør lejlighedsvis finde en behandling sted af opgaver og eksempler hentet fra andre fagområder (fysik, kemi, samfundsfag, biologi m.v.). Dette eksempel-materiale bør være varieret og illustrere anvendelser af de gennemgåede afsnit af matematikken i den udstrækning, det er muligt.

Under behandlingen af fysiske eksempler må læreren bestræbe sig på at vise eleverne, at fysikkens brug af matematiske begreber er i overensstemmelse med disse begrebers definition, selv om det sprog, hvori man i fysikken af praktiske grunde formulerer sit ræsonnement, ofte er mere kortfattet, end det er almindeligt i matematikken.

*c. Bemærkninger til emnelistens enkelte afsnit.
Til pkt. 1.*

De almindelige mængdeteoretiske synspunkter tænkes først og fremmest benyttet som et middel til klargørelse af grundlæggende begreber og ræsonnementer og som grundlag for en præcis og tidssvarende matematisk udtryksmåde. De mængdeteoretiske begreber forudsættes defineret på tidspunkter, hvor behandlingen af andre emner gør dette naturligt, og hvor man har muligheder for at illustrere de almene begreber med en række varierede eksempler. Det kan endvidere være af betydning at vise eleverne, hvorledes nogle af de simple mængdeteoretiske begreber kan anvendes inden for logikken.

Funktionsbegrebet bør optræde i den generelle form: som afbildning af en mængde ind i en mængde. Herved opnår man mulighed for at vise eleverne, hvorledes funktionsbegrebet er et i matema-

tikken stadig tilbagevendende træk, og at demonstrere for dem, hvorledes de midler, hvorved en funktion kan beskrives og anskueliggøres, må variere efter arten af de to mængder.

For de algebraiske begrebers vedkommende er det ikke tanken, at der skal opbygges en systematisk teori. Grundbegreberne kompositionsregel, gruppe, ring og legeme skal afgive grundlag for en beskrivelse af talområdernes algebraiske egen-skaber. Gennem en varieret eksemplificering af disse grundbegreber kan der tillige tilvejebringes en sammenhæng mellem dele af stoffet, der ellers kunne synes ubelægtede.

Til pkt. 2.

Under omtalen af naturlige tal bør induktionsaksiomet's fundamentale rolle og dets hyppige anvendelse som bevismiddel påpeges.

Behandlingen af primtal kan indskrænkes til at omfatte sætningen om, at rækken af primtal er uendelig, og sætningen om den entydige primfaktoropløsning.

Eleverne bør opnå sikkerhed i arbejde med absolut (numerisk) værdi, som i opgavematerialet bør optræde både i ligninger, uligheder og funktionsundersøgelser.

Vedrørende de reelle tal bemærkes, at der ikke kræves en konstruktiv irrationa-litetsteori.

Til pkt. 3.

Af ligningstyper, på hvilke der bør giv-es eksempler, kan nævnes et system af tre lineære ligninger med tre ubekendte, et system af to ligninger med to ubekendte, den ene ligning af første, den anden af anden grad, ligninger, hvori den ubekendte forekommer under rodtegn, eksponentielle ligninger og trigonometriske ligninger med én ubekendt. For alle de nævnte typer af lig-

ninger (ligningssystemer) gælder det, at eksemplerne: bør være simple, og at emnet ikke bør tages op til systematisk behandling.

Til pkt. 4.

For at skabe det fornødne grundlag for behandlingen af de elementære funktioner og grafisk afbildning samt af hensyn til anvendelser inden for fysikundervisningen må visse elementer af den analytiske geometri medtages, herunder vektorer i planen og de grundlæggende operationer med disse.

Under omtalen af den lineære funktion af to variable og dens niveaulinier kan man behandle opgaver gående ud på bestemmelse af en sådan lineær funktions største- og mindsteværdi inden for et område bestemt ved et system af lineære uligheder (lineær programmering).

Arbejdet med regnestokken bør koncentreret om dens princip og om indøvelsen af de grundlæggende operationer med den. Der bør således ikke ofres megen tid på tekniske finesser i regnestokkens brug.

Med en svindende praktisk betydning af logaritmiske regninger må sådanne regninger som led i gymnasiet's undervisning træde noget i baggrunden. Inden for trekant-beregningen vil det være rimeligt at vise eleverne, at de trigonometriske funktioner er tilstrækkeligt grundlag for den almindelige bestemmelse af trekantens stykker ud fra tre givne, men påvisningen heraf kan indskrænkes til at ske på basis af sinus- og cosinusrelationerne, således at opstilling af et logaritmisk formelapparat ikke finder sted.

Under de trigonometriske funktioners anvendelse ved behandling af svingninger tænkes der bl.a. på beviset for sætningen om, at en linearkombination af rene (harmoniske) ensfrekvente svingninger er en ren svingning, samt på eksempler på trigo-

nometriske funktioners opløsning i rene svingninger.

Til pkt. 5.

I forbindelse med grænseværdibegrebet bør regnereglerne for grænseværdier af talfølger og funktioner omtales. Man kan nøjes med at føre bevis for en enkelt af disse regler.

Det må bero på lærerens skøn, hvor mange og hvilke af beviserne for hovedsætningerne om kontinuerte funktioner der medtages.

Til pkt. 8.

Behandlingen af sandsynlighedsregningen forudsættes begrænset til endelige sandsynlighedsfelter.

Beskæftigelsen med frekvensfunktioner som grundlag for bestemmelse af endelige sandsynlighedsfelter tænkes i det enkelte tilfælde baseret på et postulat vedrørende eksistensen af en funktion, der er således beskaffen, at sandsynlighedsfordelingen svarende til en hvilken som helst endelig intervalinddeling kan bestemmes ved integration af den pågældende funktion over de enkelte intervaller. På denne måde vil eleverne få lejlighed til at arbejde med frekvensfunktioner, uden at fremstillingen derfor går uden for rammen af endelige sandsynlighedsfelter.

Arbejdet med statistiske emner tænkes gennemført: på eksempelbasis, således at det teoretiske stof alene kommer til at omfatte de benyttede begrebers definitioner.

B. *Den sproglige linie,*

a. *Emneliste.*

1. *Funktionsbegrebet.* Funktionsbegrebet, forskellige midler til funktioners beskrivelse (tabeller, kurvefremstillinger, blokdiagrammer, funktionsskalaer).

2. *Elementære funktioner.* Den lineære funktion af én variabel. Den lineære

funktion af to variable. Niveaulinier. Polynomier i én variabel. Logaritme-funktionerne, den logaritmiske skala, regnestokkens og logaritmetabellens brug. Eksponentialfunktionerne, potensfunktionerne. De trigonometriske funktioner, additionsformlerne, de logaritmiske formler. De trigonometriske funktioners anvendelse ved behandling af svingninger og ved den retvinklede trekants behandling.

3. *Infinitesimalregning.* Differentialkvotient. Det approksimerende førstegrads-polynomium, differentialer. Regneregler for differentiation. Undersøgelse af funktioners variation. Det bestemte integral som grænseværdi for summer. Det ubestemte integral. Regneregler for bestemte og ubestemte integraler, herunder partiel integration og simple eksempler på integration ved substitution. Eksempler på størrelses bestemmelse ved integration.

4. *Rentesregning.* S sammensat rente, annuiteter.

5. *Kombinatorik og sandsynlighedsregning.* Kombinationer og permutationer. Endelige sandsynlighedsfelter. Eksempler på sandsynlighedens beregning på kombinatorisk grundlag. Eksempler på bestemmelse af endelige sandsynlighedsfelter på grundlag af frekvensfunktioner.

b. *Almindelige bemærkninger.*

Undervisningen må bygge på bevisførelse og logisk holdbart ræsonnement, således at den bliver et gyldigt udtryk for matematisk tankegang. For at lette forståelsen må en del ræsonnementer dog tage deres udgangspunkt i ret vidtgående ubeviste, men præciserede, forudsætninger, som kan formuleres og forstås på anskueligt grundlag.

Da det ikke er tanken, at der skal udføres skriftligt hjemmearbejde i matema-

tik, må der i timerne ofres tid på arbejde med opgaver og eksempler, således at eleverne kan erhverve sig rimelig færdighed i selv at arbejde med det lærte.

Det anses for væsentligt, at der i matematikundervisningen gives eksempler på matematikkens anvendelse inden for andre fag, bl.a. bør en række eksempler hentet fra fysikken medtages. Behandlingen af fysiske eksempler må i fornødent omfang ledsages af en omtale af de fysiske begreber og love, der indgår i eksemplerne.

c. Bemærkninger til emnelistens enkelte afsnit.

Til pkt. 1.

Selv om de funktioner, hvormed de sproglige elever kommer til at arbejde, i det væsentlige er talfunktioner, kan det være nyttigt at vise, at funktionsbegrebet har en langt almindeligere karakter.

Til pkt. 2.

Under behandlingen af den lineære funktion af to variable og dens niveau-linier kan man behandle opgaver gående ud på bestemmelse af en lineær funktions største- og mindsteværdi inden for et område bestemt ved et system af lineære uligheder (lineær programmering).

Om polynomier vises sætningen om delighed med førstegradspolynomium, for andengradspolynomiet desuden sætningen om røddernes sum og produkt.

Arbejdet med regnestokken bør koncentrerer om dens princip og om indøvelsen af de grundlæggende operationer med den. Der bør således ikke ofres megen tid på tekniske finesser i regnestokkens brug.

Som eksempel på de trigonometriske funktioners anvendelse ved behandling af svingninger kan man give beviset for, at en linearkombination af rene (harmoniske) ensfrekvente svingninger er en ren svingning.

Til pkt. 3.

En behandling af kontinuitetsbegrebet og af hovedsætninger om kontinuerte funktioner er ikke krævet.

Til pkt. 5.

De opgaver vedrørende sandsynlighedens bestemmelse på kombinatorisk grundlag, der gennemgås, bør alle være af en sådan art, at de kan løses ved simple anvendelser af kombinatorikkens regler.

Beskæftigelsen med frekvensfunktioner som grundlag for bestemmelse af endelige sandsynlighedsfelter tænkes i det enkelte tilfælde baseret på et postulat vedrørende eksistensen af en funktion, der er således beskaffen, at sandsynlighedsfordelingen svarende til en hvilken som helst endelig intervalinddeling kan bestemmes ved integration af den pågældende funktion over de enkelte intervaller. På denne måde kan fremstillingen helt holdes inden for rammen af endelige sandsynlighedsfelter, og der vil således i det væsentlige blot være tale om integrationsopgaver, der er formuleret i sandsynlighedsregningens sprog.

§ 18.

Legemsøvelser.

Piger.

Gymnastik.

Det er gymnastikkens særlige opgave at varetage den systematiske opøvelse af bevægelsesfunktionerne. Undervisningen skal derfor tilsigte alsidigt at oparbejde passende styrke, bevægelighed og udholdenhed, endvidere at hjælpe eleverne til en fri og velafbalanceret holdning samt endelig at lasse dem at bevæge sig rigtigt. Gymnastiktimernes bevægelseslære skal være egnet til at tjene som grundlag for en hensigtsmæssig bevægelse såvel inden for anden idrætsudøvelse som i det daglige

liv, og eleverne bør gennem undervisningen blive fortrolige med dette sigte.

Undervisningen omfatter fritstående øvelser med gang- og løbeøvelser, almindelig gang og løb samt redskabsøvelser.

De fritstående øvelser bør overvejende være af rytmisk karakter. Øvelser under forflytning, herunder gang- og løbeøvelser, bør være rigeligt repræsenteret, ligeledes øvelser, hvor balancemomentet spiller en væsentlig rolle. Der bør lægges vægt på at opøve eleverne i at kunne erkende og bevist ophæve overflødig muskelspænding. Det må anses for værdifuldt, at eleverne, før de forlader skolen, indøver et kort øvelsesprogram egnet til fortsat træning. De fritstående øvelser kan suppleres med øvelser med småredskaber som sjippetove, gymnastikbolde, køller og tøndebånd; forskellige former for dans kan anvendes i det bevægelsesopdragende arbejde, ligeledes rytmik med brug af enkle slaginstrumenter som tamburin, rytmepinde o. lign.

Der bør jævnlige undervises i almindelig gang og løb, så eleverne lærer at gå og løbe frit og hensigtsmæssigt.

Redskabsøvelserne omfatter et passende udvalg af hævøvelser, spring og behændighedsøvelser. Egnede er øvelser, hvor der er et nært samspil mellem styrke og behændighed, hvorimod øvelser, der udelukkende forudsætter stor styrkeindsats, ikke kan anses for egnede. Undervisningen bør i vid udstrækning individualiseres, så den enkelte elev kommer til at arbejde med opgaver, hun har forudsætninger for at løse. Risikomomentet må nedsættes til det mindst mulige, bl.a. gennem omhyggelig instruktion såvel i øvelsernes udførelse som i modtagning, hvor denne er påkrævet.

Eleverne bør dels ved brug af redskaberne, dels ved særlige øvelser undervises i elementære arbejdsbevægelser som at løfte, bære, skubbe og trække.

Der bør anvendes musik i undervisningen som hjælpemiddel til at udvikle bevægelseevnen og øge bevægelsesglæden.

Boldspil.

Følgende boldspil må anses for egnede: langbold, håndbold, basketball, volleyball og M-bold.

Eleverne bør så vidt muligt stifte bekendtskab med flere forskellige spil. Undervisningen skal omfatte såvel træning i de færdige boldspil som specialøvelser i teknik og taktik, også sådanne, hvorunder klassen er delt i små hold.

Atletik.

Undervisningen kan omfatte skoleidrætsmærkets øvelser i løb (60 m), spring (længde- og højdespring) og kast (bold- og slyngboldkast) samt stafetløb.

For en del piger vil højdepunktet for deres fysiske ydeevne inden for idrætsøvelser være nået inden gymnasiealderen, og det vil derfor i almindelighed ikke være rimeligt at tilstræbe, at alle elever aflægger prøver. Almindelig undervisning i de grundlæggende løbe-, kaste- og springbevægelser er derimod værdifuld for samtlige elever. Der skal lægges vægt på alsidighed, og læreren må være opmærksom på faren for overanstrengelse ved for langvarigt arbejde med samme øvelse og derfor sørge for tilstrækkelig afveksling i fællesøvelserne og for passende hyppige skift mellem øvelsesstederne under holdarbejde. Løb på tid bør ikke finde sted mere end én gang i samme time. Ved hjælp af omhyggelig instruktion og gennemført orden må risikomomentet ved de forskellige øvelser nedsættes til det mindst mulige.

Svømning.

På grund af svømmefærdighedens særlige betydning bør svømmeundervisning gives overalt, hvor der er mulighed derfor.

Det tilstræbes at give eleverne en passende færdighed i svømning og livredning, og at så mange som muligt aflægger én eller flere af den danske skoles svømmepøver. Hvor skolen har adgang til svømmehal, kan der til svømning anvendes én ugentlig time året rundt på ét klassetrin, helst I gymnasieklasse.

På skoler, der ikke har lejlighed til svømmeundervisning, bør læreren sikre sig, at eleverne har kendskab til kunstigt åndedræt efter anerkendte metoder.

Drenge.

Gymnastik.

Blandt fagets discipliner har gymnastik særlig betydning med hensyn til at opnå en *alsidig* træningsvirkning inden for en relativt kort skoletime og at muliggøre holdningskorrigerende påvirkninger af led og muskler.

Undervisningen bør omfatte fritstående øvelser med ribbeøvelser, ligevægtsøvelser, hævøvelser, spring, behændighedsøvelser samt gang og løb. De fritstående øvelser bør væsentligst omfatte bevægelser, men også indeholde momenter med statisk arbejde og med total afspænding. Eleverne bør, inden de forlader skolen, have lært et kort træningsprogram, som de selv kan anvende. Arbejdet med redskabsøvelser bør individualiseres i videst muligt omfang, så de enkelte elever stilles over for opgaver, de har mulighed for at løse. Risikomomentet ved redskabsøvelserne må nedsættes til det mindst mulige, bl.a. ved omhyggelig instruktion i øvelsernes udførelse samt i modtagning, hvor denne er påkrævet.

Timerne bør gennemføres med sigte på konditionstræningen. Ved hjælp af de løse redskaber bør eleverne undervises i elementære arbejdsbevægelser som at løfte og bære.

Atletik.

Undervisningen kan omfatte alle skoleidrætsmærkets øvelser samt hækkeløb og stafetløb, og størst mulig alsidighed må tilstræbes. Timerne bør indledes med opvarmning enten som fællesøvelser (løb, fritstående øvelser) eller, hvis eleverne har lært et opvarmningsprogram, individuelt. Ved hjælp af omhyggelig instruktion og gennemført orden må risikomomentet specielt ved kasteøvelserne nedsættes til det mindst mulige.

Boldspil.

Følgende boldspil må anses for særligt egnede: basketball, fodbold, håndbold og volleyball. Undervisningen bør omfatte såvel træning i de færdige boldspil og deres taktik som specialøvelser af teknisk art, også sådanne, hvorunder klassen er delt i små hold.

Svømning.

På grund af svømmefærdighedens særlige betydning bør svømmeundervisning gives overalt, hvor der er mulighed derfor. Det tilstræbes at give eleverne en passende færdighed i svømning og livredning, og at så mange som muligt aflægger én eller flere af den danske skoles svømmepøver. Hvor skolen har adgang til svømmehal, kan der til svømning anvendes én ugentlig time året rundt på ét klassetrin, helst i I gymnasieklasse.

På skoler, der ikke har lejlighed til svømmeundervisning, bør læreren sikre sig, at eleverne har kendskab til kunstigt åndedræt efter anerkendte metoder.

Almindelige bestemmelser.

Der bør være rekvisitter til gymnastik, boldspil, atletik og svømning i et omfang, der ikke er mindre end angivet i de af ministeriet fastsatte normer. Af hensyn til sikkerheden bør der være regelmæssigt

tilsyn med såvel faste som løse redskaber. Indendørs skal temperaturen være 16—18° (ingen træk).

Der kræves fuldstændig omklædning til timerne. Det er ønskeligt, at eleverne i samme skole har ens gymnastikdragt. Timerne afsluttes med varmt og tempereret brusebad.

Hel eller delvis fritagelse for legemsøvelser eller bad ud over en uge kan kun finde sted i henhold til lægeattest (særlig blanket udleveres på skolen).

Det er lærerens pligt at være opmærksom på, at enkelte elever på grund af sart konstitution, legemlige skavanker, psykiske vanskeligheder eller lign. ikke kan tåle de samme øvelser som de andre, og at tillempe sådanne elevs deltagelse herafter.

I den udstrækning, det er naturligt, bør der etableres et samarbejde mellem skolelægen og gymnastiklærerne, bl.a. ved elevernes fritagelse og ved gennemførelse af hygiejniske foranstaltninger i forbindelse med undervisningen.

Ved sammenlægning af klasser bør det tilstræbes, at holdenes størrelse ikke overstiger almindelig klassekvotient, at eleverne er på samme klassetrin, og at holdenes sammensætning ikke ændres i gymnasietiden. Dersom et hold undtagelsesvis overstiger 24, bør der undervises af 2 lærere.

Fra begyndelsen af april til efterårsferien bør undervisningen, når vejret tillader det, foregå i det fri. Når undervisningen på denne årstid henlægges til salen, kan timerne anvendes til gymnastik, forøvelser til atletik og boldspil eller passende indendørs boldspil. I den øvrige del af skoleåret bør timerne anvendes til gymnastik, der kun lejlighedsvis kan suppleres med indendørs boldspil eller udendørs vinteridræt.

Det er betydningsfuldt, at timerne for-

løber på en sådan måde, at eleverne er glade for arbejdet og forlader timerne med en følelse af velbefindende. Legemsøvelser tilfredsstiller et naturligt bevægelsesbehov, og glæden ved at bevæge sig er for mange i sig selv motivering nok for arbejdet. Men det gælder ikke alle, og det er derfor vigtigt, at læreren giver eleverne motiveringer for faget og får dem til at forstå, at de har brug for det.

Der bør ud over den obligatoriske undervisning ved skolerne arrangeres frivillig træning i gymnastik og idræt i et sådant omfang, at alle elever får lejlighed til at træne mindst en gang om ugen - ved kostskolerne dog noget mere - under friere former. Holdene bør ikke være større, end at en effektiv træning kan gennemføres. Disse timer ligger uden for den normale skoletid, men kan - for så vidt de bestrides i hele skoleåret - medregnes i lærernes pligtige timetal.

§19.

Fællestimer.

Der afholdes mindst 8 fællesarrangementer i løbet af skoleåret. Programmet vil normalt bestå i foredrag, oplæsning, musik eller film, men også andre muligheder kan komme i betragtning, f.eks. ektemporalspil og rundbordssamtale. Gruppearbejdet tilrettelægges i serier, strækkende sig over 6-10 timer. Det kan ledes af skolens lærere eller andre af rektor godkendte personer, og det skal principielt stå åbent for alle elever i II og III gymnasieklasse. Etablering af en gruppe forudsætter, at mindst 10 elever har tilmeldt sig.

Der lægges program for fællestimerne for et semester ad gangen, og programmet skal normalt være udarbejdet 2 måneder, før det skal iværksættes. Det er ønskeligt, at man inddrager eleverne i planlægning og tilrettelæggelse af fællestimerne,

f.eks. således at ansvaret for anvendelsen af fællestimerne lægges hos et udvalg bestående af repræsentanter for lærere og elever og med rektor som formand.

§20.

Kunstbetonede fag.

A. Musik.

Den enstemmige sang er den fundamentale disciplin i gymnasiet. Stemmen er det naturgivne instrument, hvormed mennesket giver udtryk for musikalske oplevelser. Der findes her i landet en fællessangstradition med dybe rødder i dansk folkelig kultur. Det er et af musikundervisningens formål at give eleverne kendskab til væsentlige sider af denne tradition, at pleje den musikalsk og tekstligt samt at belyse den historisk og aktuelt. Det stof, der her skal behandles, er den danske enstemmige folke- og kirkesang. Derudover omfatter den enstemmige sang i gymnasiet såvel nordiske som andre landes lødige sange.

Der foreligger talrige muligheder for et samarbejde med andre fagområder. Det vil f.eks. lønne sig at behandle centrale vokale genrer som den danske romance og den tyske Lied i samarbejde med sprog- og litteraturfagene; store afsnit af vore sangbøger kan benyttes til at levnedegøre undervisningen i fagene dansk, historie og religion; en musikalsk gennemgang og indstudering af sange på fremmedsprogene vil kunne støtte sprogundervisningen. Der skal endvidere peges på, at det folkelige sangstof udgør et velegnet materiale til indføring i den elementære musiklære.

Den enstemmige danske folke- og kirkesang har en naturlig funktion ved skolernes morgensang og kan derudover finde anvendelse ved skolefester og andre skolebegivenheder.

Den enstemmige fællessangs kulturelle

betydning og centrale placering gør det naturligt, at principielt alle elever deltager i arbejdet med den. Det samme gælder elevernes deltagelse i enkle former for *kanonsang* og *flerstemmig korsang*. Valget af flerstemmige sange til såvel den enkelte time som til sammensangstimen bør være alsidigt og omfatte værker fra den internationale korlitteratur.

I alle former for sang bør der lægges vægt på en fri og naturlig *syngemåde*. Der bør meddeles eleverne en vis fonetisk viden under hensyntagen til såvel dansk som fremmedsprogene. Stemmeplejen kan naturligt ske i tilknytning til sangstoffet og med passende sang- og taletekniske øvelser udsprunget heraf. Målet må være at få eleverne til at fornemme og om muligt benytte stemmen som et naturligt, kunstnerisk betonet udtryksmiddel.

I begyndelsen af gymnasiet gives, støttet til musikeksempler, en orientering i *den almindelige, musiklære*, omfattende den elementære akustik, interval-, rytme-, form-, stil-, harmoni- og instrumentlære samt notation. Af afgørende betydning for elevernes udbytte af de anførte discipliner er dels, at samtlige behandlede fænomener indordnes i den musikalske helhed, dels at de fra første færd knyttes til praksis.

Indføring i musikværker er et af de vigtigste led i gymnasiets musikopdragelse. Den falder naturligt i forlængelse af den tidligere givne orientering og sammenfatter de forskellige discipliner i en kunstnerisk helhed. En entydig, almengyldig metode kan ikke anvises og er næppe heller ønskelig, bl.a. fordi elevernes behov og muligheder varierer. Det kan ikke undgås, at det intellektuelle på visse stadier af undervisningen træder i forgrunden på det emotionelle; bekostning, og eleverne bør lære, at værkernes kunstneriske værdier for størstedelens vedkommende kun lader sig tilegne gennem et indtrængende arbejde.

På den anden side må man være opmærksom på, at elevernes udbytte af gennemgangen let vil kunne ødelægges, såfremt man i for høj grad koncentrerer sig om det analytiske. Målet er en uddybelse af den musikalske oplevelse, og derfor bør enhver indføring afsluttes med en gennemspilning af værket i dets helhed uden kommentarer. Af største betydning er det, at eleverne når til en klar forståelse af kunstværkets dobbelte placering: dels i tiden som led i en udvikling og som afhængigt af et kulturelt og socialt miljø, dels som en organisme beroende i sig selv og følgende egne indre love. Værkerne bør repræsentere typiske former, karakteristiske stilarter og betydelige komponister inden for den levende musik. Vedrørende den nyere musik må det betragtes som ønskeligt, at eleverne på så tidligt et trin som muligt bliver gjort bekendt med herhenhørende hovedværker og derved lærer at forstå og acceptere det ændrede tonesprog. I det hele taget bør man ikke vige tilbage for at benytte fremmedartet musik for at vække elevernes interesse. Det gælder såvel den nyeste som den middelalderlige, den eksotiske som den primitive musik. Musikværkerne kan demonstreres ved hjælp af klaver, gramofon, båndoptager, film etc. og med støtte af noder (partiturer); alle muligheder for elevernes aktive medvirken bør udnyttes.

Ved *frivilligt arbejde* forstås elevernes frivillige deltagelse i korsang og orkesterspil. Skolekor og skoleorkester bør oprettes, hvor der overhovedet er mulighed derfor. Timerne kan indgå i musiklærerenes pligtige timetal, men de kan ikke medregnes i klassernes ordinære timetal i faget. Forudsætning for, at et arbejde med skoleorkester kan komme i gang, vil være, at skolen råder over en samling orkesterinstrumenter, navnlig de sjældnere, som eleverne kan låne.

B. *Formning og kunstforståelse.*

Det er undervisningens mål at bringe eleverne i levende kontakt med billedkunsten som menneskelig udtryksform. Det er normalt ikke tilstrækkeligt at give dem orientering om, hvad der er skabt på dette område; de må derfor selv i det omfang, forudsætningerne gør det naturligt og muligt, have lejlighed til aktivt at beskæftige sig med formning og kunstnerisk udtryk. Det afgørende i denne forbindelse er ikke, at dette kan komme til at foregå på et elementært niveau, men at det sker på en sådan måde, at det forpligter og engagerer eleven i forhold til opgaven. De to sider af undervisningen, den aktiviserende og den mere meddelende, må arbejde hånd i hånd som to aspekter på samme sag. Ved at eleverne arbejder selv, lærer de samtidig at opfatte og vurdere andres præstationer.

En forudsætning for, at det kan lykkes læreren at give de enkelte elever den nødvendige personlige vejledning, er, at holdene er små (i reglen ikke over 12-15 elever).

Arbejdet med opgaver, som eleverne enten vælger individuelt i samråd med læreren, eller som af denne stilles holdet som helhed til løsning, bør være varieret og helst omfatte alle de tre hovedformer: maleri (f.eks. olie, limfarve, tempera, akvarel), skulptur (f.eks. ler, træ, gasbeton) samt tegning/grafik. Det vil dog være rimeligt, at den enkelte elev i betydeligt omfang får lov til at foretrække den teknik og det materiale, som ligger naturligst for ham.

Undervisningen i kunstforståelse skal bygge på iagttagelse og sammenligning; den bør tage sit udgangspunkt i de erfaringer, eleverne har kunnet gøre i det aktive arbejde. På grundlag af en alsidig opøvelse i at se og opfatte de enkelte arbejders elementer skal eleverne føres frem

til en forståelse af kunstværkets dobbelte placering: dels som led i en udvikling afhængig af et kulturelt og socialt miljø, dels som en organisme beroende i sig selv og følgende egne indre love.

Det er ikke formålet at give en systematisk fremstilling af kunsthistorien, men ved en mere indgående beskæftigelse med enkelte væsentlige epokers eller kunstneres værker at indføre eleverne således i metoden og forudsætningerne for kunstforståelse og kunstvurdering, at de derigennem også får en tilskyndelse til at arbejde videre selv. Det må betragtes som ønskeligt, at eleverne så tidligt som muligt stifter bekendtskab med deres egen tids kunst. Det er vigtigt, at de i videst mulig udstrækning stilles over for originale arbejder.

Det er et naturligt krav, at undervisningen overalt, hvor det lader sig gøre, knyttes til det tilsvarende stof inden for andre fag.

§21.

Musik som speciale på nysproglig gren.

Bestemmelserne i § 20 om faget musik har også gyldighed for musik som speciale. Derudover gælder følgende:

Sang. Undervisningen tilsigter såvel at give eleverne et sådant herredømme over stemmen, at de kan synge i kor og foredrage enklere sange musikalsk rigtigt og klangligt tilfredsstillende, som at give dem kendskab til sanglitteraturen, specielt den danske, således at både toner og tekster repræsenterer de centrale personligheder og perioder.

Hørelære. Undervisningen tilsigter at styrke toneforestillingssevnen, således at nodebilledet får størst mulig musikalsk realitet for eleverne. Undervisningen omfatter sang fra bladet både enstemmigt og

flerstemmigt, solistisk og i kor, udvikling af rytmesansen bl.a. gennem bevægelse samt melodi- og rytmediktat på klart tonalt og taktmæssigt grundlag.

Musikteori. Der skal gives undervisning i vokalharmonisering samt i mindst to af følgende fire discipliner efter lærerens valg:

- a. palestnkontrapunkt;
- b. instrumentalbearbejdelse af en barokmelodi;
- c. instrumentalbearbejdelse af en rokoko- eller wienerklassisk melodi;
- d. instrumentalbearbejdelse af en folkelmelodi.

I vokalharmonisering må eleverne kunne harmonisere en koralmelodi i dur og mol for sopran, alt, tenor og bas og have erhvervet sig et vist kendskab til koralharmonisering i kirketonearter. I kontrapunkt må eleverne kunne skrive en tostemning imitatorisk sats over opgivet tema. I instrumentalbearbejdelse må eleverne kunne føje en baslinie til en barokmelodi, udslette en rokoko- eller wienerklassisk melodi for et eller flere instrumenter eller kunne komponere en ledsagelse til en folkemelodi, der ikke behøver at være dur- eller moltonal.

Der bør gives eleverne lejlighed til at forsøge sig med selvstændig formning af mindre sange og klaverstykker på disse og andre områder.

Gennemgang af værker. I gymnasiet gennemgås 20—25 hele værker eller fuldstændige enkeltsatser af værker, der repræsenterer typiske former, karakteristiske stilarter og betydelige komponister fra den gregorianske sang op til vore dage. Værkerne skal som kunstnerisk helhed og i enkeltheder være gennemgået ud fra centrale formale og stilistiske synspunkter med hensyntagen til deres historiske placering.

Sammenfattende gælder det for undervisningen i samtlige discipliner inden for musik som speciale, at elevernes muligheder for sanglig og instrumental medvirken bør udnyttes mest muligt.

§22.

Erhvervsorientering.

Da erfaringerne med hensyn til erhvervsorienterende undervisning i gymnasiet endnu er ret begrænsede, er det ønskeligt, at den enkelte lærer tilrettelægger sin undervisning med henblik på at finde frem til de bedst egnede undervisningsmetoder.

Der må fra skoleårets begyndelse lægges en plan for undervisningen, men den må lægges så smidigt, at der i årets løb kan foretages ændringer i den på grundlag af de indhøstede erfaringer.

Gennem den erhvervsorienterende undervisning må man give eleverne et realistisk grundlag for deres overvejelser for derigennem at modvirke, at de lader sig lede af overfladiske betragtninger eller fordomme. Eleverne må lære at studere et erhverv og en uddannelse på en sådan måde, at de får et virkeligt kendskab til vilkår og krav, og de må tilskyndes til at sammenholde deres egne forudsætninger hermed. Undervisningen må også tjene til at få eleverne til at overveje de praktiske muligheder for at realisere deres erhvervsønsker og i forbindelse hermed indstille dem på, at et enkelt erhvervsønske ikke er tilstrækkeligt, da det primære ønske ikke altid kan realiseres.

Undervisningen må tilrettelægges på en sådan måde, at den i så høj grad som muligt appellerer til elevernes selvvirksomhed. Klassediskussioner, elevforedrag, gruppedrøftelser o.l. vil ofte kunne anvendes med fordel.

Da erhvervsvalgsproblemerne hænger

så nøje sammen med de unges personlige problemer i almindelighed, må man vogte sig for at tage så håndfast på erhvervsorienteringen, at man træder den enkelte elevs følelser for nær.

Erhvervsorienteringen er fordelt over alle tre klasser, men hovedvægten lægges i II gymnasieklasse ud fra den betragtning, at eleverne på dette klassetrin på den ene side er nået så langt, at de kender deres egne forudsætninger for at honorere gymnasieundervisningens krav og på den anden side har så meget af deres skoletid tilbage, at de kan få god tid til personlige overvejelser, før den endelige beslutning skal træffes.

Erhvervsorienteringen i I gymnasieklasse har til formål at forberede valget af gymnasiegren ved indgangen til II gymnasieklasse og bør derfor placeres i slutningen af skoleåret. Der er dels tale om at genopfriske, hvad eleverne har erfaret i 2. realklasse med hensyn til de muligheder, der åbner sig efter studentereksamen på de forskellige grene, dels om at hjælpe eleverne med at vurdere egne forudsætninger på grundlag af de erfaringer, de har gjort i løbet af I gymnasieklasse. Ved siden heraf må eleverne orienteres om undervisningen i II og III gymnasieklasse i de fag, der giver hver af gymnasiets grene dens særpræg. På dette punkt vil det være hensigtsmæssigt at etablere et samarbejde med de lærere, der underviser i de pågældende fag i I gymnasieklasse.

I II gymnasieklasse går opgaven ud på at sætte elevernes personlige erhvervsvalgsforberedelser i gang. Nogle elever har allerede et erhvervsønske og indser ikke uden videre nødvendigheden af, at de skal interessere sig for andre erhvervs muligheder. Andre føler ikke på dette tidspunkt erhvervsvalget som noget aktuelt og er tilbøjelige til at skyde overvejelser med hensyn til fremtiden ud så længe som muligt.

Der er derfor grund til ved undervisningens begyndelse at gøre en indsats for at overbevise eleverne om, at valget af livsstilling er en så vigtig afgørelse, at den kræver en bevidst forberedelse gennem længere tid, og samtidigt gøre dem klart, at man for at kunne foretage et valg må forsøge at få et overblik over de muligheder, der foreligger, før man samler sin interesse om en enkelt af disse muligheder.

Erhvervsorienteringen må bl.a. omfatte følgende punkter:

1. Oplysninger om de mange uddannelses- og erhvervs muligheder, der åbner sig efter studentereksamen, med en vis hensyntagen til de enkelte elevers særlige interesser.
2. Orientering om de krav til evner, arbejdsindsats og interesser, der stilles af de forskellige erhverv og uddannelser, samt hjælp til eleverne med hensyn til at bedømme egne forudsætninger i forhold til disse krav.
3. Drøftelse af militærtjenesten og dens placering i forhold til de forskellige uddannelser.
4. Drøftelse af de særlige problemer, der knytter sig til pigernes valg af videreuddannelse.
5. Oplysninger om de økonomiske forhold under og efter uddannelsestiden.

De to timer i III gymnasieklasse er beregnet til at afrunde erhvervsorienteringen under hensyn til, at den endelige afgørelse er rykket nærmere. Der er her speciel grund til at drøfte uddannelsens økonomi, der for mange først føles aktuel på dette tidspunkt, og til at gøre eleverne opmærksomme på de muligheder, de har, for selv at skaffe sig yderligere oplysninger, her-

under også mulighederne for at få individuel vejledning og kontakt med fagfolk.

§23.

Idéhistorie.

En vigtig side af al gymnasieundervisning er beskæftigelse med ideer, som op gennem tiden har spillet en afgørende rolle i vor kultur. Men da det er nødvendigt i gymnasiet at gennemføre en betydelig fagspecialisering, er det uundgåeligt, at eleverne møder beslægtede tankegange ikke blot i forskellig sammenhæng, men også på vidt forskellige tidspunkter. Det kan føre til, at de har vanskeligt ved at se den forbindelse, der ofte er mellem fagene, og at de har svært ved at forstå, at enhver problemstilling først får virkeligt perspektiv, når den betragtes ud fra sine naturlige forudsætninger og sættes i relation til beslægtede tanker på andre områder.

Som støtte for en tværfaglig orientering, der kan styrke elevernes forståelse af kultursammenhængen, skal de have en bog, der giver en ikke for omfattende, men dog solid oversigt over hovedpunkterne af ideernes historie, med hovedvægten lagt på Vesteuropas kultur. Denne fremstilling, som udleveres til eleverne i I gymnasieklasse, vil lærere kunne bygge på og henvise til, når de inden for deres fagområde orienterer eleverne om ideer, som har været bestemmende for mennesker til forskellige tider. Bogen bør referere til dokumenterende tekster, hvoraf der findes mange i de almindeligt benyttede gymnasielærebøger. Det er også ønskeligt, at bogen anviser litteratur, ved hjælp af hvilken interesserede elever kan uddybe de behandlede emner.

Medens det forudsættes, at eleverne inden eksamen har læst en sådan bog, stilles der ikke krav om, at lærerne skal gennemgå idéhistorisk stof i tilslutning til

den; men det anbefales, at det sker i det omfang, lærerne finder det rimeligt, helst gennem et samarbejde mellem en klassens lærere. Det overlades den enkelte lærer at afgøre, i hvilket omfang han ved eksamen vil inddrage dette stof i sin eksamination.

Der henvises i øvrigt til bilag 2.

§24.

Denne bekendtgørelse træder i kraft fra begyndelsen af skoleåret 1963-64, således at der på grundlag af den dimitteres første gang i sommeren 1966.

Undervisningen i samfundsfag påbegyndes dog først i skoleåret 1967-68, således at dimission på de samfundsfaglige grene første gang sker i sommeren 1969.

4. Forslag til anordning om fordringerne ved og eksamensopgivelserne til studentereksamen.

I. Bestemmelser angående de enkelte fag.

Dansk.

Prøven er skriftlig og mundtlig.

- I. *Ved den skriftlige prøve* skrives en stil, hvortil der ikke må benyttes hjælpemidler. Der gives frit valg mellem mindst 5 opgaver. Til besvarelsen gives 5 timer.

II a. *Det til den mundtlige prøve* opgivne pensum skal være læst intensivt.

Der opgives :

1. af dansk litteratur mindst 3 større værker og 150 sider kortere tekster eller mindst 4 større værker og 125 sider kortere tekster. Et af værkerne kan erstattes af et norsk. Teksterne skal være af forskelligartet indhold, stil og genre, og opgivelserne skal gøre det muligt alsidigt og indgående at prøve elevernes viden om den danske litteraturs centrale perioder og forfattere. Teksterne skal udvælges med en vis afveksling fra år til år.

I pensum kan indgå afsnit af større værker, der har været læst i deres helhed.

En tekst, der overskrider 10 ns., kan kun medregnes i eksamenspensum med 10 ns.

Af litteraturhistorie opgives kun den til forståelse af den opgivne litteratur nødvendige litteraturhistorie.

2. Af svensk, norsk og anden udenlandsk litteratur opgives: mindst 50 sider kortere svenske tekster og 20 sider norske

eller

mindst 30 sider kortere svenske tekster, 10 sider norske og 50 sider tekster fra andre landes litteratur i oversættelse

eller

mindst 30 sider kortere svenske tekster, 10 sider norske og 25 sider tekster og 1 større værk fra andre landes litteratur i oversættelse.

Det svenske pensum skal omfatte såvel poesi som prosa, og teksterne skal være valgt fra forskellige perioder.

I det norske pensum skal nynorsk være repræsenteret,

b. Den enkelte elev prøves i:

1. en af de opgivne danske tekster eller et af de større værker. Under fortolkningen skal eksaminandens sproglige viden prøves ved, at han gennem sproglige og stilistiske iagttagelser giver en karakteristik af teksten.

Med udgangspunkt i teksten prøves eksaminandens almindelige litteraturhistoriske viden.

2. en af de opgivne tekster (evt. det opgivne værk) fra svensk, norsk eller anden udenlandsk litteratur. Teksten behandles litterært, dog ikke med samme grundighed som den danske tekst, og således at pa-

rallerer til den danske litteratur drages, hvor det er muligt.

Drejer det sig om en svensk eller norsk tekst, skal den oversættes i fornødent: omfang.

Eksamensspørgsmålene fordeles efter de under H.a.2. angivne forhold.

De forelagte litteratursteder må være valgt således, at de belyser væsentlige træk af forfatteren og tiden, og de må på rimelig måde være fordelt over hele pensum.

§2.

Engelsk.

A. Den nysproglige gren.

Prøven er skriftlig og mundtlig.

Den skriftlige prøve består af en oversættelse fra dansk til engelsk og en friere opgave på engelsk. Ved besvarelsen af den friere opgave er det tilladt at benytte ordbøger, som er godkendt af undervisningsinspektionen.

Med hensyn til arten af den friere opgave vælger læreren for det enkelte hold mellem:

- en besvarelse af spørgsmål af indholdsmæssig og eventuelt sproglig art i tilknytning til en udleveret tekst;
- en fyldig gengivelse af en forelæst tekst, hvortil der udleveres en kort indholdsoversigt;
- et kortere referat af en længere engelsk tekst;
- et kortere referat af en længere dansk tekst.

Til besvarelse af oversættelsesopgaven gives $2\frac{1}{2}$ time, til den friere opgave gives for type b 4% time, for de øvrige 5 timer.

Til den mundtlige prøve opgives 150 sider af det under pkt. B I i anordning af . . . 196. om undervisningen i gymnasiet § 3 læste stof. Eksamensopgivelserne

bør give en alsidig repræsentation af det læste.

Den enkelte elev prøves i:

1. ulæst tekst:

oplæsning og oversættelse af et ikke for let prosastykke på ca. $\frac{3}{4}$ side, som eleven forinden har fået mindst 15 minutter til at forberede sig på;

2. læst tekst:

- oplæsning og oversættelse af et stykke på ca. V_2 side. Hvis eleverne er undervist udelukkende efter den direkte metode, kan oversættelsen erstattes af en udspørgen på engelsk, som klargør elevens rent sproglige forståelse af stykkets enkeltheder. Oversættelse eller forklaring på dansk skal forlanges på punkter, hvor elevens fulde forståelse ikke er lagt for dagen ved denne udspørgen;
- litterær og real forståelse af teksten;
- talefærdighed - normalt ved, at den samtale, der prøver forståelsen af teksten, foregår på engelsk.

B. Den samfundssproglige gren.

Prøven er skriftlig og mundtlig.

Den skriftlige prøve består af en kombineret opgave på engelsk, for hvis første del læreren for det enkelte hold vælger mellem:

- en besvarelse af spørgsmål af indholdsmæssig og sproglig art i tilknytning til en udleveret tekst;
- en fyldig gengivelse af en forelæst tekst, hvortil der udleveres en kort indholdsoversigt.

Anden del af opgaven består i begge tilfælde af en kort oversættelsesopgave (en halv snes linier), hvis sprogstof har tilknytning til sprogstoffet i prøvens første del.

Til første del af opgaven er det tilladt at benytte ordbøger, som er godkendt af undervisningsinspektionen. Når den enkelte elev skønner, at han er færdig til at

begynde på prøvens anden del, afleverer han ordbøgerne og får teksten til oversættelsesopgaven udleveret.

Til besvarelse af den kombinerede opgave gives $4y_2$ time.

Til den mundtlige prøve opgives 100 sider af det under pkt. C1 i anordning af 196 . om undervisningen i gymnasiet § 3 læste stof. Eksamens opgivelserne bør give en alsidig repræsentation af det læste.

Den enkelte elev prøves i :

1. ulæst tekst:

oplæsning og oversættelse af et prosastykke på ca. y_2 side, som eleven forinden har fået mindst 10 minutter til at forberede sig på;

2. læst tekst:

a. oplæsning og oversættelse af et stykke på ca. $\frac{1}{2}$ side. Hvis eleverne er undervist udelukkende efter den direkte metode, kan oversættelsen erstattes af en udspørgen på engelsk, som klargør elevens rent sproglige forståelse af stykkets enkeltheder. Oversættelse eller forklaring på dansk skal forlanges på punkter, hvor elevens fulde forståelse ikke er lagt for dagen ved denne udspørgen;

b. litterær og real forståelse af teksten;

c. talefærdighed - normalt ved, at den samtale, der prøver forståelsen af teksten, foregår på engelsk.

C. *Den matematiske linie.*

Prøven er mundtlig.

Der opgives et rimeligt varieret udvalg på 100 sider af det intensivt læste stof, i alt væsentligt fra sidste års pensum.

Den enkelte elev prøves i :

1. oplæsning og oversættelse af en ulæst tekst på ca. y_2 side, som eleven forinden har fået mindst 10 minutter til at forberede sig på;

2. oplæsning af et stykke på knap y_2 side af det opgivne stof. Den sproglige for-

ståelse prøves ved oversættelse eller spørgsmål og svar på engelsk.

3. Med udgangspunkt i det forelagte stykke af det opgivne stof føres en samtale på engelsk, der prøver elevens talefærdighed og hans forståelse af tekstens indhold. Der lægges ved bedømmelsen af den engelske talefærdighed mere vægt på, hvor flydende og naturligt eleven udtrykker sig, end på, om alle enkeltheder er korrekte.

§ 3.

Tysk.

A. *Den nysproglige gren.*

Prøven er skriftlig og mundtlig.

1. *Ved den skriftlige eksamen* prøves i en sammenhængende tekst, hvis første afsnit (ca. 10 linier) forelægges eleverne på dansk til oversættelse. Resten af teksten, der er på tysk, oplæses to gange, og indholdet gengives af eleverne i referatform. Benyttelse af ordbøger er tilladt under hele prøven. Til besvarelsen gives 5 timer.

2. *Til den mundtlige prøve* opgives 120 sider af det under punkt B I i anordning af 196 . om undervisningen i gymnasiet § 4 læste stof.

Ved den mundtlige prøve eksamineres den enkelte elev i :

1. et ulæst, ikke for let prosastykke på ca. $\frac{3}{4}$ side, som læses op og oversættes. Der gives eleven mindst 15 minutter, hvor han kan forberede sig på det ulæste stykke, han skal prøves i;

2. oplæsning og oversættelse af et stykke på ca. y_2 side af det opgivne stof. Der prøves i real og litteraturhistorisk forståelse af denne tekst.

Desuden prøves i tysk samtalefærdighed i tilknytning til den opgivne (eller eventuelt den ulæste) tekst, hvor denne afgiver passende udgangspunkt herfor.

B. *Den samfundssproglige gren.*

Prøven er mundtlig.

Den enkelte elev prøves i et ulæst, ikke for svært prosastykke på ca. $\frac{3}{4}$ side. Elevens forståelse og udtryksfærdighed prøves i samtaleform.

Der gives eleven mindst 10 minutter, hvor han kan forberede sig på det ulæste stykke.

G. *Den matematiske linie.*

Der opgives det intensivt læste stof.

Prøven er mundtlig.

Den enkelte elev prøves i :

1. en ulæst, nyere, sprogligt lettilgængelig prosatekst på ca. $\frac{1}{2}$ side. Elevens forståelse og udtryksfærdighed prøves i samtaleform. Der gives eleven mindst 10 minutter, hvor han kan forberede sig på den ulæste tekst;
2. et stykke på knap $\frac{1}{2}$ side af det opgivne stof. Teksten oversættes, og der føres en kort samtale om indholdet. Der lægges ved bedømmelsen mere vægt på, hvor flydende og naturligt eleven udtrykker sig, end på, om alle enkeltheder er korrekte.

§ 4.

Fransk.

Prøven er mundtlig.

Der prøves i en ulæst prosatekst på ca. 1 normalside, som censor vælger blandt de af undervisningsinspektionen anerkendte stykker, noget lettere for matematikere end for sproglige. Til denne ekstemporalprøve gives der eksaminanden en forberedelse på mindst 15 minutter. Teksten oplæses og oversættes. Eksaminanden prøves i mundtlig udtryksfærdighed ved, at han med lukket bog giver et referat af teksten, hvilket gerne må støttes ved, at eksaminatør stiller spørgsmål på fransk og lader

eksaminanden oversætte lettere danske sætninger, der refererer teksten.

§ 5.

Russisk.

Prøven er mundtlig.

Der prøves i ca. $\frac{1}{2}$ normalside af en lettere, ulæst prosatekst tilrettelagt af undervisningsinspektionen. Der gives eksaminanden mindst 15 minutter til gennemlæsning. Teksten oversættes, hvorefter den oplæses. Derefter prøves eksaminandens udtryksfærdighed ved en simpel samtale på grundlag af den forelagte tekst. Dersom eksaminanden er for bunden af den forelagte tekst, kan prøven suppleres ved oversættelse af lette danske sætninger i relation til teksten.

§ 6.

Latin.

A. *Den nysproglige og den samfundssproglige gren.*

Prøven er mundtlig.

Der opgives 50 sider af forskellige forfattere, udtaget nogenlunde ligeligt af hele det læste pensum. Heri kan ikke medtages noget af de tilladte 30 ns. tilrettelagt tekst.

Hver eksaminand prøves i et enkelt sted af det opgivne pensum, som han skal oversætte og læse op; der prøves desuden i sproglig og real forståelse af det forelagte sted samt kendskab til værkets kulturelle forudsætninger, indhold og form.

B. *Den klassisk-sproglige gren.*

Prøven er skriftlig og mundtlig.

1. *Til skriftlig prøve* gives der to versioner. Den ene skal i omfang være lidt over 1 normalside og må ikke være vanskeliggere end de prosatekster, der normalt

læses i III gymnasieklasse. Eksaminanderne må benytte deres latinsk-danske ordbog. Der gives 4 timer til udarbejdelsen.

Den anden skal i omfang være ca. 1 normalside og noget lettere end den første. Intet hjælpemiddel må anvendes. Der gives ligeledes 4 timer til udarbejdelsen.

2. *Til mundtlig prøve* opgives 60 ns. prosa, udtaget nogenlunde ligeligt af det i II og III gymnasieklasse læste pensum, samt 600 vers, udtaget på samme måde.

Eksaminanden prøves i et enkelt sted af det opgivne pensum, som han skal oversætte og læse op; der prøves desuden i sproglig og real forståelse af det forelagte sted samt i kendskab til værkets kulturelle forudsætninger, indhold og form. Der bør ved prøven lægges vægt på eksaminandens evne til selvstændigt at gøre rede for det forelagte.

§7.

Græsk.

Den klassisk-sproglige gren.

Prøven er mundtlig.

Der opgives 600 vers poesi og 50 sider prosa. Eksaminanden prøves i et enkelt sted af det opgivne pensum, som han skal oversætte og læse op. Der prøves desuden i sproglig og real forståelse af det forelagte sted samt i kendskab til værkets kulturelle forudsætninger, indhold og form. En eksamination bør tillige give eleven lejlighed til at vise, hvilket udbytte han har fået af læsning af værker i oversættelse. Eksamination i kunsthistorisk stof på grundlag af et eksaminanden forelagt billede kan ske i tilslutning til teksten eller gennem korte særlige spørgsmål.

Der bør ved prøven lægges vægt på eksaminandens evne til selvstændigt at gøre rede for det forelagte.

§8.

Oldtidskundskab.

Den sproglige linies nysproglige og samfundssproglige grene og den matematiske linie.

Prøven, er mundtlig.

Der opgives af poesi mindst 1200 vers og 1 drama; af prosa mindst 100 sider. Desuden opgives et udvalg af typiske værker af græsk (romersk) billed- og bygningskunst i rimelig fordeling mellem kunstarterne. Til vejledning anføres som et passende udvalg: nogle værker fra kretisk-mykensk tid; Delfi, Olympia, Akropolis (arkitektur og skulpturel udsmykning); teatret; ca. 10 enkeltarbejder (skulptur, vasemaleri m.v.).

Ved hver eksamination lægges et sted af det opgivne litteraturpensum til grund. Dette bør vælges således, at det giver lejlighed til at komme ind på virkelig betydningsfulde spørgsmål. Eksaminanden skal med teksten til rådighed kunne gøre rede for det oplagte steds indhold som helhed og i væsentlige enkeltheder samt placere det i den sammenhæng, hvori det hører hjemme. Eksamination i kunsthistorisk stof på grundlag af et eksaminanden forelagt billede kan ske i tilslutning til teksten eller gennem korte særlige spørgsmål. Eksaminanden bør ikke alene være fortrolig med det enkelte kunstværk, han opgiver, men også være i stand til med nogenlunde sikkerhed kort at karakterisere og placere andre typiske værker, der bliver ham forelagt fra det område, der er behandlet.

§9.

Historie.

Prøven er mundtlig.

Eksamensopgivelserne udtages af læreren.

Der eksamineres i to spørgsmål, hvoraf kun ét må falde i tekster, billedstof, statistisk materiale eller speciale.

Der opgives:

1. Tre større afsnit af verdenshistorien og Nordens historie før ca. 1900, udvalgt således, at både verdenshistorien og Nordens historie er repræsenteret, samt 20-30 sider tekster og 8-12 billeder eller billedgrupper fra tiden før 1900. Opgivelser af billeder kan nedsættes til indtil halvdelen, hvis tekstopgivelser øges tilsvarende, og omvendt. En del af tekstopgivelserne kan erstattes af statistisk materiale.
2. Ca. 40 % af historien efter ca. 1900, udvalgt således, at både verdenshistorien og Nordens historie er repræsenteret, samt 20-30 sider tekster. En del af teksterne kan erstattes med billeder eller med statistisk materiale, men der kan ikke opgives mindre end 15 sider tekster.
3. For elever, der ikke følger samfundsgrene: ca. halvdelen af samfundslæren. (Se i øvrigt § 10).

Opgives et speciale i tiden før 1900, udgår ét afsnit samt billed- og tekstopgivelser før 1900. Opgives to specialer før 1900, bortfalder opgivelser under punkt 1. — Opgives et speciale i tiden efter ca. 1900 eller i samfundslære, udgår tekstopgivelser efter 1900, og der opgives kun 30 % af stoffet.

Til nærmere forståelse af det under punkt 1 anførte bemærkes:

Til eksamensopgivelser kan udtages større samlede afsnit af verdenshistorien eller Nordens historie, f.eks. Roms historie, verdenshistorien ca. 750-1300, Nordens historie indtil ca. 1380, verdenshistorien ca. 1650-1789, stormagterne i tiden ca. 1815-1900 eller Danmark i samme tidsrum, eller der kan opgives særlige emner, der spænder over længere tidsrum, men danner et naturligt hele, eller længere afsnit af enkelte landes historie af lignende omfang som de anførte afsnit,

eventuelt afsnit af verdenshistorien og Nordens historie sammen. Der er intet til hinder for at opgive et afsnit af verdenshistorien og et andet af Nordens historie, der dækker samme tidsrum, eller lægge to afsnit i forlængelse af hinanden.

Hvis et tidsafsnit er gennemgået ved periodelæsning eller ved »dokumenterende« undervisning (jfr. bekendtgørelse af. . . 196 . om undervisningen i gymnasiet § 10), erstatter det her behandlede materiale et afsnit i opgivelserne, og hvad der her opgives af tekster og billeder, eventuelt statistisk materiale, indgår i tekst- og billedopgivelserne under punkt 1.

Opgives der tekster og/eller billeder i større omfang end normalt under punkt 1, kan omfanget af de opgivne tidsafsnit begrænses i forhold hertil. Normalt vil det være naturligt at opgive billeder, tekster og statistisk materiale i sammenhæng med de øvrige opgivelser, men der er intet til hinder for uden for de opgivne afsnit at udtage grupper af billeder og/eller tekster, der tilsammen belyser et spørgsmål, f. eks. middelalderlig kirkearkitektur, dansk landbrug eller danske partiprogrammer i tiden 1870-1914.

Hvad der under punkt 1. og 2. opgives af tekster, billeder og statistisk materiale, må være velegnet både til undervisning og til eksamination. I stedet for enkelte billeder kan opgives billedgrupper, der tilsammen viser noget typisk og væsentligt; en sådan billedgruppe kan efter indhold og karakter erstatte indtil 3 enkeltbilleder. Diagrammer og tabeller fra Statistisk Årbog eller andre statistiske publikationer eller fra lærebøgerne i samfundslære kan indgå i opgivelserne i historie.

Der bør i løbet af en årrække skiftes mellem de afsnit af historien, der opgives til eksamen, ligesom det samme speciale normalt ikke bør læses til stadighed.

Der bør sikres eksaminanderne passende tid til orientering i tekster, billeder og andet kildestof, for eksaminationen påbegyndes.

I almindelighed må det være lærerens opgave at stille krav til eksaminanderne i overensstemmelse med den undervisning, der er givet; i særlig grad må dette gælde eksamination i speciale, periodelæsning og stof gennemgået ved »dokumenterende« undervisning.

Der henvises i øvrigt til nedenstående bestemmelser angående studentereksamen i samfundslære.

§10.

Samfundslære.

Der er ikke nogen selvstændig prøve i faget.

Dele af stoffet opgives i forbindelse med prøven i historie (se § 9).

Der henvises i øvrigt til ovenstående bestemmelser angående studentereksamen i historie.

§ 11-

Samfundsfag.

Den sproglige og den matematiske linies samfundsfaglige grene.

Prøven er skriftlig og mundtlig.

Den skriftlige prøve består af to opgavesæt, hvoraf mindst ét skal have en sådan form, at besvarelsen skal ske på grundlag af udleveret materiale (tekster, tal o.a.) med dertil knyttede vejledende spørgsmål.

Efter undervisningsinspektionens bestemmelse kan det tillades eleven at benytte nærmere angivne hjælpemidler ved besvarelsen.

Til besvarelsen af hvert af opgavesættene gives 4 eller 5 timer.

Til *den mundtlige prøve* opgives 1) ca. 40 % af lærestoffet, således at såvel sam-

fundets økonomiske og sociale struktur som danske og internationale politiske forhold er repræsenteret, 2) i tilknytning dertil 80-120 sider tekst- og talmateriale, og 3) specialet.

Der stilles hver elev to spørgsmål, hvoraf det ene inden for specialet eller i forbindelse med det opgivne tekst- og talmateriale; ét af spørgsmålene skal vedrøre danske eller internationale politiske forhold.

§12.

Geografi.

A. *Den sproglige linie.*

Eksamen er mundtlig og afholdes for alle grenes vedkommende ved udgangen af II gymnasieklasse i det i I og II gymnasieklasse læste stof.

B. *Den matematiske linie.*

Eksamen er mundtlig og afholdes for alle grenes vedkommende ved udgangen af II gymnasieklasse i det i I og II gymnasieklasse læste stof.

C. *III gymnasieklasse på den sproglige og den matematiske linies samfundsfaglige grene og den matematiske linies naturfaglige gren.*

Eksamen er mundtlig og afholdes ved udgangen af III gymnasieklasse. Eksamen skal især vise elevens evne til at drage geografiske slutninger ud fra forelagt materiale.

§13.

Biologi.

A. *Den sproglige linie og den matematiske linies matematiik-fysiske og samfundsmatematiske grene.*

Eksamen er mundtlig. Der prøves i det læste pensum. Eksamensspørgsmålene skal hentes fra hele stoffet og så vidt muligt kombinere flere sider af faget.

B. *Den matematiske linies naturfaglige gren.*

Prøven er skriftlig og mundtlig.

Der prøves i det i II og III gymnasieklasse læste pensum.

Der afholdes 2 *skriftlige prøver*. Ved **den** første prøve, hvis varighed er 4 timer, skal eleverne behandle et alment biologisk emne. Ved den anden prøve, hvis varighed er 3 timer, skal eleverne kortfattet besvare en række spørgsmål, der er hentet fra flere af fagets discipliner.

Ved den skriftlige prøve kan forelagt materiale danne grundlag for besvarelsen.

Ved *den mundtlige prøve* stilles der eksaminanden 2 spørgsmål, hvoraf det ene kan være i specialet.

Ved den mundtlige prøve kan præparater, herunder mikroskopiske præparater, og elevernes egne samlinger og rapporthæfter danne grundlag for eksaminationen.

§ 14.

Kemi.

A. *Matematisk-fysisk og naturfaglig gren.*

Prøven er mundtlig.

Til prøven opgives et pensum, der udgør ca. halvdelen af det læste stof. Det opgivne pensum skal vælges således, at både almen, uorganisk og organisk kemi samt et eventuelt læst speciale bliver repræsenteret.

Den enkelte elev prøves i ét spørgsmål inden for det opgivne pensum. Hvis censor ønsker det, kan der desuden stilles eksaminanden en lille praktisk prøve.

B. *Samfundsmatematisk gren.*

Prøven er mundtlig.

Til prøven opgives et pensum, der udgør ca. halvdelen af det læste stof. Det opgivne pensum skal vælges således, at både almen, uorganisk og organisk kemi bliver repræsenteret.

Den enkelte elev prøves i ét spørgsmål inden for det opgivne pensum.

§ 15.

Fysik.

A. *Matematisk-fysisk gren.*

Prøven er skriftlig og mundtlig.

Til *den skriftlige prøve* gives ét sæt opgaver. Disse kan vælges fra alle dele af det læste stof undtagen fra astronomi og det valgfri emne og skal tjene til at undersøge elevernes færdighed i at løse simple fysiske problemer.

Ved besvarelsen af opgaverne er det tilladt eleven at benytte følgende hjælpemidler: Logaritmetabel, regnestok samt et af undervisningsinspektionen godkendt kompendium indeholdende konstanter, formler og sætninger.

Til besvarelsen af opgaverne gives 3 timer.

Til *den mundtlige prøve* opgives et pensum, som er omtrent y_3 af det læste stof, og desuden opgives 15 af de udførte praktiske øvelser. Rapporter over alle de udførte øvelser fremlægges. Det tilstræbes, at eksamenspensum udvælges ligeligt af det læste stof, og det bør altid rumme den mekaniske fysiks grundbegreber, ligesom specialet må være repræsenteret. De opgivne øvelser vælges såvel inden for som uden for det opgivne pensum.

Den enkelte elev prøves i to spørgsmål, ét i det opgivne pensum og ét i de opgivne fysiske øvelser. Eksaminationen i øvelsen sker på grundlag af de benyttede apparater og de fremlagte rapporter.

Eksamenskarakteren i fysik udregnes som et gennemsnit af karakteren for den skriftlige prøve (vægt $\frac{1}{3}$) og karakteren for den mundtlige prøve (vægt $\frac{2}{3}$). Hvis mundtlig prøve bortfalder, benyttes ved udregningen af gennemsnitskarakteren karakteren for den skriftlige prøve (vægt $\frac{1}{3}$) og årskarakteren i fysik (vægt $\frac{2}{3}$).

B. *Samfundsmatematisk og naturfaglig gren.*

Prøven er mundtlig.

Der opgives et pensum på ca. $\frac{1}{3}$ af det læste stof og de hertil hørende elevøvelser. Rapporten over alle elevøvelser fremlægges.

Den enkelte elev prøves i ét spørgsmål, i hvilket løsning af et numerisk problem eller gennemgang af en elevøvelse kan indgå i tilknytning til teorien.

§16.

Matematik.

A. *Den matematiske linie.*

I. *Matematisk-fysisk gren.*

Prøven er skriftlig og mundtlig.

Til *den skriftlige prøve* gives to sæt opgaver. Hvert opgavesæt består af fire opgaver. Heraf er de to obligatoriske for samtlige eksaminander, medens der gives den enkelte frit valg mellem de to andre opgaver, hvoraf kun én kan afleveres til bedømmelse.

Til besvarelse af hvert opgavesæt gives fire timer.

Det tillades eksaminanderne at medbringe følgende hjælpemidler: en regnestok og en tabelsamling, begge godkendte af undervisningsinspektionen, samt en af undervisningsinspektionen udarbejdet formelsamling.

Opgaverne kan vælges fra alle dele af det læste stof undtagen fra det valgfri emne. Der skal jævnlige stilles opgaver, som kan tjene til at prøve eksaminanderne færdighed i numerisk regning. Desuden bør der lejlighedsvis stilles opgaver, som giver anledning til at undersøge, om der er erhvervet forståelse af matematikkens anvendelse inden for andre fagområder. I disse opgavers tekst skal de nødvendige ikke-matematiske forudsætninger nøje præciseres.

Til *den mundtlige prøve* opgives et pensum, som er omtrent halvdelen af det læste stof. I det opgivne pensum skal indgå en væsentlig del af det valgfri emne. Opgivelserne bør udvælges med en vis afveksling fra år til år.

Eksamensspørgsmålene udtages fra alle dele af det opgivne pensum.

Der gives hver eksaminand to spørgsmål.

Under prøven må der lægges vægt på at undersøge, ikke blot om eksaminanden har opnået en god forståelse af enkeltheder, men også om vedkommende har erhvervet sig et almindeligt overblik over stoffet. Ved bedømmelsen bør der tages hensyn til eksaminandens evne til selvstændig fremstilling.

II. *Samfundsmatematisk og naturfaglig gren.*

Prøven er skriftlig og mundtlig.

Til *den skriftlige prøve* gives ét opgavesæt, der består af fire opgaver. Heraf er de to obligatoriske for samtlige eksaminander, medens der gives den enkelte frit valg mellem de to andre opgaver, hvoraf kun én kan afleveres til bedømmelse.

Til besvarelse af opgavesættet gives fire timer.

Det tillades eksaminanderne at medbringe følgende hjælpemidler: en regnestok og en tabelsamling, begge godkendte af undervisningsinspektionen, samt en af undervisningsinspektionen udarbejdet formelsamling.

Opgaverne kan vælges fra alle dele af det læste stof. Der skal jævnlige stilles opgaver, som kan tjene til at prøve eksaminanderne færdighed i numerisk regning. Desuden bør der lejlighedsvis stilles opgaver, som giver anledning til at undersøge, om der er erhvervet forståelse af matematikkens anvendelse inden for an-

dre fagområder. I disse opgavers tekst skal de nødvendige ikke-matematiske forudsætninger nøje præciseres.

Til *den mundtlige prøve* opgives et pensum, som er omtrent halvdelen af det læste stof. Opgivelserne bør udvælges med en vis afveksling fra år til år.

Eksamensspørgsmålene udtages fra alle dele af det opgivne pensum.

Der gives hver eksaminand to spørgsmål.

Under prøven må der lægges vægt på at undersøge, ikke blot om eksaminanden har opnået en god forståelse af enkeltheder, men også om vedkommende har erhvervet sig et almindeligt overblik over stoffet. Ved bedømmelsen må der tages hensyn til eksaminandens evne til selvstændig fremstilling.

B. *Den sproglige linie.*

Prøven, der linder sted ved udgangen af II gymnasieklasse, er mundtlig.

Der opgives et pensum, som er ca. $\frac{2}{3}$ af det læste stof.

Eksamensspørgsmålene udtages fra alle dele af det opgivne pensum.

Der gives ét spørgsmål til hver eksaminand.

§ 17.

Musik som speciale.

Den nysproglige gren.

Prøven er skriftlig og mundtlig.

1. *Den skriftlige prøve* omfatter a) en to-timersprøve i hørelære (nedskrivning af en melodidiktat og en rytmediktat, der begge gives melodisk og forespilles på klaver); b) en femtimersprøve i koralharmonisering og i en af de øvrige musikteoretiske discipliner.

2. *Den mundtlige prøve* omfatter a) eksamination i et af 10 opgivne værker eller i en

del af et sådant; b) eksamination i et ikke-gennemgået værk eller i en del af et sådant, der forelægges eleven $\frac{1}{2}$ time før eksaminationens begyndelse; c) sang (dels fremførelse uden akkompagnement og uden noder af to af 40 opgivne sange, dels sang fra bladet).

§ 18.

Der afholdes ingen prøve i:

1. Religion.
2. Legemsøvelser, men der slutes med en opvisning.
3. Kunstbetonede fag (musik samt formning og kunstforståelse), men der afholdes en koncert eller opvisning i forårshalvåret.
4. Idéhistorie, men der kan i andre fag stilles spørgsmål, som har tilknytning til idéhistorie.

II. Almindelige bestemmelser.

§ 19.

Eksamensopgivelserne skal godkendes af undervisningsinspektøren for gymnasieskolerne.

§ 20.

Undervisningsministeren bemyndiges til at træffe de fornødne bestemmelser til gennemførelse af denne anordning og til i særlige tilfælde, efter forhandling med undervisningsinspektøren for gymnasieskolerne, at tillade afvigelse fra de givne regler.

§ 21.

Der afholdes første gang eksamen efter nærværende anordning i sommeren 1965, for så vidt angår fag, hvori undervisningen afsluttes med udgangen af II gymnasieklasse, og i sommeren 1966 for de øvrige fags vedkommende.

VI.

Eksamensordningen.

1. Bemærkninger.

I forbindelse med udarbejdelsen af nye læseplaner for gymnasiet har det været naturligt også at tage de regler, som gælder for afholdelse af studentereksamen, op til revision, rent bortset fra, at en revision er nødvendig af formelle grunde, efter at gymnasieskolens forhold ved skolereformen i 1958 er blevet reguleret i en selvstændig lov.

Udvalget har set det som sin opgave at nå frem til en forenkling af eksamen og en forkortelse af eksamenstiden, ligesom man har haft opmærksomheden henvendt på mulighederne for at mindske det tryk, som eksamen udøver på den daglige undervisning, selv om man er klar over, at den også kan være et gavnligt incitament for elevernes arbejdsindsats.

En forkortelse af eksamenstiden vil kunne opnås ved at rykke den skriftlige eksamen, der nu finder sted omkring midten af maj, længere hen imod den mundtlige eksamen i juni måned, men dette kan af praktiske grunde ikke lade sig gøre, idet bedømmelsen af de skriftlige opgaver så ikke vil kunne afvikles inden sommerferien. Man har derfor valgt en anden vej, idet man foreslår den skriftlige eksamen afholdt i den første halvdel af april måned. Herved opnår man, at der mellem den skriftlige eksamens afslutning og læseferien bliver så langt et tidsrum - 6-7 uger - at der heri vil kunne drives effektiv undervisning; eventuelt vil man i denne periode kunne gennemføre den

specialelæsning, som foreslås indført i en række fag. Den almindelige skolegang vil således først være forbi omkring 1. juni, medens den nu slutter i begyndelsen af maj. I overensstemmelse hermed foreslås tidspunktet for indsendelse af de enkelte klassers eksamensopgivelser udskudt fra begyndelsen af april til 1. maj.

Med hensyn til eksamens omfang har man ikke fundet anledning til at foreslå nogen væsentlig ændring.

En større reduktion af prøvernes antal anser man ikke for forsvarlig, hvis selve eksamens værdi ikke skal forringes, og den skal kunne give et nogenlunde alsidigt billede af elevens standpunkt, og en udvidelse af antallet skønnes ikke påkrævet. Dels ville det medføre en uønsket forøgelse af eksamenspresset i den daglige undervisning, dels ville det betyde en udvidelse af eksamensterminen på bekostning af den egentlige undervisningstid. Man har derfor koncentreret sig om at skabe en ligestilling af gymnasiets forskellige grene. Det foreslås, at der afholdes to skriftlige prøver i de enkelte grenes hovedfag, én skriftlig prøve i bifaget undtagen på den klassisk-sproglige gren, hvor der ikke er stof til en sådan prøve, og én skriftlig prøve i dansk fælles for alle grene. Der regnes med, at hver klasse skal have i alt 9 skriftlige og mundtlige prøver, hvoraf den ene mundtlige prøve aflægges ved udgangen af lig. Herefter vil alle grene få 4 skriftlige og 5 mundtlige prøver med undtagelse af

den klassisk-sproglige gren, som vil få 3 skriftlige og 6 mundtlige prøver.

Man har i forbindelse med afholdelse af skriftlig eksamen diskuteret, om man burde afskaffe karakteren for orden med skriftlige arbejder. Man fandt imidlertid på basis af de erfaringer, man har med hensyn til eksamensopgavernes læselighed og overskuelighed, at det ville være betænkeligt at afskaffe denne karakter, og at det ville være uheldigt, hvis man for at opretholde en vis standard skulle lade en særlig slet orden få indflydelse på selve fagkarakteren.

I overensstemmelse med den vægt, udvalget har lagt på, at der i undervisningen stræbes hen imod at bibringe eleverne gode arbejdsvaner og -metoder og at lære dem at søge og anvende de rette hjælpemidler i kundskabstitlegnelsen, har man drøftet, i hvilket omfang eleverne skal have adgang til hjælpemidler ved skriftlig eksamen. Der var almindelig enighed om, at det skulle tillades eleverne at anvende hjælpemidler ved eksamen i videre omfang end hidtil, og i forslaget til anordning om eksamenskravene ved studentereksamen er det under de enkelte fag angivet, hvilke hjælpemidler der er tilladt. For at undgå en tidkrævende kontrol foreslås det, at skolerne stiller de tilladte hjælpemidler, bortset fra skriveredskaber, tegnebestik og regnestokke, til rådighed.

Man har fundet, at det, når eleverne ved mundtlig eksamen skal prøves i en ulæst tekst, vil være en fordel, om den enkelte elev umiddelbart før eksaminationen får teksten udleveret for at sætte sig ind i den under behørig kontrol. Herved vil man opnå, at den egentlige eksamination kan begynde med det samme, og at man vil kunne nå en grundigere prøvelse af elevernes kundskaber, samtidig med at eleven formentlig vil føle sig mere sikker. Der er derfor i forslag til an-

ordning om kravene ved studentereksamen under de enkelte fag angivet, om eleven skal have adgang til forberedelse og i bekræftende fald i hvor lang tid.

I forbindelse med spørgsmålet om bedømmelsen af de skriftlige og mundtlige præstationer er det drøftet, hvorvidt de beskikkede censorer som hidtil bør være skolekyndige, eller om man kan frafalde dette krav. Der var enighed om, at kravet burde opretholdes ved bedømmelsen af de skriftlige opgaver, hvor læreren ikke deltager i bedømmelsen. Derimod fandt man ikke tungtvejende grunde for at opretholde kravet ved de mundtlige prøver, hvor bedømmelsen foregår sammen med den skolekyndige eksaminator. Det forudsættes dog, at det som hidtil vil være det normale, at gymnasielærere beskikkes som censorer. Men man finder det nyttigt, hvis lærere ved universiteterne og de højere læreanstalter gennem beskikkelse som censorer i deres egne fag får adgang til at stifte bekendtskab med gymnasiets faglige krav og arbejdsmetoder, ligesom det i de nye gymnasiefag russisk og samfundsfag kan blive nødvendigt at gå uden for gymnasielærernes egen kreds for at skaffe kvalificerede, sagkyndige censorer.

Under udformningen af bestemmelserne om skolens indstilling af eleverne til studentereksamen har man drøftet, hvorvidt man skulle opretholde »oprykning på prøve« i H ig, og man nåede til det resultat, at kun elever, som skolen ved udgangen af lig anser for kvalificerede til at bestå studentereksamen, skal kunne rykkes op, idet udskillelse af uegnede elever bør være sket i I og lig. Herefter vil en skole ved at rykke en elev op i III g give ham tilsagn om at ville indstille ham til eksamen, og selv når uforudsete omstændigheder i løbet af skoleåret gør det betænkeligt, skal eleven indstilles, dog med en erklæring fra rektor, hvori der gøres

rede for betænelighederne, hvorefter ministeriet afgør, om indstillingen skal følges.

Ved udarbejdelsen af forslaget om årskarakterernes fastsættelse har udvalget ønsket at præcisere, at disse karakterer skal være et udtryk for bedømmelsen af elevens standpunkt ved skoleårets slutning og *ikke* for et gennemsnit af hans præstationer i årets løb. En undtagelse danner dog årskaracteren for orden, der gives for orden med de i hele årets løb udførte skriftlige arbejder. Man ønsker endvidere at præcisere, at resultatet af de skriftlige prøver, der skal afholdes i december og marts, kun må være vejledende ved fastsættelsen af henholdsvis den foreløbige standpunktskarakter før jul og selve årskaracteren, idet lærerens helhedsindtryk af eleven på tidspunktet for karakterens fastsættelse skal være afgørende.

Man finder afholdelsen af særlige møder mellem elevens faglærere og rektor før fastsættelsen af årskaracteren overflødige og foreslår, at årskaracteren fastsættes af faglæreren, efter at elevens forhold har været drøftet på et ordinært lærermøde før skriftlig eksamen. Man finder ligeledes bevarelsen af en særlig protokol for standpunkts- og årskaracterer upåkrævet, hvorfor man foreslår den afskaffet og årskaractererne indført direkte i eksamensprotokollen.

Skriftlig og mundtlig eksamen er hver for sig hidtil blevet betragtet som en enhed, således at en eksaminand, der på grund af sygdom ikke har fuldført enten

mundtlig eller skriftlig eksamen, må aflægge sygeeksamen også i de fag, som han nåede at blive prøvet i, før han blev syg. Denne ordning har udvalget fundet vel streng, og man har overvejet at indføre den ordning, som gælder for mellem-skoleeksamen og ved flere højere læreanstalter, hvorefter eksaminanden kun går op til sygeeksamen i fag, som han på grund af sygdom ikke er blevet prøvet i ved den ordinære eksamen. Man blev imidlertid enig om, at en sådan ordning ville kunne misbruges, navnlig ved mundtlig eksamen, og efter at udvalget var blevet bekendt med, at man ved skolerne pr. konduite søger at gennemføre den mundtlige eksamination af en sygemeldt elev ved sygelejet, var man ikke betænkelig ved at opretholde kravet om den mundtlige eksamens enhed. Med hensyn til den skriftlige eksamen fandt man faren for misbrug af en ordning, hvorefter der kun holdes sygeeksamen i fag, som eksaminanden ikke har deltaget i ved den ordinære eksamen, minimal, hvorfor det foreslås at indføre en sådan ordning for skriftlig eksamens vedkommende.

Udvalget fremkommer ikke på dette sted med noget forslag til en revision af den karakterskala, som anvendes ved fastsættelsen af års- og eksamenskaracterer. Man har imidlertid i samarbejde med Læseplansudvalget for Folkeskolen udarbejdet forslag til en ny karakterskala, og de to udvalg vil i fællesskab afgive en betænkning om dette spørgsmål.

2. Forslag til anordning om karaktergivning og censur ved studentereksamen.

§ 1.

Der gives 2 arter af bedømmelser : Årskarakterer og eksamenskarakterer.

2.

(Karacterskala).

§3.

Årskaraktererne, der er en bedømmelse af elevens standpunkt ved årets afslutning, fastsættes af faglærerne ; de gives i alle fag undtagen i religion. Der gives desuden en karakter for orden med de i årets løb udførte skriftlige arbejder.

I december gives der en karakter, som udtrykker lærerens foreløbige bedømmelse af elevens standpunkt. Årskarakteren, som udtrykker lærerens endelige bedømmelse af elevens standpunkt gives for de skriftlige discipliners vedkommende inden udgangen af marts og for de mundtlige discipliners vedkommende senest 3 dage, før det mundtlige eksamensschema meddeles skolerne. Umiddelbart før fastsættelsen af de enkelte årskarakterer drøftes elevernes standpunkt på et ordinært lærermøde under rektors forsæde.

For at give eleverne øvelse i at løse skriftlige opgaver under lignende forhold som ved studentereksamen afholdes der i III gymnasieklasse i december og marts skriftlige prøver i følgende fag: dansk, engelsk, tysk, latin, samfundsfag, biologi, fysik, matematik og musikspeciale. Der gives for hver af prøverne en karakter, der dog kun må være vejledende ved fastsættelsen af decemberkarakteren og årskarakteren i faget.

For nedenstående fag gælder følgende særlige regler:

a. Til eksamensbeviset overføres som årskarakter den sidst opnåede årskarakter i følgende fag, hvori der på de ud for det enkelte fag anførte linier og grene ikke undervises i III gymnasieklasse.

Matematik.	Den sproglige linie.
Engelsk.	Den matematiske linie og den klassisk-sproglige gren.
Tysk.	Den matematiske linie, den samfundssproglige gren (en skriftlig og en mundtlig karakter) og den klassisk-sproglige gren.
Geografi.	Den nysproglige, den klassisk-sproglige og den matematisk-fysiske gren.

For elever af de samfundsfaglige og den naturfaglige gren fremkommer årskarakteren i geografi ved sammenlægning af den ved udgangen af II gymnasieklasse opnåede årskarakter og årskarakteren i specialgeografi, idet de 2 særkarakterer hver tæller halvt.

b. Af de af faglærerne givne årskarakterer for orden med skriftlige arbejder udregner skolen den endelige årskarakter i orden ved addition og derpå følgende division af summen med karakterernes antal; fremkommer der herved et tal, som ikke svarer til et af tallene i den § 2 nævnte række, forhøjes tallet til det nærmest liggende højere tal i rækken, hvis det er lig med eller ligger over middeltallet mellem det

nærmeste lavere og det nærmeste højere tal i rækken, medens det nærmeste lavere tal i rækken i modsat fald angiver årskaracteren.

Årskaractererne indføres i eksamensprotokollen.

§4.

Eksamenskaracter gives i alle fag med undtagelse af religion, gymnastik, musik, formning og kunstforståelse samt for elever af den klassisk-sproglige gren tillige engelsk og tysk. Der gives desuden karakter for orden med skriftlige eksamensarbejder.

Ved eksamen aflægges efter undervisningsinspektørens nærmere bestemmelse tilsammen ni skriftlige og mundtlige prøver i hver klasse.

Eksamenskaracteren udtrykker bedømmelsen af hver enkelt samlet eksamenspræstation. Den gives:

a. for de skriftlige eksamenspræstationer af to af undervisningsinspektøren beskikkede skolekyndige censorer;

b. for de mundtlige eksamenspræstationer af faglæreren og en af undervisningsinspektøren beskikket censor.

§5.

Eksamenskaractererne fremkommer på følgende måde:

a. For hver af de skriftlige eksamenspræstationer¹⁾ giver hver af de to beskikkede censorer en karakter, og ved mundtlig forhandling mellem censorerne fastsættes eksamenskaracteren; kan der ikke opnås enighed mellem censorerne, fastsættes karakteren af en af undervisningsinspektøren udpeget opmand.

¹⁾ De 2 engelske stile, de 2 latinske versioner, de 2 sæt matematiske opgaver, de 2 sæt opgaver i biologi, de 2 sæt opgaver i samfundsfag samt de 2 sæt opgaver i musikspeciale regnes for én eksamenspræstation.

b. For hver af de mundtlige eksamenspræstationer giver faglæreren og censor hver en karakter. Gennemsnittallet af disse 2 særkaracterer angiver eksamenskaracteren, idet det, såfremt det ikke svarer til et af tallene i den i § 2 anførte talrække, forhøjes til det nærmeste højere tal i rækken, hvis censor har givet den højeste karakter, medens det nærmeste lavere tal i rækken bliver eksamenskaracter, hvis censor har givet den laveste karakter.

c. For orden med skriftlige eksamensarbejder giver hver af de to censorer af et eksamensarbejde en karakter, og på grundlag af de 2 karakterer udregnes fagets eksamenskaracter i orden efter de ovenfor under a og b givne regler om udregningen af eksamenskaractererne.

Af fagenes eksamenskaracterer i orden udregner skolen den endelige eksamenskaracter i orden med skriftlige eksamensarbejder efter de i § 3 b angivne regler om udregningen af den endelige årskaracter i orden.

§6.

Eksamensresultatet udregnes efter følgende regler:

Ved udregningen medtages alle årskaracterer og eksamenskaracterer undtagen årskaracteren i formning og kunstforståelse samt musik, medmindre der er tale om musikspeciale.

Ved studentereksamen medregnes årskaracteren i de fag, i hvilke eksamen i henhold til § 4 ikke er afholdt, tillige som eksamenskaracter; dette gælder dog ikke årskaractererne i engelsk og tysk på den klassisk-sproglige gren.

Hver af de karakterer, som medregnes, gælder enkelt.

Karakteren i fysik for eksaminander af den matematisk-fysiske gren fremkommer ved sammenlægning af karakteren i skrift-

lig fysik, der tæller med $\frac{1}{3}$ og karakteren, i mundtlig fysik, der tæller med $\frac{2}{3}$.

Karakteren i geografi for elever af de samfundsfaglige grene og den naturfaglige gren fremkommer ved sammenlægning af den karakter i geografi, der er givet ved udgangen af II gymnasieklasse, og som tæller med $\frac{1}{2}$, og karakteren i specialgeografi, der tæller med $\frac{1}{2}$.

De to karakterer i musikspeciale fremkommer på følgende måde: Den ene karakter (musik 1) fremkommer som gennemsnittet af en særkarakter i skriftlig musikteori, der tæller dobbelt, og to særkarakterer i henholdsvis skriftlig og mundtlig hørelære. Den anden karakter (musik 2) fremkommer som gennemsnittet af to særkarakterer i sang og fortolkning af værker.

På studentereksamensbeviset anføres såvel gennemsnitskaraktererne som særkaraktererne.

§ 7.

I den autoriserede eksamensprotokol og på eksamensbeviset indføres alle årskaraktererne og eksamenskaraktererne (herunder de som eksamenskarakterer overførte årskarakterer, udtrykkelig angivet som sådanne), de 2 gennemsnitstal af disse og eksamensresultatet. Opnås der ved bedømmelsen af en elevs mundtlige eksa-

menspræstation ikke enighed mellem faglærer og censor, indføres disses særkarakterer tillige i eksamensprotokollen.

§ 8.

(Kravene til eksamenskvaliteten).

§ 9.

Undervisningsministeren bemyndiges til at fastsætte de nærmere bestemmelser til gennemførelse af denne anordning, herunder de fornødne overgangsbestemmelser, og til i særlige tilfælde efter forhandling med undervisningsinspektøren at tillade afvigelser fra de givne regler.

§ 10.

Denne anordnings regler træder i kraft fra og med eksamensterminen 1965, for så vidt angår fag, som afsluttes med udgangen af II gymnasieklasse, og fra og med eksamensterminen 1966, for så vidt angår den afsluttende eksamen efter III gymnasieklasse.

§ 11.

Kgl. anordning af 10. marts 1938 om karaktergivning ved de højere almen-skoler og censuren ved disse skolers afsluttende eksaminer med senere ændringer ophæves ved denne anordnings ikrafttræden.

3. Forslag til bekendtgørelse om eksamensordningen ved studentereksamen.

I. Om eksamens omfang og eksamens-terminerne.

§ 1.

Eksamens omfang.

Der holdes eksamen i henhold til anordning af 196. om fordringerne ved og eksamensopgivelserne til studentereksamen.

§ 2.

Den normale eksamenstermin.

Eksamen afholdes normalt i april-juni. I henhold til anordning af . . . afholdes eksamen i geografi (fællesfag) og matematik på de sproglige grene, tysk på den samfundssproglige gren samt engelsk eller tysk og geografi (fællesfag) på den matematiske linie ved udgangen af II gymnasieklasse. I de øvrige fag afholdes eksamen ved udgangen af III gymnasieklasse.

Den samlede tid for skriftlig eksamen, læseferie, mundtlig eksamen, translokation og dimission beregnes til ca. 1 måned. Mellem skriftlig eksamen og læseferien er der 6-7 ugers skolegang.

§ 3.

Sygeeksamen.

a. For elever, der har været indstillet til den normale eksamenstermin, men som ved sygdom er blevet hindret i at møde til eksamen eller i at fuldføre den påbegyndte eksamen, kan der afholdes sygeeksamen i september.

b. Ansøgning om adgang til sygeeksamen indsendes af skolens rektor til undervisningsinspektøren inden 1. juli. Ansøg-

ning om sygeeksamen skal være ledsaget af lægeattest for, at den pågældende eksaminand ved sygdom er blevet forhindret i at møde til eller fuldføre den ordinære eksamen.

c. Sygeeksamens omfang:

Har eksaminanden hverken fuldført den skriftlige eller den mundtlige del af eksamen, aflægges prøve i alle fag, hvori eksamen er holdt ved hovedeksamen; har eksaminanden fuldført den skriftlige, men ikke deltaget i eller ikke fuldført den mundtlige del af eksamen, aflægges prøve i de mundtlige fag, hvori eksamen er holdt ved hovedeksamen; har eksaminanden ikke deltaget i eller ikke fuldført den skriftlige del af eksamen, men bliver rask nok til at underkaste sig hele den mundtlige del af eksamen, aflægges kun prøve i de skriftlige fag, som han ikke har deltaget i ved hovedeksamen.

d. Sygeeksamen afholdes efter de samme regler, som gælder for den tilsvarende ordinære eksamen.

§ 4.

Ekstraordinær eksamen.

Indstillede eksaminander, som af andre grunde end sygdom ikke er mødt til eksamen eller ikke har fuldført eksamen, og eksaminander, som ikke har bestået eksamen, kan ikke på ny indstilles til eksamen før efter 1 års forløb. Ministeriet kan dog under særlige omstændigheder dispensere fra denne bestemmelse, såfremt der gennem rektor indgives ansøgning derom.

II. *Om indstilling til eksamen, eksamensindmeldelse m. v.*

§5.

Når en elev er opflyttet i III gymnasieklasse, kan skolen ikke mod hans forældres eller værges ønske nægte at indstille ham til eksamen. Hvis en rektor på grund af uforudsete forhold, som er indtruffet i løbet af det sidste skoleår, nærer betænkelighed ved at indstille en elev, må han ledsage eksamensindmeldelsen med en erklæring, som oplyser om disse forhold, og ministeriet afgør da, om eleven skal indstilles til eksamen.

§6.

a. Rektor skal inden 1. januar sende undervisningsinspektøren meddelelse om, hvor mange elever skolen agter at indstille til eksamen, og hvilke lærere der skal eksaminere i hvert enkelt fag.

b. Indmeldelse til afsluttende prøve efter II gymnasieklasse og til studentereksamen indsendes til undervisningsinspektøren inden 5. marts.

c. Inden 1. maj indsendes en nøjagtig fortegnelse i to eksemplarer over samtlige eksamensopgivelser til undervisningsinspektøren.

III. *Om tilvejebringelse af de skriftlige eksamensopgaver.*

§7.

Opgaverne til den skriftlige eksamen udarbejdes af opgavekommissionen for studentereksamen, hvis formand er undervisningsinspektøren for gymnasieskolerne. De øvrige medlemmer af kommissionen beskikkes af ministeriet således, at der er mindst to medlemmer for hvert af de fag, i hvilke der skal udarbejdes opgaver. Formanden bestemmer kommissionens forret-

ningsgang og lader opgaverne trykke og udsende til skolerne.

IV. *Skriftlig eksamen.*

§8.

a. Ministeriet fastsætter tidspunkterne for de skriftlige prøver. Der holdes kun én skriftlig prøve om dagen.

b. Eksaminanderne får 5 timer til skriftlig dansk 2 ½ time til engelsk oversættelse, 4 ½ eller 5 timer til en friere opgave i engelsk, 5 timer til en friere opgave i tysk, 4 timer til latin, 4 timer til matematik, 3 timer til fysik, 3 eller 4 timer til biologi, 4 eller 5 timer til samfundsfag samt i musikspeciale 2 timer til hørelære og 5 timer til koralharmonisering.

§9.

Eksamensopgavernes forsendelse og modtagelse.

a. Undervisningsinspektøren skal senest 4 dage før den skriftlige eksamens begyndelse sende opgaverne til rektor.

b. Af hver opgave lægges det fornødne antal eksemplarer, 6 ud over eksaminandernes antal, i en stærk og uigennemsigtig konvolut, der lukkes med et laksegl og forsynes med en påskrift, som angiver skolens navn, eksamensterminen, opgavens art, eksemplarenes antal samt ugedag, dato og klokkeslæt ibr den pågældende prøve. Samtlige opgavekonvolutter til hver enkelt skole forsendes under ét som værdipakke.

c. Rektor skal åbne opgavepakken straks efter modtagelsen og forvisse sig om, at de fornødne opgavekonvolutter er til stede, at det rigtige antal eksemplarer er anført på disse, og at angivelsen af ugedag, dato og klokkeslæt stemmer med det tidligere tilsendte skema over skriftlig eksamen. Skulle der være indløbet nogen fejl,

må han straks underrette undervisningsinspektøren derom.

d. De enkelte opgavekonvolutter må ikke åbnes før det på dem angivne tidspunkt.

§10.

Tilsynshavende ved prøverne.

a. Ved hver skriftlig prøve skal der i hvert eksamenslokale være mindst to tilsynshavende; er der i et lokale mellem 20 og 40 eksaminander, skal der være tre tilsynshavende; er der mellem 40 og 60, skal **der** være fire o. s. v. De tilsynshavende kan vælges blandt skolens lærere; dog må ingen **lærer** føre tilsyn med eksaminander, som han fører op til eksamen i det fag, i hvilket der er skriftlig prøve. Under prøven må der ikke gives andre end de tilsynshavende og rektor adgang til eksamenslokalerne.

b. Rektor har alene ansvaret for de skriftlige prøvers rette forløb. Han skal sørge for, at de tilsynshavende før prøven er blevet gjort bekendt med bestemmelserne i denne bekendtgørelses §§ 10, 11, 12 og 13.

c. De tilsynshavende skal fordele sig i lokalet og have deres opmærksomhed udelukkende henvendt på eksaminanderne. De må ikke ryge eller beskæftige sig med læsning, skrivning eller håndarbejde, uden nødvendighed tale sammen eller overhovedet foretage sig noget, der kan bortlede deres opmærksomhed fra eksaminanderne eller virke forstyrrende på disse. Ingen tilsynshavende må meddele nogen eksaminand nogen som helst oplysning vedrørende opgaven.

§11.

Eksaminanderne og deres anbringelse i lokalet.

a. Eksamenslokalet åbnes 10 minutter før det for prøvens begyndelse fastsatte

klokkeslæt, og samtlige tilsynshavende må da være til stede for at anvise hver eksaminand hans plads.

Ingen eksaminand må komme ind i eksamenslokalet, så længe de tilsynshavende ikke er til stede. Møder en eksaminand ikke til det fastsatte tidspunkt, skal han i reglen ikke have adgang til at deltage i prøven, men det kan dog undtagelsesvis tillades ham, når han efter rektors skøn giver fyldestgørende grunde for sin forsinkelse, og det tillige efter alle omstændigheder tør antages som sikkert, at han ikke har kunnet få nogen som helst meddelelse om opgaven. Sker noget sådant, skal rektor straks efter prøven afgive en udførlig meddelelse herom til undervisningsinspektøren, som da, i vanskelige tilfælde efter forhandling med ministeriet, afgør, **hvorvidt** prøven for den pågældende eksaminands vedkommende skal godkendes eller ej.

b. Eksaminanderne anbringes i lokalene efter følgende regler: Alle de i et lokale samlede eksaminander skal sidde så langt fra hinanden, at to eksaminander ikke kan nå hinanden ved samtidig at række armen ud. Når en skole har eksaminander med forskellige opgaver samlede i ét lokale, anbringes de således, at det så vidt muligt undgås, at to, der besvarer samme opgave, kommer til at sidde ved siden af hinanden.

c. Enhver eksaminand får af skolen udleveret eksamenshæfter, papir til kladde-skrivning og de i anordning af tilladte hjælpemidler. Han medbringer selv skrivemateriel, eventuelt tegnemateriel og bestik. Ingen hjælpemidler må indeholde skriftlige tilføjelser. Ingen bøger, papirer eller optegnelser af nogen som helst art må af eksaminanden tages med ind i eksamenslokalet. Opdages det, efter at prøven er begyndt, at en eksaminand har overtrådt de nævnte forbud, skal han øjeblikkelig bortvises fra eksamen.

§12.

Prøverne.

a. Opgavekonvolutten skal af rektor være bragt til eksamenslokalet inden tidspunktet for prøvens begyndelse. På det fastsatte klokkeslæt åbner rektor konvolutten, hvorefter han sammen med de tilsynsførende giver eksaminand et eksemplar af den pågældende opgave; når fordelingen er endt, spørges eksaminanderne, om alle har fået, hvad de skal have. Umiddelbart efter fordelingen af opgaverne i dansk læses opgaveteksten op for eksaminanderne. De overskydende eksemplarer af opgaven opbevares i lokalet til prøvens slutning og overgives da til rektor.

Opgavens tekst må ikke bringes uden for lokalet, så længe prøven varer. Når prøven er afsluttet, er det eksaminanderne tilladt at medtage opgaveteksten.

b. Rektor bestemmer, hvem der skal oplæse referatstilene i fremmedsprog; som regel bør det være den lærer, som har undervist klassen i det pågældende fag. Han skal være til stede 10 minutter før det for prøvens begyndelse fastsatte klokkeslæt og får da straks opgavens tekst udleveret til gennemlæsning.

På det fastsatte tidspunkt får hver elev tildelt et eksemplar af den blanket, der indeholder overskrift, indholdsoversigt og eventuelle opgivne gloser. Brug af ordbøger er tilladt ved gennemlæsningen af blanketten.

Derpå oplæses overskrift, indholdsoversigt og eventuelle opgivne gloser én gang for eleverne, inden selve opgaven læses op.

Oplæsningen af referatstilen skal foregå i et naturligt læsetempo, ikke for hurtigt, men uden unødige pauser og uden kunstig understregning af enkeltheder. Opgaven læses to gange med en pause af ca. 2 minutter mellem de to oplæsninger. Eleverne har under oplæsningerne lov til at følge med på deres indholdsoversigt, men må

ikke foretage nogen som helst skriftlig optegnelse eller konsultation af ordbøger under eller mellem de to oplæsninger.

c. Under prøven må eksaminanderne under ingen omstændigheder henvende sig til hinanden ved ord eller tegn. Vil en eksaminand henvende sig til en af de tilsynshavende, må han ved stilfærdigt at give tegn henlede dennes opmærksomhed på sig. Onsker en eksaminand noget, f.eks. viskelæder, blæk, papir, eksamenshæfter el. lign. skal han henvende sig til en af de tilsynshavende.

Det udleverede papir skal ligge fladt på bordet, det må ikke uden den tilsynshavendes tilladelse deles i mindre stykker, og blade eller omslag må ikke rives ud af hæfterne. Hvert enkelt stykke af det udleverede kladdepapir skal forsynes med eksaminandens navn.

d. Eksaminanden må i reglen ikke forlade lokalet, før han har afleveret sin besvarelse; skulle det imidlertid være ganske nødvendigt for ham, må skolen efter bedste evne sørge for, at en tilladelse ikke kan misbruges, og han skal ledsages af en af de tilsynshavende. Mere end én eksaminand ad gangen må under ingen omstændigheder, sygdomstilfælde undtaget, forlade lokalet.

e. Prøvens varighed må ikke for nogen eksaminands vedkommende udstrækkes ud over den på eksamensskemaet fastsatte tidsgrænse. Når en eksaminand afleverer sin besvarelse, skal det påses, at den på omslaget er forsynet med navnet på skolen, klassen og faget samt eksaminandens egenhændigt skrevne navn, og den tilsynshavende skal selv skrive sit navn derpå. Har en eksaminand ikke fuldført indskrivningen, kan han begære kladden vedlagt eksamenshæftet. Han skal da

- 1) med blæk indramme det afsnit i kladden, som ønskes bedømt,
- 2) skrive inde i hæftet: »Se kladden« og

3) gøre den tilsynshavende, der modtager besvarelsen, opmærksom på, at klad-den ønskes bedømt.

Sammen med besvarelsen afleveres alt det udleverede kladdepapir og eventuelt makulerede indskrivningshæfter, som skolen skal opbevare til den pågældende eksamenstermins udløb.

f. Gribes en eksaminand i forsøg på ad uretmæssig vej at skaffe sig hjælp til besvarelse af opgaven, skal rektor straks bortvise ham fra eksamen. Hvis der under prøverne forefalder uregelmæssigheder af denne eller anden art, skal rektor omgående underrette undervisningsinspektøren derom.

g. Opstår der ved censuren af de skriftlige besvarelser formodning om, at en eksaminand ad uretmæssig vej har skaffet sig hjælp til besvarelsen, skal det straks indberettes til undervisningsinspektøren, som lader sagen undersøge; bekræftes formodningen, bortvises eksaminanden fra eksamen.

h. Den eksaminand, som har hjulpet eller forsøgt at hjælpe en anden på uretmæssig vis, bortvises ligeledes fra eksamen.

i. De eksaminanderne vedrørende bestemmelser i § 11 a og c samt § 12 a - h skal forud for eksamen være meddelt samtlige eksaminander.

§ 13.

Besvarelsernes forsendelse til censorerne.

Når alle besvarelsene er afleveret, skal de ordnes alfabetisk efter elevernes navne, forsynes med tilsvarende løbenumre på omslaget og, tillige med en på en blanket opført og med løbenumrene forsynet fortegnelse over eleverne, lægges i en stærk konvolut, som lukkes tæt om det indlagte og forsynes med skolens segl; uden på den forseglede konvolut noteres besvarelsenes art og antal. Derefter sendes besvarelsene,

solidt indpakket, som værdipakke til den af de to beskikkede censorer, som skolen har fået anvisning på at sende besvarelsene til.

§ 14.

Skriftlig censur.

Besvarelsene og karakterlisten i forseglet konvolut sendes som værdipakke til skolen senest den 20. maj. Rektor viser censorernes karakterliste til faglæreren og overlader denne besvarelsene. Ønsker faglæreren efter at have gennemlæst besvarelsene med rimelig motivering at henstille til censorerne, at én eller flere af bedømmelserne tages op til revision, må forhandling herom indledes senest 2 dage efter, at læreren har modtaget besvarelsene. Når resultatet af forhandlingerne foreligger, indfører rektor karaktererne i eksamensprotokollen.

Karakterlisterne skal opbevares af skolen mindst et år.

§ 15.

De skriftlige besvarelser skal opbevares mindst et år efter eksamen; derefter kan rektor tilintetgøre dem.

V. Mundtlig eksamen.

§ 16.

De mundtlige eksaminer er offentlige.

§ 17.

Undervisningsinspektøren sender skolerne meddelelse om skemaet for den mundtlige eksamen og om de beskikkede censorer, således at meddelelsen modtages senest den 31. maj.

§ 18.

Efter modtagelsen af meddelelsen om beskikkede censorer sender skolen omgående de beskikkede censorer meddelelse

om eksamensopgivelserne (derunder også de fysiske øvelser). Til censorerne i de fag, i hvilke der ved eksamen forelægges en ulæst tekst, sendes tillige meddelelse om, hvad klassen har læst i vedkommende fag i løbet af gymnasietiden.

§ 19.

a.

a. Eksaminator i de fag, i hvilke der skal afholdes en ekstemporalprøve, skal senest 3 dage før den mundtlige prøve have modtaget et eksemplar af de tekster, som censor agter at benytte ved ekstemporalprøven, og en fortegnelse over de steder, som denne har i sinde at forelægge eksaminanderne. Denne fortegnelse skal indeholde så mange steder, at eksaminator kan udskyde indtil $\frac{1}{4}$ af dem. Ved mundtlig forhandling før prøvens begyndelse har eksaminator desuden ret til at gøre henstilling til censor angående opgivelse af enkelte gloser eller meddelelse af forklaringer til eksaminanderne, for så vidt han anser sådan hjælp for nødvendig.

b. Eksaminator i de fag, i hvilke der skal eksamineres i et opgivet pensum, skal før prøvens begyndelse forelægge eksamensspørgsmålene for censor. Spørgsmålene skal fyldigt og alsidigt repræsentere hele det opgivne pensum uden hensyn til klassens størrelse. Censor har ret til at gøre henstilling til eksaminator om udskydelse af visse spørgsmål eller ændringer i deres form. Nægter eksaminator at følge sådanne henstillinger, kan censor efter eksamens afslutning foretage indberetning til undervisningsinspektøren om sagen. Eksamensspørgsmålene fordeles mellem eksaminanderne ved lodtrækning.

c. Eksaminationen besørges udelukkende af eksaminator, og censor må ikke blande sig i den; dog har han, såfremt han finder eksaminationen utilfredsstillende,

ret til på et passende tidspunkt (når en elevs eksamination er afsluttet) at afbryde den og i enrum forhandle med eksaminator om at føre en mere tilfredsstillende eksamination; retter eksaminator sig ikke derefter, skal censor umiddelbart efter prøvens afslutning foretage indberetning til undervisningsinspektøren om sagen. Kun undtagelsesvis er det censor tilladt gennem eksaminator at stille nogle enkelte spørgsmål til eksaminanden.

Censor afgør, om der skal censureres efter hver eksamination eller efter en gruppe af eksaminationer. Ved censureringen påhviler det censor at udtale sin bedømmelse først.

§ 20.

Rektor eller en af ham bemyndiget stedfortræder indfører, efter eksaminators diktat og under censors kontrol, karaktererne i eksamensprotokollen; først efter at karaktererne er indført i protokollen, har eksaminanderne krav på at blive gjort bekendt med dem.

§ 21.

Årskaraktererne i de skriftlige fag skal være indført i eksamensprotokollen, inden eksamen i vedkommende fag finder sted, og årskaraktererne i de mundtlige fag skal være indført i eksamensprotokollen, før skolen bliver bekendt med skemaet for den mundtlige eksamen.

§ 22.

Skolerne sørger for, at det nødvendige materiel (bøger, kort, billedmateriale o. lign.) er til stede ved de mundtlige eksaminer.

VI. Om karakterberegning.

§ 23.

(Karakterskalaen).

VII. *Om eksamensbeviser; vidnesbyrd
og indberetninger.*

§ 24.

Eksamensbeviser og vidnesbyrd.

Eksamensbevis og det eventuelle vidnesbyrd udstedes på dertil af ministeriet udfærdigede blanketter og underskrives af rektor; eksamensbeviset forsynes tilige med skolens segl eller prægestempel.

§ 25.

Indberetning.

Umiddelbart efter endt eksamen sendes indberetning om dens udfald til undervisningsinspektøren på et dertil af ministeriet udfærdiget skema; på skemaet opføres alle de elever, som har været indstillet til eksamen fra den pågældende skole, også sådanne, som ikke har bestået eller ikke har fuldført eksamen.

VIII. *Almindelige bestemmelser.*

§ 26.

Denne bekendtgørelse gælder også for ordningen af eksamen ved statsanerkendte kursus og ved eksamenskommissionen for privatister, dog med de ændringer som fremgår af anordning af . . . 196 . om studentereksamen ved anerkendte kursus og for privatister. Formanden for kommissionen bemyndiges herved til at fastsætte de i så henseende nødvendige bestemmelser.

§ 27.

Denne bekendtgørelse træder i kraft fra og med eksamensterminen 1965 for så vidt angår de prøver som afholdes ved udgangen af II gymnasieklasse og fra og med eksamensterminen 1966 for så vidt angår den afsluttende eksamen efter III gymnasieklasse.

VII.

Studentereksamen ved statsanerkendte kursus samt for privatister.

1. Bemærkninger.

Det er en gammel tradition, at man her i landet kan indstilles til offentlige eksaminer uden at være forberedt gennem almindelig skolegang. Man indstilledes til eksamen som privatist, d.v.s. efter at man som enkeltperson ad privat vej var blevet forberedt til eksamen. Dette forekom oprindeligt kun i ganske enkelte tilfælde, men med den danske folkehøjskoles opblomstring fra midten af det forrige århundrede skete der en ændring i dette forhold, idet adskillige elever efter et højskoleophold fik lyst til at videreføre deres uddannelse og gennem examen artium få adgang til en universitetsuddannelse. Det var da også fra højskolen, at initiativet til en samlet forberedelse af sådanne elever udgik, idet dr. phil. Gotfred Rode i 1874 ved sin højskole i Ordrup begyndte en kursusmæssig forberedelse af elever, der ønskede at tage examen artium, men ikke opfyldte de betingelser, der krævedes for at blive optaget som elever i den lærde skole. Efter dr. Rodes død i 1878 fortsattes undervisningen under ledelse af den senere undervisningsinspektør, dr. phil. F. Rønning. Da det havde vist sig, at der var behov for en sådan undervisning, oprettede kgl. skuespiller Julius Døcker med dr. phil. F. Rønning som pædagogisk leder »Døckers Kursus« i 1879. Hermed var der skabt en ordnet kursusundervisning for folk, der ønskede at tage studentereksamen ad anden vej end gennem den lærde skole. Behovet for denne form for undervis-

ning var stadig stigende, således at der ved århundredskiftet fandtes 7 københavnske kursus. Disse kursus opnåede efterhånden en række lempelser for deres elever i pensakravene ved eksamen, således at der fra 1904 bortset fra enkelte fag ikke var nogen forskel i pensakravene for skoleelever og dimittender fra kursus.

Almenskoleloven af 1903 fik imidlertid indgribende betydning for kurserne, idet der i 1909 blev givet to anordninger om studentereksamen, en for skolernes elever og en for privatister. For de sidste, hvortil kursuselever stadig henregnedes, indførtes begrebet »anerkendte kursus«, d.v.s. kursus, der stilledes under tilsyn af undervisningsinspektionen og fik begrænset eksamenspensum. Dette blev dog noget større end gymnasieskolernes pensum. Siden da har de statsanerkendte kursus gennem anordninger i 1916, 1926, 1938 og 1954 opnået stadig flere rettigheder, hvoraf kan nævnes ret til at afholde eksamen i kursus' lokaler, ret for kursus' lærere til at eksaminere deres elever og deltage i bedømmelsen af disse ved eksamen samt en yderligere begrænsning af eksamenspensum, så det nærmede sig skolerens. I samme periode er der bevilget dem en voksende økonomisk støtte fra det offentlige.

I 1921 fik denne form for forberedelse til studentereksamen sin egentlige anerkendelse som led i den offentlige under-

visning derved, at staten og de 3 hovedstadskommuner i forening overtog de daværende 2 eneste københavnske kursus, »Døckers Kursus« og »Lang og Hjorths Kursus«, og forenede disse under navnet »Statens og Hovedstadskommunernes Kursus«. Dette skete i sammenhæng med det offentliges overtagelse af en række privatskoler. Ved siden af det offentlige kursus findes der nu private statsanerkendte kursus til studentereksamen både i hovedstaden og i provinsen. Disse kursus såvel som det offentlige kursus er fra undervisningsinspektionens side underkastet den samme pædagogiske kontrol og vejledning som gymnasieskolerne.

Udvalget har derfor anset det for rigtigt nu at tage eksamensordningen ved de statsanerkendte studentereksamenskursus op til revision.

Der er enighed i udvalget om, at gymnasieskolen må være den normale vej for unge i gymnasiastalderen til at opnå studentereksamen. Men samtidig erkender udvalget, at for dem, der er kommet ud over den normale gymnasiastalder og har de fornødne forkundskaber, er de statsaner-

kendte studentereksamenskursus den naturlige vej til opnåelse af studentereksamen.

Under hensyn hertil og til, at denne kursusundervisning som tidligere omtalt nu har faste rammer, foreslår man, at studentereksamen for elever med begrænset pensum ved statsanerkendte kursus afholdes efter de samme regler, som er gældende ved gymnasieskolerne. Dog finder man det rigtigt, at der som hidtil ved statsanerkendte kursus opgives et eksamenspensum, der er noget større end ved gymnasieskolerne.

Udvalget er tillige klar over, at der for enkelte velegnede elever kan være andre forhold end alderen, der kan begrunde en forberedelse til studentereksamen ved kursus fremfor ved en gymnasieskole, hvorfor udvalget foreslår, at der åbnes mulighed for individuel dispensation fra alderskravet.

Man har ikke anset sig for kompetent til at fremkomme med forslag om, hvilke lempelser der bør gives eksaminander, der har bestået andre eksaminer, inden de indstiller sig til studentereksamen.

2. Forslag til anordning om studentereksamen ved statsanerkendte kursus
samt for privatister.

I. *Almindelige bestemmelser.*

§ 1.

Studentereksamen ved statsanerkendte kursus samt for privatister afholdes i henhold til lov nr. 165 af 7. juni 1958 § 19 ved en af ministeren nedsat eksamenskommission, som består af undervisningsinspektøren for gymnasieskolerne som formand og det fornødne antal med gymnasieundervisningen i de pågældende fag fortlørlige faglærere, der udvælges af ministeren for ét år ad gangen, og som med undtagelse af undervisningsinspektørens faglige medhjælpere højst kan fungere i 10 eksamensterminer.

§ 2.

Den, der ønsker at underkaste sig studentereksamen ved eksamenskommissionen, må være fyldt 19 år senest den 31. januar i det år, indstilling til eksamen finder sted. Hvor forholdene taler derfor, kan ministeren efter indstilling fra undervisningsinspektøren for gymnasieskolerne efter ansøgning individuelt give dispensation fra alderskravet.

Dimittenden skal almindeligvis indstilles til eksamen af den eller dem, der har ledet hans undervisning, jfr. dog de i § ... indeholdte regler for indstilling til studentereksamen på grundlag af visse tidligere beståede eksaminer. De nærmere bestemmelser om indstilling fastsættes af ministeren.

§ 3.

1. Enhver bedømmelse ved studentereksamen ved eksamenskommissionen

skal udtrykkes ved følgende karakterer:

2. Der gives følgende karakterer:

Den sproglige linie :

På *den klassisk-sproglige gren* : i skriftlig dansk, mundtlig dansk, engelsk, tysk, fransk eller russisk, latinsk version (2 prøver), mundtlig latin, græsk, historie med samfundslære, geografi, biologi, matematik, orden med skriftlige arbejder. I alt 13 karakterer.

På *den nysproglige gren* : i skriftlig dansk, mundtlig dansk, skriftlig engelsk (2 prøver), mundtlig engelsk, skriftlig tysk, mundtlig tysk, fransk eller russisk, latin, oldtidskundskab, historie med samfundslære, geografi, biologi, matematik, orden med skriftlige arbejder. I alt 14 karakterer.

På *den samfundssproglige gren* : i skriftlig dansk, mundtlig dansk, skriftlig engelsk, mundtlig engelsk, tysk, fransk eller russisk, latin, oldtidskundskab, historie, skriftlig samfundsfag (2 prøver), mundtlig samfundsfag, geografi, biologi, matematik, orden med skriftlige arbejder. I alt 15 karakterer.

Den matematiske linie:

På *den matematisk-fysiske gren* : i skriftlig dansk, mundtlig dansk, engelsk eller tysk, fransk eller russisk, oldtidskundskab, historie med samfundslære, geografi, biologi, fysik (hvori medregnes karakteren fra en skriftlig prøve), kemi, skriftlig matematik (2 prøver), mundtlig matematik, orden med skriftlige arbejder. I alt 13 karakterer.

På *den samfundsmatematiske gren* : i skriftlig dansk, mundtlig dansk, engelsk eller tysk, fransk eller russisk, oldtidskundskab, historie, skriftlig samfundsfag (2 prøver), mundtlig samfundsfag, geografi, biologi, fysik, kemi, skriftlig matematik, mundtlig matematik, orden med skriftlige arbejder. I alt 15 karakterer.

På *den naturfaglige gren* : i skriftlig dansk, mundtlig dansk, engelsk eller tysk, fransk eller russisk, oldtidskundskab, historie med samfundslære, skriftlig biologi med biokemi (2 prøver), mundtlig biologi med biokemi, geografi, fysik, kemi, skriftlig matematik, mundtlig matematik, orden med skriftlige arbejder. I alt 14 karakterer.

For de eksaminander på den matematiske linie, der ikke tidligere har bestået en realeksamen, gælder, at indstilling til studentereksamen ikke kan ske, før de pågældende har dokumenteret, at de i det af fagene engelsk og tysk, der bortvælges til eksamen, har kundskaber, der mindst svarer til kravene ved udgangen af 2. realklasse.

3. Karakteren for orden med skriftlige arbejder udregnes på følgende måde:

I hvert af de skriftlige fag gives en fagkarakter i orden, og af fagkaraktererne udregnes den endelige karakter i orden ved addition og derpå følgende division af summerne med karakterernes antal; fremkommer der ved denne division et tal, som ikke svarer til et af tallene i den i stk. 1 nævnte række, forhøjes tallet til det nærmest liggende højere tal i rækken, hvis det er lig med eller ligger over middeltallet mellem det nærmeste lavere og det nærmeste højere tal i rækken, medens det nærmeste lavere tal i rækken i modsat fald angiver karakteren.

4. Af de givne eksamenskarakterer, der hver gælder enkelt, udregnes et gennem-

snitstal med én decimal, idet der tillægges karaktererne de i stk. 1 angivne talværdier; dette gennemsnitstal angiver eksamensresultatet.

5. Til at bestå eksamen kræves, at den pågældende skal have opnået et eksamensresultat af mindst
6. Ved statsanerkendte kursus gives der elever med begrænset pensum årskarakterer, der medregnes i eksamensresultatet.
7. Såfremt mindst 10 elever ønsker faget religion, skal undervisning heri gives dem. Undervisningen kan ligge udenfor den normale timeplan.

Der afholdes ikke eksamen i faget, og der gives ikke årskarakterer.

§ 4.

Med hensyn til undervisningens formål i de enkelte fag gælder bestemmelserne i anordning af . . . 196 . om undervisningen i gymnasiet, ligesom de i undervisningsministeriets bekendtgørelse af . . . 196 . om undervisningen i gymnasiet angivne almindelige principper finder tilsvarende anvendelse.

// . Studentereksamen ved statsanerkendte kursus.

(Statsanerkendelse af private studentereksamenskursus meddeles i overensstemmelse med de derom givne regler, for tiden lov nr. 273 af 24. maj 1948 om statstilskud til private statsanerkendte studentereksamenskursus).

§ 5.

Adgang til at indstilles til studentereksamen med begrænset pensum ved et statsanerkendt kursus har elever, der efter at have bestået realeksamen regelmæssigt har fulgt en 2-årig undervisning på ved-

kommende kursus, og som er fyldt 19 år senest den 31. januar i det år, indstilling til studentereksamen finder sted.

I særlige tilfælde kan undervisningsministeren - eller efter hans bemyndigelse undervisningsinspektøren for gymnasieskolerne — anerkende også anden uddannelse end den, der afsluttes med realeksamen, som berettigende til at indstilles til studentereksamen fra et statsanerkendt kursus, samt tillade, at en elev, som er optaget på et statsemerket kursus efter den 2-årige undervisnings begyndelse, indstilles til eksamen med begrænset pensum.

Hvor forholdene taler derfor, kan ministeren efter indstilling fra undervisningsinspektøren for gymnasieskolerne efter ansøgning individuelt give dispensation fra alderskravet.

6.

Studentereksamen for elever med begrænset pensum ved statsanerkendte kurser afholdes efter de samme regler, som er gældende ved gymnasieskolerne, dog således, at eksamenspensum i de fag, hvor der ved gymnasieskolerne er begrænset pensum, er 25% større end gymnasieskolerens eksamenspensum.

Eksamenspensum udvælges af de enkelte faglærere, der også stiller eksamensspørgsmålene efter samme regler som ved gymnasieskolerne.

Ved eksamen for elever med begrænset pensum aflægges efter undervisningsinspektørens nærmere bestemmelse ni skriftlige og mundtlige prøver i hver klasse.

For elever med begrænset pensum gives der 2 arter af bedømmelse: årskarakterer og eksamenskarakterer. Årskaraktererne, der er en bedømmelse af elevernes standpunkt ved skoleårets afslutning, fastsættes af faglærerne og indføres i eksamensprotokollen. Før fastsættelsen af de enkelte årskarakterer drøftes elevernes standpunkt

på et lærermøde under kursuslederens foræde.

Eksamenskarakteren udtrykker bedømmelsen af hver enkelt samlet eksamenspræstation. Den gives:

- a. for de skriftlige eksamenspræstationer af to af undervisningsinspektøren beskikkede censorer;
- b. for de mundtlige eksamenspræstationer af faglæreren og et af undervisningsinspektøren beskikket medlem af eksamenskommissionen.

På den klassisk-sproglige gren afsluttes undervisningen i engelsk og tysk ét år før den endelige studentereksamen; der afholdes ikke eksamen i disse fag, men årskaraktererne overføres til eksamensbeviset som årskarakterer.

I fagene geografi og matematik på den klassisk-sproglige gren og på den nysproglige gren, tysk og matematik på den samfundssproglige gren, engelsk/tysk og geografi på den matematisk-fysiske gren, engelsk/tysk på den samfundsmatematiske og den naturfaglige gren afholdes eksamen ét år før den endelige eksamen, og årskaraktererne i de pågældende fag overføres til eksamensbeviset som årskarakterer.

I de fag, hvori eksamen bortfalder, medregnes årskarakteren tillige som eksamenskarakter.

Af hver af de 2 karakterrækker, årskaraktererne og eksamenskaraktererne (herunder de som eksamenskarakterer overførte årskarakterer), udregnes et gennemsnitstal af de givne karakterer, idet der tillægges disse de i § 3,1 angivne talværdier; resultatet udtrykkes med 1 decimal; af de to gennemsnitstal udregnes middeltallet, som udtrykt med 1 decimal angiver eksamensresultatet.

Til at bestå eksamen kræves et gennemsnit af mindst, såvel af årskaraktererne som af eksamenskaraktererne.

I den autoriserede eksamensprotokol og på eksamensbeviset indføres alle årskaraktererne og eksamenskaraktererne (herunder de som eksamenskarakterer overførte årskarakterer, udtrykkeligt angivet som sådanne), de 2 gennemsnitstal af disse og eksamensresultatet.

§ 7.

Kravene til læsepensum er i de forskellige fag følgende :
(gymnasieskolens pensum).

§ 8.

I de enkelte fag er eksamensfordringerne for elever med begrænset pensum følgende :

A. Dansk.

Prøven er skriftlig og mundtlig.

- I. Ved *den skriftlige prøve* skrives en stil, hvortil der ikke må benyttes hjælpemidler. Der gives frit valg mellem mindst 5 opgaver. Til besvarelsen gives 5 timer.
- Ila. Det til *den mundtlige prøve* opgivne pensum skal være læst intensivt.
Der opgives:
 1. af dansk litteratur mindst 4 større værker og 180 sider kortere tekster, eller mindst 5 større værker, 150 sider kortere tekster. Et af værkerne kan erstattes af et norsk. Teksterne skal være af forskelligartet indhold, stil og genre, og opgivelserne skal gøre det muligt alsidigt og indgående at prøve elevernes viden om den danske litteraturs centrale perioder og forfattere. Teksterne skal udvælges med en vis afveksling fra år til år.

I pensum kan indgå afsnit af større værker, der har været læst i deres helhed.

En tekst, der overskrider 10 normalsider, kan kun medregnes i eksamenspensum med 10 normalsider.

Ai' litteraturhistorie opgives kun tiden efter 1700; i øvrigt opgives kun den til forståelse af den opgivne litteratur nødvendige litteraturhistorie.

2. Af svensk, norsk og anden udenlandsk litteratur opgives mindst 60 sider kortere svenske tekster og 25 sider norske eller 35 sider kortere svenske tekster, 15 sider norske og 60 sider tekster fra andre landes litteratur eller mindst 35 sider kortere svenske tekster, 15 sider norske og 35 sider tekster og 1 større værk fra andre landes litteratur.
Det svenske pensum skal omfatte såvel poesi som prosa, og teksterne skal være valgt fra forskellige perioder.
I det norske pensum skal nynorsk være repræsenteret,
- b. Den enkelte elev prøves i:
 1. en af de opgivne danske tekster eller et af de større værker. Under fortolkningen skal eksaminandens sproglige viden prøves ved, at han gennem sproglige og stilistiske iagttagelser giver en karakteristisk af teksten.
Med udgangspunkt i teksten prøves eksaminandens almindelige litteraturhistoriske viden.
 2. en af de opgivne tekster (evt. det opgivne værk) fra svensk, norsk eller anden udenlandsk litteratur.

Teksten behandles litterært, dog ikke med samme grundighed som den danske tekst, og således, at paralleller til den danske litteratur drages, hvor det er muligt.

Drøjer det sig om en svensk eller norsk tekst, skal den oversættes i fornødent omfang.

Eksamensspørgsmålene fordeles efter de under Ha. 2. angivne forhold.

De forelagte litteratursteder må være valgt således, at de belyser væsentlige træk af forfatteren og tiden, og de må på rimelig måde være fordelt over hele pensum.

B. Engelsk.

Den nysproglige gren :

Prøven er skriftlig og mundtlig.

Den skriftlige prøve består af en oversættelse fra dansk til engelsk og en friere opgave på engelsk. Ved besvarelsen af den friere opgave er det tilladt at benytte ordbøger, som er godkendt af undervisningsinspektionen.

Med hensyn til arten af den friere opgave vælger læreren for det enkelte hold mellem :

- en besvarelse af spørgsmål af indholdsmæssig og eventuelt sproglig art i tilknytning til en udleveret tekst.
- en fyldig gengivelse af en forelæst tekst, hvortil der udleveres en kort indholds-oversigt.
- et kortere referat af en længere engelsk tekst.
- et kortere referat af en længere dansk tekst.

Til besvarelse af oversættelsesopgaven gives 2 ½ time, til den friere opgave gives for type b. 4 ½ time, for de øvrige 5 timer.

Til *den mundtlige prøve* opgives 185

sider af det efter pkt. .. i § 7 læste stof. Eksamensopgivelserne bør give en alsidig repræsentation af det læste.

Den enkelte elev prøves i:

- ulæst tekst:
 - oplæsning og oversættelse af et ikke for let prosastykke på ca. $\frac{3}{4}$ side, som eleven forinden har fået mindst 15 minutter til at forberede sig på.
- læst tekst:
 - oplæsning og oversættelse af et stykke på ca. $\frac{1}{2}$ side. Hvis eleverne er undervist udelukkende efter den direkte metode, kan oversættelsen erstattes af en udsørgen på engelsk, som klargør elevens rent sproglige forståelse af stykkets enkeltheder. Oversættelse eller forklaring på dansk skal forlanges på punkter, hvor elevens fulde forståelse ikke er lagt for dagen ved denne udsørgen.
 - litterær og real forståelse af teksten.
 - talefærdighed - normalt ved, at den samtale, der prøver forståelsen af teksten, foregår på engelsk.

Den samfundssproglige gren :

Prøven er skriftlig og mundtlig.

Den skriftlige prøve består af en kombineret opgave på engelsk, for hvis første del læreren for det enkelte hold vælger mellem :

- en besvarelse af spørgsmål af indholdsmæssig art i tilknytning til en udleveret tekst.
- en fyldig gengivelse af en forelæst tekst, hvortil der er udleveret en kort indholds-oversigt.

Anden del af opgaven består i begge tilfælde af en kort oversættelsesopgave (en halv snes linier), hvis sprogstof har tilknytning til sprogstoffet i prøvens første del.

Til første del af opgaven er det tilladt at benytte ordbøger, som er godkendt af un-

dervisningsinspektionen. Når den enkelte elev skønner, at han er færdig til at begynde på prøvens anden del, afleverer han ordbøgerne og får teksten til oversættelsesopgaven udleveret.

Til besvarelse af den kombinerede opgave gives 434 time.

Til *den mundtlige prøve* opgives 125 sider af det efter pkt. .. i § 7 læste stof. Eksamensopgivelserne bør give en alsidig repræsentation af det læste.

Den enkelte elev prøves i :

1. ulæst tekst:
 - oplæsning og oversættelse af et prosastykke på ca. $\frac{1}{2}$ side, som eleven forinden har fået mindst 10 minutter til at forberede sig på.
2. læst tekst:
 - a. oplæsning og oversættelse af et stykke på ca. $\frac{1}{2}$ side. Hvis eleverne er undervist udelukkende efter den direkte metode, kan oversættelsen erstattes af en udspørgen på engelsk, som klargør elevens rent sproglige forståelse af stykkets enkeltheder. Oversættelse eller forklaring på dansk skal forlanges på punkter, hvor elevens fulde forståelse ikke er lagt for dagen ved denne udspørgen.
 - b. litterær og real forståelse af teksten.
 - c. talefærdighed - normalt ved, at den samtale, der prøver forståelsen af teksten, foregår på engelsk.

Den matematiske linie :

Prøven er mundtlig.

Der opgives et rimeligt varieret udvalg på 125 sider af det intensivt læste stof.

Den enkelte elev prøves i :

1. oplæsning og oversættelse af en ulæst tekst på ca. $\frac{1}{2}$ side, som eleven forinden har fået mindst 10 minutter til at forberede sig på.

2. oplæsning af et stykke på knap $\frac{1}{2}$ side af det opgivne stof. Den sproglige forståelse prøves ved oversættelse eller spørgsmål og svar på engelsk.

3. Med udgangspunkt i det forelagte stykke af det opgivne stof føres en samtale på engelsk, der prøver elevens talefærdighed og hans forståelse af tekstens indhold. Der lægges ved bedømmelsen af den engelske talefærdighed mere vægt på, hvor flydende og naturligt eleven udtrykker sig, end på, om alle enkeltheder er korrekte.

C. Tysk.

Den nysproglige gren :

Prøven er skriftlig og mundtlig.

Ved *den skriftlige eksamen* prøves i en sammenhængende tekst, hvis første afsnit (ca. 10 linier) forelægges eleverne på dansk til oversættelse. Resten af teksten, der er på tysk, oplæses 2 gange, og indholdet gengives af eleverne i referatform.

Benyttelse af ordbøger er tilladt under hele prøven.

Til besvarelsen gives 5 timer.

Til *den mundtlige prøve* opgives 125 sider af det under punkt .. i § 7 læste stof.

Ved *den mundtlige prøve* eksamineres den enkelte elev i :

1. et ulæst, ikke for let prosastykke på ca. $\frac{3}{4}$ side, som læses op og oversættes. Der gives eleven mindst 15 minutter, hvor han kan forberede sig på det ulæste stykke, han skal prøves i.
2. oplæsning og oversættelse af et stykke på ca. $\frac{1}{2}$ side af det opgivne stof. Der prøves i real og litteraturhistorisk forståelse af denne tekst.

Desuden prøves i tysk samtalefærdighed i tilknytning til den opgivne (eller eventuelt den ulæste) tekst, hvor denne afgiver passende udgangspunkt herfor.

Den samfundssproglige gren :

Prøven er mundtlig.

Den enkelte elev prøves i et ulæst, ikke for svært prosastykke på ca. $\frac{3}{4}$ side. Elevens forståelse og udtryksfærdighed prøves i samtaleform.

Der gives eleven mindst 10 minutter, hvor han kan forberede sig på det ulæste stykke.

Den matematiske linie :

Prøven er mundtlig.

Den enkelte elev prøves i :

1. en ulæst, nyere, sprogligt lettilgængelig prosatekst på ca. $\frac{1}{2}$ side. Elevens forståelse og udtryksfærdighed prøves i samtaleform. Der gives eleven mindst 10 minutter, hvor han kan forberede sig på den ulæste tekst.
2. et stykke på knap $\frac{1}{2}$ side af det opgivne stof. Teksten oversættes, og der føres en kort samtale om indholdet. Der lægges ved bedømmelsen mere vægt på, hvor flydende og naturligt eleven udtrykker sig, end på, om alle enkeltheder er korrekte.

D. Fransk.

Prøven er mundtlig.

Der prøves i en ulæst prosatekst på ca. 1 normalside, som censor vælger blandt de af undervisningsinspektionen anerkendte stykker, noget lettere for matematikere end for sproglige. Til denne ekstemporalprøve gives der eksaminanden en forberedelse på mindst 15 minutter. Teksten oplæses og oversættes. Eksaminanden prøves i mundtlig udtryksfærdighed ved, at lian med lukket bog giver et referat af teksten, hvilket gerne må støttes ved, at eksaminator stiller spørgsmål på fransk og lader eksaminanden oversætte lettere danske sætninger, der refererer teksten.

E. Russisk.

Prøven er mundtlig.

Der prøves i ca. $\frac{1}{2}$ normalside af en lettere, ulæst prosatekst, tilrettelagt af undervisningsinspektionen. Der gives eksaminanden mindst 15 minutter til gennemlæsning. Teksten oversættes, hvorefter den oplæses. Derefter prøves eksaminandens udtryksfærdighed ved en simpel samtale på grundlag af den forelagte tekst. Dersom eksaminanden er for bunden af den forelagte tekst, kan prøven suppleres ved oversættelse af lette danske sætninger i relation til teksten.

F. Latin.

Den klassisk-sproglige gren.

Prøven er skriftlig og mundtlig.

Til *skriftlig prøve* gives der to versioner :

Den ene skal i omfang være lidt over 1 normalside og må ikke være vanskeligere end de prosatekster, der normalt læses i III gymnasieklasse. Eksaminanderne må benytte deres latinsk-danske ordbog. Der gives 4 timer til udarbejdelsen.

Den anden skal i omfang være ca. 1 normalside og noget lettere end den første. Intet hjælpemiddel må anvendes. Der gives ligeledes 4 timer til udarbejdelsen.

Til *mundtlig prøve* opgives 75 normalsider prosa af forskellige forfattere, samt 750 vers væsentligst af digtere fra den klassiske periode.

Eksaminanden prøves i et enkelt sted af det opgivne pensum, som han skal oversætte og læse op; der prøves desuden i sproglig og real forståelse af det forelagte sted samt i kendskab til værkets kulturelle forudsætninger, indhold og form. Der bør ved prøven lægges vægt på eksaminandens evne til selvstændigt at gøre rede for det forelagte.

Den nysproglige og den samfundssproglige gren.

Prøven er mundtlig.

Der opgives 60 sider af forskellige forfattere, udtaget nogenlunde ligeligt af hele det læste pensum. Heri kan ikke medtages noget af de tilladte 30 normalsider tilrettelagt tekst.

Hver eksaminand prøves i et enkelt sted af det opgivne pensum, som han skal oversætte og læse op; der prøves desuden i sproglig og real forståelse af det forelagte sted samt i kendskab til værkets kulturelle forudsætninger, indhold og form.

G. Græsk.

Prøven er mundtlig.

Der opgives 700 vers poesi og 65 sider prosa. Eksaminanden prøves i et enkelt sted af det opgivne pensum, som han skal oversætte og læse op. Der prøves desuden i sproglig og real forståelse af det forelagte sted samt i kendskab til værkets kulturelle forudsætninger, indhold og form. Eksaminationen bør tillige give eleven lejlighed til at vise, hvilket udbytte han har fået aflæsning af værker i oversættelse. En eksamination i kunsthistorisk stof på grundlag af et eksaminanden forelagt billede kan ske i tilslutning til teksten eller gennem korte særlige spørgsmål.

Der bør ved prøven lægges vægt på eksaminandens evne til selvstændigt at gøre rede for det forelagte.

H. Oldtidskundskab.

Prøven er mundtlig.

Der opgives af poesi mindst 1200 vers og 1 drama; af prosa mindst 100 sider. Desuden opgives et udvalg af typiske værker af græsk (romersk) billed- og bygningskunst i rimelig fordeling mellem kunstar-

terne. Til vejledning anføres som et passende udvalg: nogle værker fra kretisk-mykensk tid; Delfi, Olympia, Akropolis (arkitektur og skulpturel udsmykning); teatret; ca. 10 enkeltarbejder (skulptur, vasemaleri m.v.).

Ved hver eksamination lægges et sted af det opgivne litteraturpensum til grund. Dette bør vælges således, at det giver lejlighed til at komme ind på virkelig betydningsfulde spørgsmål. Eksaminanden skal med teksten til rådighed kunne gøre rede for det oplæste steds indhold som helhed og i væsentlige enkeltheder, samt placere det i den sammenhæng, hvori det hører hjemme. Eksamination i kunsthistorisk stof på grundlag af et eksaminanden forelagt billede kan ske i tilslutning til teksten eller gennem korte selvstændige spørgsmål. Eksaminanden bør ikke alene være fortrolig med det enkelte kunstværk, han opgiver, men også være i stand til med nogenlunde sikkerhed kort at karakterisere og placere andre typiske værker, der bliver ham forelagt fra det område, der er behandlet.

I. Historie.

Prøven er mundtlig.

Der eksamineres i to spørgsmål, hvoraf kun ét må falde i tekster, billedstof, statistisk materiale eller speciale.

Der opgives:

1. Fire større afsnit af historien før ca. 1900, udvalgt således, at både verdenshistorien og Nordens historie er repræsenteret, samt 20-30 sider tekster og 8-12 billeder eller billedgrupper fra tiden før 1900. Opgivelser af billeder kan ned sættes til indtil halvdelen, hvis tekstopgivelser øges tilsvarende, og omvendt. En del af tekstopgivelserne kan erstattes af statistisk materiale.
2. Ca. halvdelen af historien efter ca.

1900, udvalgt således, at både verdenshistorien og Nordens historie er repræsenteret, samt 20-30 sider tekster. En del af teksterne kan erstattes med billeder eller med statistisk materiale, men der kan ikke opgives mindre end 15 sider tekster.

3. For elever, der ikke følger samfundsgrene: ca. to trediedele af samfundslæren.

Opgives et speciale i tiden før 1900, udgår ét afsnit samt billed- og tekstopgivelser før 1900. Opgives to specialer før 1900, bortfalder opgivelser under punkt 1. — Opgives et speciale i tiden efter ca. 1900 eller i samfundslære, udgår tekstopgivelser efter 1900, og der opgives kun en tredjedel af stoffet.

Til nærmere forståelse af det under punkt 1 anførte bemærkes:

Til eksamensopgivelser kan udtages større samlede afsnit af verdenshistorien eller Nordens historie, f.eks. Roms historie, verdenshistorien ca. 750-1300, Nordens historie indtil ca. 1380, verdenshistorien ca. 1650-1789, stormagterne i tiden ca. 1815-1900 eller Danmark i samme tidsrum, eller der kan opgives særlige emner, der spænder over længere tidsrum, men danner et naturligt hele, eller længere afsnit af enkelte landes historie af lignende omfang som de anførte afsnit, eventuelt afsnit af verdenshistorien og Nordens historie sammen. Der er intet til hinder for at opgive et afsnit af verdenshistorien og et andet af Nordens historie, der dækker samme tidsrum, eller lægge to afsnit i forlængelse af hinanden.

Hvis et tidsafsnit er gennemgået ved periodelæsning eller ved »dokumenterende« undervisning (jfr. bekendtgørelse af 196 . om undervisningen i gymnasiet § 10), erstatter det her behandlede materiale et afsnit i opgivelserne, og hvad der

her opgives af tekster og billeder, eventuelt statistisk materiale, indgår i tekst- og billedopgivelserne under punkt 1.

Opgives der tekster og/eller billeder i større omfang end normalt under punkt 1, kan omfanget af de opgivne tidsafsnit begrænses i forhold hertil. Normalt vil det være naturligt at opgive billeder, tekster og statistisk materiale i sammenhæng med de øvrige opgivelser, men der er intet til hinder for uden for de opgivne afsnit at udtage grupper af billeder og/eller tekster, der tilsammen belyser et spørgsmål, f. eks. middelalderlig kirkearkitektur, dansk landbrug eller danske partiprogrammer i tiden 1870-1914.

Hvad der under punkt 1 og 2 opgives af tekster, billeder og statistisk materiale, må være velegnet både til undervisning og til eksamination. I stedet for enkelte billeder kan opgives billedgrupper, der tilsammen viser noget typisk og væsentligt; en sådan billedgruppe kan efter indhold og karakter erstatte indtil 3 enkeltbilleder. Diagrammer og tabeller fra Statistisk Årbog eller andre statistiske publikationer eller fra lærebøgerne i samfundslære kan indgå i opgivelserne i historie.

Der bør i løbet af en årrække skiftes mellem de afsnit af historien, der opgives til eksamen, ligesom det samme speciale normalt ikke bør læses til stadighed.

I almindelighed må det være lærerens opgave at stille krav til eksaminanderne i overensstemmelse med den undervisning, der er givet; i særlig grad må dette gælde eksamination i speciale, periodelæsning og stof gennemgået ved »dokumenterende« undervisning.

J. Samfunds-fag.

Prøven er skriftlig og mundtlig.

Den skriftlige prøve består af to opgavesæt, hvoraf mindst ét skal have en sådan form, at besvarelsen skal ske på grund-

lag af udleveret materiale (tekster, tal o.a.) med dertil knyttede vejledende spørgsmål.

Efter undervisningsinspektionens bestemmelse kan det tillades eleven at benytte nærmere angivne hjælpemidler ved besvarelsen.

Til besvarelsen af hvert af opgavesættene gives 4 eller 5 timer.

Til *den mundtlige prøve* opgives 1) ca. 50% af lærestoffet, således at såvel samfundets økonomiske og sociale struktur som danske og internationale politiske forhold er repræsenteret, 2) i tilknytning dertil 80-120 sider tekst og talmateriale, og 3) specialet.

Der stilles hver elev to spørgsmål, hvoraf det ene inden for specialet eller i forbindelse med det opgivne tekst- og talmateriale; ét af spørgsmålene skal vedrøre danske eller internationale politiske forhold.

K. Geografi.

Prøven er mundtlig.

Til prøven opgives hele det læste stof.

På den sproglige linies nysproglige og klassisk-sproglige grene samt på den matematiske linies matematisk-fysiske gren stilles ét spørgsmål.

På de samfundsfaglige grene og på den naturfaglige gren stilles to spørgsmål, hvoraf det ene skal falde inden for det stof, der specielt er læst på disse grene ud over det normale stof.

L. Biologi.

Den sproglige linie og den matematiske linies matematisk-fysiske og samfundsmatematiske grene :

Prøven er mundtlig.

Til prøven opgives hele det læste pensum. Eksamensspørgsmålene skal hentes fra hele stoffet og så vidt muligt kombineres flere sider af faget.

Den naturfaglige gren (biologi med biokemi):

Prøven er skriftlig og mundtlig. Der prøves i hele det læste pensum. Der afholdes 2 *skriftlige prøver*. Ved den første prøve, hvis varighed er 4 timer, skal eleverne behandle et alment biologisk emne, der berører flere af fagets discipliner. - Ved den anden prøve, hvis varighed er 3 timer, skal eleverne kortfattet besvare 9 spørgsmål, der er hentet fra flere af fagets discipliner.

Ved *den mundtlige prøve* stilles der eksaminanden 2 spørgsmål, hvoraf det ene kan være i specialet.

Ved den mundtlige prøve kan præparater, herunder mikroskopiske præparater, elevernes egne samlinger og rapporthæfter danne grundlag for eksaminationen.

Ved den skriftlige prøve kan forelagt materiale danne grundlag for besvarelsen.

M. Kemi.

Den matematisk-fysiske og den naturfaglige gren :

Prøven er mundtlig.

Til prøven opgives et pensum, der udgør ca. 60% af det læste stof. Det opgivne pensum skal vælges således, at almen, uorganisk og organisk kemi samt et eventuelt læst speciale bliver repræsenteret.

Den enkelte elev prøves i ét spørgsmål inden for det opgivne pensum. Hvis censor ønsker det, kan der desuden stilles eksaminanden en lille praktisk prøve.

Den samfundsmatematiske gren :

Prøven er mundtlig.

Til prøven opgives et pensum, der udgør ca. 60% af det læste stof. Det opgivne pensum skal vælges således, at almen, uorganisk og organisk kemi bliver repræsenteret.

Den enkelte elev prøves i ét spørgsmål inden for det opgivne pensum.

N. Fysik.

Den matematisk-fysiske gren :

Prøven er skriftlig og mundtlig.

Til *den skriftlige prøve* gives ét sæt opgaver. Disse kan vælges fra alle dele af det læste stof undtagen fra astronomi og det valgfri emne og skal tjene til at undersøge elevernes færdighed i at løse simple fysiske problemer.

Ved besvarelsen af opgaverne er det tilladt eleverne at benytte følgende hjælpemidler: logaritmetabel, regnestok samt et af undervisningsinspektionen godkendt kompendium indeholdende konstanter, formler og sætninger.

Til besvarelsen af opgaverne gives 3 timer.

Til *den mundtlige prøve* opgives et pensum, som er omtrent $\frac{2}{5}$ af alt det læste stof, og desuden opgives 20 af de udførte praktiske øvelser. Rapporter over alle de udførte øvelser fremlægges. Det tilstræbes, at eksamenspensum udvælges ligeligt af det læste stof, og det bør altid rumme den mekaniske fysiks grundbegreber, ligesom specialet må være repræsenteret. De opgivne øvelser vælges såvel inden for som uden for det opgivne pensum.

Den enkelte elev prøves i to spørgsmål, ét i det opgivne pensum og ét i de opgivne fysiske øvelser. Eksaminationen i øvelsen sker på grundlag af de benyttede apparater og de fremlagte rapporter.

Eksamenskarakteren i fysik udregnes som et gennemsnit af karakteren for den skriftlige prøve (vægt $\frac{1}{3}$) og karakteren for den mundtlige prøve (vægt $\frac{2}{3}$). Hvis mundtlig prøve bortfalder, benyttes ved udregningen af gennemsnitskarakteren karakteren for den skriftlige prøve (vægt $\frac{1}{3}$) og årskarakteren i fysik (vægt $\frac{2}{3}$).

Den samfundsmatematiske og den naturfaglige gren :

Prøven er mundtlig.

Der opgives et pensum på ca. $\frac{2}{5}$ af det læste stof og de hertil hørende elevøvelser. Rapporter over alle elevøvelser fremlægges.

Den enkelte elev prøves i ét spørgsmål, i hvilket løsning af et numerisk problem eller gennemgang af en elevøvelse kan indgå i tilknytning til teorien.

O. Matematik.

Den sproglige linie :

Prøven, der linder sted ét år før den afsluttende studentereksamen, er mundtlig.

Der opgives et pensum, som er ca. $\frac{4}{5}$ af det læste stof. Eksamensspørgsmålene udtages fra alle dele af det opgivne pensum.

Der gives ét spørgsmål til hver eksaminand.

Den matematisk-fysiske gren :

Prøven er skriftlig og mundtlig.

Til *den skriftlige prøve* gives to sæt opgaver. Hvert opgavesæt består af fire opgaver. Heraf er de to obligatoriske for samtlige eksaminander, medens der gives den enkelte frit valg mellem de to andre opgaver, hvoraf kun én kan afleveres til bedømmelse.

Til besvarelse af hvert opgavesæt gives 4 timer.

Det tillades eksaminanderne at medbringe følgende hjælpemidler: en regnestok og en tabelsamling, begge godkendte af undervisningsinspektionen, samt en af undervisningsinspektionen udarbejdet formelsamling.

Opgaverne kan vælges fra alle dele af det læste stof undtagen fra det valgfri emne. Der skal jævnlig stilles opgaver, som kan tjene til at prøve eksaminander-

nes færdighed i numerisk regning. Desuden bør der lejlighedsvis stilles opgaver, som giver anledning til at undersøge, om der er erhvervet forståelse af matematikkens anvendelse inden for andre fagområder. I disse opgavers tekst skal de nødvendige ikke-matematiske forudsætninger nøje præciseres.

Til *den mundtlige prøve* opgives et pensum, der er ca. $\frac{3}{5}$ af det læste stof. I det opgivne pensum skal indgå en væsentlig del af det valgfri emne. Opgivelserne bør udvælges med en vis afveksling fra år til år.

Eksamensspørgsmålene udtages fra alle dele af det opgivne pensum.

Der gives hver eksaminand to spørgsmål.

Under prøven må der lægges vægt på at undersøge, ikke blot om eksaminanden har opnået en god forståelse af enkeltheder, men også om vedkommende har erhvervet sig et almindeligt overblik over stoffet.

Ved bedømmelsen bør der tages hensyn til eksaminandens evne til selvstændig fremstilling.

Den samfundsmatematiske og den naturfaglige gren :

Prøven er skriftlig og mundtlig.

Til *den skriftlige prøve* gives ét opgavesæt, der består af fire opgaver. Heraf er de to obligatoriske for samtlige eksaminander, medens der gives den enkelte frit valg mellem de to andre opgaver, hvoraf kun én kan afleveres til bedømmelse.

Til besvarelse af opgavesættet gives 4 timer.

Det tillades eksaminanderne at medbringe følgende hjælpemidler: en regnestok og en tabelsamling, begge godkendte af undervisningsinspektionen, samt en af undervisningsinspektionen udarbejdet formelsamling.

Opgaverne kan vælges fra alle dele af

det læste stof. Der skal jævnlig stilles opgaver, som kan tjene til at prøve eksaminandernes færdighed i numerisk regning. Desuden bør der lejlighedsvis stilles opgaver, som giver anledning til at undersøge, om der er erhvervet forståelse af matematikkens anvendelse inden for andre fagområder. I disse opgavers tekst skal de nødvendige ikke-matematiske forudsætninger nøje præciseres.

Til *den mundtlige prøve* opgives et pensum, som er omtrent $\frac{3}{5}$ af det læste stof. Opgivelserne bør udvælges med en vis afveksling fra år til år.

Eksamensspørgsmålene udtages fra alle dele af det opgivne pensum.

Der gives hver eksaminand to spørgsmål.

Under prøven må der lægges vægt på at undersøge, ikke blot om eksaminanden har opnået en god forståelse af enkeltheder, men også om vedkommende har erhvervet sig et almindeligt overblik over stoffet.

Ved bedømmelsen må der tages hensyn til eksaminandens evne til selvstændig fremstilling.

III. *Studentereksamen for privatister med fuldt pensum.*

Formerne for eksamen i de forskellige fag er de samme, som er omtalt under de enkelte fag i afsnit II.

Pensum ved eksamen er i de forskellige fag det samme, som er angivet som læsepensum i afsnit II, således at eksamensspørgsmålene ved den mundtlige eksamen kan stilles inden for hele det læste pensum.

Elever, der indstilles til studentereksamen ved et statsanerkendt kursus uden at have ret til at gå op til studentereksamen med begrænset pensum, aflægger den skriftlige del af eksamen ved vedkommende kursus på samme vilkår som elever med begrænset pensum, medens den mundtlige

del af eksamen aflægges ved eksamenskommissionen på samme vilkår, som gælder for privatister.

IV. Lettelser for eksaminander, der, forinden de indstiller sig til studentereksamen, har bestået andre eksaminer.

V. Almindelige bestemmelser.

§ 00.

Ved sider i sprogfagene forstås i nærværende anordning normalsider. En normalside prosa omfatter 1300 bogstaver, en normalside poesi 30 fire- eller femfodede verslinier eller et dertil svarende antal verslinier med færre eller flere fødder.

§00.

Nærværende anordning træder i kraft fra og med studentereksamen i april/juni 1966, således at elever med begrænset pensum aflægger prøve i forprøvefagene i eksamensterminen 1965.

§00.

Undervisningsministeren bemyndiges til at træffe de fornødne bestemmelser til gennemførelse af denne anordning og til i særlige tilfælde, efter forhandling med undervisningsinspektøren for gymnasieskolerne, at tillade afvigelser fra de givne regler.

3. Forslag til bekendtgørelse om studentereksamen
ved statsanerkendte kursus samt for privatister.

I henhold til anordning af an-
gående studentereksamen ved statsaner-
kendte kursus samt for privatister fastsæt-
tes herved følgende nærmere regler for
nævnte eksamen, idet der, hvad angår de
almindelige regler for studentereksamens
afholdelse, henvises til bekendtgørelse af
. om eksamensordningen ved stu-
dentereksamen ved gymnasieskolerne.

§ 3.

Eksamen i geografi (fællesfag) og mate-
matik på de sproglige grene, tysk på den
samfundssproglige gren samt engelsk eller
tysk og geografi (fællesfag) på den mate-
matiske linie afholdes ved udgangen af I
kursusklasse. I de øvrige fag afholdes ek-
samen ved udgangen af II kursusklasse.

§ 4.

A. *Studentereksamen ved statsanerkendte kursus* Indstilling til eksamen foretages af kur-
sus' leder efter de for lærerrådet gældende
bestemmelser.¹⁾

§ 1.

Der holdes eksamen i henhold til an-
ordning af. . . . og bekendtgørelse af...

§ 2.

Studentereksamen afholdes normalt i
april-juni.

For så vidt der måtte være anledning
dertil, afholdes i September en ekstraordi-
nær eksamen (sygeeksamen). Adgang til
at underkaste sig denne eksamen har:

- a. eksaminander, som har været indstillet
til den normale eksamen, men som på
grund af sygdom ikke er mødt til eller
ikke har fuldført eksamen;
- b. de i anordningen af §. . . . om-
handlede eksaminander, hvis særlige
grunde taler derfor.

Ansøgning om adgang til eksamen i
september indsendes, ledsaget af de dokumen-
ter og attester (i sygdomstilfælde læge-
attest), hvormed ansøgningen begrundes,
til eksamenskommissionens formand se-
nest den 1. juli.

Kursus' leder skal inden 1. januar give
undervisningsinspektøren en foreløbig
meddelelse om det omtrentlige antal ele-
ver, kursus agter at indstille til eksamen,
og hvilke lærere der skal eksaminere i
hvert enkelt fag.

Indmeldelse til afsluttende prøve efter
I kursusklasse og til studentereksamen ind-
sendes til undervisningsinspektøren inden
5. marts.

Inden 1. maj indsendes til undervis-
ningsinspektøren en nøjagtig fortegnelse i
to eksemplarer over samtlige eksamens-
opgivelser.

B. *Studentereksamen for privatister.*

§ 5.

Studentereksamen for privatister, d.v.s.
eksaminander, der er blevet forberedt til

¹⁾ Læseplansudvalget går ud fra, at der for de statsaner-
kendte studenterkursus indføres bestemmelser om
lærerråd i lighed med, hvad der allerede er tilfældet
ved statsgymnasierne.

eksamen ved ikke statsanerkendte kursus eller af private lærere, samt de i anordning af IV omhandlede eksaminander, der ønsker selv at indstille sig til eksamen, afholdes i henhold til anordning af III.

§ 6.

Den skriftlige eksamen afholdes i april, og den mundtlige eksamen afholdes i maj-juni.

Indmeldelse til eksamen indsendes inden 5. marts efter nærmere bekendtgørelse fra eksamenskommissionens formand.

§ 7.

Med undtagelse af de i anordning af IV nævnte eksaminander kan ingen eksaminand indstille sig selv til studentereksamen, men skal indstilles til eksamen af de lærere, der har undervist ham i de forskellige fag. På indmeldesskemaet meddeler de indstillende lærere de fornødne oplysninger om eksaminanden og erklærer samtidig efter bedste overbevisning, at denne er i besiddelse af de kundskaber og den modenhed, som bør kræves for at blive indstillet til studentereksamen.

Berettiget til at indstille privatister til studentereksamen er enhver, som opfylder betingelserne i § 16 i lov af 7. juni 1958 om gymnasieskoler. De, der indstiller en eksaminand til studentereksamen, skal regelmæssigt have undervist vedkommende i det (de) pågældende fag mindst hele det

sidste skoleår inden eksamen (for de eksaminanders vedkommende, som tidligere har været indstillet til eksamen, dog kun de sidste 6 måneder før eksamen).

Ved misbrug af disse regler kan retten til at indstille eksaminander til studentereksamen fratages den pågældende lærer af eksamenskommissionens formand for et tidsrum af mindst 3 år.

Hvor særlige forhold taler derfor, kan eksamenskommissionens formand dispensere fra de i § 7 givne bestemmelser, når ansøgning derom indgives senest to måneder, før indmeldelsen til eksamen skal finde sted.

§ 9.

Eksamensbedømmelsen foretages for hvert fag af to af eksamenskommissionens medlemmer, og eksaminationen foretages af et af disse to medlemmer.

§ 10.

De nærmere bestemmelser angående afholdelse af eksamen fastsættes af eksamenskommissionens formand.

§ 11.

Denne bekendtgørelse træder i kraft fra og med studentereksamen i april-juni 1966, således at elever med begrænset pensum aflægger prøve i forprøvefagene i eksamensterminen 1965.

VIII.

Forholdet til de højere lærestudier og studentereksamens anvendelse.

Da en række videregående uddannelser traditionelt forudsætter, at de studerende møder med et vist fond af specielle faglige kundskaber, har man som tidligere nævnt anset det for illusorisk at arbejde med tanken om et enhedsgymnasium, idet det ville medføre en ikke ønskelig udvidelse af den elementære undervisning på mange studieretninger med deraf følgende forlængelse af studietiden.

Man har derfor arbejdet med planer for et differentieret gymnasium, idet man har søgt at tage ligelige hensyn til de forventninger, som universiteterne og de højere lærestudier stiller til de studerendes forkundskaber, og til den almene orientering, gymnasiet som skolens sidste trin skal give sine elever, der jo for en stor dels vedkommende ikke fortsætter med en akademisk uddannelse.

Man er gennem de repræsentanter, som universiteterne og Danmarks tekniske Højskole har haft i udvalget, blevet orienteret om disses syn på arbejdet med timeplaner og læseplaner og deres ønsker med hensyn til de enkelte til forskellige studieretninger kvalificerende fag.

Man har taget videst muligt hensyn til sådanne ønsker, men har ikke kunnet imødekomme dem i deres helhed, når man har skullet opretholde en naturlig balance såvel mellem de kvalificerende fag indbyrdes som mellem disse og de øvrige fag, og når man har skullet tage hensyn til studentereksamens funktion som noget mere end en eksamen, som giver adgang til universiteterne og de højere lærestudier. Hertil kommer endelig, at gymnasiet

er uden indflydelse på det grundlag, som dets elever møder med fra realafdelingen, og derfor må indrette sin undervisning efter det givne grundlag. Konsekvensen er, da der er en naturlig grænse for, hvad gymnasiet kan nå at lære sine elever i løbet af 3 år, at universiteterne og de højere lærestudier må acceptere de resultater, der kan nås i gymnasiet, og indrette deres begynderundervisning derefter.

Man har imødekommet universiteterne ved at genindføre matematik i ny skikkelse på den sproglige linie, således at studenter af denne linie kan undgå at aflægge tillægsprøve i dette fag, når de vil studere medicin og statsvidenskab. Herved har man samtidig tilgodeset et ønske om, at eleverne, der undervises i en humanistisk-lingvistisk atmosfære, kan få et indblik i matematisk-naturvidenskabelig tænkning og arbejdsmetode. På den matematiske linie er undervisningen i moderne sprog blevet styrket under hensyn til det voksende samkvem, teknikere og naturvidenskabsmænd har med udenlandske fagfæller, og for at lette de studerende tilegnelsen af udenlandsk faglitteratur.

På den nysproglige gren er latin blevet reduceret med én ugentlig time, og fagets timetal er nu det samme som før 1953. Samtidig foreslås der en reduktion af pensum for at skaffe mulighed for en større fordybelse : teksterne og deres historiske baggrund og for at påvise forbindelserne mellem latin og de moderne sprog.

Timetallet i græsk er reduceret med 2 ugentlige timer, efter at undervisningen er begrænset til II og III gymnasieklasse, og

en betydelig nedskæring af pensum har fundet sted ud fra samme betragtninger som dem, der er gjort gældende for latins vedkommende. Da der ved de teologiske fakulteter allerede gives klassisk-sproglige studenter et supplerende kursus i græsk, har man ikke anset den foreslåede nedskæring for så betydningsfuld, at den kan opveje de fordele, den klassisk-sproglige undervisning vil opnå ved, at oprettelse af klassisk-sproglige grene i fremtiden formentlig vil ske i større omfang, når eleverne gennem latin- og oldtidskundskabsundervisningen i I gymnasieklasse har stiftet bekendtskab med den klassiske kultur, og har fået den vejledning, lærerne vil give før valget af grene.

Det har ikke med forslaget om oprettelse af specielle samfundsfaglige grene været udvalgets hensigt at skabe en undervisning, som skulle gøre samfundsfaglige studenter særligt kvalificerede til at gennemføre studiet af jura, nationaløkonomi, statskundskab eller historie. Tværtimod vil man anse det for meget betænkeligt, hvis adgangen til disse studier skulle blive forbeholdt studenter fra de samfundsfaglige grene på samme måde, som adgangen til en række studier i dag er forbeholdt matematisk - naturvidenskabelige studenter. Hensigten har været at give en større kreds af studenter end dem, der direkte beskæftiger sig med samfundsvidenskabelige studier og dermed beslægtede discipliner, en bred orientering i samfundsproblemerne og de stadig mere komplicerede samfundsfunktioner, for at de i deres senere virke bedre kan forstå den verden, de lever i.

Udvalget går ud fra, at studenter fra de tre sproglige grene vil få samme adgang til videregående studier, som studenter af den nysproglige og den klassisk-sproglige retning hidtil har haft, at studenter fra den matematisk-fysiske gren vil få samme rettigheder som studenter fra den nuvæ-

rende matematisk-naturvidenskabelige retning, og at studenter fra de to andre matematiske grene vil få adgang til i hvert fald nogle af de studier, hvortil der i dag kræves matematisk-naturvidenskabelig studentereksamen, selv om det er udvalget klart, at Danmarks tekniske Højskole og universiteternes matematisk-fysiske faggrupper normalt vil forudsætte studentereksamen fra den matematisk-fysiske gren.

Som tidligere anført søger ca. halvdelen af studenterne ikke deres videre uddannelse ved universiteterne og de højere læreanstalter, men søger den, for så vidt de ikke betragter deres uddannelse som afsluttet med studentereksamen, ved skoler og kursus, der ikke stiller studentereksamen som adgangsbetingung. Et stadig stigende antal studenter søger således uddannelse som bl.a. bibliotekarer, socialrådgivere, korrespondenter, translatører, arkitekter, fysioterapeuter, laboranter, apoteksassistenter og husholdningslærere. Denne tendens vil sikkert blive forstærket i den kommende tid, selv om studentereksamen ikke vil blive nogen adgangsbetingung, dels fordi studentereksamen bliver anset for at give et bredt og godt grundlag af almen viden for disse uddannelser, dels fordi stadig flere forældre får råd og vilje til at give deres børn en gymnasieuddannelse.

Et særligt kapitel i denne forbindelse er seminarierne, der ganske vist ikke stiller krav om studentereksamen som adgangsbetingung, men byder unge med studentereksamen en kortere uddannelse end andre seminarieelever, og som i årene efter den anden verdenskrig har optaget et meget stort antal studenter. Seminarierne er gennem seminarieforeningen blevet holdt underrettet om udvalgets arbejde, og det er udvalgets indtryk, at man ved seminarierne vil modtage studenter fra alle grene på studenterlinien.

IX.

De nye undervisningsplaner og gymnasiernes undervisningsudstyr.

1. *Bibliotek, samlinger m. v.*

Udvalget har ved udarbejdelsen af læseplanerne forudsat, at skolens bibliotek, samlinger og andet undervisningsmateriel mindst er af et sådant omfang som forudsat i 1. del af »Betænkning afgivet af det ved undervisningsministeriets skrivelse af 24. september 1954 nedsatte udvalg angående tilvejebringelse af en samlet oversigt over statsskolernes behov for samlinger og undervisningsmateriel«, der dannede grundlag for anskaffelserne til de nye statsskoler. Hertil kommer de udvidelser, som de nye læseplaner medfører.

Velforsynede *biblioteker* vil i endnu højere grad end tidligere være helt nødvendige for skolerne. Biblioteket skal støtte den daglige undervisning og give lærere og elever muligheder for at uddybe de emner, som undervisningen beskæftiger sig med. Det må være en selvfølge, at eleverne har adgang til biblioteket på visse tidspunkter, og at de kan benytte det i et vist omfang uden for skoletiden, eventuelt låne bøger med hjem.

Biblioteket må indeholde såvel skønlitteratur som faglitteratur. Skønlitteraturen skal omfatte klassiske værker i gode udgaver, såvel danske som fremmede, men også betydelige bøger fra den moderne litteratur. Da det er vigtigt, at eleverne læser fremmed litteratur på originalsproget, må der ved anskaffelse heraf tages passende hensyn ikke alene til kvaliteten, men også til den sproglige tilgængelighed. Af faglitteratur må biblioteket råde over en samling almene håndbøger og op-

slagsværker. Desuden må det være forsynet med Jaglitteratur om alle de emneområder, der behandles i gymnasiets undervisning. En grundstamme i biblioteket må være håndbøger, tidsskrifter og fagligt værdifulde, populærvidenskabelige fremstillinger. Også en række egentlig videnskabelige værker hører naturligt hjemme i biblioteket, medens man må advare imod at anskaffe meget specielle videnskabelige arbejder.

På en lang række punkter kræver de nye læseplaner ret omfattende nyanskaffelser.

Til nye discipliner som idéhistorie, russisk, samfundsfag, erhvervsorientering, specialgeografi, biokemi, musikspeciale samt formning og kunstforståelse må den fornødne faglitteratur selvsagt anskaffes. Men også, hvor der i fag er tale om væsentlige udvidelser, må biblioteket udbygges. Det gælder f.eks. engelsk, som fremtidig også skal behandle amerikansk litteratur, historie, hvor der lægges større vægt på den nyeste tid og den globale orientering, samfundslære, fysik og matematik. Endelig gælder det for en række fag, at indførelse af nye undervisningsformer medfører særlige boganskaffelser. Den ekstensive læsning forudsætter således, at skolen har et righoldigt udvalg af classesæt, og de varierende arbejdsformer, som forudsættes anvendt i historie, kræver et større antal classesæt af billedhæfter og kildeskrifter end nu samt bøger til supplerende læsning.

Den decentralisering af skolebiblioteket, som allerede kan ses i et vist omfang

i den traditionelle skole - jfr. humanistisk laboratorium og bogsamlinger i visse andre faglokaler - vil blive mere udpræget i faglokaleskoler, idet en væsentlig del af udstyret i de humanistiske faglokaler netop må være bøger. Denne decentralisering skulle indebære den fordel, at eleverne bringes i nærmere kontakt med bøgerne. Det vil imidlertid være betænkeligt at ødelægge biblioteket som central institution, i skolens liv, og det vil derfor i en del tilfælde være nødvendigt at anskaffe dubletter, så f.eks. de vigtigste håndbøger forefindes både i biblioteket og i de pågældende faglokaler.

Faglærerne bør orientere eleverne om bogbestanden inden for faget og vejlede dem i brugen af de almindeligste håndbøger, således at det bliver naturligt for dem at søge hjælp i biblioteket ved løsning af en opgave. Herudover åbnes der i anordningerne om undervisningen i gymnasiet mulighed for i en række fag gennem en laboratoriemæssig undervisning at arbejde grundigt med bibliotekets håndbøger.

Også med hensyn til *apparatur* må der foretages nyanskaffelser. I fysik, kemi og biologi med biokemi vil både undervisningsmetoderne og behandlingen af nye emner medføre anskaffelse af flere apparater, såvel til demonstrations- som til elevforsøg, og kræve nye installationer. Indførelsen af den naturfaglige gren medfører anskaffelse af præparater og kort, og omlægningen af historie nødvendiggør udvidelser af samlingen af historiske og fysiske vægkort samt af lysbilledsamlingen. Det nye fag kunstforståelse og formning må selvsagt have det nødvendige materiel.

På andre områder kan der også blive tale om nyanskaffelser. Det må påhvile rektorerne i samarbejde med faglærerne at sørge for, at skolens bibliotek, samlin-

ger og undervisningsmateriel er i overensstemmelse med, hvad de nye læseplaner forudsætter, og der må gives de nødvendige bevillinger til anskaffelse og vedligeholdelse.

2. Audiovisuelle hjælpemidler.

Den tekniske udvikling har givet skolen en række nye audiovisuelle hjælpemidler, der allerede er taget eller vil kunne tages i anvendelse.

Disse nye hjælpemidler rejser imidlertid en lang række problemer, som må løses, hvis man skal nå frem til den mest rationelle og udbyttegivende anvendelse.

Til en række af de nyere og nyeste hjælpemidler kan man i dag knytte følgende korte bemærkninger:

Radio og magnetbånd må betragtes under ét, idet det oftest vil være tilfældet, at direkte aflytning af skoleradioens udsendelser ikke vil kunne indpasses i undervisningen, og disse udsendelser får derfor især værdi i det omfang, de optages på bånd, der kan afspilles, når de passer ind i undervisningen.

Båndapparatets brug som optager/gen giver i klassen trænger pædagogisk set endnu til nogen gennemprøvning. Denne brug er imidlertid værdifuld som middel til at konfrontere elever med deres udtale og mundtlige fremstilling i almindelighed, men den kræver megen tid.

Grammofon og pladespiller. Grammofonen må på grund af dens ret ringe gengivelse anses for et mindre anvendeligt hjælpemiddel, hvorimod pladespilleren - navnlig i musik — er værdifuld til udnyttelse af det stof, som foreligger på grammofonplader.

Fjernsyn. Et særligt skolefjernsyn eksisterer endnu ikke i Danmark, men den dag, det måtte blive en realitet, er det sandsynligt, at en stor del af stoffet som film eller bånd må passes ind i undervisningen på

samme måde, som man nu anvender skoleradioens udsendelser.

Film. De fleste gymnasier råder over 16 mm tonefilmsanlæg, men der foreligger i dag mulighed for at få 8 mm film med magnetisk lydspor, der kvalitetsmæssigt står fuldt på højde med det optiske lydspor på 16 mm film. Man må have opmærksomhed henledt på udviklingen på dette felt, da 8 mm formatet muliggør en langt større anvendelse af film i undervisningen, dels fordi apparatet er billigere og lettere at transportere, dels fordi forevisningen vil kunne ske i almindelige klasseværelser.

Spørgsmålet farve- kontra sort-hvid film lader sig ikke besvare entydigt, idet farvernes kvalitet og filmens emne er af afgørende betydning.

Diapositiver. Lysbilleder er - især i formatet 5×5 cm - et teknisk veludviklet og pædagogisk overordentlig værdifuldt hjælpemiddel, især fordi de (også som båndfilmen) giver mulighed for samtaler umiddelbart i forbindelse med det viste.

Samtidig med, at lysbilleder og båndfilm er kommet på markedet i stadig større omfang og i stadig bedre kvalitet, er *episkopets* betydning aftaget, og anskaffelsen af dette apparatur vil formentlig kunne begrænses i fremtiden, idet en skole dog altid bør råde over mindst ét apparat.

Skal alle de moderne audiovisuelle hjælpemidler glide ind som et naturligt led i den daglige undervisning, må der gives lærerne vejledning i den rette brug af dem. Der må advares imod de farer, der ligger i at teknikken bliver brugt som ren afveksling i undervisningen med eleverne som blot passive modtagere. En film eller en båndoptagelse må indgå som et vel planlagt led i undervisningen, f. eks. som indledning til et afsnit af lærestoffet eller som afrunding af et allerede gennemgået stof.

Foruden, vejledning af de nuværende lærere må man i uddannelsen af lærerkandidater indføre undervisning i den rette pædagogiske og tekniske brug af audiovisuelle hjælpemidler.

For lærere, der ønsker at anvende audiovisuelt materiale i undervisningen, er det ofte vanskeligt at skaffe sig overblik over, hvad der virkelig findes tilgængeligt, og hvilken pædagogisk og teknisk kvalitet det har. Der udsendes ganske vist til stadighed ajourførte kataloger fra Statens Filmcentral, båndcentralerne, herværende ambassader, udenlandske kulturelle organisationer samt kommercielle producenter, men det ville være ønskeligt, at et centralt pædagogisk organ kunne registrere alt tilgængeligt materiale og gøre lærerne bekendt med det. Et sådant organ burde formentlig også kunne tage initiativ til fremstilling af nyt materiale, hvad enten dette bør ske ved opfordring til private producenter eller ved, at det offentlige optager en produktion.

I det omfang, det offentlige måtte tage en produktion op, således som det er sket for båndoptagelsernes vedkommende, bliver det spørgsmålet, hvordan den pædagogiske sagkundskabs medvirken skal sikres.

I forbindelse med overvejelserne om den ovennævnte centrale katalogisering må der tages stilling til, i hvilket omfang audiovisuelt materiale skal anskaffes af den enkelte skole eller af en central, som kan låne det ud, jfr. forholdet i dag mellem skole- og centralbiblioteker. Fordelingen af materialet mellem de enkelte skoler og centralen bør ske ud fra såvel praktisk-pædagogiske hensyn som økonomiske hensyn, således at skolerne selv anskaffer det materiale, der bruges til stadighed, medens det øvrige formentlig uden større gene skulle kunne udlånes fra et centralt organ, såfremt bestillinger og distribution kan ske let og hurtigt.

Der er allerede investeret store beløb i det moderne tekniske undervisningsmateriel, og investeringerne vil efter alt at dømme komme til at vokse i fremtiden. Det er derfor i alles interesse, at fejlinvesteringer undgås, og det ville være meget ønskeligt, at de bevilgende myndigheder og lærerne kunne få adgang til en uafhængig teknisk vejledning, når de står over for anskaffelse af filmsapparater, båndoptagere, pladespillere, højttalere, forstærkeranlæg, lysbilledapparater o.s.v.

Det foreslås endvidere, at der ved de enkelte skoler, når de har fået audiovisuelt udstyr af et vist omfang, bliver udpeget en lærer, som kan føre tilsyn med apparaturet, forestå anskaffelser, sørge for vedligeholdelse og reparationer samt bistå kolleger med vejledning i dets rette betjening. Herved vil man kunne sikre, at det kostbare apparatur bliver behandlet rigtigt og bliver holdt vedlige.

Brugen af audiovisuelle hjælpemidler rejser (navnlig for så vidt angår båndoptagelser) visse ophavsretlige problemer, som må løses på langt sigt, hvis værdifuldt materiale skal kunne bevares for undervisningen.

Loven om forfatter- og kunstnerrettigheder af 26. april 1933 har ikke kunnet forudse udviklingen på de audiovisuelle hjælpemidlers område, men der er imidlertid forelagt folketinget et forslag til lov om ophavsretten til litterære og kunstneriske værker, som i § 17 åbner adgang til inden for undervisningsvirksomhed at fremstille eksemplarer af lydoptagelser af offentliggjorte værker afgiftsfrit til midlertidigt brug i undervisningen. Denne bestemmelse imødekommer dog ikke skolerens behov for at kunne bevare særlig værdifulde optagelser i ubegrænset tid, og vedtages lovforslaget, bør man formentlig overveje, om det ikke vil være muligt at opnå aftale med forfatternes og kunstnernes organisationer om adgang til at bevare værker optaget på bånd i ubegrænset tid.

Som det fremgår af ovenstående redegørelse, er der mange og komplicerede problemer forbundet med anvendelsen af moderne audiovisuelle hjælpemidler, og man finder, at der bør nedsættes et udvalg, som kan undersøge disse problemer og fremkomme med forslag til deres løsning.

X.

De nye undervisningsplaner og lærerne.

Det bliver lærernes opgave at føre de nye læseplaner for gymnasiet ud i livet på en sådan måde, at det værdifulde nye kommer til sin ret, og det bedste af det gamle videreføres i det nye gymnasium. Det er ikke tilstrækkeligt, at dygtige lærebogsforfattere skaffer skolen gode lærebøger. Det væsentligste ansvar hviler på lærerne. Disse må holde sig for øje, ikke blot at det er afgørende vigtigt, at studentereksamens kvalitet ikke forringes, men også, at de må medvirke **til**, at de muligheder for selvstændighedsfremmende arbejde, som de nye planer indebærer, kan udfolde sig i undervisningen, så de kommende studenter ikke blot kundskabsmæssigt er på højde med tidligere studenter, men at de om muligt er bedre opøvede med hensyn til arbejdsformer, så overgangen til studier bliver lettere end før.

Dette stiller lærerne over for betydelige opgaver, hvis heldige løsning blandt andet er afhængig af, at der skaffes dem de bedst mulige arbejdsforhold.

Den herskende lærermangel og den stærkt stigende tilgang til gymnasiet med, hvad heraf følger: høje klassekvotienter, lokalemangel, stor undervisningsbyrde for lærerne m.v., virker direkte imod en heldig realisering af læseplanerne. Der må derfor gøres en særlig indsats for at få lærermangelen afhjulpet, og der bør gennem øgede bevillinger gives lærerne sådanne forhold, at de kan yde en virkelig kvalificeret undervisning i alle timer. Det er ligeledes uomgængelig nødvendigt, at lokaleforholdene er i orden.

Timetallet.

For stort set alle fag betyder de nye læseplaner ændringer i forhold til de nu-gældende. Der er ikke blot tale om en om-lægning af stoffet, men i mange tilfælde om en udvidelse. Nye discipliner, i hvilke man ikke tidligere har undervist i gymnasiet, er kommet med. Hertil kommer, at der i en række fag lægges øget vægt på nye arbejdsformer, der skal vænne eleverne til selvstændighed, hvilket også stiller store krav til lærernes tilrettelæggelse af stoffet. Der kan i denne forbindelse peges på, at udbyttet af laboratoriearbejde i såvel fysik og naturfag som i de humanistiske fag i høj grad er afhængigt af, at arbejdet er planlagt i alle detaljer. I flere fag er der indført et speciale, og det betones, at det stof, der behandles, skal varieres. Kravet om speciale betyder for lærerne orienterende, ofte omfattende studier, før de træffer deres valg; derefter må de fordybe sig i det valgte stof og lægge det til rette for eleverne, og ofte vil de være henvist til selv at udarbejde undervisningsmateriale.

I nogle emner, f.eks. erhvervsorientering, biokemi og elektronik, bliver det nødvendigt at afholde supplerende kurser for lærerne.

For flere fag, f.eks. matematik på den matematisk-fysiske gren, historie og græsk betyder de nye læseplaner en fuldstændig omlægning, og her såvel som i nye fag som samfundsfag og russisk skal der først oparbejdes en metodik. Tilsvarende gælder specialfag som f. eks. biologi og geo-

graft på den naturfaglige gren samt musikspecialet.

De nye læseplaner stiller således alle gymnasielærerne over for meget store opgaver. Da lærernes arbejdsbyrde allerede er vokset ud over det rimelige, ikke mindst fordi deres undervisning ved den store vækst af antallet af gymnasieklasser er blevet forskudt til langt overvejende at falde i gymnasiet, hvilket har givet en større forberedelsestid og i visse fag et betydeligt rettetarbejde, anser udvalget det for nødvendigt, at der gennemføres en generel nedsættelse af undervisningsbyrden.

Samarbejde mellemfagene.

Ved udarbejdelsen af de nye læseplaner har man til stadighed haft for øje at skabe grundlag for et større samarbejde mellem fagene end hidtil. Møder, hvor klassens faglærere samles til drøftelse og tilrettelæggelse af arbejdet, kan anbefales, men samarbejdet bør under alle omstændigheder også ske ved, at lærerne til stadighed holder sig i kontakt med hinanden.

Samarbejde med hjemmene.

Udvalget går ind for en stærkere kontakt mellem hjem og skole (jfr. s. 18) og skal her specielt pege på det værdifulde i, at skolen ved forældremøderne giver forældrene lejlighed til at tale med de enkelte faglærere.

Da valget mellem den sproglige og den matematiske linies forskellige grene skal træffes ved udgangen af I gymnasieklassen, er det absolut påkrævet, at der i slutningen af skoleåret holdes et særligt møde for I gymnasieklasses forældre, hvor de har lejlighed til at træffe alle klassens lærere og få råd med hensyn til deres børns fortsatte skolegang. Det kan være gavnligt også at lade eleverne deltage i mødet. Der bør på mødet gives en almindelig orientering,

men størstedelen af tiden må være forbeholdt samtaler mellem hjem og faglærere.

Stil- og opgaverettelse.

Lærernes arbejde med rettelse af skriftlige opgaver øges på en række punkter.

I flere af de fag, hvori der også under den nugældende ordning afholdes skriftlig eksamen eller fremlægges rapporter ved den mundtlige eksamen, foreslås der nye opgavetyper eller ændret omfang af hjemmearbejdet.

Skriftlig eksamen foreslås nu indført i nogle nye fag og i en række fag, der ikke tidligere har haft det. Det gælder således fysik på den matematisk-fysiske gren, matematik på den samfundsmatematiske og den naturfaglige gren, samfundsfag på de samfundsfaglige grene, biologi på den naturfaglige gren og hørelære, harmonisering og musikteori for elever med musikspeciale.

Efter forslaget til nye læseplaner er der endvidere fag, der skal dyrkes skriftligt, selv om de ikke slutter med skriftlig eksamen. Det gælder således fransk og russisk samt på den matematiske linie engelsk og tysk. Ligeledes ligger det i redegørelsen for de nye arbejdsformer i historie, at der i dette fag kan blive tale om skriftligt arbejde.

Laboratoriearbejde.

Laboratoriearbejde har også tidligere været dyrket i gymnasiet, især i fysik og naturfag. Udvalget anser denne arbejdsform for meget værdifuld og anbefaler den derfor i en række fag. I den humanistiske faggruppe gælder det engelsk, tysk, historie og samfundsfag, i den matematisk-fysiske faggruppe fysik, kemi, geografi og biologi med biokemi.

Laboratoriearbejdet stiller store krav til lærerens tilrettelæggelse, hvad enten det drejer sig om arbejdet i biblioteket eller i

de egentlige laboratorier, og hertil kommer rettelse af elevernes arbejdsbøger eller rapporter, idet resultatet af arbejdet bør nedfældes i skriftlig form.

I den matematisk-fysiske faggruppe er arbejdet obligatorisk, og rapporterne fremlægges ved mundtlig eksamen, medens det i den humanistiske faggruppe er en for lærerne valgfri arbejdsform.

Ekskursioner, museumsbesøg, lejrskole m.v.

Medens ekskursioner hidtil kun har været anvendt i geografi og historie med samfundslære, vil de efter forslaget fremtidig forekomme i en række andre fag. Det gælder f.eks. samfundsfag, biologi, fysik og kemi.

Ikke mindst ved store skoler med mange parallelklasser betyder ekskursioner, museumsbesøg og lejrskole allerede nu et stort indgreb i den normale skolegang. De medfører væsentlige skemaændringer, undertiden indskrænkning af undervisningen for de klasser, der bliver tilbage. Da antallet af ekskursioner m.v. nu udvides væsentligt, anser udvalget det for nødvendigt, at der administrativt fastsættes et maksimum af ekskursionsdage for hvert klassetrin. Det bør endvidere undersøges, om en skoles ekskursioner (lejrskole) kan henlægges til en eller to bestemte, afgrænsede perioder. Af praktiske grunde anbefaler udvalget, at de i så vid udstrækning som muligt afholdes som kombinerede ekskursioner for to eller flere fag.

Den ekskursionsbevilling, der gives ved statsskolerne og mange af de kommunale og private gymnasieskoler, må anses for at være utilstrækkelig til at dække elevernes befordringsudgifter. Ekskursioner er derfor en alvorlig økonomisk belastning for mange hjem. Det bør undersøges, om loven om vederlagsfri undervisning i gymnasiet ikke medfører, at det beløb, der er til rådighed pr. elev, skal kunne dække

samtlige udgifter til rejse, busture m.v. og den del af opholdsudgifterne, der overstiger de normale kostudgifter til eleven hjemme.

Det vil være rimeligt, at der skabes ensartede forhold med hensyn til ekskursionsbevillingen ved de statslige, kommunale og private gymnasier.

Det tidligere nævnte forhold, at lærernes timetal stadig forskydes i retning af flere gymnasietimer, har allerede forøget det store arbejde, som ekskursioner (lejrskole) medfører for læreren, dels under disse, dels ved rettelse af rapporter og arbejdsbøger, hvori elevernes udbytte af ekskursionerne (lejrskole) nedfældes. Da kravet om et forøget antal ekskursioner ofte vil ramme lærere, der allerede efter de nugældende bekendtgørelser foretager ekskursioner, vil disse læreres arbejdsbyrde på dette område blive særdeles tyngende.

Erhvervsorientering.

Således som erhvervsorienteringen er udformet, har klasserne ikke faste timer heri, men timerne tages fra andre fag. Den lærer, der skal varetage erhvervsorienteringen, må således have et vist antal mellemtimer eller ydertimer, der skiftevis kan bruges til erhvervsorienteringen i forskellige klasser. Denne skal omfatte 2 timer i I gymnasieklasse, 10 i II gymnasieklasse og 2 i III gymnasieklasse. I betragtning af, at det her drejer sig om forsøgsarbejde, at lærerne også har et stort arbejde med at ajourføre erhvervs materialet, og at en del tid uden for timerne vil gå med samtaler med de enkelte elever, vil det være rimeligt, at de kan lade arbejdet med erhvervsorientering indgå i det pligtige timetal.

Frie timer.

Da en del af de frie timer i II og III gymnasieklasse er tænkt anvendt til fore-

drag, kunstnerisk oplevelse og lignende, må der skaffes hjemmel for bevilling her- til. Beløbet må være så stort, at det bliver muligt at indkalde kunstnere og foredrags- holdere af kvalitet. Endvidere må lærere, der virker som foredragsholdere, hono- reres som sådanne. Bevillingen må end- videre være beregnet på udgifter til afhol- delse af det frivillige studiekredsarbejde, som nogle af disse timer kan bruges til.

Det frivillige arbejde.

Udvalget anser det for ønskeligt, at der gives eleverne adgang til at drive fritids- sport og til uden for skoletiden at arbejde i kor og orkester. I begge tilfælde foreslås det, at disse timer - for så vidt de bestrides i hele skoleåret — kan medregnes i lagremes pligtige timetal.

Forudsætningen for, at et arbejde med skoleorkester kan komme i gang, vil være, at skolen råder over en samling orkester- instrumenter, som eleverne kan låne. Ud- valget finder det derfor ønskeligt, at der gives bevillinger til anskaffelse af orkester- instrumenter.

Der er ved mange gymnasieskoler flere andre forråd for frivilligt arbejde, hvor lærerne er implicerede, men udvalget vil indskrænke sig til at pege på det betyde- lige arbejde, som instruktørerne af skole- komedier har.

Rektorenes arbejde.

Forslaget om øget vægt på friere under- visningsformer, arbejde med specialer og udvidet adgang til laboratoriarbejde, eks- kursioner, museumsarbejde, lejrskole og frivilligt arbejde med sport og musik be- tyder ikke blot en større arbejdsbyrde for lærerne, men medfører også en væsentlig forøgelse af rektorenes pædagogiske an- svar. Større kontakt med hjemmene og indførelse af elevråd betyder også delvis nye opgaver for dem.

Også deres administrative arbejde vil blive forøget under den foreslåede gym- nasieordning. De forskellige valgmulig- heder i II og III gymnasieklasse vil stille særlige krav til fag- og timefordelingen og formentlig medføre et større antal lærer- timer, det vil sige større kollegier. Det store antal gymnasiaster har i forvejen gjort det svært at løse lokalespørgsmålet, og vanskelighederne forøges med grende- lingen. Ikke mindst ved overgangen til den nye gymnasieordning bliver der tale om forøgede anskaffelser til biblioteket og af undervisningsmateriellet og en gennem- gribende revision af bogbestanden.

Udvalget anser det for afgørende, at rektorenes arbejdsforhold bliver sådanne, at administrative opgaver ikke forhindrer dem i at være skolernes pædagogiske ledere.

Gennemførelse af forslagene om ændringer i gymnasieundervisningen.

1. Bemærkninger.

Da denne betænkning foreligger godt 2½ år, før de første I gymnasieklasser i henhold til lov af 7. juni 1958 om gymnasieskoler skal oprettes, vil der blive rimelig tid for skolerne og lærerne til at sætte sig ind i de retningslinier, der i fremtiden skal følges i gymnasieundervisningen, og de undervisningsmetoder, der anbefales anvendt, ligesom man vil nå at kunne tage stilling til de problemer, som er forbundet med nyordningens gennemførelse. Endvidere vil lærebogsforfatterne kunne nå at skrive de nye bøger, som det vil være nødvendigt at indføre i de fleste fag-

Delingen af eleverne ved oprykningen i II gymnasieklasse skulle ikke volde særlige problemer for så vidt angår de nysproglige, klassisk-sproglige og matematisk-fysiske grene, der i princippet bygger på undervisningen i II og III gymnasieklasse i det nuværende gymnasiums nysproglige, klassisk-sproglige og matematisk-naturvidenskabelige retninger, selv om undervisningen i de enkelte fag i vidt omfang foreslås ændret. De nævnte grene vil derfor kunne oprettes uden videre.

Derimod vil oprettelsen af den naturfaglige gren og navnlig de samfundsfaglige grene bl.a. være et spørgsmål om fremskaffelse af de fornødne kvalificerede lærerkræfter.

De nuværende lærere i naturfag vil normalt ikke have tilstrækkelige forudsætning-

ger for at kunne undervise i det foreslåede pensum i biokemi på den naturfaglige gren, og udvalget henstiller derfor, at der i de kommende år gennemføres kursus i biokemi, hvor biologilærere, som ønsker at optage en undervisning på den naturfaglige gren., kan erhverve de nødvendige kundskaber.

Der findes for øjeblikket formentlig ikke lærere, der vil kunne bestride undervisningen i samfundsfag på de samfundsfaglige grene, og det er udvalgets opfattelse, at det foreslåede pensum i samfundsfag er af en sådan karakter, at en lærer normalt må have gennemgået et egentligt samfundsfagligt studium for at kunne bestride undervisningen i faget. Man skal derfor henstille, at der snarest optages forhandlinger mellem undervisningsministeriet og universiteterne om indretning af et samfundsfagligt studium til skoleembedseksamen.

Da det er udvalget magtpåliggende, at undervisningen på den naturfaglige og de samfundsfaglige grene får samme lødighed og kommer til at stille lige så store krav til elevernes modenhed og intellektuelle evner som undervisningen på de andre grene, foreslås det, at oprettelsen af disse nye grene første gang kun kan ske med tilladelse fra undervisningsinspektøren for gymnasieskolerne. Det foreslås derfor, at der inden den sædvanlige indsendelse af forslag til fag- og timefordelings-

plan indsendes ansøgning om oprettelse af den nye gren med oplysning, om hvilke lærere der skal undervise, deres kvalifikationer og de lærebøger, der agtes anvendt.

Under hensyn til, at der, som ovenfor nævnt, næppe findes kvalificerede gymasielærere i samfundsfag, skal man henstille, at der ikke oprettes samfundsfaglige grene før i 1967, hvor de første lærere formentlig vil kunne være færdiguddannede.

Ud fra samme betragtninger foreslås det, at skolerne skal indhente tilladelse fra undervisningsinspektøren for gymnasieskolerne, før man på fag- og timefordelingsplanen første gang optager undervisning i russisk, musikspeciale samt formning og kunstforståelse.

Det er udvalgets opfattelse, at elevernes valg af grene og valgfri fag bør ske inden 15. april, således at skolen får tid til at indhente eventuelle nødvendige godkendelser fra undervisningsinspektionen og lægge det i fremtiden noget mere komplicerede skema.

Man finder af økonomiske grunde, at et vist minimum af elever må melde sig, for at en skole kan optage undervisning på en gren, i musikspeciale eller i et valgfrit fag. I sin tid blev der fastsat et mini-

mumstal på 5 tilmeldte elever som betingelse for oprettelse af en I gymnasieklasse af den klassisk-sproglige retning, og man finder, at dette minimum også vil være passende under den nye gymnasieordning som betingelse for oprettelse af grene (musikspeciale) og indførelse af valgfri fag.

Gennemførelsen af den nye gymnasieordning vil medføre en række udgiftsforøgelser, men udvalget har ikke ment at kunne opstille et skøn over deres størrelse, bl.a. fordi man ikke ved, hvordan tilgangen til de forskellige grene vil fordele sig.

Ved tilrettelæggelsen af de årlige bogkøb bør skolerne tage hensyn til, at de nuværende lærebøger som hovedregel skal udgå ved slutningen af skoleåret 1964-65.

Man er klar over, at der i overgangstiden vil opstå en række problemer og kræves afklaring af mange spørgsmål af både praktisk og pædagogisk natur, og det er udvalgets opfattelse, at det vil være af væsentlig betydning for gennemførelsen af den nye ordning, hvis der fra undervisningsinspektionen kan udsendes periodiske meddelelser til gymnasierne med råd og vejledning.

2. Forslag til bekendtgørelse om gennemførelse af anordning af
om undervisningen i gymnasiet.

196

§ 1.

Normaltimeplanen.

Bestemmelserne i anordning af om undervisningen i gymnasiet forudsætter, at der tillægges de enkelte fag de i nedenstående normaltimeplan anførte timetal :

Fag	Sproglig linie				Matematisk linie			
	Fællesfag	Sørfag			Fællesfag	Sørfag		
		Nysproglig gren	Samfunds-sproglig gren	Klassisk-sproglig gren		Matematis-k-fysisk gren	Samfunds-matematisk gren	Naturfaglig gren
I-II-III	II-III	II-III	II-III	I-II-III	II-III	II-III	II-III	
Religion	1- 1- 1				1- 1- 1			
Dansk	4- 4- 4				4- 4- 4			
Engelsk	4-	- 6- 5	- 4- 3		4- 3- 0			
Tysk	3-	- 5- 4	- 2- 0					
Fransk (russisk)	5- 3- 4				5- 3- 4			
Latin	4-	- 3- 3	- 3- 3	- 7- 5				
Græsk m. oldtids-kundskab				- 8- 8				
Oldtidskundskab	1-	- 1- 1	- 1- 1		1- 1- 1			
Historie	4- 3- 3				4- 3- 3			
Samfundsfag og samfundslære		- 0- 1	- 5- 5	- 0- 1		- 0- 1	- 5- 5	- 0- 1
Geografi	2- 1		- 2		2- 2		- 2	- 2
Biologi	0- 0- 4					- 0- 4	- 0- 4	- 4- 7
Biokemi								
Kemi					2-	- 2- 2	- 1- 1	- 2- 2
Fysik					3-	- 5- 4	- 3- 2	- 3- 2
Matematik	3- 3- 0				5-	- 6- 6	- 4- 3	- 4- 3
	31-15-16	-15-14	-15-14	-15-14	31-17-13	-13-17	-13-17	-13-17
Legemsøvelser	3- 3- 3				3- 3- 3			
Fællestimer	0- 1- 1				0- 1- 1			
Musik	2- 2- 2				2- 2- 2			
	(2)-(0)-(0)				(2)-(0)-(0)			
Formning og kunstforståelse	(0)-(2)-(2)				(0)-(2)-(2)			
	36-21-22	-15-14	-15-14	-15-14	36-23-19	-13-17	-13-17	-13-17

I alt 36 ugentlige timer.

I II og III gymnasieklasse kan formning og kunstforståelse få timetallet (2-2), når musik får minimumstimetallet (2-0-0)

På nysproglig gren kan musikspeciale (5-6) indrettes, når engelsk får timetallet 4-4-3 og tysk 3-2-0.

§2.

Valg af grene og enkelte fag.

Samtidig med ansøgningen om optagelse i I gymnasieklasse skal det oplyses, hvilken linie ansøgeren ønsker at følge, og om han, såfremt russisk er optaget på skolens timeplan, ønsker undervisning i dette fag i stedet for i fransk. Hvis han vælger den matematiske linie, skal han endvidere oplyse, om han ønsker undervisning i engelsk eller tysk.

Senest den 15. april skal eleverne i I gymnasieklasse meddele, hvilken af de på skolens timeplan optagne grene (herunder musikspeciale) de ønsker at følge efter oprykningen i II gymnasieklasse, og om de i stedet for musik ønsker undervisning i formning og kunstforståelse, såfremt dette fag er optaget på skolens timeplan. Elever, som vælger musikspeciale, kan dog ikke vælge formning og kunstforståelse.

Undervisning på en gren, i musikspeciale eller i et valgfrit fag kan dog kun påbegyndes, når mindst 5 elever har meldt sig til en sådan undervisning.

§3.

Godkendelse af fag- og timefordelingsplan.

De årlige fag- og timefordelingsplaner skal godkendes af undervisningsinspektøren for gymnasieskolerne og for statsgymnasiernes vedkommende tillige af ministeriet. Planerne indsendes til undervisningsinspektøren inden den 10. juli.

§4.

Oprettelse af grene og optagelse af valgfri fag på timeplanen.

Oprettelsen af de samfundsfaglige og den naturfaglige gren samt optagelse af russisk, musikspeciale samt formning og kunstforståelse på timeplanen kræver første gang godkendelse fra undervisningsinspektøren for gymnasieskolerne. Ansøgning herom med oplysning om, hvilke lærere der skal varetage undervisningen, deres kvalifikationer og de lærebøger, der agtes anvendt, samt om hvor mange elever der har meldt sig til den særlige undervisning, indsendes inden den 15. maj.

Oprettelsen af samfundsfaglige grene vil kun undtagelsesvis kunne forventes godkendt før til skoleåret 1967/68.

§5.

Optagelsesprøven i latin.

Elever, der søger optagelse i den sproglige linies I gymnasieklasse, og som enten kommer fra en skole, der ikke har optaget latin på timeplanen, eller kommer fra en skole, hvor latin er optaget på timeplanen, men ikke har aflagt den i § 14, stk. 4, i lov af 7. juni 1958 om gymnasieskoler krævede prøve i latin, skal aflægge prøven ved det gymnasium, hvori optagelse søges.

Hvor forholdene gør det umuligt at gennemføre prøven i latin forud for optagelsen, kan den undtagelsesvis aflægges i begyndelsen af skoleåret i I gymnasieklasse, dog senest 15. oktober, og således at endelig optagelse i klassen er betinget af, at prøven består på en sådan måde, at det er godtgjort, at eleven vil kunne følge med sin klasse i faget.

XII.

Bilag

Bilag 1.

Supplerende bemærkninger til samfundsfag.

Samfundsfag er et nyt hovedfag i gymnasieskolen. Opgaven er at give eleverne en indførelse i de områder indenfor de sociale videnskaber, som undervisningen omfatter ; dette skal, så vidt det er gørligt, ske under et helhedssynspunkt. Den i bekendtgørelsen anførte rækkefølge af stoffet (pkt. 1-7) er udtryk for bestræbelser i denne retning.

Til nærmere forståelse af de enkelte punkter anføres følgende:

ad 1. Familien som social gruppe og som retligt og økonomisk fænomen.

Mennesket er fra fødselen normalt medlem af den gruppe., vi kalder *familien*. Det er meget forskelligt, hvor mange medlemmer en sådan familiegruppe omfatter, og hvor stærke bånd der binder dem sammen. Vi plejer at tale om *familiefølelsen* som et sammenfattende udtryk for de forhold, der knytter disse mennesker sammen. Familien som social gruppe har haft skiftende betydning gennem tiderne, og dens betydning varierer fra samfund til samfund. Inden for det enkelte samfund har familien også forskellig betydning i de forskellige egne, f. eks. land og by, og i de forskellige befolkningsklasser. I mange tilfælde er familien stadig et arbejdsfællesskab her i landet, det gælder f. eks. mange familier, hvis forsørger ernærer sig ved landbrug. Endnu kan det i visse tilfælde kon-

stateres, at der knytter sig en særlig prestige til medlemskab af visse slægter, selv om dette forhold var mere udpræget i tidligere perioder, hvor der fandtes egentlige privilegerede stænder, især adelsslægter.

a) Efter sådanne indledende betragtninger behandles dele af befolkningsstatistikken til belysning af familiernes størrelse, antal af børn, befolkningsforøgelse, boligforhold m.v.

b) Visse sociale normer bestemmer familiemedlemmernes indbyrdes status. Familien har traditionelt udgjort et socialt hierarki med faderen som overhoved, den ældste søns førstefødselsret og kvindernes underordnede stilling i forhold til mændene. Ved eksempler kan det belyses, i hvilket omfang dette hierarki er gået i opløsning, og i hvilket omfang det stadig eksisterer,. Forældrenes forventninger om, at børnene adlyder dem og børnenes optræden i overensstemmelse med disse forventninger er et typisk eksempel på en social norm.

c) I et vist omfang er familiemedlemmernes indbyrdes stilling imidlertid bestemt af sådanne sociale normer, der karakteriseres som retsnormer og altså håndhæves af domstolene og administrative myndigheder, f.eks. de organer, der varetager den offentlige børneforsorg.

Forholdet mellem ægtefællerne bestemmes retligt af ægteskabslovgivningen, hvis hovedtræk gennemgås. Forholdet mellem

forældre og børn bestemmes af myndighedsloven og af visse dele af den sociale lovgivning. I denne forbindelse gennemgås hovedtræk af lovgivningen om ægtebørn og om børn, der er født uden for ægteskab.

d) Den mest livskraftige rest af de forestillinger, der knytter sig til familien som en gruppe, der er skarpt afgrænset over for omverdenen, finder vi i arveretten, hvis regler om tvangsarv hviler på forestillingen om familien som et evigt bestående ejendomsfællesskab. Arverettens hovedregler gennemgås.

e) Samfundet har efterhånden overtaget en række af familiens funktioner.

ad 2. Samfundets økonomiske og sociale struktur.

Behandlingen af dette emne må i det væsentlige holdes på det beskrivende plan, da det under de givne betingelser ikke vil være muligt at behandle spørgsmål fra økonomiens; teori og politik. Undervisning på disse områder ville forudsætte mere tid, end der er til rådighed for undervisningen under pkt. 2, og ville desuden stille så store krav til lærernes uddannelse i nationaløkonomiens teori og politik, at studiet til skoleembedseksamen i samfundsfag ville blive for omfattende. I nedenstående afsnit j og k, hvor man nærmer sig den teoretiske økonomi, er det derfor forudsat, at man holder sig på det beskrivende plan og f.eks. ikke kommer ind på de faktorer, der bestemmer nationalproduktets størrelse og bevægelser.

I forbindelse med den i det følgende skitserede gennemgang opøves eleverne i at læse og fortolke et statistisk materiale, især tabeller og granske illustrationer. Ved denne behandling af talmaterialet bør der ske en koordination med matematikundervisningen. Eleverne gøres for-

trolige med indholdet og brugen af Statistisk Årbog og Statistiske Efterretninger og orienteres med hensyn til eksistensen af de vigtigste danske og internationale statistiske grundpublikationer.

Gennemgangen af samfundets økonomiske og sociale struktur kan ske efter følgende plan:

a) Indledningsvis gives en principiel oversigt over nogle hovedtræk af det økonomiske livs struktur. Der trækkes visse hovedlinier op i kortfattet, generel form, medens de nærmere detaljer gemmes til den senere gennemgang af de enkelte erhverv m. m. Nogle hovedtemaer er arbejdsdeling, samarbejde, gensidig afhængighed og interesse modsætninger, endvidere privat foretagsomhed og dispositionsfrihed inden for visse rammer, der fastsættes af private og offentlige reguleringer.

De enkelte personer og virksomheder specialiserer sig hver på en nærmere afgrænset økonomisk aktivitet. Trindelingen og branchedelingen i erhvervslivet.

Virksomhedernes finansielle organisation: Enkeltmandsfirmaer, aktieselskaber, andelsforetagender, offentlige virksomheder etc. Lån fra pengeinstitutterne og fra private borgere. Koncerner af forskellig type.

De enkelte personers forhold til virksomhederne: Ejere, långivere, funktionærer og arbejdere. Initiativ, ledelse, planlægning og arbejdets udførelse.

Synsvinklerne arbejdsdeling, samvirke, gensidig afhængighed og interesse modsætninger anvendes på forholdet mellem den enkelte virksomheds ejer(e), konkurrenter, leverandører, aftagere, personale og långivere, på forholdet mellem de forskellige branchers og produktions- og omsætnings-trins virksomheder og på forholdet mellem forskellige befolkningsgrupper.

Også mellem konkurrenter er der visse fællesinteresser. Brancheforeninger og an-

dre erhvervsorganisationer. Oversigt over deres virksomhed. Lønmodtagernes organisationer.

Erhvervslivet er som hovedregel baseret på privat ejendomsret og initiativ samt på frit forbrugsvalg og frihed til at vælge erhverv og beskæftigelse efter ønske. En række enkeltaftaler om køb og salg, arbejdspræstationer, långivning etc. er grundlaget for forholdet mellem den enkelte virksomhed og dens leverandører, aftagere, personale og kreditorer. Men vilkårene er for en stor del bestemt af kollektivt udformede normer.

Oversigt over og karakteristik af disse normer. Handelssædvaner, konkurrencebegrænsende aftaler, brancheforeningsvedtagelser, kollektive aftaler om løn og andre arbejdsvilkår, de af statsmagten fastsatte retsregler. Forskellige typer af retsregler og offentlige forskrifter, særligt tilsyn med visse virksomhedsformer og erhvervsgræne.

Der slutes af med en almindelig oversigt over statens (og kommunernes) vigtigste virkeområder.

1) Afgrænsningen afhænger af tid og sted, men statens funktioner omfatter altid forsvar og udenrigspolitik samt skabelsen og opretholdelsen af retsordenen indadtil gennem lovgivning, administration og domstole. Henvisning til behandlingen af begreberne stat og statsmagt andetsteds.

2) Ydelser, hvormed befolkningen vanskeligt kan blive forsynet på privat initiativ, og behov, hvis tilfredsstillelse det offentlige har overtaget, bl.a. fordi ydelserne ønskes leveret gratis eller til underpris. Vejvæsen, sundhedsvæsen og hospitaler, undervisning.

3) Drift af offentlige erhvervsvirksomheder. Karakteristik af disse erhvervsområder, hvor sådanne findes her i landet.

4) Social forsorg, socialforsikring og

social sikring. Ydelser til gamle, syge, arbejdsløse, invalider og andre, hvis erhvervssevne anses for at være utilstrækkelig.

5) Regulerende indgreb i det økonomiske liv, dels med generelt sigte som det at sikre en stabil udvikling i produktion, beskæftigelse og priser ved hjælp af penge- og finanspolitik o.l., dels af mere speciel karakter som toldpolitik, ydelse af billige lån, prisregulering, huslejeregulering etc.

6) Herefter gennemgås strukturen i de enkelte danske hovederhverv. Der gøres i hovedtræk rede for virksomhedernes antal og størrelsesfordeling, virksomhedstyper, finansiering, personellet, besætninger, maskineri, arealanvendelse, naturressourcer og råstofgrundlag, produktionens sammensætning, prisfastsættelse (landbrugsnoteringer, fiskeauktioner, prisaftaler, licitationer, offentlige indgreb i prisdannelsen). De enkelte erhvervsorganisationer.

c) Danmarks udenrigshandel. Opdeling på varer, lande og landegrupper (»de seks« og »de syv«). Handelsbalancen og betalingsbalancen. Told og importrestriktioner.

d) Pengeinstitutterne og forsikringsvæsenet. Redegørelse for virksomhedernes antal og størrelsesfordeling, den udøvede virksomhed, offentligt tilsyn etc.

e) Befolkningens fordeling efter erhverv og bopæl., Sammenlignende overblik over de enkelte hovederhverv med hensyn til antallet af virksomheder og personellens fordeling på indehavere, funktionærer og arbejdere.

f) Fastsættelse af løn og arbejdstid for organiserede og uorganiserede grupper af de forskellige erhvervs arbejdere og funktionærer samt for tjenestemænd. Faglige organisationer og arbejdsgiverorganisationer. Retskonflikter og interessekonflik-

ter og deres; behandling. Statsmagtens forhold til lønfastsættelsen. Arbejdstid og lønstruktur i de forskellige fag og erhverv. Funktionærloven og ferieloven. Arbejderbeskyttelse.

g) Befolkningens indkomst- og formuefordeling. Sammenligning af indkomsterne i de forskellige erhverv og hos indehavere, funktionærer og arbejdere. Forbruget og opsparingen og deres afhængighed af indkomstens størrelse og andre forhold.

h) Social forsorg, socialforsikring og social sikring. Boliglovgivning, familiepolitik, hospitals- og lægevæsen.

i) Den offentlige administration og de offentlige finanser. De forskellige myndigheder og kasser. De offentlige indtægter og udgifter, totalt og opdelt på hovedposter. De vigtigste skatter og afgifter og deres indretning.

j) Nationalproduktet, nationalindkomsten, rådighedsbeløbet og deres hovedbestanddele og beregning. Faktorindkomster og overførselsindkomster. Kredsløbet af penge og varer mellem husholdningerne, virksomhederne, pengeinstitutterne og de offentlige kasser. Relationerne mellem de vigtigste størrelser på nationalregnskabet.

Formue og gæld. Overblik over familiernes, erhvervsvirksomhedernes, pengeinstitutternes og de offentlige myndigheders aktiver og passiver og deres fordringer på hinanden. Kapitalbalancen overfor udlandet. Nationalformuen og dens bestanddele.

k) Økonomiske udviklingslinjer. Prisbevægelser og mængdebevægelser, f.eks. i det beregnede nationalprodukt. Opgørelse i faste priser. Indekstal og deres beregning.

Nogle tidsrækker, evt. også fra andre lande, til belysning af udviklingen i nationalprodukt i faste priser, prisniveau,

realløn, industriproduktion, landbrugsproduktion, arbejdsløshed o. lign. Påvisning af forskellige typer af svingninger i produktion og beskæftigelse: sæson, konjunktur etc. Langtidsudviklingen. Den økonomiske vækstrate.

1) Sammenligning mellem samfundets økonomiske og sociale struktur her i landet og andetsteds, f.eks. i Sovjetunionen. Påvisning af fællestræk og forskelle.

ad 3. Kulturbestemmende faktorer i samfundet og kulturelle grupper.

Under pkt. 1 er familiegrupperne omtalt, og under pkt. 2 anført, hvorledes enkeltindividernes økonomiske bestræbelser i visse tilfælde fører dem ind i sådanne former for samarbejde, at man kan tale om grupper, hvor der finder en vekselvirkning sted imellem enkeltindividerne indbyrdes og mellem gruppens ledelse og det enkelte individ.

Der findes imidlertid også i samfundet andre grupperdannelser. Skolen indtager her en fremtrædende plads. Dens indflydelse kan bedst iagttages ved sammenligning med samfund, hvor den ikke omfatter alle, og hvor f. eks. kun et mindretal kan læse og skrive. Fællesskab i religiøs og national henseende eller med hensyn til fritidens anvendelse fører til frivillige sammenslutninger. De grupper, der her er tale om, kan sammenfattes under den vage betegnelse »kulturelle«. Det enkelte individ kan i disse grupper være genstand for en vis påvirkning enten fra andre individer i gruppen eller fra gruppens fælles beslutninger. Denne indflydelse kan også gøre sig gældende i pågældendes adfærd uden for gruppen. Men den indflydelse, der finder sted fra mange af disse gruppers side, er ofte forholdsvis ringe. Det er sandsynligt, at

individene modtager den største påvirkning fra familien, skolen og arbejdspladsen og de kontakter, som afledes af tilknytningen til disse grupper. Desuden modtager de enkelte individer en påvirkning, der ikke afhænger af deres gruppetilhørsforhold, f. eks. gennem læsning, film, teater, radio, fjernsyn o.s.v.

ad 4. Individens og gruppens politiske holdning, de vigtigste politiske idésystemer.

a) Under de foregående punkter er der væsentlig givet en tilstandsbeskrivelse. Hovedlinier heri trækkes op ud fra det angivne vejledende synspunkt.

b) Meningsforskelle med hensyn til visse normer resulterer i, at der fremstår *ideer* om, hvordan de bør være, altså enten krav om forandringer eller rationaliseringer af det bestående. For så vidt sådanne ideer indgår som integrerende dele af en helhedsopfattelse, foreligger der et idésystem; for så vidt de indgår i en løsere sammenhæng, f. eks. i partiprogrammer, foreligger der et idékompleks.

c) Ideer vedrørende samfundsforhold søges som regel virkeliggjort ad politisk vej, gennem det eksisterende politiske apparat eller ved forandring af dette. Svarende hertil har de fleste politiske partier en ideologi, som undertiden udgøres af et idésystem, men oftere af et idékompleks. I den politiske debat argumenteres ofte ud fra ideologierne, som tillægges en selvindlysende sandhedsværdi, og til hvis termer der knytter sig en følelsesbestemt appel. Ved eksempler vises, hvorledes en given term dels kan have forskellig betydning i forskellige sammenhænge, dels kan anvendes flertydigt.

d) Der foretages en gennemgang af hovedpunkter i de vigtigste politiske, herunder politisk-økonomiske, idésystemer.

Der påvises sammenhænge med tids- og stedsbestemte forudsætninger, og terminologierne analyseres, især med henblik på deres nutidige anvendelse.

e) Der foretages, på grundlag af udvalgte eksempler, en analyse af, i hvilken udstrækning nogle af de gennemgåede idésystemer har præget og præger politiske partiers programudtalelser og politik i parlamentariske forsamlinger.

f) I fortsættelse heraf behandles i indbyrdes sammenhæng faktorer af psykologisk, ideologisk, interessebestemt og anden karakter, som må anses for at være af betydning for individens og gruppens politiske holdning og stillingtagen, derunder i hvilken udstrækning og i hvilken forstand den politiske proces kan forstås som en magtkamp.

ad 5. Den politiske struktur og proces; derunder væsentlige træk fra andre lande.

a) Samfundet er politisk organiseret i en stat. I den demokratiske stat tilkommer den afgørende bestemmelsesret principielt borgerne, der i det repræsentative demokrati vælger de politiske forsamlinger (folketing, kommunale råd m.v.), som, bortset fra bestemmelser som kan eller skal underkastes folkeafstemning, udøver den folkelige selvbestemmelsesret. Regler for valgret og valgbarhed gennemgås. Det påpeges, at begrebet demokrati ikke udtømmende kan defineres som flertalsstyre, men forudsætter effektive friheds- og menneskerettigheder, ligesom også andre forudsætninger af social og kulturel art må være opfyldt, for at det kan fungere efter sin idé, der sammenlignes med forholdene i lande med andre regeringssystemer.

b) Begreberne lige og almindelig valgret analyseres; det påpeges, at de ikke er identiske med ligelig indflydelse, hverken

i det direkte eller i det repræsentative demokrati. Under sammenligning med grupper i samfundet undersøges årsagerne hertil: forskellighed i interesse og anlæg, i anseelse og økonomisk eller anden magt; en særlig indflydelse øver, i hvert fald formelt, de vælgere, som organiserer sig i

c) politiske partier; disses struktur og funktion analyseres, derunder deres forhold til de politiske idésystemer og til sociale magtfaktorer samt deres stilling som formidlere mellem vælgere og politikere; det påpeges, at der heller ikke inden for de politiske partier råder ligelig indflydelse; étpartisystemer behandles.

d) Gennem eksempler vises, at de af politiske organer og de af interesseorganisationer trufne afgørelser ikke nødvendigvis er af forskellig natur; interesseorganisationerne, som i anden forbindelse er behandlet under pkt. 2, analyseres med henblik på deres direkte og indirekte indflydelse og på medlemmernes indflydelse inden for de enkelte organisationer.

e) Politisk opinionspåvirkning gennem agitation, presse, radio og fjernsyn; andre faktorer i opinionsdannelsen; metoder til iagttagelse af opinion.

f) Valg af repræsentanter i kommunale råd og folketing; forskellige valgmoder og deres eventuelle virkninger; belysning af vælgerens motiver ved stemmeafgivning; politikernes som type.

g) Folketingsgrupperne; deres struktur og arbejdsform, deres relationer til landspartiorganisationer og interesseorganisationer, deres indbyrdes relationer; partisystemer i andre lande (flerparti- og topartisystemer) og det danske partisystems placering i forhold hertil.

h) Folketingets arbejdsform.

i) Folketingets forhold til regeringen; magtfordelingslæren og dens større og mindre indflydelse i forskellige demokratiske systemer (derunder præsidialsystem-

met); det britiske magtfusionsprincip og dets anvendelse på danske forhold; danske former for regeringsdannelse; folketingets kontrol med regeringen; opløsningsinstituttet; regeringsens forhold til vælgerne.

j) Kongens stilling; regeringsmagten; regeringsens arbejdsform; centraladministrationen behandles i den udstrækning, det er nødvendigt af hensyn til de to følgende punkter.

k) Den bevilgende myndighed.

1) Lovgivningen; baggrund for lovforslags fremkomst; deres gang gennem evt. kommission, ministerium, regering, partier, folketing, offentlighed og deres anvendelse gennem administration og domstole.

m) Det grundlovgivende organ; grundlovsbestemmers karakter, grundlove andetsteds,,

n) Forvaltningen; dens forhold til borgerne; ombudsmanden.

o) Det kommunale styre.

p) Retsplejen.

q) Med fornyet udgangspunkt i individet og grupperne trækkes hovedlinierne i den politiske struktur og proces op på komparativ basis og principielle synsmåder klarlægges.

ad 6. Det danske samfund og den danske stat i internationale relationer.

a) *Indledning.*

1) Den danske borgers politiske, økonomiske og kulturelle afhængighed af og interesse i omverdenen.

2) Karakteristik af det internationale statssamfund som et interessebetonet fællesskab mellem selvstændige stater, der får udtryk i politiske, økonomiske og kulturelle forbindelser.

3) Beskrivelse og analyse af grundopfat-

telserne af udenrigspolitikens formål: den nationale interesse, idealisme og etiske krav i udenrigspolitikens formulering, ideologier vedrørende udenrigspolitik, forbindelsen mellem indenrigs- og udenrigspolitik.

4) Den danske udenrigspolitikens opgaver defineres: sikring af Danmarks selvstændighed; sikring af danske interesser i det internationale økonomiske samvirke; udbygning og fæstelse af det danske kulturliv gennem forståelse for andre landes kulturværdier og deltagelse i internationalt kulturarbejde.

b. Sikring af Danmarks selvstændighed.

1) Beskrivelse af de geografiske, materielle og befolkningsmæssige faktorerens betydning ved udformningen af dansk udenrigspolitik.

2) Industrialismens betydning og i den forbindelse den rækkevidde, som de teknologiske ændringer, så som udviklingen af langdistancebombemaskiner, atomvåben, raketter o. s. v., har for Danmarks sikkerhedsproblem.

3) På baggrund af et historisk rids af den danske udenrigspolitikens udvikling påvises den danske sikkerhedspolitikens afhængighed af den europæiske politiks struktur, den traditionelle stormagtsgruppering på grundlag af magtbalancen som forudsætning for den danske neutralitetspolitik fra 1870-erne til 1939, ændringerne i den internationale politik som følge af II verdenskrig, hovedlinierne i Danmarks stilling i forhold til magtblokkene og denne konstellations betydning for dansk sikkerhed.

4) De internationale rammer inden for hvilke den danske sikkerhedspolitik udformes. De forenede Nationers kollektive sikkerhedssystem, diskussion af dets rækkevidde, medlemskabet i NATO og udviklingen af dets forpligtelser og organer. I denne forbindelse skildres bestræbelserne

for en nordisk forsvarsunion. Det danske medlemskab i andre politisk betonede internationale sammenslutninger.

5) Forbindelsen mellem sikkerhedspolitik og forsvarspolitik, den danske forsvarspolitik fra 1870'erne indtil april 1940. Det danske forsvar inden for NATO's rammer.

6) Danmarks almindelige interesse i en stabil og fredelig verden, en karakteristik af dets holdning til de forskellige grupperinger uden for den vestlige gruppe, kolonistyrets afvikling og den danske indsats ved løsningen af de underudviklede landes problem.

c) Danmarks interesse i det internationale økonomiske fællesskab.

1) De faktorer der bestemmer den danske interesse i at deltage i den internationale vareudveksling. Denne udvekslingsstruktur og betydningen heraf.

2) Skildring af den danske udenrigshandels struktur og former, Danmarks deltagelse i de internationale økonomiske organisationer og problemerne i forbindelse med udviklingen af det europæiske økonomiske fællesskab.

d) Danmark og de kulturelle forbindelser.

Internationale kulturstrømningers betydning for Danmark i dag og Danmarks deltagelse i den kulturelle og videnskabelige udveksling mellem landene (UNESCO m.m.).

e) Udenrigspolitikens udformning.

1) Den offentlige diskussion på møder, i presse, radio og fjernsyn. Partiernes udenrigspolitiske grundsynspunkter, interessegrupperne og udenrigspolitikken.

2) Ministeriets udøvende magt med hensyn til udenrigspolitikken.

3) Folketingets plads ved udenrigspolitikens udformning, det udenrigspoli-

tiske nævn, tingets debatter, ratifikationsretten, delegationerne.

4) Administrationen, udenrigsministeriets organisation og arbejdsform, ambassadører, gesandter o. s. v. og deres funktioner.

ad 7. International politik.

Beskrivelse af, hvad international politik er, forskellen mellem Internationale Relationer og International Politik.

a) *Det internationale samfund af stater*: Alm. karakteristik, store og små stater, suveræniteten, nationalisme og nationalstat.

b) *Den nationale stats magtgrundlag*: Karakteristik af magtbegrebet i international politik, dets forhold til idealistiske og etiske krav.

Grundlaget for staternes udenrigspolitik: geografiske faktorer, materielle ressourcer, økonomisk struktur, befolkningsmæssige forhold, social struktur og politisk-militære institutioner.

c) *Den internationale politiks teknik*: Udformningen af stormagternes udenrigs-

politik, diplomatiets placering, udenrigspolitikens; former i politiske, økonomisk og propagandamæssig henseende, ideologiernes placering i den internationale politik.

d) *Den internationale politiks struktur*: Interesser, spænding, konflikt, kriser.

Magtbalancen, status quo og aggressiv politik, imperialismen og teorierne om dens opståen, kolonipolitik. Isolationisme og neutralitetspolitik.

Alliancepolitik.

e) *Forsøgene på regulering af den internationale magtkamp*: Forhandling, fredelige ændringer, Folkeretten, afrustning (atomproblemet). Internationale organisationer (F.N., Europarådet o. s. v.), international regering, diskussion af regionale, federales og verdensbaserede løsninger.

f) *Stormagternes politik*: Den internationale politiks udvikling til global politik, analyse af denne politik inden for hovedområderne, karakteristik af USA og Sovjetunionens og de øvrige magters forhold hertil.

Om fremstillinger af idéhistorie til gymnasiebrug.

I tilslutning til, hvad der er sagt om disciplinen idéhistorie i indledningen (s. 24) samt i forslagene til anordning og bekendtgørelse om undervisningen i gymnasiet, har udvalget ment at burde skitsere, hvordan man har tænkt sig fremstillinger af dette stof tilrettelagt. Dog skal det understreges, at man ikke hermed ønsker at binde forfattere af sådanne fremstillinger til den her skitserede ramme.

Da eleverne skal kunne have udbytte af at læse en idéhistorie for gymnasiet på egen hånd, bør fremstillingen være let tilgængelig og ikke for omfangsrig, helst ikke over 250-300 sider. Stoffet bør i så vid udstrækning som muligt have direkte tilknytning til de for gymnasieundervisningen fastlagte emnekredse og pensa, idet formålet med den idéhistoriske orientering er at give eleverne øget forståelse af sammenhæng og samspil mellem fagene og derigennem af det grundlag, vor kultur hviler på. Fremstillingens omfang udelukker, at der blot tilnærmelsesvis kan gives en sammenhængende redegørelse for filosofiens eller videnskabernes historie, og det er heller ikke ønskeligt, at en sådan bog får karakter af et kompendium. På den anden side bør den heller ikke være så populær, at dens redegørelse bliver ganske overfladisk. Begge dele undgås formentlig bedst, om forfatterne koncentrerer sig om nogle virkelig betydningsfulde ideer, viser deres fremkomst og deres brydning med andre ideer. Udvælgelsen af de punkter, der kan medtages, må overlades til forfatterne, men efter udvalgets skøn vil

følgende emner være særlig betydningsfulde:

I. *Oldtiden til og med Aristoteles.*

Den religiøse og etiske livsholdning, navnlig som den kommer til udtryk hos græske digtere og tænkere. Naturfilosofien og de eksakte videnskabers udvikling fra den matematiske tænknings gennembrud til den videre behandling af matematiske og naturvidenskabelige problemer. Forskellige opfattelser af forholdet mellem individ og samfund.

II. *Hellenismen og den romerske kejsertid.*

Filosofiens betydning som leve-lære og for livsholdning i stoicisme, epikuræisme og nyplatonisme; kejserkulten og mysteriereligionerne, mødet mellem den jødisk-kristne livsforståelse og senantikken. De eksakte videnskabers blomstring. Den fortsatte diskussion om samfundsproblemer.

III. *Middelalderen.*

Kirkefædrenes syn på forholdet mellem stat og kirke og højmiddelalderens tanker om samfundet. Tro og tænkning, som den kommer til udtryk i skolastikken og mystikken; forsøget på at udforme en teologisk-filosofisk helhedsanskuelse. Skolastikkens naturfilosofi. Senmiddelalderens tanker om statens væsen og forholdet mellem stat og kirke; de

individualistiske strømninger, som fører til skolastikkens opløsning.

IV. 16. og 17. århundrede.

Renæssancen og dens betydning for menneskesyn, statsopfattelse og videnskab. Den moderne naturvidenskabs gennembrud. Cartesianisme. Reformatorernes kristendomsopfattelse. Diskussionen om stat og samfund, bl.a. som den kommer til udtryk i naturretten. Ortodoksi og ene-vælde.

V. 18. århundrede.

Den engelske empiristiske filosofi. Pietisme, mystik, rationalisme og oplysningsfilosofi, deres virkning f.eks. i pædagogik, samfundsopfattelse og retspleje.

VI. 19. århundrede.

Vor erkendelses muligheder. Den endelige udformning af den klassiske fysik med dens grundlæggende træk af kausalitet, materialisme og determinisme. Præromantik og klassicisme, romantik og idealisme.

Nationalisme, liberalisme., socialisme og marxisme - samt disse tankefortsættelse i de politiske strømninger op til vor tid.

Udviklingslæren og de øvrige er-

faringsvidenskaber som grundlag for et naturalistisk livssyn. Vitalismen. Den kritiske historieforskning. Nihilismen.

VII. 20. århundrede.

Nogle hovedproblemer i den moderne naturvidenskab, navnlig relativitetsteorien og indeterminismen i fysikken samt det nye grundlag for menneskeforståelse, der er givet med vor tids biologi, psykologi og sociologi. De linier, som fra Kierkegaard fører til eksistensfilosofien og den anti-idealistske kristendomsopfattelse; andre nyere filosofiske retninger (f.eks. logisk empirisme og semantisk filosofi). Vor tids tanker om internationalisme og mellemfolkelig forståelse.

På alle punkter, hvor det er naturligt, bør kunsten, såvel billedkunst som arkitektur og musik, berøres.

Den idéhistoriske fremstilling bør hvile i sig selv, men ved henvisning til dokumenterende tekster og billedmateriale - i videst muligt omfang fra bøger, der anvendes i gymnasiet — samt til egnet supplerende læsning vil man kunne øge bogens værdi, både når den bruges af eleverne selv, og når den under en lærers vejledning inddrages i undervisningen.

F. C. Kålund-Jørgensen: Gymnasieordningen i en række europæiske lande.

a. England.

Ordningen i England er den vanskeligste at fremstille i en form, som kan sammenlignes med traditionerne hos os såvel som på kontinentet i det hele. Dette skyldes dels dens oprindelse fra de gamle Public Schools, dels dens tilpasning til den nye eksamensordning, der er baseret på en betænkning fra regeringens rådgivende undervisningskomite af 1947, der er trådt i kraft i 1951 og på en genial måde har løst problemet om deling eller ikke-delning i eksamens- og eksamensfri klasser (jfr. min beretning i folketingsudvalgets betænkning af 23. april 1958, pag. 57, ad udvalgets spørgsmål 15).

»The sixth form« er jo navnet på gymnasieafdelingen af »secondary education«. Navnet hidrører fra, at de private forbedringskoler for Public Schools foruden grundskolen (the primary) omfattede »First and second forms« (aldersklasserne 11-13 år). The public schools fortsatte da med »third, fourth and fifth forms« (aldersklasserne 13-16 år), hvorefter de elever, der skulle have chancer for at blive optaget på et universitet, afsluttede skolegangen i »Sixth form«, der var toårig og kunne være treårig (nemlig for de mindre begavede børn).

Da skolerne var private og uden statsunderstøttelse af nogen art, var de ikke underkastet kontrol eller inspektion før efter 1902, og følgelig eksisterede der heller ikke nogen normalplan for undervisningen eller timefordelingen. Denne frihed er bevaret. Hver skole tilrettelægger undervisningen og timefordelingen, som den

vil. Der er dog oparbejdet en vis praksis for skolerne, som følges ikke alene af de hæderkronede 9 gamle skoler, men også af de ca. 300, der er kommen til senere, og denne praksis er igen bestemt af den nye eksamensordning, der gør det muligt for den enkelte elev at bestemme, hvilke (eller hvilket) fag, han vil tage eksamen i (naturligvis efter samråd med sin »tutor«). Endvidere kan hvert fag tages enten på »O-level« (ordinary, svarende til vore præliminæreksamenskrav) eller på »A-level« (advanced, svarende til studentereksamenskravene hos os, dog i begge tilfælde lidt højere, så vidt man kan skønne ved en sammenligning mellem danske og engelske skriftlige eksamensopgaver).

I beretningen fra Institute of Education of material i Bryanston School (fra Bristol-området) hedder det eksempelvis:

»Each boy has a programme made up for him by his tutor, and in general he will take two or three A-level subjects from the lists and one more Minor course (nemlig for O-level) from the list below«.

De to lister omfatter følgende fag med angivelse af det timetal, der skal tillægges hvert fag gennem de to år:

A-level subjects, Sixth form.

Common:	Ev.		
	First year	Second year	Third year
Current affairs.	1	1	
Divinity (Religion)	1	1½	
Humanities (kulturbist etc.)	2	1½	
Gymnastik etc.	1	1	

Specialist:			Ev.
	First year	Second year	Third year
Latin	15 (ev. 14)	18 (ev. 17)	As for sec. year or special arrangement.
Greek	14	17	
Ancient history...	6	8	
English	13	14	
History	13 (ev. 18)	18 (ev. 22)	
Geography	13 (ev. 11)	14	
French	13	18	
German	13	18	
Art (tegning, sløjde, etc.)	13	14	
Music	13	14	
Mathematics	12	15	
Physics	11	13	
Chemistry	11	13	
Biology	11	13	

*O-level subjects, Sixth Form
(Minor course)*

English Essay	2	2
English	5	0
History	5	4
Latin	5	4
French	5	4
German or Spanish	5	4
Geometry and Mechanic	(ikke angivet bestemt timetal)	
Drawing	5	0

Eksempelvis angives :

A typical programme for a boy in the first year:

Mathematics	12	(A-level)
Physics	11	do.
Chemistry	11	do.
English	5	(O-level, minor course)
German	5	do.
Music	1	
Gymnastics	1	
Current affairs	1	(herved fors tås form, samfundslære).
Divinity	1	
Humanities	1	
I alt	49	

Den nævnte elev går i den gruppe, som vi ville kalde mat.-naturv.linie. I øvrigt kan fagene grupperes på mange måder, og grupperne er ofte små. Da der i regelen kræves 3 fag af A-level for at blive optaget på et universitet eller andre højere læreanstalter, må eleverne vælge dette antal blandt specialistfagene, men de behøver ikke at tage eksamen i dem alle samtidig. De kan endog nøjes med et fag ad gangen (om året). Derfor oprettes Third year, hvor der træffes individuelle ordninger. Af fagene på O-level kræves i regelen 2, men også disse kan tages successivt fra 16-års alderen. Skolerne har ikke noget med eksamen at gøre. Den ordnes og afholdes af en af de autoriserede 10 eksamenskommissioner, der både giver opgaver og besøger eksaminationen og censur. Men skolerne giver et vidnesbyrd.

De offentlige eksamensskoler, der som bekendt først blev indført ved loven af 1902 (the Morant-Balfour-act) og alle hører under amtskommunerne (County and County-Borough-schools), har taget de gamle Public Schools til mønster, men har dog i regelen indført en mere kontinental timeplansordning. Eksempelvis skal anføres timeplanen for Sixth Form

Science Forms.

	<i>Biologilinie</i>			<i>Matematik- linie</i>		
	I	II	III	I	II	III
Mathematics	0	0	5	7	7	5
Physics	7	7	6	7	7	6
Chemistry	7	7	6	7	7	6
Biology	5	5	0	0	0	0
Botany	5	5	0	0	0	0
Greek	0	0	0	3	3	0
Music, art etc.	2	2	2	2	2	2
Games (sport)	3	3	3	3	3	3
Physical education	1	1	1	1	1	1
Special	5	5	12	5	5	12
I alt	35	35	35	35	35	35

Arts Forms.

	I	II	m	
English	6	6	3	
History	6	6	3	
Geography	6	6	3	(I de to første år kan dette fag alternere med tysk).
French	6	6	3	
German	6	6	0	(kan alternere med geografi).
Latin	4	4	0	
Games	3	3	3	
Physical education	1	1	1	
Music, art etc.	2	2	2	
Special	1	1	17	
I alt.	35	35	35	(Det bemærkes, at tysk og geografi alternerer).

ved en offentlig Grammar School i Bristol.

The sixth form, der ved disse skoler bygges på den 5-årige Secondary Grammar school (11-16 år), er her treårig (16-19 år).

England er formentlig det land, der lægger størst vægt på en specialiseret uddannelse, og mindst vægt på den encyclopædiske eller almindelig undervisning. Dette anføres i regelen som den egentlige årsag til, at universiteterne er 2-3 år kortere end hos os.

Det bemærkes, at græsk er gået ud som sprog ved den her nævnte skole (Greek civics er oldtidskundskab). Det er dog ikke alle County schools, der helt har strøget dette klassiske sprog, men det er fortrinsvis de gamle public schools, der har det med blandt deres specialistfag.

b. Holland.

Indledningsvis skal nævnes, at undervisningspligten omfatter aldersklasserne 6-14, og at grundskolen fra det 6. til det 12. år (6 klasser) danner grundlag for al højere eller fortsat undervisning. Begge dele blev for første gang fastslået ved skoleloven af 1920, undervisningspligten dog ved lov af 1900. (Tidligere havde man ingen undervisningspligt).

Uden forbindelse med gymnasieundervisningen har man ifølge 1920-loven dels en 2-årig praktisk hovedskole (Voortgeset Gewoon Lager Onderwijs), 12-14 år, og dels en 3-4-årig mellemskole (Uitgebreid Lager Onderwijs) 12-15/16 år. Den sidste, der navnlig efter krigen er bleven meget populær, kaldes i daglig tale ULO og har både matematik og tre fremmede sprog som obligatoriske fag (engelsk, tysk og fransk). Fra denne sker overgangen til det højt udviklede faglige skolevæsen, men ikke til gymnasierne.

Gymnasieundervisningen, der bygges på

den 6-årige grundskole, gives i 5 skoletyper: 1. Det klassiske gymnasium, 2. Den højere borgerskole (Hogere burgerschool), 3. Lyceet, 4. Handelsdagsskolen og 5. Den højere pigeskole.

Timeplanerne for de forskellige typer er som vist på skema 1 side 175.

Det ses heraf, at A-linjen er den udpræget klassiske, mens B-linjen er en kombineret klassisk-mat.-naturvidenskabelig linje.

Eksamensbevis fra A-linjen giver adgang til følgende fakulteter ved universiteterne: Det teologiske, det filologiske og det filosofiske.

Eksamensbevis fra B-linjen giver adgang til: det medicinske, matematiske og fysiske fakultet, samt til veterinærstudiet og polytekniske, teknologiske og agrikulturelle læresteder.

Fra begge linjer er der desuden adgang til de juridiske, økonomiske, politiske og sociale fakulteter.

1. *Det klassiske gymnasium*: 6-årigt (12.–18./19. leveår).

Skoleår	Fællesundervisning				Linieundervisning				I alt	
	I	II	III	IV	VA	VIA	VB	VIB	A	B
Græsk.....	–	5	5	5	6	8	3	3	29	21
Latin.....	7	5	5	5	7	8	3	3	37	28
Hollandsk.....	4	3	3	3	2	3	2	3	18	18
Fransk.....	4	3	3	2	2	2	2	2	16	16
Tysk.....	–	–	3	2	2	2	2	2	9	9
Engelsk.....	–	3	2	2	2	2	2	2	11	11
Historie.....	4	3	2	2	4	4	3	2	19	16
Geografi.....	3	2	1	2	1	–	1	–	9	9
Matematik.....	4	3	3	3	2	2	5	5	17	23
Fysik.....	–	–	2	2	–	–	3	3	5	10
Kemi.....	–	–	–	2	3	–	3	4	5	9
Biologi.....	2	2	–	–	–	–	2	2	5	8
Legemsøvelser.....	3	3	3	2	2	2	2	2	15	15
Tegning.....	2	1	1	1	–	–	–	–	5	5
I alt..	33	33	33	33	33	33	33	33	200	197
Hebræisk.....	–	–	–	–	2	2	2	2		

2. *Den højere borgerskole (alm. betegnet H.B.S.)*: 5-årig (12.–17./18. leveår).

Skoleår:	Fællesundervisning				Linieundervisning			I alt	
	I	II	III	IV A	VA	IV B	VB	A	B
Hollandsk.....	4	4	4	4	4	3	3	20	18
Fransk.....	5	3	3	4	4	3	2	19	16
Engelsk.....	3	3	3	4	4	2	2	17	13
Tysk.....	–	3	3	4	4	2	2	14	10
Kommerciel videnskab....	–	–	1	7	6	–	(2)	14	3
Politisk økonomi.....	–	–	–	2	2	–	1	4	1
Geografi.....	3	3	2	2	2	2	1	12	11
Historie.....	4	2	2	2	3	2	2	13	12
Samfundskundskab.....	–	–	1	1	1	–	–	3	1
Matematik.....	5	5	5	–	–	5	5	15	25
Mekanik.....	–	–	–	–	–	2	2	–	4
Fysik.....	–	2	3	–	–	3	3	5	11
Kemi.....	–	–	2	2	2	4	4	6	10
Biologi.....	2	2	–	–	–	2	2	4	8
Kosmografi.....	–	–	–	–	–	–	1	–	1
Frihåndstegning.....	3	2	1	–	–	1	(1)	6	8
Geometrisk tegning.....	–	–	–	–	–	1	(1)	–	2
Legemsøvelser.....	3	3	3	2	2	2	2	13	13
I alt..	32	32	33	34	34	34	34	165	167

Undervisningen kan med ministeriets tilladelse også strækkes over 6 skoleår, men den 5-årige skole er normaltypen.

Den højere borgerskoles mål var oprindeligt at forberede til stillinger »in

public and private administration«. Men i tidens løb har skolen ændret karakter og er nu anerkendt som forberedelse til universitetsstudier o.l.

Den afsluttes med en eksamen, der omfatter følgende fag:

På A-linjen:

Hollandsk sprog og litteratur.
 Fransk - -
 Engelsk - -
 Tysk - -
 Kommerciel videnskab.
 Politisk og statistisk økonomi.
 Geografi.
 Historie. •

Politisk organisation (dog kan denne disciplin erstattes med et fyldestgørende vidnesbyrd).

På B-linjen:

Matematik.
 Mekanik.
 Fysik.
 Kemi.
 Biologi.

Hollandsk, fransk, engelsk, tysk sprog og litteratur.

Politisk økonomi, geografi og historie (dog kan eleverne fritages for eksamen i disse fag, hvis de har opnået fyldestgørende vidnesbyrd i sidste skoleår).

Eksamensbevis fra A-linjen giver adgang til universitetsstudier i politisk og social videnskab, jura og økonomi, samt til kombinerede studier i filologi, filosofi, matematik, fysik, social geografi og psykologi. Eksamensbevis fra B-linjen giver adgang til samme fakulteter som B-linjen på det klassiske gymnasium med undtagelse af det juridiske.

Eleverne kan forlade skolen efter det 3. år, og hvis de har bestået oprykningsprøven til det 4. år, får de et vidnesbyrd herom, der er dem en stor hjælp ved ansættelse i erhvervslivet.

3. Lyceet :

6-årigt (12.-18/19. år).

Et Lyceum er i følge det hollandske ministerium en blanding af det klassiske gym-

nasium og den højere borgerskole. Det er ikke hjemlet i lovgivningen, men er opstået spontant og anerkendt i hvert enkelt tilfælde. Det organiseres med to fællesklasser, omfattende de fag, der danner grundlag for begge muligheder («providing a joint foundation for both alternatives of further studies»), altså nærmest en slags indledende artiumskursus. Derefter kan eleverne vælge gymnasielinien, der er 4-årig eller H.B.S.-linien, der er 3- eller 4-årig. Ved afslutningen tages henholdsvis gymnasie- eller H.B.S.-eksamen.

4. Handelsdagskolen :

3- eller 4-årigt kursus fra 15/16-års alderen.

Nogen normaltimestplan gives ikke, men på side 177 nederst anføres som et eksempel en timestplan fra en kommunal handelsdagskole, der er 4-årig:

5. Den højere pigeskole.

5-årig (12.-18. år).

Der er ikke fastsat nogen normaltimestplan for denne type, men de obligatoriske fag og det timetal, der skal tillægges hvert fag gennem 5 år, er følgende:

Ugentlige timer

Hollandsk sprog og litteratur.	17
Fransk sprog og litteratur.	14
Engelsk sprog og litteratur.	14
Tysk sprog og litteratur.	12
Geografi.	9
Historie.	10
Matematik.	8
Fysik, biologi og kemi.	12
Tegning.	11
Håndarbejde og kunsthistorie.	8
Musik.	3
Legemsøvelser.	12

I alt. . . 130

Det je skolens minimale timetal. Det tilføjes, at det er tilladt at forøge timetallet til 150 eller endog til 160, såfremt mindst

10 ugentlige timer anvendes til husgering, musik, håndarbejde eller legemlig opdragelse.

Den afsluttende eksamen omfatter:

Hollandsk sprog og historie.

Fransk, engelsk og tysk sprog og historie.

Historie og geografi.

Der anføres intet om, at denne eksamen giver adgang til universitetsstudier.

*Elevernes fordeling over de 5 typer
(sept. 1957) :*

<i>Skoletype :</i>	<i>Drenge</i>	<i>Piger</i>	<i>I alt</i>
Det klassiske gymnasium...	10.208	5.363	15.571
Højere Borgerskole	29.493	9.889	39.382
Lyceum	37.744	18.442	56.186
Handelsdagskoler.	1.572	298	1.870
Højere pigeskoler.	-	15.780	15.780
I alt..	79.017	49.772TM	128.789

Rundt regnet modtager ca. 10% af den skolesøgende ungdom højere undervisning.

*Skolernes fordeling
mellem stat, kommuner og kirker.*

<i>Skoler</i>	<i>Stats.</i>	<i>Komm.</i>	<i>Protest.</i>	<i>Kat.</i>	<i>Andre kirk.</i>
Gymnasier	-	33	7	56	-
H. B. S.	38	41	24	45	7
Lyceer	15	29	43	38	20
Handelsdagskoler..	-	7	1	8	2
Højere pigeskoler..	22	22	27	52	16

Læseplaner, eksamen og tilsyn er fælles for de offentlige og private, og alle private skoler får 1 lærerlønnen refunderet af staten og kommunerne.

<i>Skoleår :</i>	I	II	IV	I alt
Hollandsk sprog og korrespondance.	6	4	4	17
Engelsk sprog og korrespondance.	4	4	3	14
Fransk sprog og korrespondance.	5	4	3	15
Tysk sprog og korrespondance.		5	4	13
Geografi	3	2	2	8
Historie	2	2	2	7
Kommercielle fag:				
Bogholderi		2	2	7
Handelsregning.		2	2	7
Handelsorganisation og teknik.		-	1	2
Politisk økonomi.	3	-	1	2
Samfundskundskab		-	1	2
Forfatning (policy).		-	-	1
Matematik	4	3	2	11
Fysik		1	1	3
Kemi og varekundskab (commodities).		-	2	4
Naturhistorie.	2	-	-	2
Tegning	2	2	-	4
Skrivning	1	1		3
Stenografi		-	1	2
Maskinskrivning.		-	-	1
Legemsøvelser.	3	3	2	11
I alt..	32	34	34	136

Skemaerne side 178, 179 og 180 viser timeplanerne for de forskellige gymnasietyper og -linjer:

*3-årig realskole og 5-årig gymnas som bygger på folkeskole uten engelsk.
(A-realskole og A-gymnas).*

Kr.kunnskap.....	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Norsk.....	5	4	5	4	4	4	6	6	6	6	6	6
Tysk.....	—	6	5	5	5	5	2	6	2	—	—	—
Engelsk.....	7	6	5	4	6	4	4	6	4	—	9	—
Fransk.....	—	—	—	4	4	—	4	5	4	3	7	6
Latin.....	—	—	—	—	—	6	—	—	7	—	—	10
Hist. & samf.....	2	2	5	2	2	2	3	3	3	5	5	5
Geografi.....	2	2	2	2	2	2	—	—	—	1	—	—
Naturhistorie.....	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Biologi.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	4
Kjemi og fysiologi.....	—	—	4	4	4	4	—	—	—	—	—	—
Fysikk.....	2	2	—	—	—	—	6	—	—	6	—	—
Regning og Mat.....	5	5	—	6	4	4	5	—	5	7	—	—
Samf.regn. og bokf.....	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tegning.....	4	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—
Skrivning.....g:	1											
p: hj. hj.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Håndarb.....	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gymnastik.....	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Sang.....g:	—											
p:	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
I alt..	36	36	36	36	36	36	36	36	36	36	36	36

4-årig landsgymnas.

Reallinje, Engelsklinje, Latinlinje.

	I			II			III			IV			
		R	E	L	R	E	L	R	E	L	R	E	L
Kr.kunnsk.....	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Norsk.....	4	4	4	4	5	5	5	6	6	6	6	6	6
Tysk.....	5	5	5	5	2	3	2	—	4	—	—	—	—
Engelsk.....	6	5	7	5	5	10	4	3	8	4	—	—	—
Fransk.....	—	4	4	—	3	5	5	3	6	5	—	—	—
Latin.....	—	—	—	6	—	—	7	—	—	9	—	—	—
Hist. og samf.....	2	2	2	2	4	4	4	4	4	4	—	—	—
Geografi.....	2	3	3	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Biologi.....	1½	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—
Kjemi og fysiologi.....	—	4	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fysikk.....	2½	—	—	—	6	—	—	6	—	—	—	—	—
Mat.....	6	5	3	3	6	5	5	6	—	—	—	—	—
Tegning.....	3	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—
Gymnastikk.....	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	—	—	—
Sang.....	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—
I alt..	37	37	37	37	37	37	37	37	37	37	37	37	37

Det er bemerkelsesverdigt, at græsk linjen, og at fransk ikke læses i realklasser helt er udgået af gymnasiet, selv på latinserne.

Norrønlinna: a: med tysk som eitt av hovudfaga.

b: med engelsk som eitt av hovudfaga.

	I	II		III		IV	
		a	b	a	b	a	b
Kr.kunnsk.....	1	1	1	1	1	1	1
Norsk.....	4	4	4	4	4	5	6
Folkeminne.....	—	—	—	1	1	1	1
Gamalnorsk.....	0	3	4	4	4	5	5
Tysk.....	5	8	5	6	2	7	—
Engelsk.....	6	5	7	4	7	3	7
Fransk.....	—	—	—	3	4	3	3
Historie.....	2	2	2	6	5	5	6
Geografi.....	2	3	3	—	—	—	—
Biologi.....	1½	—	—	—	—	4	4
Kjemi og fysiologi.....	0	4	4	—	—	—	—
Fysikk.....	2½	—	—	—	—	—	—
Mat.....	6	3	3	5	5	—	—
Tegning.....	3	—	—	—	—	—	—
Gymnastikk.....	3	3	3	3	3	3	3
Sang.....	1	1	1	1	1	1	1
I alt..	37	37	37	38	37	38	37

d. Schweiz.

Som svar på læseplansudvalgets skrivelse af 11./7. d. å. skal jeg i continuation herved fremsende to eksempler på timefordelingen i de schweiziske gymnasier,

fra *Basel* som type på de tysktalende, og fra *Lausanne* som type på de fransktalende kantoner, idet jeg skal gøre opmærksom på, at de enkelte kantoner har hver sin

Basel: Das mathematisch-naturwissenschaftliche Gymnasium.

Obligatorische Fächer:	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Total
Deutsch.....	6	6	5	4	4	4	4	4	37
Französisch.....	6	6	5	5	4	4	3	4	37
Englisch.....	—	—	3	3	3	3	3	1½	16½*)
Geschichte.....	—	2	2	3	2	2	2	3	16
Geographie.....	2	2	2	2	2	—	2	1	13
Naturkunde.....	2	2	2	2	2	2	2	—	14
Physik.....	—	—	—	—	2	3	3	3	11
Chemie.....	—	—	—	—	—	2	2	3	7
Rechnen u. Algebra.....	4	4	3	5	3	4	3	3	29
Geometrie.....	—	—	3	3	3	3	2	3	17
Darst. Geometrie.....	—	—	—	—	—	—	3	3	6
Geom. Zeichnen.....	—	—	—	—	2	—	—	—	2
Freihandzeichnen.....	2	2	2	2	2	2	—	—	12
Schreiben.....	2	2	1	—	—	—	—	—	5
Turnen.....	3	3	3	3	3	3	3	3	24
Singen Som./Win.....	2/3	2	1/0	—	—	—	—	—	5
I alt..	29-30	31	31-32	32	32	32	32	31-32	251-252

*) (3 sommer).
(0 vinter).

<i>Fakultative Fächer</i>	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Total
Latein.....	-	-	-	-	3	3	3	3	12
Italienisch.....	-	-	-	-	2	2	-	-	4
Englische Konversation.....	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Kunstgeschichte.....	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Freihandszeichnen.....	-	-	-	2	2	2	2	2	10
Physik-Laboratorium.....	-	-	-	-	-	-	1	1	2
Chemie-Laboratorium.....	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Stenographie.....	-	-	-	2	-	-	-	-	2
Philosophie.....	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Collegium musicum vocale.....	-	-	-	-	1	1	1	1	4
Collegium musicum instrumentale....	-	-	-	-	2	2	2	2	8

skoleordning. Fælles for dem alle er dog, at den højere skole er adskilt både fra folkeskolen og realskolen, og at gymnasierne er 8-årige omfattende aldersklasser 10-18 år.

Allgemeines Ziel: Der Unterricht ... soll die Schüler in das Werden u. Wesen des Geisteslebens einführen u. ihnen die Reife u. Selbständigkeit im Denken vermitteln, die zu erfolgreichem Studium

Basel: Das humanistische Gymnasium.

<i>Obligatorische Fächer:</i>	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Total
Lateinische Sprache.....	7	7	7	7	7	7	6	7	55
Griechische Sprache.....	-	-	-	6	6	6	6	6	30
Deutsche Sprache.....S/W	4/3	3	3/4	3	3	3	3	3	25
Französische Sprache.....	-	5	5	3	3	3	3	3	25
Geschichte.....	2	2	2	2	3	3	3	3	20
Geographie.....	2	2	2	1	1	1	1/2	-	10 _{1/2}
Mathematik.....	4	4	4	4	4	4	3	3	30
Naturkunde.....	-	-	2	2	2	2	1/3	-	8 _{1/3}
Physik.....	-	-	-	-	-	-	3	2	5
Chemie.....	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Zeichnen.....	2	2	2	So2	-	-	-	-	7
Schreiben.....	3	1	-	-	-	-	-	-	4
Singen.....	2/3	2	So1	-	-	-	-	-	5
Turnen.....	3	3	3	3	3	3	3	3	24
Total..	29	31	31	32	32	32	32	32	251

<i>Fakultative Fächer:</i>	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Total
Italienische Sprache.....	-	-	-	-	-	-	2	2	4
Englische Sprache.....	-	-	-	-	-	2	2	2	6
Hebräische Sprache.....	-	-	-	-	-	-	Wi2	3	4
Chemisches Praktikum.....	-	-	-	-	-	-	-	Wi2	1
Kunstabstrachtung.....	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Darstellende Geometrie.....	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Zeichnen.....	-	-	-	-	So2	2	-	-	3
Stenographie.....	-	-	-	-	2	-	-	-	2
Zeichnenelite.....	-	-	-	Wi2	-	-	-	-	1
Gesangelte.....	1.-3. klasse gemeinsam 1								3
Collegium musicum vocale.....	5.-8. kl. gemeinsam 1								4
Collegium musicum instrumentale....	4.-8. kl. gemeinsam 1								4

an der Universität und an der Eidg. Technischen Hochschule befähigen.

Algemeines Ziel: Durch gründliche grammatische Schulung und durch systematische Aneignung eines umfangreichen Wortschatzes erworbene Fähigkeit, schwieriger lateinische Texte in korrektes Deutsch zu übersetzen. Verständnis der wichtigsten Schriftsteller der römischen Republik und Kaiserzeit in ihrer geistigen und kulturellen Bedeutung.

Lausanne.

Som i de andre fransktalende kantonen følger man i kantonen *Vaud* meget nær den franske skoleordning. Den højere

skole (Ecole secondaire) består her af tre »cyclers«, 1. cycle: I og II (10-12 år) 2. cycle: III-VI (12-16 år) og 3. cycle: et 2 ¼ års kursus, der fører til Baccalauréat (artium).

Fra 2. cycle indføres liniedeling. De tre hovedlinier er Section latine, Section langues modernes og Section mathématiques-sciences. Hertil kommer to særlige linier: Section générale med sine to undersektioner: Sous-section technique og Sous-section littéraire, der dog ikke er ret udbredt eller meget forskellige fra den humanistiske sektion.

Planerne fra de tre hovedlinier skal gengives omstændige:

Disciplines :	(10-12 år)							(12-16 år)										
	1 ^{er} cycle		2 ^{me} cycle					Tot.	Section mod.				Tot.	Sec. mat. -sc.				Tot.
	I	II	III	IV	V	VI	III		IV	V	VI	III		IV	V	VI		
Français	9	8	6	5	5	5	38	8	6	5	5	41	8	6	6	5	42	
Latin	-	-	7	6	6	6	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Grec	-	-	7	6	6	6	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Allemand	4	4	3	3	3	3	20	4	4	4	4	24	4	4	3	3	22	
Anglais	-	-	-	4	4	4	12	-	4	4	4	12	-	3	3	2	8	
Italien	-	-	-	4	4	4	12	-	4	4	4	12	-	3	3	2	8	
Cult. antique e lit.	-	-	-	-	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Histoire	2	3	2	2	2	3	14	2	2	2	3	14	2	2	2	3	14	
Géographie	2	2	2	2	-	1	9	2	2	2	2	12	2	2	-	1	9	
Arith.-Algèbr.	4	4	3	3	2	2	18	5	3	2	2	20	5	4	3	3	23	
Géométrie	-	-	-	1	2	2	5	-	1	2	2	5	-	2	3	4	9	
Dessin géométrie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	3	
Sciences nat.	1	2	2	2	2	-	9	2	2	2	-	9	2	2	2	-	11	
Physique	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	2	2	-	-	2	3	5	
Chimie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4)	4	
Laboratoire	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2)	-	
Dessin	2	2	2	-	2	1	9	2	-	2	1	9	2	2	2	-	10	
Chant-Musique	2	2	1	1	1	-	7	2	1	-	-	7	2	2	2	-	7	
Travaux manuels	2	2	2	1	-	-	7	2	1	-	-	7	2	2	2	-	10	
Gymnastique	2	2	2	2	2	2	12	2	2	2	2	12	2	2	2	2	12	
Culture chrétienne	(1)	(1)	-	-	(1)	(½)	-	-	(1)	(½)	-	-	-	-	(1)	(½)	(fac)	
Totaux..	30	31	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32	

NB. Valgfrihed mellem engelsk og italiensk, mellem græsk og italiensk, mellem græsk og engelsk, mellem græsk og latin.

3me cycle: 2 år + 3 måneder (16.–18/19. år).

	<i>Gymnase classique A, tot.</i>				<i>Gymnase classique B, tot.</i>				<i>Math. spec.</i>			
	1 ^{re}	2 ^{me}	Tri	Total	1 ^{re}	2 ^e	Tri	Total	1 ^{re}	2 ^e	Tri	Total
Français.....	5	5	3	11	5	5	3	11	5	5	3	11
Latin.....	4	5	3	10	4	5	3	10	4	5	3	10
Grec ¹⁾	5	5	3	11	—	—	—	—	—	—	—	—
Anglais ²⁾	—	—	—	—	4	3	2	7 ^{2/3}	—	—	—	—
Allemand.....	3	3	2	6 ^{2/3}	3	3	2	6 ^{2/3}	3	3	2	6 ^{2/3}
Math. général ³⁾	4	3	3	8	4	3	3	8	4	3	3	8
Math. spec. & tech. ⁴⁾	—	—	—	—	—	—	—	—	5	5	4	11 ^{1/3}
Histoire.....	3	2	2	5 ^{2/3}	3	2	2	5 ^{2/3}	3	3	2	6 ^{2/3}
Philosophie ⁵⁾	2	3	2	5	2	3	2	5	2	3	2	5
Physique.....	2	2	—	4	2	2	—	4	2	2	—	4
Sciences nat.....	2	2	—	4	2	2	—	4	2	2	—	4
Chimie.....	—	2	—	2	—	2	—	2	—	2	—	2
Grecque culture ⁶⁾	—	—	—	—	1	2	—	3	—	—	—	—
Histoire de l'art.....	2	2	1	4 ^{1/3}	—	—	—	—	—	—	—	—
Anglais, fac.....	2	2	—	4	—	—	—	—	2	2	—	4
Italien, fac.....	2	2	—	4	2	2	—	4	2	2	—	4
Hébreu, fac.....	2	1	—	3	2	1	—	3	2	1	—	3
Musique, fac.....	1	1	1	2 ^{1/3}	1	1	1	2 ^{1/3}	1	1	1	2 ^{1/3}
Gymnastique, fac.....	2	2	2	4 ^{2/3}	2	2	2	4 ^{2/3}	2	2	2	4 ^{2/3}
Total..	29	32	17		29	32	16		29	32	18	

1) Option avec l'anglais;

2) Option avec le grec et les Math. spec.;

3) En 1re année 3 heures pendant le trimestre d'été, 4 sept.–mars;

4) Option avec l'anglais et le grec;

5) En 1re année pas de leçon de phil. avril–juillet;

6) Pour B seulement.

	<i>Gymnase scientifique</i>			
	1 ^{re}	2 ^{me}	Trimestre	Total
Français.....	5	5	3	11
Allemand.....	3	3	2	6 ^{2/3}
Anglais ou latin.....	2	2	—	4
Algèbre.....	2	2	2	4 ^{2/3}
Trigon. géom. anal.....	2	4	2	6 ^{2/3}
Géométri descrip.....	4	3	2	7 ^{2/3}
Histoire.....	3	—	—	3
Philosophie.....	—	3	2	3 ^{2/3}
Physique.....	2 ^{2/3}	3 ^{2/3}	2	7
Sciences nat.....	2 ^{2/3}	2 ^{2/3}	2	6
Chimie.....	2 ^{2/3}	2 ^{2/3}	2	6
Histoire de l'art.....	2	—	—	2
Dessin.....	2	2 (fac).	—	2(4)
Gymnastique, fac.....	2	2	2	4 ^{2/3}
Total..	32	33	19	—

Efter 2me année tages baccalauréat: artium. Trimestret er overgangsstadiet til universitetet.

e. Sverige.

Foreløbig kan jeg fremsende timeplanerne fra de svenske forsøgsgymnasier af 1959, fastsat af skolöverstyrelsen under 10/2 1959 og med virkning fra og med læseåret 1959-60, således at de træder i kraft i I. klasse (ring) i dette år og derefter successivt i de følgende 2 klasser.

Gymnasiet er altså treårigt. Det har tre linjer: A: Allmän linje, B: Latinlinjen, og C: Reallinjen. Inden for hver linje er der samlet undervisning i I klasse (ogrenåde delen) og derefter speciallæsning i II og III klasse. De kommuner, der ønsker det, kan dog knytte 9 g i den nye enhedsskole (7.-16. år) til gymnasiet, således at de nævnte tre linjer kan indføres

allerede i den 9-årige folkeskoles ældste klasse, for så vidt angår dens akademiske gren: 9g (modsvarende 9a og 9y). Gymnasieundervisningen bliver derved 4-årig. Det karakteristiske er den stærke specialisering, der understreger gymnasiets funktion som læringskole til akademiske studier, mens almindelsen, for så vidt man herved forstår en encyklopædisk kundskabstildeling, træder i baggrunden (et særligt angelsaksisk træk, jfr. den nye eksamensordning af 1951 i England).

De omstående timeplaner vedrører kun de tre gymnasieklasser og ser bort fra indkorporeringen af 9g af den 9-årige folkeskole:

*Det svenske forsøgsgymnasium 1959.**A. Allmän linje.*

	<i>Ogrenade delen</i>		<i>Sociale grenen</i>		<i>Språklige grenen</i>	
	ring		ring		ring	
<i>Ämnen:</i>	I		II	III	II	III
Kristendomskunnskap	1		2	2	2	2
Modersmålet	3		5	4	5	4
Engelska	3		3	3	4	4
Tyska	3		—	—	4	3
Franska	5		3	—	6	4
Historia	3		3	3	3	3
Samhällskunnskap	—		2	2	2	2
Geografi	1,5		3	3	3	3
Filosofi	—		—	3	—	3
Matematik	6		4	4	—	—
Biologi m. hälsolära	1		—	3,5	—	(1)
Fysik	2		(0,5)	—	(0,5)	—
Kemi	1,5		2,5	—	(0,5)	—
Teckning	2		2	—	2	—
Musik	—		—	(1)	—	(1)
Gymnastik m. lek.	4		4	3	4	3
Totalsumma	36		34	31,5	36	33
<i>Frivilliga ämnen:</i>						
Tysk tillägskurs	—		2	—	2	—
Fransk tillägskurs	—		—	2	—	—
Biologi m. hälsol.	—		—	—	—	3,5
Fysik	—		—	3	—	—
Musik	1		1	1	1	1

Anm: Timetal inom parentes avser orienteringskurs. Elever, som tillvalt visst ämne, deltar ej i orienteringskurs i detta ämne.

B. Latinlinjen.

	Ogrenade delen	Haloklassiska grenen		Helklassiska grenen	
	ring	ring		ring	
<i>Ämnen :</i>	I	II	III	II	III
Kristendomskunskap	1	2	2	2	2
Modersmålet	3	5	4	5	4
Latin	8	7	7	7	7
Grekiska	—	—	—	6	6
Engelska	3	3	3	3	2
Tyska	4	3	—	—	—
Franska	5	4	4	3	—
Historia	3	2	2	2	2
Samhällskunskap	—	1	2	1	2
Geografi	1,5	—	—	—	—
Filosofi	—	—	3	—	3
Biologi m. hälsolära	1	—	(1)	—	(1)
Fysik	—	(0,5)	—	(0,5)	—
Kemi	—	(0,5)	—	(0,5)	—
Totalsumma	29,5	28	28	30	29
Teckning	2	1	—	—	—
Musik	—	—	(1)	—	(1)
Gymnastik m. lek och idrott	4	4	3	3	3
Totalsumma	35,5	33	32	33	33
<i>Frivilliga ämnen :</i>					
Tyska, resp. tysk tillägskurs	—	—	3	2	—
Fransk tillägskurs	—	—	—	—	2
Geografi	—	—	3	—	3
Biologi m. hälsolära	—	—	3,5	—	3,5
Musik	1	1	1	1	1

Bemærkninger.

De svenske forsøg, der er bygget på de to bindstærke betænkninger: »Skolutredningen av 1940« og »Skolkommissionen av 1946«, har »opsuget« kvintessensen af den pædagogiske tænkning og praksis i den vestlige verden ved midten af det 20. århundrede, der har haft sit udgangspunkt i det programatiske værk af prof. R. H. Tawney: »Secondary Education for All« (1922) og de epokegørende

betænkninger fra den engelske regerings consultative komite i mellem- og efterkrigstiden og derfra har bredt sig til alle andre vesteuropæiske lande (mindst til Danmark). De nævnte svenske betænkninger giver den bedste popularisering og videreføring af disse ideer, hvorved de bliver et forråds-kammer også for det øvrige Norden (jfr. den enorme norske udnyttelse deraf i de sidste år).

Et af hovedtrækkene i denne udvikling

C. Reallinjen.

Ämnen :	Ogrenade	Biologiska grenen		Matematiska grenen	
Kristendomskunnskap	1	2	2	2	2
Modersmålet	3	4	4	4	4
Engelska	3	3	3	3	3
Tyska	3	—	—	—	—
Franska	5	3	—	3	—
Historia	2	2	2	2	2
Samhällskunnskap	—	1	2	1	2
Geografi	1,5	—	—	—	—
Filosofi	—	—	(1)	—	(1)
Matematik	6	4	4	7	7
Biologi m. hälsolära	1	3	3	—	(1)
Fysik	2	5	4,5	5	4,5
Kemi	3	3	2,5	3	2,5
Totalsumma . .	30,5	30	28	30	29
Teckning	2	2	—	2	—
Musik	—	—	(1)	—	(1)
Gymnastik m. lek och. idrott	4	3	3	3	3
Totalsumma . .	36,5	35	32	35	33
<i>Frivilliga ämnen :</i>					
Tysk tillägskurs	—	2	—	2	—
Fransk tillägskurs	—	—	2	—	2
Geografi	—	—	3	—	3
Filosofi	—	—	3	—	3
Biologi m. hälsolära	—	—	—	—	3,5
Musik	1	1	1	1	1

kommer i de her nævnte svenske forsøgsplaner (der jo skal gennemføres succesivt) klart til syne i den udprægede specialisering (tre gymnasielinjer med hver to grene), der betegner et principielt brud med den fra det 19. århundrede nedarvede »højere almendannelse« og en tilbagevenden til det gamle ideal for den akademiske skole: at være læringskole for universitetet og andre læreanstalter (og ikke en luksuseksamen for bedrestiliede).

Jeg skal sluttelig henlede opmærksomheden på den af Londons og New Yorks universiteter udgivne »Year Book of Education«, der i sin 1959-udgave netop behandler dette spørgsmål, og jeg må måske nævne, at jeg her har underkastet spørgsmålet for Danmarks vedkommende en historisk undersøgelse i mit indlæg: »The Relations between Secondary Schools and Institutes for Higher Learning«, en artikel, der var bestilt i anledning af skole-reformen af 1958.

f. Den vesttyske Forbundsrepublik.

Vesttyskland består af følgende Lænder, der i medfør af Das Grundgesetz der Bundesrepublik af 23/15 1949 hver for sig har fuld rådighed over deres skolevæsen, både hvad angår skolepligt og struktur:

1. Baden-Württemberg..	7.156.700 ind.
2. Bayern	9.176.600 -
3. Bremen	639.600 -
4. Hamburg	1.781.500 -
5. Hessen	4.577.200 -
6. Niedersachsen.	6.548.100 -
7. Nordrhein-Westfalen	14.856.100 -
8. Rheinland-Pfalz _____	3.304.900 -
9. Saarland	982.800 -
10. Schleswig-Holstein . .	2.277.300 -
11. Westberlin	11.203.300 -

Før 1920 var skolevæsenet i alle Lænder adskilt i tre isolerede typer:

- 1) en 8-årig Volksschule (6.-14. år).
- 2) en 10-årig Mittelschule (6.-16. år).
- 3) en 12-13-årig Höhere Schule (6.-18. 19. år).

Med Weimarforfatningen indførtes enhedsskoleprincippet med en fælles *grundskole*: 6.-10. år, hvorpå følgende overbygninger lagdes:

- a) en Volksschuloberstufe: 11.-14. år.
 - b) en Mittelstufe: 11.-16. år.
 - c) en Höhere Schule: 11.-18/19. år.
- Begrundelsen for liniedelingen fra det 11. år var:

»Die Trennung begann nach der Weimarer Verfassung nach vier Jahren gemeinsamer Grundschule, weil man annahm und auch heute noch vielfach annimmt, dass im Alter von zehn Jahren die Begabungsunterschiede des Grades und der Art deutlich hervorträten«.

Den procentvise fordeling var gennemsnitlig i de forskellige Lænder:
Efter den 4-årige grundskole:

1920'erne.

10% i den 8/9-årige Höhere Schule.

2% i den 6-årige Mittelschule

88% i den 4-årige Volksschuleoberstufe.

I 1954 var fordelingen: 18%, 8% og 74%.

I Bremen, Hamburg og Vestberlin er grundskolen gjort 6-årig (6.-12. år) ifølge skolelove af 1949 og 1954. Dog er der i alle 3 Lænder stærke kræfter i gang for jævnsides hermed at have 4-årige grundskoler som grundlag for gammelsproglige gymnasier, og en sådan ordning er etableret både i Hamburg og Vestberlin som et alternativ.

Strukturen i de tre storbyer (Fristæder) er en gennemført enhedsskole:

Grundskole fra 6.-12. år, ovenpå hvilken er bygget:

en praktische Oberschule: 12.-15. år med
teilzeitig Berufsschule: 15.-18.

en technische Oberschule: 12.-16. år med
teilzeitig Berufsschule: 16.-18.

en wissenschaftliche Oberschule: 12.-
18/19. år afsluttet med Abitur.

De tre grene af Oberschule etableres i samme bygning.

En fællesbetegnelse for alle højere skoler, der fører til Abitur, blev i 1955 vedtaget ved en ministerkonference i Düsseldorf (das Düsseldorfer Abkommen). Det vedtoges her, at disse skoler skulle kaldes *Gymnasier*, og at de kunne forekomme enten som *Langform.*, byggende på en 4-årig grundskole, eller som *Kurzform*, byggende på en 6-årig grundskole. Den første er normaltypen i de 8 Lænder, den sidste er normalformen i Bremen, Hamburg og Vestberlin.

Begge former kan have neusprachliche og mathematisch - naturwissenschaftliche linjer, men kun Langformen kan have alt-sprachliche linje.

Antallet af skoler var i 1955 i de 8 Lander: 1595 med 786.718 elever. Deraf var de 336 private med 98.999 elever.

I Bremen, Hamborg og Vestberlin var der 935 enhedsskoler med 542.373 elever.

Deraf var 244.485 elever fordelt i de tre grene af Oberschule (det er ikke oplyst, hvor mange af disse der gik i den videnskabelige gren).

Normaltimeplaner (ifølge Düsseldorf Abkommen).

1. Die Gymnasien der Langform:

<i>Altsprachliches Gymnasium.</i>									
<i>Schuljahre</i>	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Religion	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Philosophie	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Deutsch	5	5	4	4	4	4	4	4	4
Geschichte u. Sozialkd.	2	2	3	3	3	4	3	4	4
Erdkunde	2	2	1	2	1	1	1	2	-
1. Fremdspr. (Latein)	6	6	5	5	5	4	5	4	4
2. Fremdspr. (modern)	-	-	5	3	3	3	2	2	2
3. Fremdspr. (Griech.)	-	-	-	6	5	4	5	5	4
4. Fremdspr. Wahlfrei	-	-	-	-	-	-	(2)	(2)	(2)
Mathematik	4	4	4	4	4	4	3	3	-
Physik	-	-	-	1	2	1)			
Chemie	-	-	-	-	-	2)	3	3	3
Biologie	2	2	2	-	1	½)			
Musik	2	2	2	1	1	1	2	1	1
Kunst u. Werken	2	2	2	2	2	1	1	2	1
Bewegungserziehung	3	3	2	2	2	2	2	2	2
Wochenstundenzahl. . .	30	30	32	35	35	35	33	34	29

Soweit diese Form für Mädchen vorhanden ist, hat sie entweder denselben Stundenplan oder eine andere Anordnung der Fremdsprachen.

<i>Neusprachliches Gymnasium.</i>									
<i>Schuljahre:</i>	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Religion	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Philosophie	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Deutsch	5	5	4	4	4	4	4	4	4
Geschichte u. Sozialkd.	2	2	3	4	3	4	4	4	4
Erdkunde	2	2	2	2	1	2	1	2	-
1. Fremdsprache (mod.)	6	6	4	4	3	3	3	3	-
2. Fremdspr. (Latein)	-	-	5	5	4	3	3	3	3
3. Fremdspr. (mod.)	-	-	-	-	4	4	4	4	4
Mathematik	4	4	4	4	4	4	3	3	-
Physik	-	-	-	3	1	1)			
Chemie	-	-	-	-	2	1)	3	3	3
Biologie	2	2	2	-	1	3)			
Musik	2	2	2	2	1	1	2	1	1
Kunst u. Werken	2	2	2	2	2	1	1	2	1
Bewegungserziehung	3	3	2	2	2	2	2	2	2
Wochenstundenzahl. . .	30	30	32	33	34	35	32	33	21)

Mathematisch-naturwissenschaftliches Gymnasium.

<i>Schuljahre :</i>	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Religion.....	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Philosophie.....	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Deutsch.....	5	5	4	4	4	4	4	4	4
Geschichte u. Sozialkd.....	2	2	3	4	3	4	4	4	4
Erdkunde.....	2	2	2	2	1	2	1	2	—
1. Fremdspr. (mod.).....	6	6	4	4	3	3	3	3	—
2. Fremdspr. (Latein).....	—	—	5	5	4	3	3	3	3
3. Fremdspr. (mod.).....	—	—	—	—	4	4	—	—	—
Mathematik.....	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Physik.....	—	—	—	3	1	1)			
Biologie.....	2	2	2	—	1	3)			
Musik.....	2	2	2	1	1	1	2	1	1
Kunst u. Werken.....	2	2	2	2	2	1	1	2	1
Bewegungserziehung.....	3	3	2	2	2	2	2	2	2
Wochenstundenzahl...	30	30	32	33	34	35	32	33	29

»Diese Form hat die ersten 6 Klassen (5.-10. Schuljahre) mit dem neusprachlichen Gymnasium gemeinsam. Die dritte, auf der 5. Klasse (9. Schuljahre) beginnende Fremdsprache kann in den letzten beiden Jahren fallengelassen oder als wahlfreie Fremdsprache weitergeführt werden.

Statt zweier modernen Fremdsprachen kann auch eine moderne Fremdsprache

und Latein gewählt werden. Mathematik und Naturwissenschaften nehmen einen stärkeren Raum ein als im altsprachlichen und neusprachlichen Gymnasium.«

2. *Die Gymnasien der Kurzform.* (Die wissenschaftliche Oberschule in Bremen, Hamburg u. Westberlin).

Oprindelsen til det korte gymnasium var den efter Weimarforfatningen i 1920'

Gymnasien mit neusprachlichen u. mathematischen Linien.

<i>Schuljahre :</i>	<i>Unterbau</i>				<i>Neuspr. Zweig</i>			<i>Math.-naturw. Zweig.</i>		
	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	11.	12.	13.
Religion.....	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Philosophie.....	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2
Deutsch.....	6	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Gesch. u. Sozialkd.....	3	4	3	4	4	4	4	4	4	4
Erdkunde.....	2	1	2	2	1	2	—	1	2	—
1. Fremdspr.....	5	4	4	4	3	3	3	3	3	3
2. Fremdspr.....	—	5	5	4	3	3	3	3	3	3
3. Fremdspr.....	—	—	—	(4)	4	4	4	4	—	—
Mathematik.....	4	4	4	4	3	3	3	—	4	4
Physik.....	—	3	1	1))			
Chemie.....	—	—	2	1)	3	3	3)	6	6	6
Biologie.....	2	—	1	3))			
Musik.....	2	2	1	1	1	2	1	1	2	1
Kunsterziehung.....	2	2	1	1	1	2	1	1	2	1
Bewegungserziehung.....	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Werk-bew. Nadel.....	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—
Wochenstundenzahl...	31	33	33	33	31	34	32	31	34	32

erne opståede *Aufbauschule*, der var beregnet for småbyer og landdistrikter, hvorfra eleverne i 13-års alderen kunne optages (efter en 7-årig folkeskole (6.-13. år)) for gennem 6 år at føres frem til Abitur.

Efter 1945 er disse Aufbauschulen opretholdt som en alternativ Kurzform, dog nu bygget på en 6-årig grundskole (6.-12. år) og forlænget til et 7-årigt gymnasium (12.-19.). Det er ikke tilladt dette gymnasium at oprette gammelsproglige linjer. I de tre storbyer er denne Kurzform gjort til normaltypen under navn af wissenschaftliche Oberschule, men den forekommer også som alternativ form i de øvrige 8 Länder.

Dens timefordeling kan eksemplificeres med følgende, der er hentet fra Hessen, men som også tjener som mønster for de wissenschaftliche Oberschulen i Bremen, Hamburg og Vestberlin.

Som særlige former for gymnasier findes desuden: Abendgymnasien u. Arbeiterkollegs, samt en Wirtschaftsoberschule og en Frauenoberschule. De to sidste er særlige handels- og pigeskolelinjer, der for de tre sidste klassers vedkommende (11.-13. Schuljahre) træder i stedet for den nysproglige eller den mat.-nat. linje. For en fuldstændigheds skyld skal deres timeplaner meddeles omstændige :

Die Wirtschaftsoberschulen.

<i>Schuljahre :</i>	11.	12.	13.
<i>I. Wirtschaftskunde :</i>			
Betriebswirtschaftslehre	4	3	3
Rechtslehre	—	—	1
Buchführung	3	3	3
Kaufmännisches Rechnen	2	2	2
Wirtschaftsgeographie	2	2	2
Volkswirtschaftslehre	2	2	2
Betriebswirtschaft, Arbeitsgemeinschaft	—	—	2
Politischer Unterricht	1	1	2
Wirtschafts und Kulturgeschichte	2	2	2
<i>II. Sprachkunde :</i>			
Deutsch	4	4	4
Englisch	4	4	4
Französisch	3	3	3
Spanisch, Portugiesisch, Russisch als Wahlfach	(2)	(2)	(2)
<i>III. Naturwissenschaft und Mathematik :</i>			
Chemie u. phys. Technologie	2	2	2
Mathematik	3	3	3
<i>IV. Technische Fächer :</i>			
Kurzschrift (stenografi)	3	2	1
Maschineschreiben	2	2	1
Englische Kurzschrift	—	(2)	—
Französische Kurzschrift	—	—	(2)
V. Sport	2	2	2
Wochenstundenzahl . .	41	40	40

Die Frauenoberschule.

<i>Schuljahre :</i>	<i>Musik-werkl. Richtung</i>			<i>Naturw.-hauswirtsch.</i>		
	11.	12.	13.	11.	12.	13.
Religion	2	2	2	2	2	2
Deutsch	4	4	4	4	4	4
Geschichte u. Sozialkd.	2	3	3	2	3	3
Erdkunde	2	2	2	2	2	2
Erziehungslehre	1	1	1	1	1	2
Englisch oder Französisch	3	3	4	3	3	3
Mathematik	2	2	2	2	2	2
Physik	—	—	—	1	1	2
Chemie u. Ernährungslehre	1	1	2	2	3	2
Biologie u. Gesundheitslehre	1	1	1	3	2	2
Haus- u. Gartenwirtschaft	5	5	—	5	5	6
Musik	3	2	3	2	2	2
Nadellarbeit	4	4	4	3	3	—
Kunst- u. werkarbeit	4	4	4	2	2	2
Bewegungserziehung	2	2	2	2	2	2
Wochenstundenzahl . .	36	36	34	36	37	36

